

NURMIJÄRVEN KUNNAN TILINPÄÄTÖS 2019

Nurmijärvi

Sisältö

1. TOIMINTAKERTOMUS	1
Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto	4
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	10
1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys	14
1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	23
1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö	25
1.1.6 Ympäristöasiat	25
1.1.7 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	26
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	29
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	31
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	31
1.3.2 Toiminnan rahoitus	32
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	33
1.5 Kokonaistulot ja -menot	35
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous	36
1.6.1 Konserniohjaus	37
1.6.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	37
1.6.3 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	39
1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	39
1.6.5 Konsernitiilinpäätös ja sen tunnusluvut	40
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely	44
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	45
2.1 Käyttötalouden toteutuminen	47
2.1.1 Ylin päätöksenteko	47
2.1.2 Konsernipalvelut	55
2.1.3 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	68
2.1.4 Ympäristötoimiala	87
2.1.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	108
2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	112
2.3 Investointiosan toteutuminen	114
2.4 Rahoitusosan toteutuminen	115
2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	116
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	119
3.1 Nurmijärven kunnan tuloslaskelma	121

3.2 Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma	122
3.3 Nurmijärven kunnan tase.....	123
3.4 Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma	125
3.5 Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma	126
3.6 Nurmijärven kunnan konsernitase	127
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	129
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	131
4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	131
4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	132
4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	133
4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	134
4.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	137
4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	137
4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	141
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	143
4.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot.....	145
5. ERIYTETTY TILINPÄÄTÖKSET	147
5.1 Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tilinpäätös.....	151
5.1.1 Toimintakertomus	151
5.1.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut.....	162
5.1.3 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	166
5.1.4 Taseen liitetiedot.....	167
5.1.5 Allekirjoitukset	171
5.2 Aleksia liikelaitoksen tilinpäätös	175
5.2.1 Toimintakertomus	175
5.2.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut.....	180
5.2.3 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	183
5.2.4 Taseen liitetiedot.....	184
5.2.5 Allekirjoitukset	186
5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen.....	187
6. TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT	189
6.1 Kiinteistö Oy Aitohelmi.....	191
6.2 Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14	193
6.3 Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus	195
6.4 Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo	197
6.5 Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy	199
6.6 Nurmijärven Sähkö - Konserni	202
6.7 Nurmijärven Kodit Oy	205

6.8 Rajamäen Uimahalli Oy	208
7. LUETTELOT JA SELVITYKSET	211
7.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä	213
7.2 Luettelo tositelajeista	214
7.3 Tunnuslukujen laskentakaavat	215
7.4 Kirjanpidontilit	217
7.5 Yhteenveto avustuksista	227
8. ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	229

TOIMINTAKERTOMUS

TOIMINTAKERTOMUS

Kunnanjohtajan katsaus

Talouden luvut kannustavat jatkamaan entistäkin tavoitteellisemmin Nuuka-linjalla

”Kunnat tekevät historian huonoimman tuloksen” –kirkuivat lööpit jo viime vuoden lokakuun alkupuolella. Eivätkä valitettavasti olleet väärässä. Kuntien tilinpäätökset vuoden 2019 osalta ovat huonoimmat sitten vuonna 1997 kunnissa käytönotetun liikekirjanpidon historiassa. Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan valtakunnallisesti ratkaisun avaimia ovat kunnallisverotuoton kasvattaminen työllisyysastetta nostamalla sekä palvelutuotannon tehokkuuden lisääminen ja palveluverkon kehittäminen.

Nurmijärven kunnan taloudessa on myös otettu pohjakosketus. Jos kuitenkin jotain positiivista voi nähdä historiallisen suuressa alijäämässä, jäi se kuitenkin loppuvuoden pahimpia ennusteita huomattavasti pienemmäksi. Joulukuussa arvioimme vielä, että alijäämä saattaa painua kaikkiaan 20 miljoonaa euroon muun muassa kasvaneiden sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten sekä verotulojen heikon kehityksen vuoksi. Kunnan kiinteistöomaisuuden arvonalennukset sekä poistot toteutuivat kuitenkin ennakoitua matalampina, mistä johtuen lopullinen alijäämä asettui 15,7 miljoonaan euroon, eli lopputulema on hyvin lähellä kolmannen osavuosikatsauksen ennusteita. Tilanne ei ole kuitenkaan millään mittarilla hyvä.

Lainakanta nousi ennusteen mukaisesti noin 200 miljoonaan euroon, mikä tarkoittaa, että kunnalla on velkaa per asukas n. 4650 euroa. Tämä on huomattavasti enemmän kuin kunnissa keskimäärin.

Käyttötalouden menoissa merkittävimmät ylitykset toteutuivat ennusteiden mukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sote-menojen kasvu viime vuoden osalta nousee yli viiteen prosenttiin mitä voidaan pitää erittäin korkeana. Vuosi 2019 oli Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän ensimmäinen vuosi ja kustannusten kasvu on ollut kaikissa jäsenkunnissa merkittävä. Paineet menojen kasvun hillintään ovat kovat ja hoitoketjujen toimivuutta on arvioitava akuutisti. Myös kunnan omassa palveluntuotannossa toteutui odotetusti kasvua edelliseen vuoteen nähden, jota jatkossa pyritään hillitsemään mm. paremmalla ennakkoinnilla ja talouden ohjauksella, palvelutuotannon tilatehokkuutta lisäämällä, hankin-tasopimusten uudelleen kilpailuttamisella sekä tiukalla rekrytointipolitiikalla.

Toinen valopilkku on, että maan myynnin luovutusvoittojen osalta vuosi oli positiivinen edelliseen vuoteen verrattuna. Luovutusvoittoja kertyi kaikkiaan 2,4 miljoonaa euroa, kun vuonna 2018 luovutusvoitot jäivät alle miljoonaan euroon. Valtuuston yhdessä hyväksymän Nuuka-ohjelman mukaista työtä talouden tasapainottamiseksi on jatkettava ja ensi vuodelle tavoitellaan käyttötalouden nollakasvua kunnan omassa toiminnassa. Kunnan talouden ohjaukseen ollaan luomassa uusia työkaluja ja tasapainotustoimenpiteiden suunnittelu on jo aloitettu. Tavoitteet pitää olla korkealla ja pieniäkin puolia on seurattava. Erityinen huoli kohdentuu sote-palveluihin, joiden osalta ennusteet näyttävät entistäkin hurjemilta.

Outi Mäkelä, kunnanjohtaja

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto

Valtuusto

Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja ohjaa päätöksillään koko kunnan kehittämistä. Tärkeimpinä tehtävinä ovat kunnan hallinnon järjestäminen, kunnan taloudellinen vallankäyttö, kunnallisten sääntöjen antaminen, kunnan kannan ottaminen tärkeissä kuntaa koskevissa asioissa sekä kunnan toimielinten ja johtotason virkojen täyttäminen.

Valtuusto kokoontui kertomusvuonna kymmenen (10) kertaa ja pöytäkirjoihin kertyi 98 päätöstä. Valtuusto sai mm. kokousviikolla järjestettävillä kyselytunneilla tietoa kokouksiin tulevista ja esillä olevista ajankohtaisista asioista.

Kokoonpano vuonna 2019

<u>Puolue</u>	<u>Nimi</u>	<u>Ammatti</u>	
KESK pj	Toivonen Kallepekka	Agrologi	
KOK I vpj	Vainio Jari	Isännöitsijä	
SDP II vpj	Lepolahti Harri	Varanotaari	30.5.19 asti Latva Jerry, SDP, tekninen myyjä 1.6.19 lähtien
SMP	Arteli Tero	ICT-järjestelmäasiantuntija	
KD	Haapalainen Johannes	Pastori	
VIHR	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK	
KESK	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä, agrologi	
KOK	Hägg Arto	Rakennusinsinööri	
SMP	Kakko Kimmo	Palvelupäällikkö	
KESK	Kalliokoski Taneli	KTM	
VIHR	Kinnunen Hanna	Toimittaja	ero myönnetty 25.9.2019
VAS	Koivalo Tiina	Rekrytoija	
VIHR	Kopsala Maritta	Nuorisotyönohjaaja	
KESK	Laine Kalevi	Maanviljelijä	
PerusS	Laitinen Esa	Maanrakennusurakoitsija	
PerusS	Lappalainen Mira	Terveystenhoitaja	
SDP	Latva Jerry	Tekninen myyjä	
KOK	Lihr Jyrki	Rehtori	
KOK	Lompolo Kirsi	DI	
VIHR	Lounela Merja	Sairaanhoitaja	valittu 25.9.2019
KOK	Malkamäki Jussi	Suunnittelija	
KESK	Mantila Elli	Kotiäiti, merkonomi	
SDP	Markkanen Aulikki	Pankkitoimihenkilö	
KOK	Mattila Riina	Johtava sosiaalityöntekijä	
KOK	Miettinen Pasi	Liiketoimintajohtaja	
KESK	Mustonen Kalle	Valokuvaaja, toimittaja	
SDP	Peltonen Juha	Toimittaja	
PerusS	Pirkkala Kimmo	DI, kuljetussuunnittelija	
VIHR	Pispala Leni	Erytisopettaja	
VIHR	Pukarinen Pauliina	Taksinkuljettaja	valittu 25.9.2019
KESK	Raekannas Riikka	Sairaanhoitaja AMK	
KESK	Rantala Sirpa	Luokanopettaja	
SDP	Rousu Sirkka	Yliopettaja	
KOK	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	
KESK	Salonen Tarja	DI, toimitusjohtaja	
SDP	Sandberg Jenni	Tradenomi/HR-assistentti	
SDP	Santala Eero	Kemisti	
VIHR	Siven Henna	Assistentti, tradenomi	ero myönnetty 25.9.2019
KESK	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	

KOK	Suomi Joona	KTM
KOK	Taipale Janne	Rehtori
KOK	Takalo-Eskola Tarleena	Opettaja
PerusS	Tapiolinna Maiju	Hankintapäällikkö
KOK	Tarikka Visa	Laskuttaja
VAS	Toikkanen Hannu	Asentaja
SDP	Uusitalo Ismo	Yrittäjä
KESK	Vanhanen Matti	Toimitusjohtaja
KOK	Vaulamo Petri	Myyntijohtaja
SDP	Viljakainen Sanna	Järjestö- ja kulttuuripäällikkö
KOK	Vilkman Kaisa	Tradenomi, asiakaspäällikkö
VIHR	Virolainen Ville	Luokanopettaja
VIHR	Virtanen Sami	Ohjelmapäällikkö
KOK	Vuorisalo Juhani	Rikosylikomisario

KOK 15 (vaaliliitto KOK + RKP), KESK 11, SDP 9, VIHR 7, PerusS 4, VAS 2, SMP 2, KD 1

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtävänä on valvoa ja panna täytäntöön valtuuston päätökset yhdessä muun luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation kanssa. Lisäksi kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu mm. johtaa kunnan hallintoa ja valvoa kunnan etua, edustaa kuntaa sekä tehdä sen puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet.

Kunnanhallitus kokoontui 29 kertaa ja päätöksiä kertyi 295.

Kunnanhallitus 30.5.2019 asti

KOK	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	vj	Lompola Kirsi	DI
KESK I vpj	Handolin Kirsti	Kauppatieteiden maisteri	vj	Raekannas Riikka	Sairaanhoitaja AMK
SDP II vpj	Latva Jerry	Tekninen myyjä	vj	Viisanen Kimmo	Taksiautoilija
KOK	Hägg Arto	Rakennusinsinööri	vj	Vuorisalo Juhani	Rikosylikomisario
KOK	Jalava Markku	Viestintäpäällikkö	vj	Martelius Seija	Yrittäjä
SDP	Peltonen Juha	Toimittaja	vj	Sailio Alpo	Tekninen asiantuntija
VIHR	Pispala Leni	Erityisopettaja	vj	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK
KESK	Salonen Tarja	DI, toimitusjohtaja	vj	Huhtala Paula	Toimittaja
KESK	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	vj	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä, agrologi
PerusS	Tapiolinna Maiju	Hankintapäällikkö	vj	Viitala Elina	Diplomi-insinööri
KOK	Vaulamo Petri	Myyntijohtaja	vj	Tarikka Visa	Laskuttaja

Outi Mäkelä (KOK) toimi hallituksen puheenjohtajana 5.3.2018 saakka.

Kunnanhallituksen kokoonpano 1.6.2019 alkaen

KOK	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	vj	Lompola Kirsi	DI
KESK I vpj	Salonen Tarja	DI, toimitusjohtaja	vj	Huhtala Paula	Toimittaja
SDP II vpj	Peltonen Juha	Toimittaja	vj	Uusitalo Ismo	tekninen myyjä
KOK	Hägg Arto	Rakennusinsinööri	vj	Vuorisalo Juhani	Rikosylikomisario
KOK	Jalava Markku	Viestintäpäällikkö	vj	Martelius Seija	Yrittäjä
KESK	Raekannas Riikka	Sairaanhoitaja AMK	vj	Handolin Kirsti	Kauppat.maist.
VIHR	Pispala Leni	Erityisopettaja	vj	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK
SDP	Sailio Alpo	tekninen myyjä	vj	Heinonen Marko	päälautamies
KESK	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä, agrologi	vj	Sivula Tapio	Myyntijohtaja
PerusS	Tapiolinna Maiju	Hankintapäällikkö	vj	Laitinen Esa	maanrakennusurakoitsija
KOK	Vaulamo Petri	Myyntijohtaja	vj	Tarikka Visa	Laskuttaja

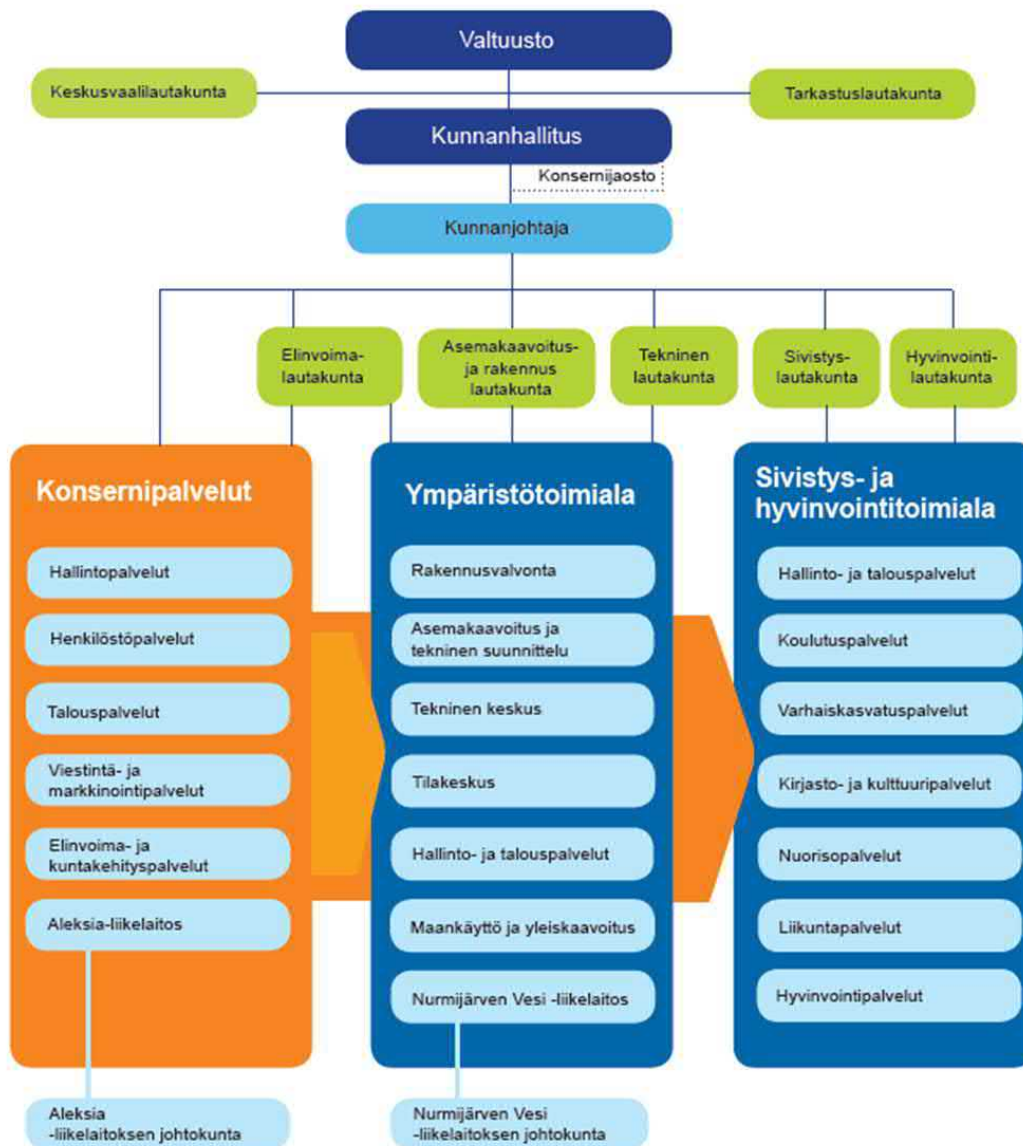
Konsernijaosto

Konsernijaosto kokoontui 5 kertaa ja päätöksiä kertyi 23.

Kokoonpano vuonna 2019

pj	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	✓j	Lompolo Kirsi	DI
vpj 31.5.19 asti	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	vj	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä
j	Peltonen Juha	Toimittaja	vj	Sailio Alpo	Tekninen asiantuntija
j	Tapiolinna Maiju	Hankintapäällikkö	vj	Viitala Elina	Diplomi-insinööri
j	Pispala Leni	Erityisopettaja	vj	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK
vpj 1.6.19 lukien	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä			

Nurmijärven kunnan organisaatio 1.1.2019 alkaen

Ympäristötoimiala 1.8.2019 alkaen organisaatiomuutoksen jälkeen

Tilivelvolliset

Organisaatio	Viranhaltija	Tilivelvollisuuden peruste
<u>Ylin päätöksenteko</u>	kunnanjohtaja	kunnanjohtaja, kunnanhallituksen esittelijä
<u>Konsernipalvelujen toimiala</u>	toimialan johtaja	
Hallintopalvelut	tulosaluepäällikkö	hallintopäällikkö 30.10.2019 asti kunnanlakimies 1.12.2019 lähtien
Henkilöstöpalvelut	henkilöstöjohtaja	tulosaluepäällikkö
Talouspalvelut	talusjohtaja	tulosaluepäällikkö
Elinvoima- ja kuntakehitys- palvelut	kehityspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Viestintä- ja markkinointi- palvelut	viestintäpäällikkö	tulosaluepäällikkö
<u>Sivistys- ja hyvinvointi- toimiala</u>	sivistysjohtaja	toimialan johtaja, sivistyslautakunnan esittelijä, hyvinvointilautakunnan esittelijä
Hallinto- ja talouspalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Koulutuspalvelut	opetuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	kirjastonjohtaja	tulosaluepäällikkö
Nuorisopalvelut	nuorisopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Liikuntapalvelut	liikuntapäällikkö	tulosaluepäällikkö
Hyvinvointipalvelut	sivistysjohtaja	tulosaluepäällikkö
<u>Ympäristötoimiala 31.7.2019 asti</u>	tekninen johtaja	toimialan johtaja, teknisen lautakunnan ja asemakaava- ja rakennuslautakunnan sekä elinvoimalautakunnan esittelijä
Rakennusvalvonta	rakennustarkastaja	tulosaluepäällikkö, esittelijä rakennusvalvonnan viranomaisasioissa asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnassa
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu	suunnittelupäällikkö	tulosaluepäällikkö
Maankäyttö ja yleiskaavoitus	yleiskaavapäällikkö	tulosaluepäällikkö
Tekninen keskus	kunnallistekniikan päällikkö	tulosaluepäällikkö
Tilakeskus	tilakeskuksen päällikkö	tulosaluepäällikkö
Hallinto- ja talouspalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
<u>Ympäristötoimiala 1.8.2019 alkaen</u>	tekninen johtaja	toimialan johtaja, teknisen lautakunnan ja asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnan sekä elinvoimalautakunnan esittelijä
Maankäyttö ja kaavoitus	yleiskaavapäällikkö	tulosaluepäällikkö
Tekninen keskus	kunnallistekniikan päällikkö	tulosaluepäällikkö
Tilakeskus	tilakeskuksen päällikkö	tulosaluepäällikkö
Hallinto- ja talouspalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
	rakennustarkastaja	tulosyksikönpäällikkö, esittelijä rakennusvalvonnan viranomaisasioissa asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnassa

Nurmijärven Vesi

vesilaitoksen johtaja

liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen
johtokunnan esittelijä

Aleksia

palvelujohtaja

liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen
johtokunnan esittelijä

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden suhdannekäännne hitaamman kasvun suuntaan tapahtui vuoden 2018 alkupuolella. Taloussuhdanteen heikentymistä vahvisti edelleen vuoden 2018 alkupuoliskolla käynnistyneet Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasotatoimet, joiden vaikutukset ovat heijastuneet laajasti globaalitalouteen. Teollisuuden ja palvelusektorin luottamus on viime vuosina heikentynyt maailmanlaajuisesti ja jyrkästi, mikä on vähentänyt investoimista.

Globaalitalouden heikentyneet näkymät ovat heijastuneet myös Suomen vientivetoisen talouteen. Taloudellista kehitystä ja kasvua kuvaavan bruttokansantuotteen (BKT) kasvu oli vuonna 2016 noin 1,9 prosenttia ja korkeasuhdanteen huippu koettiin vuonna 2017 BKT:n kasvu ollessa 3,0 prosenttia. Vuonna 2018 BKT:n kasvu supistui 2,2 prosenttiin ja vuonna 2019 1,0 prosenttiin.

Vuoden 2019 osalta Suomen talouskasvu on viennin heikentyessä nojannut vahvasti kotimaiseen kysyntään sekä rakentamiseen. Asuinrakennusinvestoinnit ovat kuitenkin supistuneet ja tuotannollisten investointien kasvu hidastunut kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä.

Julkisen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Vielä syksyllä 2019 Valtionvarainministeriö arvioi BKT:n kasvun asettuvan kuluvana vuonna prosentin tuntumaan ja jatkuvan samalla tasolla vuonna 2021. Maailmalla alkuvuonna nopeasti levinnyt koronaviruspandemia on kuitenkin halvaannuttamassa maailmantalouden kasvun, jonka seurauksena Suomen talous on vajomaassa taantumassa nopeasti jo vuonna 2020.

Suomen Pankin mukaan Suomen BKT:n on arvioitu supistuvan kuluvana vuonna laskelmasta riippuen 1,5 prosentista jopa 4 prosenttiin. Pandemian odotetaan jäävän lyhytaikaiseksi, joten Suomen talous alkaa toipua vuoden 2020 loppupuolella Kiinan ja maailmantalouden vetämänä. Pandemian vaikutukset talouteen riippuvat kuitenkin olennaisesti toteutettavien politiikkatoimien

laajuudesta ja riipeydestä. Jos pandemia ja sen rajaamistoimet pitkittyvät eikä yritysten rahoitustarpeita onnistuta turvaamaan, yrityssektoria voi kohdata konkurssi-aalto ja työttömyys voi kasvaa merkittävästi. Tässä tilanteessa Suomen talous voisi kuluvana vuonna taantua ennakoituakin enemmän ja taantumasta toipuminen pitkittyä.

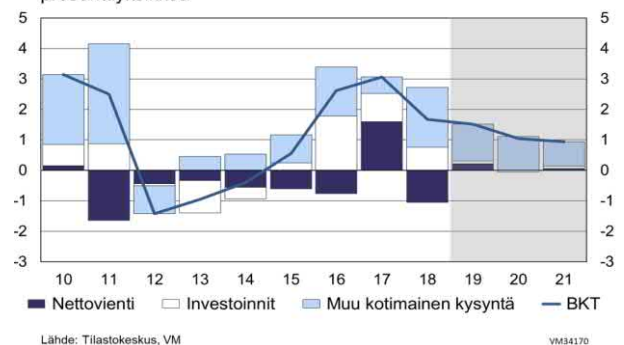
Lähteet:

VM: 48/2019, Taloudellinen katsaus syksy 2019

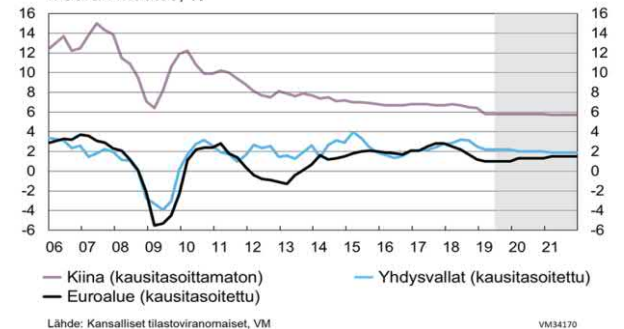
Suomen Pankki: Euro&Talous, Suomen talouden väliennuste 3/2020

Tilastokeskus: Neljännesvuositilinpito, 4. vuosineljännes 2018 & 4.vuosineljännes 2019

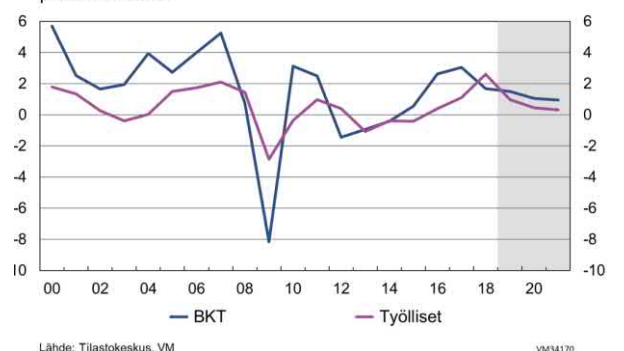
BKT:n kasvu Suomessa ja siihen vaikuttavat tekijät
prosenttiyksikköä

Bruttokansantuote
määrän muutos, %

BKT ja työllisyys
prosenttimuutos

Kuntatalouden kehitys

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2019 tilinpäätösarvioihin pohjautuvan Kuntaliiton analyysin (5.2.2020) mukaan kuntatalous olisi edelleen heikentynyt merkittävästi vuodesta 2018. Ennakkotietojen mukaan tilikauden tulos vuonna 2019 oli negatiivinen 225 kunnassa eli kolme neljästä kunnasta teki alijäämäisen tuloksen. Kuntakentän tilanteen haasteellisuutta kuvaa niiden kuntien lukumäärän kasvu, joilla on kertynyt alijäämää taseessa. Vielä vuonna 2017 23 kunnalla oli kertynyt alijäämää taseessa, mutta viime vuonna kuntien määrä nousi 57 kappaleeseen.

Kuntien yhteenlasketun tilikauden tuloksen on arvioitu painuvan vuonna 2019 noin 200 miljoonaa euroa negatiiviseksi siitäkin huolimatta, että luku sisältää merkittäviä kertaluontoisia tuottoja, kuten yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja ja kilpailukykysovimuksen valtionosuusleikkauksen aikaistetun kompensatioerän. Vuosikate heikkeni kaikkiansa -13,4%. Kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa eli niin sanottu syömävelka vuonna 2019 oli noin 54 miljoonaa euroa.

Viime vuoteen nähden eroa tilanteessa on muun muassa suurten kaupungin suurissa alijäämäisissä tuloksissa. 40 suurimman kunnan osalta ainoastaan 9 olisi tehnyt ylijäämäisen tuloksen. Kuntatalouden merkittävää heikentymistä selittää käyttötalousmenojen huomattava kasvu verotuloihin nähden. Verotulokertymää valtakunnallisesti heikensi muun muassa toteutettu verokorttiuudistus. Myös sähköisen tulorekisterin tiedonsiirto-ongelmat aiheuttavat valtakunnallisesti haasteita alkuvuoden verotilityksille ja verotulojen kehityksen arvioimiselle. Toimintakuluissa yksin palveluiden ostot kasvoivat 5,6 prosenttia ja palkat sekä palkkiot 2,9 prosenttia. Toimintakuluihin heijastuivat työmarkkinaratkaisun palkankorotukset, lomarahaleikkauksen päättymisen sekä palvelutarpeen kasvu muuttuvan ikärakenteen myötä.

Toimintakulujen kasvuun kunnat ja kuntayhtymät vaikuttivat erilaisten tehostamistoimien kautta. Esimerkiksi henkilöstösäästöihin tähtääviä yhteistoimintaneuvotte-luja käytiin noin 51 kunnassa ja kuntayhtymässä. Myös tulorahoituksen vahvistamiseksi yhteensä 46 kuntaa nostivat kunnallisveroprosenttia vuodelle 2019.

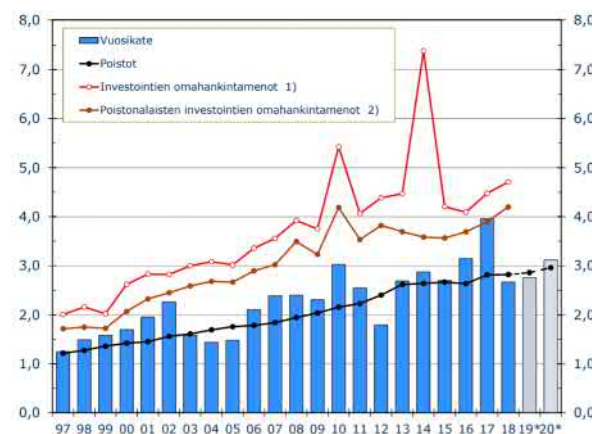
Tilastokeskuksen 5.2.2020 julkaiseman kuntatalouden neljännesvuositilaston mukaan investointeja Manner-Suomen kunnat tekivät vuonna 2019 noin 3,9 miljardin

edestä eli noin 7,7% enemmän kuin vuonna 2018, investoinneista suurimman osan toteutti 20 suurinta kaupunkia.

Kuntien omien arvioiden perusteella lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 18,4 miljardia euroa. Tämä tarkoitti 10,2 prosentin kasvua edellisen vuoden tilinpäätöksiin verrattuna. Asukasta kohti lainakanta oli 3 360 euroa. Vuonna 2018 kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu lainakanta kasvoi noin miljardi euroa, eli noin 5,4 prosenttia edellisvuoteen nähden.

Väestön ikääntymisen myötä lisääntyvät palvelutarpeet sekä korkoympäristön kiristymisen ja korjausrakentamisen kasvu tulevat kiristämään kuntataloutta tulevaisuudessa merkittävästi. Kuntien velkaantumisen onkin ennustettu jatkuvan edelleen, vaikkakin velkaantuminen hidastuikin hetkellisesti vuosien 2016-2017 taitteessa.

Velkaantumisen kannalta oleelliseksi muodostuu kuntien kyky sopeuttaa palveluverkkonsa vastaamaan palvelutarpeiden muutosta, johon erityisesti väestön ikääntymisen sekä kaupungistuminen on johtanut. Toisaalta valtakunnallisen aluepolitiikan toteuttamisessa sekä kuntien ja valtion välisessä tehtäväjaossa tulee huomioida entistä tarkemmin mahdollisten muutosten vaikutukset kuntataloudelle. Nykyisellään kuntatalous ei kestä enää palvelu- ja viranomaistehtävien lisäämistä, mikäli rahoitusta ei tarkisteta mukana.

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja investoinnit 1997-2020 mrd. €

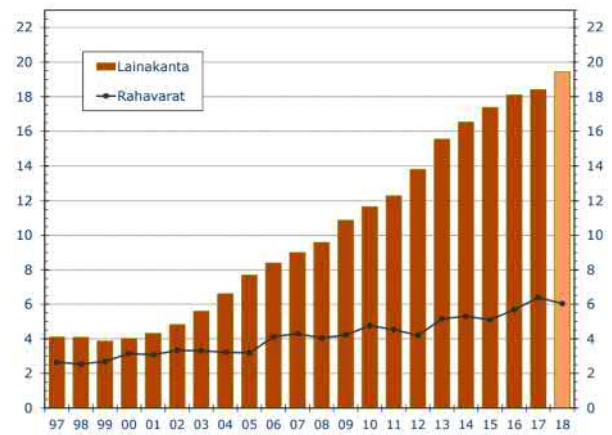
Käynnissä oleva koronavirus-pandemia tulee kiristämään kuntataloutta merkittävästi niin verotulojen heikentymisen kuin myös palvelutuotannon kustannusten

kasvusta johtuen. Oletettavaa on, että laajalle aggressiivisesti levittyvä virus tulee nostamaan sote-kustannuksia sekä henkilöstökuluja sairauspoissaolojen yleistyessä. Myös kuntien toimintatuotot tulevat supistumaan merkittävästi esimerkiksi varhaiskasvatusmaksujen osalta, jos päiväkodit pysyvät pitkään kiinni.

Lähde:

Tilastokeskus: Neljännesvuositilinpito, 4. vuosineljännes 2018 & 4.vuosineljännes 2019

Kuntaliitto: Vuoden 2019 ennakkotilinpäätöstietojen analyysi 5.2.2020

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1997-2018 mrd. € Lähde: Tilastokeskus

Uudenmaan ja Helsingin seudun kehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Uudellamaalla oli vuoden 2019 lopussa 1 690 409 asukasta. Väkiluku kasvoi vuodesta 2018 19 385 henkilöllä eli 1,16%. Tämä on 2010-luvun toiseksi suurin vuosittainen väestönlisäys Uudellamaalla. Ainoastaan vuoden 2013 väestön prosentuaalinen lisäys oli suurempi (1,19%). Vuoden 2019 väestökasvu syntyi erityisesti kuntien välisen nettomuuton sekä nettomaahanmuuton ansiosta.

Muihin maakuntiin verrattuna Uudenmaan väestökehitys on varsin poikkeava. Uudenmaan jälkeen toiseksi suurin väestönkasvu saavutettiin Pirkanmaalla 0,5 prosentin kasvulla. Uudenmaan ja Pirkanmaan lisäksi Suomessa on vain kolme maakuntaa (Ahvenanmaa, Varsinais-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa), joiden väestönkasvu oli positiivinen vuonna 2019. Myös Uudenmaan reippaasti plussan puolella oleva luonnollinen väestönkasvu poikkeaa muun Suomen kehityksestä. Uudenmaan lisäksi luonnollinen väestönlisäys on positiivinen ainoastaan Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa.

Uudenmaan väestönkasvu keskittyy PK- ja KUUMA-seudulle samalla kun väestö vähenee Uudenmaan muilla alueilla (pois lukien Porvoo). Viime vuosina pelkkä pääkaupunkiseudun läheisyys ei ole enää kuitenkaan riittänyt merkittävän muuttovoiton ja edelleen väestönkasvun tekijäksi edes KUUMA-seudulla. Viimeisen parin vuoden aikana KUUMA-seudun väestönkasvu ja muutoliike on keskittynyt vain joihinkin KUUMA-kuntiin erityisesti Sipooseen, Keravalle ja Järvenpäähän. Vuonna 2019 myös Nurmijärvi kuului KUUMA-kuntien väestökasvun voittajiin 0,76 % väestönkasvulla (Tilastokeskuksen ennakkotieto).

Taloudenkasvun hidastuminen vuoden 2019 aikana ei tehnyt muutosta Uudenmaan työttömyysasteeseen (2018: 8,5%, 2019: 8,5%). Myös uusien avoimien työpaikkojen määrä ei notkahtanut vaan kasvoi kiihtyvällä tahdilla vuodentakaisesta. Sen sijaan Nurmijärvellä työttömyysaste hieman nousi vuodesta 2018 vuoteen 2019 (6,0 prosentista 6,3 prosenttiin).

Rakentamisen noususuhdanteen jatkuminen näkyi uusien työpaikkojen syntymisessä erityisesti rakennus- alalle PK-seudulla mutta myös KUUMA-seudulla. Paikka paikoin alitettiin niin sanottu työttömyyden rakenteellinen taso. Esimerkiksi rakennus- alalla koettiin työvoimaa ja työpaikkojen täyttäminen oli haastavaa.

Uudellamaalla työttömien erityisryhmistä pitkäaikaistyöttömyyden lasku sen sijaan hidastui vuoden 2019 aikana ja lähes pysähtyi vuoden lopulla. Nurmijärvellä pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi vuonna 2019 kasvuun ensimmäistä kertaa vuoden 2015 jälkeen. Sen sijaan nuorisotyöttömyys laski Nurmijärvellä 2010-luvun alku- vuosien tasolle.

Vuonna 2019 asuntorakentaminen ja erityisesti kerrostaloasuntojen rakentaminen jatkui PK- ja KUUMA-seudulla vilkkaana. Valtakunnan tasolla rakentamisen ja asuntokysynnän buumi on keskittynyt Helsinkiin ja sen lähiseutuihin sekä pienemmässä määrin muihin kasvukeskuksiin. Suuri kysyntä aiheutti kuitenkin pulan materiaaleista ja tekijöistä. Tämä nosti vuonna 2019 rakennustyön kustannuksia, joka puolestaan konkretisoitui erityisesti PK-seudulla asuntojen hinnan kallistumisena ennätyksellisestä asuntotuotannosta huolimatta.

Vuonna 2019 uusien asuntojen keskimääräinen pinta-ala kasvoi Nurmijärvellä lähes kymmenellä neliöllä. Kasvu selittyy erityisesti vuonna 2018 Klaukkalan Pikimetsään valmistuneilla pienillä erillispientaloilla, mutta keskipinta-alan kasvu kertoo osaltaan myös pienten asuntojen markkinan kylläntymisestä Nurmijärvellä. Myös asuinkerrostalojen keskimääräinen pinta-ala kasvoi vuonna 2019 lähes viiden neliömetrin verran vuoden takaisesta. Poikkeuksellisen voimakas ja vuosina 2018-2019 huippunsa saavuttanut asuntorakentaminen näkyy 2020-luvun ensimmäisinä vuosina Nurmijärvellä asuntotuotannon hidastumisena.

Lähteet:

Tilastokeskus, Uudenmaan ELY-keskus, Työ- ja elinkeinoministeriö, Nurmijärven kunnan rakennusvalvonta, Hypon asuntomarkkinakatsaus Q4/2019, Pellervon taloustutkimus (PTT) Asuntomarkkinat 2019 - ennuste

1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys

Olennaiset muutokset toimintaympäristössä

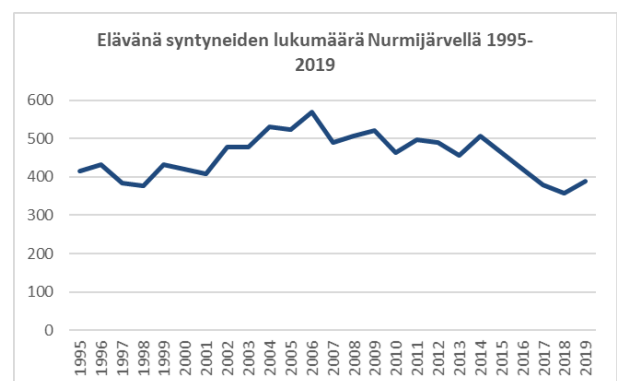
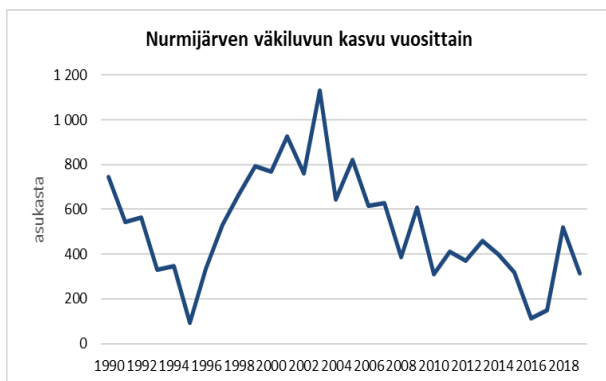
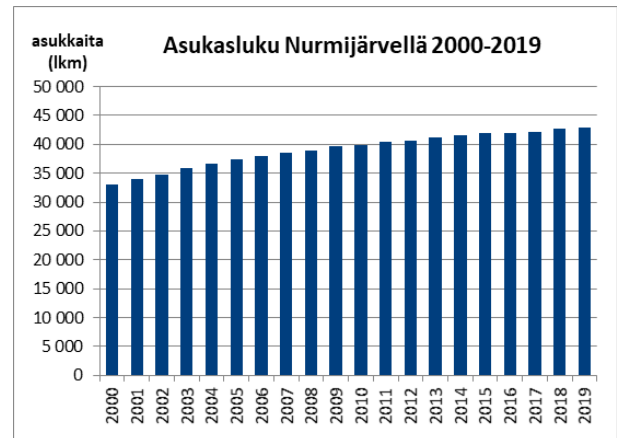
Yleinen kehitys Nurmijärvellä	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Väestö	41 577	41 897	42 010	42 159	42 665	42 991
Väestön kasvu (%)	1,0	0,8	0,3	0,4	1,2	0,8
Kuntien välinen nettomuutto	100	86	-226	-21	407	189
Nettomaahanmuutto	53	6	167	41	29	30
Syntyneitä	506	464	419	376	357	390
Kuolleita	253	245	242	253	275	273
Työttömyysaste (%)	8,2	8,5	7,5	6,5	6,0	6,3
Työttömien lukumäärä	1 682	1 779	1 576	1 361	1 275	1 321
Työttömiä, alle 25-vuotiaita	231	226	184	167	181	160
Pitkäaikaistyöttömiä	387	603	545	408	351	418
Avoimet työpaikat	108	136	113	123	153	202

Väestön kasvu

Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Nurmijärven väkiluku oli 42 991 henkilöä vuoden 2019 lopussa. Vuonna 2019 väestö kasvoi sekä muuttoliikkeen että KUUMA-kuntien parhaimman syntyneiden enemmyyden turvin. Väestönkasvu asettui 0,8 prosenttiin, joka on ollut Nurmijärvellä keskiarvoinen väestönkasvu 2010-luvulla. Lukumäärällisesti väestö kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 336 uuden asukkaan verran.

Syntyvyyden alenemisen valtakunnallinen kehitys näkyy myös Nurmijärvellä. Tästä huolimatta Nurmijärvi kuuluu luonnollisen väestönkasvun voittajiin. Suomen kunnissa luonnollinen väestönkasvu on enää kuudenneksessa positiivista (17% Suomen kunnista). Koska väestön suhteellisen nuoresta ikärakenteesta johtuen kuolleisuus Nurmijärvellä on varsin alhainen, kasvaa kunnan väestö vielä toistaiseksi ilman muuttoliikkeen apuakin. Nurmijärven luonnollinen väestönkasvu (syntyneiden ja kuolleiden välinen erotus) on kuitenkin tippunut liki 400 hengen huippuvuosista vajaan 120neen vuonna 2019.

Laskusta huolimatta Nurmijärven luonnollinen väestönkasvu oli KUUMA-kuntien paras vuonna 2019. Myös syntyneiden määrä kääntyi viime vuonna pieneen nousuun ja vuonna 2019 Nurmijärvellä syntyi 390 lasta. KUUMA-kunnista ainoastaan Järvenpäässä syntyi enemmän lapsia ja täälläkin vain kaksi enemmän.

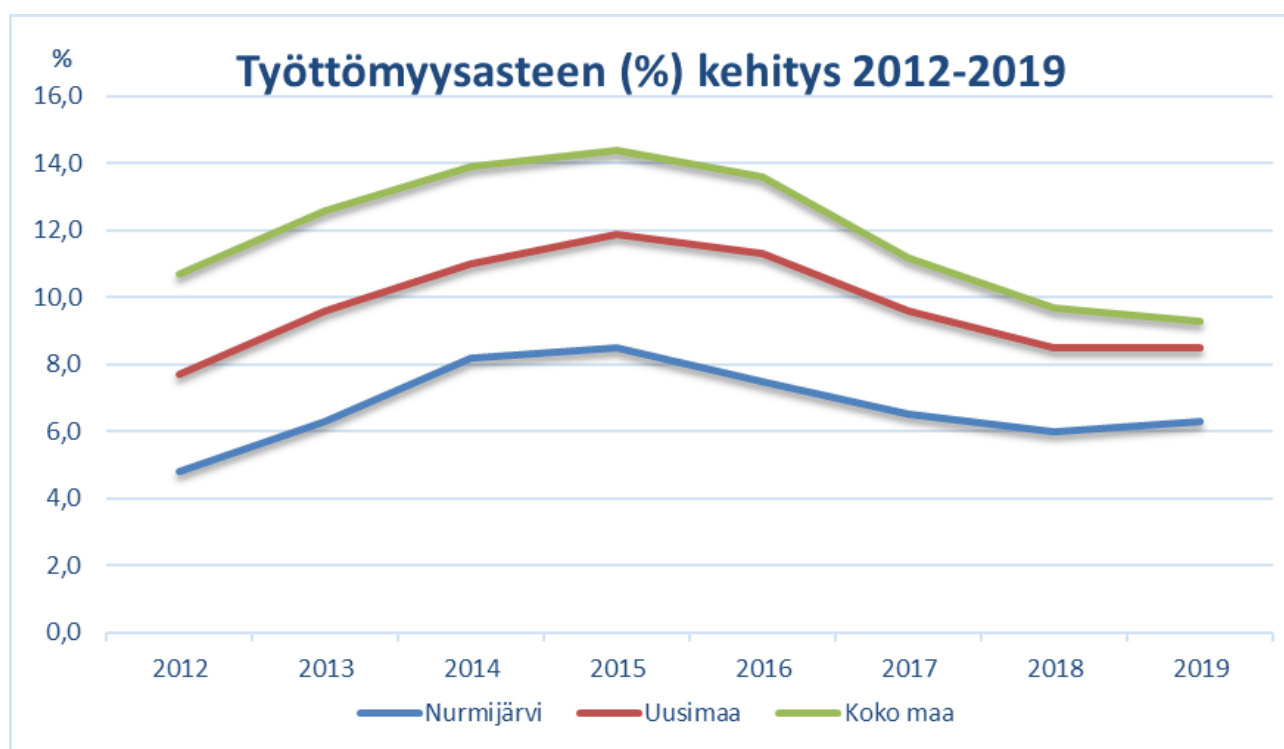
Työttömyys

Talouden kasvun hidastuminen vuoden 2019 aikana näkyi Nurmijärvellä maltillisena työttömyyden kasvuna. Nurmijärven työttömyysaste oli vuoden 2019 lopussa 6,3 %, joka tarkoittaa 1 321 työtöntä työnhakijaa. Tämä on 46 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Nurmijärven työllisyyskehitys noudattelee pääpiirteissään koko maan kehitystä, mutta on koko maata merkittävästi paremmalla tasolla. KUUMA-seudulla työttömyysaste oli alhaisempi vain Pornaisissa, Sipoossa ja Tuusulassa.

Talouden kasvun hidastuminen näkyi Uudellamaalla myös pitkäaikaistyöttömyyden laskun hidastumisena. Nurmijärvellä pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi vuonna

2019 kasvuun ensimmäistä kertaa vuoden 2015 jälkeen. Myös yli 50-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi vuoden takaisesta. Sen sijaan nuorisotyöttömyys laski Nurmijärvellä 2010-luvun alkuvuosien tasolle. Myös muissa KUUMA-kunnissa nuorisotyöttömyys laski vuoden takaisesta. Ainoastaan Pornaisissa ja Sipoossa nuorisotyöttömyys hieman kasvoi.

Talouden kasvun hidastumisesta huolimatta Nurmijärvellä sijaitsevien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi ennätyslukemiin. Vuonna 2019 avoimia työpaikkoja oli yli 200.

Lähde: Uudenmaan ELY-keskus

Perustetut ja lopettaneet yritykset

Vuoden 2019 syyskuun loppuun mennessä Nurmijärvellä aloitti 229 uutta yritystä. Uusia yrityksiä syntyi erityisesti rakentamisen, kuljetuksen ja varastoinnin, tukku- ja vähittäiskaupan sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan ympärille (luokitus TOL 2008). Lopettaneita yrityksiä vuoden 2019 kesäkuuhun mennessä

oli 85. Lopettaneet yritykset olivat tasaisemmin jakautuneet toimialojen välillä, mutta myös lopettaneissa yrityksissä erottuivat rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (luokitus TOL 2008).

Lähde: Tilastokeskus

Valmistuneet asunnot

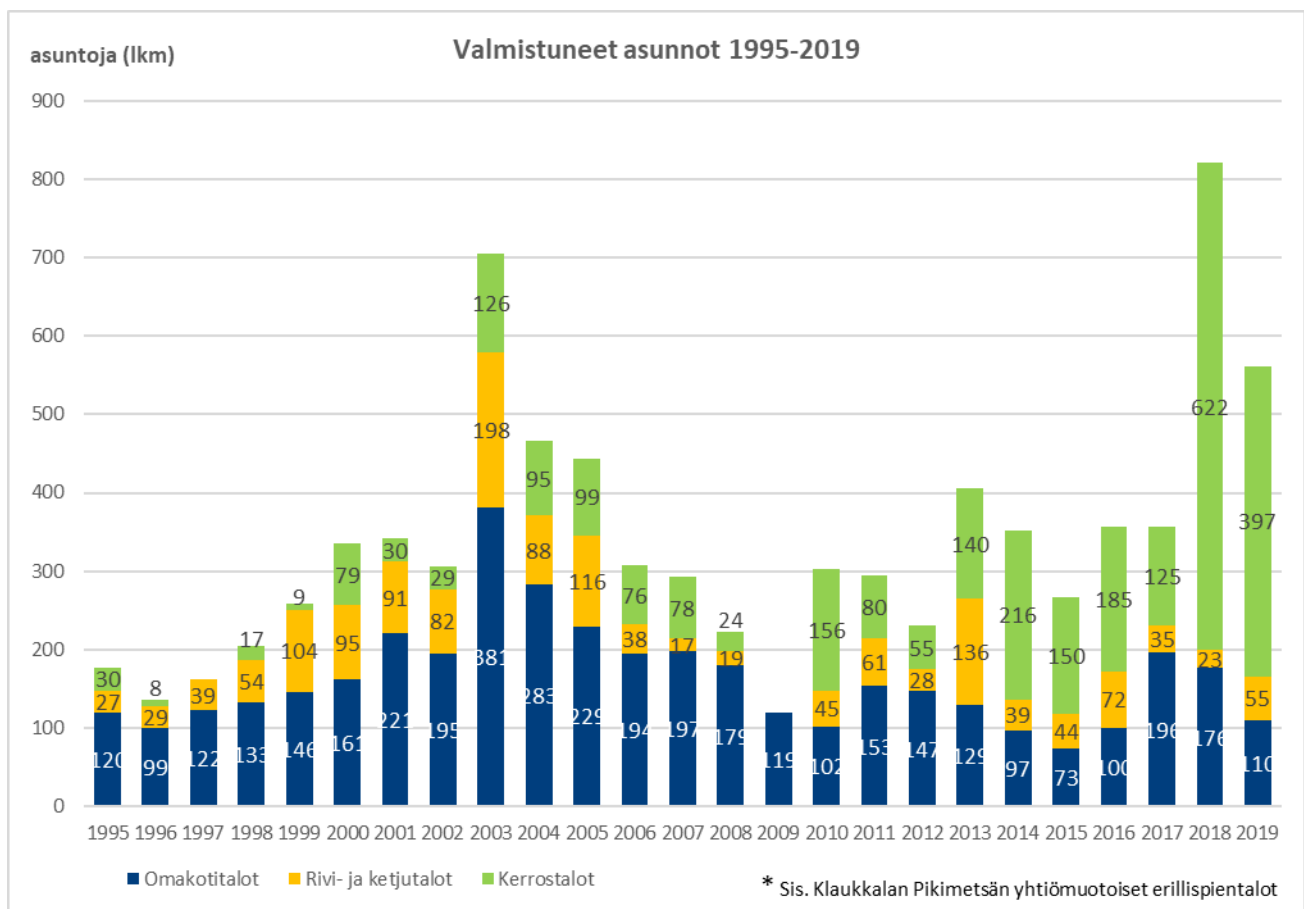
Asuntotuotanto jatkui Nurmijärvellä vireänä. Vuonna 2019 valmistui yhteensä 562 uutta asuntoa. Nurmijärven asuntorakentaminen on ollut varsin tasaista läpi 2000- ja 2010-lukujen. Erityisen voimakasta rakentaminen on ollut vuosina 2018 ja 2019. Vuonna 2019 Nurmijärvellä valmistui eniten asuntoja KUUMA-seudulla.

Kaupungistumiskehityksen myötä myös Nurmijärven asuntotuotannon painopiste on muuttunut 2000-luvun omakotitalorakentamisesta 2010-luvun kerrostalovaltaiseen rakentamiseen. Lisäksi asuntorakentamisen valtakunnallinen pienten asuntojen rakentamisbuumi näkyy myös Nurmijärvellä. Asuntotuotannon painopisteen muutos on myös lyhyessä ajassa pienentänyt merkittävästi valmistuneiden uusien asuntojen keskikokoa. Pienten asuntojen rakentamisen huippu näyttää kuitenkin jäävän vuoteen 2018. Vuonna 2019 uusien asuntojen keskimääräinen pinta-ala kasvoi Nurmijärvellä lähes kymmenellä neliöllä. Kasvu selittyy erityisesti vuonna 2018 Klaukkalan Pikimetsään valmistuneilla pienillä erillispientaloilla, mutta kasvu kertoo osaltaan myös pienten asuntojen markkinan kylläntymisestä Nurmijärvellä. Myös asuinkerrostalojen keskimääräinen pinta-ala

kasvoi vuodesta 2018 vuoteen 2019 lähes viiden neliömetrin verran. Poikkeuksellisen voimakas ja vuosina 2018-2019 huippunsa saavuttanut asuntorakentaminen näkyy 2020-luvun alkuvuosina Nurmijärvellä asuntotuotannon hidastumisena ennen seuraavien suurten rakentamishankkeiden (esimerkiksi Vanha-Klaukka, Heinoja, Kylänpää) aloittamista.

Myös Nurmijärvellä ominaisia omakotitaloja rakentuu edelleen, vaikkakin vähemmän kuin vuosikymmen sitten. Vuoden 2017 ja 2018 valmistuneiden omakotitalojen suurta määrää selittää Klaukkalan Pikimetsään valmistuneet erillispientalokohteet, jotka on tilastoitu omakotitaloina. 2020-luvulla kaavavaranto omakotitalorakentamisen osalta paranee niin Klaukkalassa kuin Kirkkonylässäkin.

Asuntotuotannon painopisteen muutos sekä rakennuskantaan jäävät pienet asunnot tuovat haasteita kunnan tulevan väestökehityksen arvioimiseen. Se, millaista määrällistä ja laadullista väestönkasvua 2010-luvun asuntorakentaminen tuottaa, jää nähtäväksi.

Lähde: Nurmijärven kunnan rakennusvalvonta

Kunnan talous

Nurmijärvi, talous (sis. liikelaitokset), 1000 €	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Toimintakate	-160 825	-175 341	-183 761	-188 937	-191 212	-192 091	-192 790	-207 442	-221 060
Verotulot	150 028	156 236	167 981	173 204	177 418	181 538	182 608	183 173	189 728
Valtionosuudet	28 449	28 852	28 206	26 012	25 775	30 273	29 937	30 117	32 294
Rahoituserät, netto	868	1 009	1 280	1 206	1 766	961	757	900	1 320
Vuosikate	18 520	10 756	13 706	11 485	13 747	20 682	20 512	6 748	2 282
Poistot	-11 554	-12 222	-13 479	-13 461	-14 007	-14 575	-15 168	-18 854	-18 033
Tilikauden yli-/alijäämä	6 966	-1 466	227	-1 975	-260	6 119	5 356	-12 094	-15 738
Investointien omahankintameno	17 474	25 978	32 628	25 544	24 169	33 863	37 675	28 997	35 142
Nettoinvestoinnit	9 043	22 819	28 594	23 312	17 607	30 160	32 110	26 417	30 807
Investointien tulorahoitus, %	106,0	41,4	42,0	45,0	56,9	61,1	54,4	23,3	6,5
Edell. vuosien kertynyt ylijäämä	47 631	57 887	56 421	56 648	54 621	54 361	60 480	65 837	53 743
Lainakanta	75 645	84 386	95 754	103 612	111 565	132 362	153 812	169 248	199 528
Lainat per asukas, euroa	1 875	2 072	2 325	2 492	2 663	3 151	3 647	3 966	4 641

Tilikausi 2019 päättyi Nurmijärven kunnan osalta historiallisen heikkoon tulokseen. Kun vuonna 2018 tilikauden alijäämä oli yli 12 miljoonaa euroa, vuonna 2019 tilikauden alijäämä painui jo lähes 16 miljoonaa euroon. Vuoden 2018 tavoin suuren alijäämän taustalla ovat vaikuttaneet merkittävä käyttötalousmenojen kasvu sekä samanaikainen verotulojen poikkeuksellisen verkkainen kehitys.

Vuoden 2019 talousarvio oli alun perin tehty yli kolme miljoonaa euroa alijäämäiseksi ja talousarvion vahvistamisen yhteydessä oli tiedossa, että Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän budjettia tulotaiisiin korjaamaan ylöspäin ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen noin kahdella miljoonalla eurolla. Yllättävää oli kuitenkin sosiaali- ja terveystalouden, mukaan lukien erikoissairaanhoidon, lopullinen kasvu ennakoarvioista sekä verotulojen merkittävä putoaminen alkuperäisestä ennusteesta.

Tilikauden aikana toteutettiin useita talousarviomuutoksia kunnan omassa toiminnassa ja soten ostopalveluissa. Muun muassa Ylimmän päätöksenteon toimialalla maan myynnin luovutusvoittoarviota laskettiin 0,57 milj. euroa Järvimaan alueen tonttien luovutuksen viivästyessä valituksesta johtuen. Lisäksi koulutuspalveluille myönnettiin 0,75 milj. euron lisämääräraha koulukuljetuksiin.

Lisäksi muun muassa Tilakeskuksen nettomäärärahaa nostettiin 0,46 milj. euroa ja Teknisen keskuksen määrärahaa 0,35 milj. euroa. Määrärahojen lisäystä Tilakeskuksessa selittää erityisesti kunnan kiinteistöjen sisäilmaongelmien korjaamiseen liittyvät väistötilaratkaisut.

Elinvoima ja kuntakehityspalveluille myönnettiin 0,26 milj. euron lisämääräraha Kelan työmarkkinatuen kuntaosuuksiin.

Tilikauden aikana toteutettujen talousarviomuutosten perusteella kunnan palvelutuotannon nettomenoja kuvaavaa toimintakate heikkeni yhteensä alkuperäisestä talousarviosta noin 8,5 milj. euroa.

Kunnan oman toiminnan osalta tilinpäätös toteutui lopulta muutettua talousarviota parempana. Konsernipalveluiden toimintakate oli tilinpäätöksessä -5,7 milj. euroa ja alitti alkuperäisen talousarvio 0,3 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 0,6 milj. eurolla.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla lopullinen toimintakate asettui -91,1 milj. euroon alittaen alkuperäisen talousarvion 0,6 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 1,4 milj. eurolla.

Ympäristötoimialan toimintakate oli tilinpäätöksessä -4,4 milj. euroa. Toimintakate ylitti alkuperäisen talousarvion 0,3 milj. eurolla, mutta alitti muutetun talousarvion 0,3 milj. eurolla.

Toimialatasoista käyttötalouden kehitystä vuosien 2018 ja 2019 välillä hankaloittaa toteutetut organisaatiouudistukset. Kuntatasolla kuitenkin toimintakate vuoden 2019 tilinpäätöksessä kasvoi edellisvuodesta kunnan omissa toiminnoissa noin 4,6 milj. euroa. Tarkemmat tiedot käyttötalouden kehittymisestä on esitetty myöhemmin toimialatasoisissa toimintakertomuksissa.

Sosiaali- ja terveystalouden määrärahaa korotettiin tilikauden aikana 113,7 milj. eurosta 119,9 milj. euroon. Lopullinen tilinpäätöstoteuma soten osalta nousi 125,8 milj. euroon, jolloin toteumapoikkeama muutettuun talousarvioon kohosi 5,9 milj. euroon. Alkuperäiseen talousarvioon nähden sote-kulut kasvoivat 12,1 milj. euroa ja vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden 9,1 milj. euroa. Sote-kulujen vertailussa vuosien 2018 ja 2019 välillä

on syytä huomioida tuotannon siirtyminen Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien, mistä johtuen luvut eivät täysin ole vertailukelpoiset.

Soten kokonaismenojen kasvusta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tuottamiin sosiaali- ja perusterveydenhuollon palveluihin kohdistuu 4,2 milj. euroa ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tuottamiin erikoissairaanhoidon palveluihin milj. 4,9 milj. euroa.

Kasvua voidaan pitää merkittävänä, erityisesti kun soten osalta myös vuoden 2018 kasvu oli poikkeuksellisen suuri. Sote-menojen nousua selittää muun muassa ikääntymisen myötä kasvavat palvelutarpeet, joka heijastuu niin sosiaali- ja perusterveydenhuoltoon kuin myös erikoissairaanhoitoon. Myös lastensuojelun palveluissa ja vammaispalveluissa on ollut huomattavaa kasvua. Erikoissairaanhoidossa Nurmijärven osalta lähetteen määrä kasvoi Hyvinkään sairaanhoitoalueella edellisvuodesta 8,6 prosenttia.

Tarkemmat tiedot sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutuksesta on esitetty Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän antamassa toimintakertomuksessa, joka on liitetty osaksi sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot- tulosalueen toimintakertomusta.

Verotulot nousivat vuonna 2019 edellisvuodesta 6,6 milj. euroa, mutta vuosien 2016-2018 lähes nollakasvun perusteella odotukset verotulojen kasvusta olivat huomattavasti korkeammalla. Alkuperäisessä talousarviossa oli varauduttu noin kuuden prosentin verotulojen kasvuun, mutta kasvu kutistui tilinpäätöksessä 3,6 prosenttiin. Lopullinen verotulokertymä oli 189,7 milj. euroa ja alitti näin alkuperäisen talousarvion noin 5,0 milj. eurolla

Kunnallisveroja kertyi 171,6 milj. euroa, mikä on noin 5,4 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Yhteisöveroja kertyi noin 8,6 milj. euroa, joka on noin miljoona euroa enemmän kuin edellisvuonna. Kiinteistöverotuotot kehittyivät maltillisesti nousten edellisvuoden 9,4 milj. eurosta 9,6 milj. euroon.

Verotulojen ja erityisesti kunnallisverojen laskua alkuperäisen talousarvion ennusteista selittävät useat tekijät. Korkeasuhteellisen talouskasvu ja sen vaikutukset muun muassa ansiotulojen kehittymiseen eivät välttämättä ole ohjautuneet paikallisesti niin voimakkaana, kun valtakunnalliset ennusteet kansallisesta talouskasvusta antavat ymmärtää. Myös valtakunnallisesti toteutettu sähköinen tulorekisteri ja siihen liittyvät tiedonkeruun ongelmat sekä verokorttiuudistus heikensivät sekä tilikauden aikaista verotulojen ennakointia kuin myös lopullista verotulokertymää. Tulorekisterin tiedonsiirto-ongelmiin liittyvät tilityshäiriöt saatiin pääasiassa korjattua tilikauden aikana vuoden puoliväliin mennessä, mutta

verokorttiuudistuksesta syntynyt tilityshäiriö jäi pysyväksi elementiksi verotulojen tilitysjärjestelmään. Käytännössä kuntien tilikauden aikaiset tilitykset ovat heikentyneet, kun useilla palkansaaajilla on ennakonpidätyksessä käytetty tuloveroprosentti ollut vuoden aikana liian matala ja vuosituloraja on ylittynyt vasta loppuvuodesta. Tällöin tilikaudelta muodostuneet jäännösverot siirtyvät seuraavalle tilikaudelle tilitettäväksi. Odotettavaa on, että verokorttiuudistukseen liittyvät verotulojen tilityshäiriöt tulevat tulevaisuudessa euromääräisesti pienenemään, kun palkansaaajat asettavat veroprosenttinsa oikealle tasolle jäännösverojen välttämiseksi. Kunnan osalta vuodelle 2019 kuuluva, mutta vuonna 2020 tilitettävä euromäärä tarkentuu vuoden 2019 verotuksen valmistuttua keväällä 2020.

Vuonna 2019 valtionosuuksia kertyi 32,3 milj. euroa. Näin ollen valtionosuudet nousivat edellisvuodesta 2,2 milj. euroa. Valtionosuuksien nousu perustuu maan hallituksen viime syksyn budjettiriihen yhteydessä tehtyyn päätökseen, jossa linjattiin valtionosuuksien yksittäisen kertakompensatioerän maksatuksen aikaistamisesta vuodelta 2020 vuodelle 2019. Kompensatioerän suuruus oli Nurmijärven kunnan osalta noin kaksi miljoona euroa. Ilman kompensatioerän aikaistusta olisivat valtionosuudet asettuneet vuoden 2018 tasolle.

Peruspalveluiden valtionosuus ennen verotuloihin perustuvaa tasausta oli 45,7 milj. euroa ja verotuloihin perustuva tasaus -6,9 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen kertymältään negatiivinen valtionosuus oli 6,6 milj. euroa. Kotikuntakorvaukset olivat -0,3 milj. euroa (netto).

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto oli tilinpäätöksessä 1,3 milj. euroa positiivinen, ylittäen talousarvion noin 0,2 milj. eurolla. Rahoitustuottojen ja -kulujen positiivinen netto kasvoi edellisvuodesta noin 0,4 milj. euroa, jota selittää erityisesti Nurmijärven sähkön osingon korottaminen sekä lainojen korkokulujen lievä lasku.

Lainakannan kasvuun liittyvää korkokulujen nousupainetta hillitsee poikkeuksellisen alhainen korkotaso. Korkeamman mahdolliseen kiristymiseen on ruvettu varautumaan kunnan lainasalkun suojausastetta nostamalla. Tämä voi nostaa korkokuluja tulevaisuudessa, mutta vähentää oleellisesti merkittävien korkovirtausten syntymistä. Toistaiseksi keskuspankit ovat globaalisti pitäneet ohjauskorot alhaisena. Erityisesti Koronaviruksen vaikutukset EU-alueen talouskasvulle tulevat todennäköisesti pitämään Euroopan Keskuspankin ohjauskorkopolitiikan maltillisena rahallisen elvytyksen jatkuessa.

Poistot alittivat talousarvion 2,6 milj. eurolla poistojen asettua yhteensä 17,3 milj. euroon. Poistot jopa las-

kivat edellisvuodesta noin 1,5 milj. euroa, mikä on poikkeuksellista voimakkaasti investoivalle kunnalle. Poistojen laskua talousarviosta ja edellisvuodesta selittää erityisesti kiinteiden rakenteiden ja laiteiden (kadut) loppuun poistot.

Kunnan poistotaso on laskenut edellisvuodesta viimeksi vuonna 2014. Poistotason hetkelliset laskusta huolimatta kunnan tulevat merkittävät investoinnit tulevat realisoituessaan kasvattamaan kunnan poistotasoa oleellisesti. Tämä aiheuttaa paineita kunnan tuloslaskelman tasapainolle.

Omaisuuksien arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 0,7 milj. euroa, jota selittää pääasiassa käyttökelvottomaksi poltettujen koulujen tasearvojen alaskirjaukset.

Kunnan tilikauden tulos painui lopulta 15,7 milj. euroa alijäämäiseksi. Tämän perusteella taseen kumulatiivinen ylijäämä laski edellisvuoden 53,6 milj. eurosta 37,9 milj. euroon. Usean vuoden aikana kertyneestä kumulatiivisesta ylijäämästä tulee syödyksi yli 40 prosenttia aikavälillä 2018-2019.

Kunnan investointitaso säilyi edelleen korkeana investointien omahankintamien ollessa tilinpäätöksessä 35,7 milj. euroa. Tämä alitti muutetun talousarvion 1,2 milj. eurolla ja alkuperäisen talousarvion 9,8 milj. eurolla. Suurimmat poikkeamat alkuperäiseen talousarvioon nähden syntyivät Metsolan päiväkodin, Maaniitun koulun ja Kirkonkylän hammashoitolan hankkeissa. Infrahankkeissa merkittävimmät poikkeamat syntyivät Heinojan ja Vanha-Klaukan asuntoalueiden sekä ja Metsä-Tuomelan työpaikka-alueen hankkeissa. Em. hankkeet hammashoitolahanketta lukuun ottamatta jatkuvat seuraavilla vuosilla. Kirkonkylän hammashoitolahanke toteutettiin vuokrauskohteena.

Merkittäviä investointeja talorankennushankkeiden osalta olivat Metsolan päiväkotito, Aleksian Pata ja Maaniitun koulun peruskorjaus, joista Metsolan päiväkodin ja Maaniitun koulun peruskorjauksen hankkeet jatkuvat vuoden 2020 puolella.

Kunnallistekniikan rakentamisen nettokulut olivat 9 milj. euroa ja Klaukkalan tieverkon ja kunnan valtion välisten yhteisten infrahankkeiden nettokulut 3,6 milj. euroa. Merkittäviä infrahankkeita olivat Klaukkalan ohikulkutie, Rajamäen kiertoliittymän kokonaisuus ja Vanha-Klaukan alueen rakentaminen, joka eteni suunniteltua nopeammin, jolloin myös kustannuksia kertyi vuoden 2019 puolelle arvioitua enemmän. Seuraavalle vuodelle siirtyviä merkittävimpiä hankkeita olivat mm. Ylitilantien parantaminen, Metsä-Tuomelan kunnallistekniikan rakentaminen ja Heinojan alue.

Siitä huolimatta, että investoinnit toteutuivat merkittävästi alkuperäistä talousarviota matalampana, palvelutuotannon nettomenojen nousu ja samanaikainen verotulojen heikko kehitys heikensivät investointien tulorahoitusta siinä määrin, että talousarviolainoja jouduttiin nettomääräisesti nostamaan jopa alkuperäistä talousarviota enemmän. Kolmannessa osavuositarkastuksessa kunnan lainakannan muutos nostettiin 31,1 milj. euroon. Tilinpäätöksessä lopullinen lainakannan muutos oli 30,3 milj. euroa, kunnan lainakannan noustessa 199,5 milj. euroon. Asukaskohtainen lainakanta oli näin ollen 4641 euroa, joka on selvästi enemmän kuin kunnissa keskimäärin.

Kunnan talouden vakavaraisuutta kuvaava omavaraisuusaste laski jo entisestään alhaisesta 37,8 prosentista 32,2 prosenttiin. Suhteellinen velkaantuneisuus kohosi 98,6 prosenttiin, joka osaltaan osoittaa kunnan velka- taakan olevan merkittävä tulo- rahoitukseen suhteutettuna. Kunnan tulo- rahoituksen riittävyyttä vieraanpääoman korkokuluihin ja pääoman lyhennyksiin kuvaava laskennallinen lainanhoitokate oli 0,1 joka osaltaan vahvistaa muiden tunnuslukujen tavoin kunnan taloudellisen aseman olevan heikko.

Kunnan talouden tilaa voidaan pitää haasteellisena, sillä talouden ongelmat eivät enää yksin kohdistu rahoitukseen tasapainoon, vaan myös tuloslaskelmatasolla kirjanpidollinen tasapaino näyttää järkkyyneen vuodesta 2018 lähtien.

Erityisesti käyttötalousmenojen ja verotulojen kasvun välinen epäsymmetria kuvaa kunnan viime vuosien talouden haasteita keskeisellä tavalla. Kun palvelutuotannon nettomenojen kasvu aikavälillä 2016-2019 on ollut 29 miljoonaa euroa, on verotulojen kasvu jämähtänyt 8,2 miljoonaan euroon. Neljän edellisen vuoden aikana verotulot ovat siis yhteensä kasvaneet lähes saman verran mitä verotulojen tavanomainen kasvukehitys vuositasolla on ollut ennen vuotta 2016. Verotulojen kasvun alavireisyys viime vuosina on erityisen huolestuttavaa, sillä taloussuhdanteen huippuvuodet ovat ajoittuneet samalla ajanjaksolle. Korkeasuhdanne on jäämässä taakse ja jo kulu- van vuoden osalta bruttokansantuotteen kasvun ennustetaan pysähtyvän tai jopa supistuvan korona- viruksesta johtuen. Taloudellisen aktiviteetin hidastuminen vaikuttaa suoraan sekä kunnallisverotuottoihin työllisyysasteen heikentymisen ja ansiotulotulojen kasvun rauhoittumisen myötä, että yhteisöverotuottoihin yritysten liikevoittojen mahdollisesti supistuessa.

Mikäli kehitys käyttötalouden ja tulo- rahoituksen osalta jatkuisi saman kaltaisena myös seuraavat lähivuodet, tulisi kunnan monien vuosien aikana muodostunut kirjanpidollinen ylijäämäpuskuri syödyksi muutamassa vuo-

nessa ja paineet lainakannan kasvulle kasvaisivat. Tulevaisuudessa mahdollisesti kiristynyt korkoympäristö, yleinen palvelutuotannon yksikkökustannusten nousu, palvelutarpeiden kasvu sosiaali- ja terveyspalveluissa, poistojen nousu ja kunnan verotuloihin vaikuttava talouden suhdannemuutos tulevat aiheuttamaan merkittäviä haasteita kunnan talouden tasapainotustyölle, joka NUUKA-ohjelman kautta käynnistettiin 1.1.2020 alkaen.

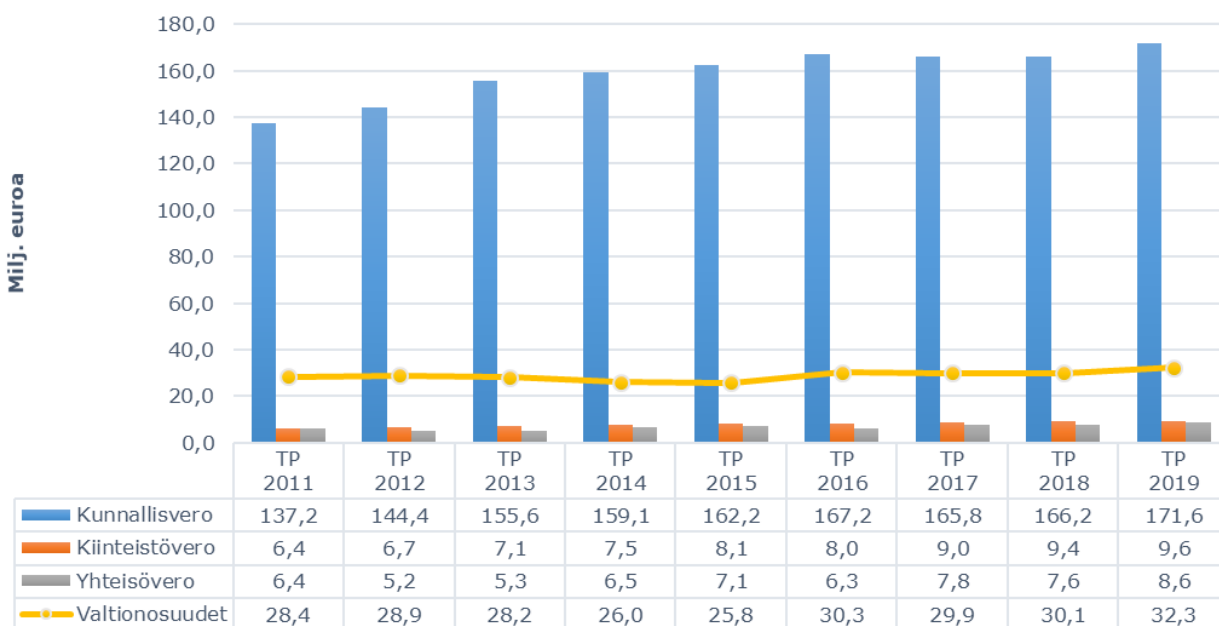
Koska kunnan tulorahoitus pohja on verotulovaltainen, tulisi verotulojen kehityksen olla selvästi käyttötalousmenojen kasvua voimakkaampaa, jotta investointien tulorahoitus pohja säilyisi kunnan talouden tasapainon kannalta riittävän vahvana ja velkaantuminen saataisiin hidastumaan ja lopulta pysähtymään.

Tilikausi 2019 toteutui Aleksia –liikelaitoksen osalta lähes talousarvio mukaisesti. Tilikauden maltillinen liikeylijäämä oli ennakoitu, sillä tavoitteena on keventää Aleksia –liikelaitoksen kumulatiivista ylijäämää vuosien

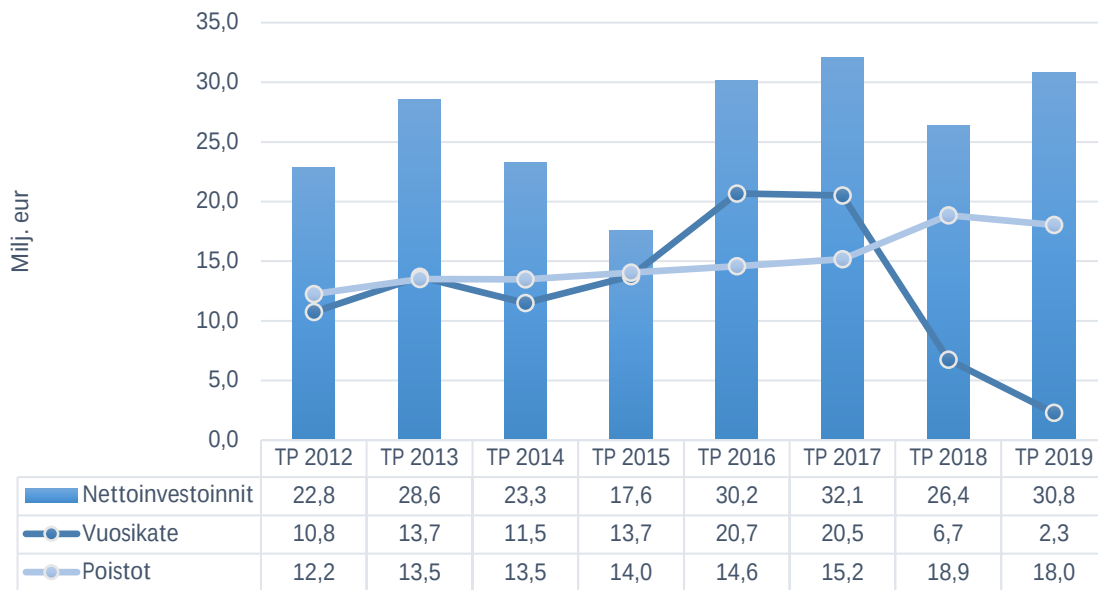
2019 ja 2020 aikana. Liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 0,2 milj. euroa. Sekä tuotot että kulut toteutuivat alle budjetoidun. Tilikauden aikana sisäisille asiakkaille hyvitettiin palvelumaksuissa noin 0,5 milj. euroa.

Nurmijärven vesi –liikelaitoksen osalta tilikausi toteutui selvästi talousarviota parempana. Liikeylijämaa nousi 1,4 milj. euroon, ylittäen talousarvio noin miljoonalla eurolla. Liikevaihtoa kertyi noin 8,5 milj. euroa, joka ylitti talousarvion noin 0,4 milj. eurolla. Kasvu johtui ennakoitua suuremmista käyttö- ja perusmaksutuotoista, jotka syntyivät pääasiassa vesimaksujen korotuksesta, joka tehtiin hieman talousarviossa esitettyä suurempana. Edellisvuoteen nähden liikevaihto kasvoi 0,2 milj. euroa eli noin 2,4 prosenttia. Liiketoiminnan kulut alittivat talousarvion noin 3,3 prosentilla eli noin 163 000 eurolla. Investoinnit olivat noin 6,1 milj. euroa. Investoinnit alittivat siten alkuperäisen talousarvion noin 1,8 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 0,3 milj. eurolla.

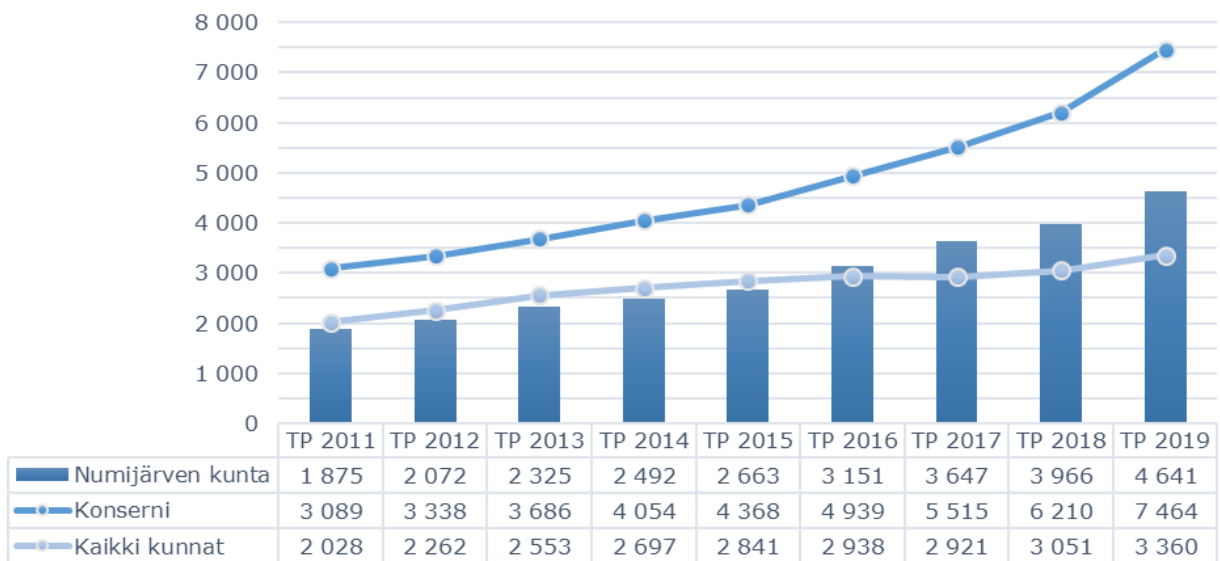
Verotulot ja valtionosuudet 2011-2019, milj. euroa

Nettoinvestoinnit, vuosikate ja poistot 2012-2019, milj. euroa

Lainakanta 2011-2019, euroa/asukas

Olellaiset muutokset kunnan toiminnassa

Nurmijärven kunnan sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu siirtyi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2018 lähtien. Kuntayhtymä toimi vuoden 2018 ajan järjestämiskuntayhtymänä ja varsinainen palvelutuotantovastuu säilyi yhtymän omistajakunnilla. Vastuu palveluiden tuottamisesta päätettiin siirtää kunnilta kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien. Tilikauden aikana yhtymässä on kehitetty muun muassa toiminnan ja talouden raportointijärjestelmiä, yhdenmukaistettu henkilöstöpolitiikkaa sekä käynnistetty alustavasti toiminnan säästökohteiden määrittely sekä palveluverkkotyö. ICT-järjestelmien yhdenmukaistaminen käynnistettiin niin ikään tilikauden aikana ja vuonna 2020 yhtymän on tarkoitus siirtää kunnilta ICT-toiminnot kaikilta osin omaan ympäristöönsä.

Sosiaali- ja terveystalouden tuotannon siirtymisen sekä kunnan johtamisjärjestelmän yleisen kehittämisen perusteella tilikaudella 2018 päätettiin kunnan organisaattiorakenteen uudistamisesta vuoden 2019 alusta lähtien.

Uudistuksessa elinkeino- ja kuntakehityskeskusten toiminta päätettiin purkaa ja maankäyttö ja yleiskaavoitus sijoittaa jatkossa ympäristötoimialalle omaksi tulosalueeksi. Yritystoiminnan kehittäminen ja muut elinvoimatehtävät, sekä toisaalta strategiset tehtävät koottiin konsernipalveluihin (ent. keskushallinnon toimiala) elinvoima- ja kuntakehityspalvelut –tulosalueeksi. Tulosalueelle siirtyivät myös kuntaan jäävät työllisyyden hoitoon liittyvät tehtävät. Sote-toimintojen siirtymisen myötä hyvinvointitoimiala lakkautettiin ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävät liitettiin osaksi sivistys- ja hyvinvointitoimialaa. Liikuntapalvelujen tulosalue siirtyi myös hyvinvointitoimialalta sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Lisäksi kasvun ja oppimisen tukipalvelut (kuraattori- ja psykologipalvelut), kotoutumispalvelut (ent. maahanmuuttopalvelut) ja hyvinvoinnin edistäminen – yksikkö muodostavat sivistys- ja hyvinvointitoimialalle uuden hyvinvointipalvelujen tulosalueen. Kunnan uutta organisaattiorakennetta vastaava hallintosääntö vahvistettiin valtuustossa 12.12.2018.

Ympäristötoimialan organisaatiota arvioitiin uudelleen alkuvuodesta 2019 ja elokuun alusta toteutettiin tulosaluemuutoksia. Maankäyttö ja yleiskaavoitus, asemakaavoitus sekä kiinteistö- ja mittaustoimi yhdistettiin maankäytön ja kaavoituksen tulosalueeksi. Kunnallistekniikan suunnittelun tulosityksikkö ml. joukkoliikenne siirtyi teknisen keskuksen tulosalueelle. Rakennusvalvonnan tulosalue puolestaan siirtyi hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelle tulosityksiköksi.

Lisäksi tilikaudella päätettiin ylin päätöksenteko toimialan lakkauttamisesta 1.1.2020 lähtien, jonka seurauksena omaisuuden tuotot ja hallinta tulosalue siirtyi ympäristötoimialalle ja yhteiset toiminnot tulosalue ja tilintarkastus tulosalue konsernipalveluiden toimialalle. Ylimmän päätöksenteon alaisesta sosiaali- ja terveystalouden ostot –tulosalueesta muodostettiin oma hallinnollistekninen toimialansa soten raportoinnin selkiyttämiseksi.

Valtuusto vahvisti kokouksessa 12.6.2019 Nurmijärven kestävä kasvu –ohjelman (NUUKA-ohjelma) vuosille 2020-2026. Ohjelman tavoitteena on huolehtia kunnan talouden kestävydestä ensin hidastamalla velkaantumista ja kääntämällä lopulta lainakannan kehitys laskuun. Velkaantumiskehityksen katkaiseminen tarkoituksena on välttää kunnan ajautumista perinteiseen, palveluiden karsimista korostavaan talouden tasapainottamiseen, ehkäistä tarvetta verotusasteen merkittävälle kirstämiselle sekä turvata pitkällä aikavälillä kunnan riittävä taloudellinen kantokyky kasvua tukevien investointien toteuttamiseksi ja palvelutoiminnan laadun varmistamiseksi.

Käytännön toiminnassa ohjelma ohjaa kunnan investointien asettamista, käyttötalouden resursointia sekä tulorahoituspohjan vahvistamiseen liittyviä toimia vuositaisessa talousarviovalmistelussa. Talousarvio laaditaan siten, että yksittäiset talousarviovuodet niin määrärahojen jaon, kuin myös toiminnallisten tavoitteiden osalta ovat linjassa ohjelmassa asetettujen pitkän aikavälin tavoitteiden kanssa. Kuluvin vuoden osalta NUUKA-ohjelman toteuttaminen näkyy investointitasen laskussa sekä käyttötalouden maltillisessa kasvussa kunnan omassa toiminnassa. Lisäksi kunnallisveroprosenttia nostettiin 1.1.2020 lähtien 19,5 prosentista 19,75 prosenttiin sekä kiinteistöveroja korotettiin eri kiinteistöverimuodoissa.

Osana kunnan talouden tervehdyttämistä ja palvelutuotannon kehittämistä käynnistettiin kunnassa palveluverkkotyö syksyllä 2019. Varsinaisen palveluverkkotyön lähtöaineiston muodostamiseksi toteutettiin palveluverkkoselvitys Finnish Consulting Groupin (FCG) toteuttamana. Selvitys käsiteltiin hallituksessa ja valtuustossa loppuvuodesta 2019, jonka pohjalta käynnistettiin kuluvin vuoden alussa varsinainen palveluverkkotyö. Tavoitteena on toteuttaa palveluverkkotyö alueittain porrastetusti siten, että valtuusto tekee ensimmäiset päätöksen verkon kehittämiseksi syksyllä 2020. Palveluverkkotyöllä tavoitellaan taloudellisten vaikutusten lisäksi muun muassa toimitilojen modernisointia palveluiden tuotantoympäristön ajantasaistamiseksi sekä tilojen monikäyttöisyyden ja tilatehokkuuden edistämiseksi.

Käynnissä oleva palveluverkkotyö tukee siirtymistä niin sanottuun rullaavaan palvelutuotannon kehittämismalliin, jossa palvelutuotannon tarkastelu kytketään osaksi vuotuista talousarviokehityksen valmistelua. Tavoitteena on luoda moninaisempi ja helpommin saavutettavissa oleva tietopohja kunnan palvelutuotannosta niin, että palvelutuotannon tarkoituksenmukaisuutta voidaan arvioida vuosittain. Valtuusto vahvistaa kuluvan vuoden aikana palvelutuotantoa ja palveluverkkoa ohjaavat periaatelinjaukset ja arviointikriteerit, joita tullaan hyödyntämään sekä käynnissä olevassa palveluverkkotyössä, että rullaavassa palvelutuotannon arviointimallissa. Tähän palvelutuotannon ohjausjärjestelmän kehittämiseen kytkeytyy myös palveluiden tuotteistushanke, jonka käynnistyi jo loppuvuodesta 2018.

Kunnan konsernirakenne laajeni tilikauden aikana, kun kunta hankki Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n koko osakekannan HUS:ltä ja Tuusulan ja Mäntsälän kunnilta sekä Järvenpään ja Hyvinkään kaupungeilta. Yhtiölle valittiin uusi hallitus yhtiökokouksessa 20.3.2020 ja hallituksen tehtävä on lähteä kehittämään yhtiön toimintaa ja yhtiölle kuuluvaa kiinteistöomaisuutta.

Kunta on yhtiöittänyt työterveydenhuollon palvelunsa tilikaudella 2017, jonka perusteella Nurmijärven työterveys –liikelaitos lakkautettiin 1.1.2019 lähtien. Liikelaitoksesta ei laadittu tilikauden osalta erillistilinpäätöstä, sillä liikelaitoksella ei muodostunut tilikaudella kirjanpidon tapahtumia. Liikelaitoksen ja kunnan taseyhdistely on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tilikauden 2019 aikana käynnistyi kunnan kannalta merkittävä Klaukkalan ohikulkutiehanke. Ohikulkutie on uusi

Klaukkalan keskustaajaman kiertävä yhteys, joka parantaa alueen liikenneolosuhteita ja mahdollistaa lähialueiden maankäytön kehittymisen. Noin 7,5 km pitkä ohikulkutie sijoittuu valtatie 3 ja maantien 132 välille.

Hankkeen kustannusarvio on 34 miljoonaa euroa, josta suoraan tiehankkeeseen kohdistuva Nurmijärven kunnan osuus on kahdeksan miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan ohikulkutien ympäröivien alueiden kehittäminen tulee pitkällä aikavälillä kustantamaan kymmeniä miljoonia euroja. Ohikulkutien arvioitu valmistuminen ajoittuu syksyyn 2021.

Järvimaan alueen tontit tulivat jakoon tilikauden aikana, mutta lopulta tonttien luovutusta ei saatu toteutettua tontin kilpailulliseen varausprosessiin liittyvän valituksen vuoksi. Tämän perusteella kunnan maan myynnin luovutusvoittoarviota korjattiin tilikauden aikana yli 0,5 milj. euroa alaspäin.

Talousarvion sitovuudesta on säännelty talousarviokirjassa. Oleelliset poikkeamat talousarvion ja tilinpäätöksen välillä on käsitelty ylityslupamenettelyssä valtuustossa 25.3.2020. Merkittäviä poikkeamia olivat sosiaali- ja perusterveydenhuollon tulosityksien 4,5 milj. euron kateylitys sekä erikoissairaanhoidon tulosityksien 1,4 milj. euron kateylitys. Valtuusto on samassa päätöksessä merkinnyt tiedoksi määrärahan alituksena varhaiskasvatuksen tulosalueen katealituksen 1,4 milj. euroa sekä Nurmijärven vesi –liikelaitoksen 0,9 milj. euroa ennakotua suuremman liikeylijäämän. Positiivisena poikkeamana rahoituserissä valtuusto on merkinnyt tiedoksi verotulojen 1,0 milj. euron ylityksen muutetusta talousarviosta.

1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan talouden näkymät niin lähitulevaisuuden kuin myös pidemmän aikavälin osalta ovat haasteelliset.

Kunnan lainakanta on noussut 75,6 miljoonasta eurosta 195,5 milj. euroon aikavälillä 2011-2020. Erityisesti poikkeuksellisen merkittävänä pitkään jatkunut investointitahti on vauhdittanut kunnan velkaantumista.

Vuosittaista nettoinvestointitasoa kuvaava investointien rahavirta on keskimäärin ollut 20-30 milj. euron tasolla, kun investointien tulorahoitus pohjaa kuvaava vuosikate on ollut 10-20 milj. euroa. Vuosina 2018 ja 2019 vuosikate ei ole yltänyt edes 7 milj. euroon, mikä on vauhdittanut entisestään kunnan lainakannan kasvua.

Vuodesta 2016 lähtien kunnan verotulojen kasvukehitys on hidastunut samaan aikaan, kun väestön demografiset

muutokset, erityisesti väestön ikääntyminen, on vauhdittanut sosiaali- ja terveysmenojen kasvua. Vaikka kunnan työttömyysaste on pysynyt matalalla, työikäinen väestömäärä on kasvanut, yritysten nettomääräinen kasvu on ollut positiivinen sekä tonttikysyntä suhteellisen aktiivista, kunnan talous on toteutunut niin kirjanpidollisesti (tuloslaskelmatasapaino) kuin rahoituksellisesti (rahoituslaskelmatasapaino) merkittävän alijäämäisenä. Kirjanpidollisia alijäämiä on muodostunut tilikausilta 2018 ja 2019 yhteensä noin 28 milj. euroa. Kunnan koko toiminnan (käyttötalous ja investointitalous mukaan luettuna) kumulatiivinen rahoitusjäämä viideltä vuodelta on toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna ollut -85,2 milj. euroa.

Tarve kunnan talouden oikaisulle on ollut merkittävä, jonka seurauksena valtuusto on kesäkuussa 2019 päät-

tänyt Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman asettamisesta aikavälille 2020-2026. Ohjelmassa on linjattu sekä käyttötalouden ja investointitalouden kasvupaineiden hillitsemisestä kuin myös tulorahoituksen vahvistamisesta.

Kunnan talouden kannalta nykyisen palvelutuotannon tehostaminen toimitilaverkkoa ja toimitilojen käyttöä järkeistämällä nousevat keskeiseen asemaan kunnan omassa palvelutuotannossa. Kunnan palveluverkon kehittämisessä tulee erityisesti huomioida Nurmijärven kunnan demografiset muutokset ja niiden vaikutukset palvelutarpeisiin. Kunnan väestöennusteiden perusteella palvelutarpeiden kasvun painopiste tulee tulevaisuudessa siirtymään lasten ja nuorten palveluista ikääntyneiden palveluihin, joka edellyttää poikkeuksellista päätöksentekokykyä palveluverkon mukauttamiselle. Riskinä on, että investoinneilla tuetaan nykyisen palveluverkon ylläpitämistä, vaikka väestölliset olosuhde-muutokset edellyttävät palveluverkolta erilaista tuottamisen rakennetta.

Lisäksi maankäytössä tulee vahvistaa infrahankkeiden priorisointia muun muassa arvottamalla niitä tulovirta-vaikutusten ja pääoman kiertonopeuden perusteella (pääoman kiertonopeus = aikajänne maanpohjan hankinnasta sen jalostamiseen ja luovuttamiseen). Alueiden kehittämisessä on myös tärkeä huomioida kunnan olemassa oleva palvelutuotannon kapasiteetti suhteessa mahdollisesti kasvavaan väestöpohjaan. Mitä paremmin olemassa oleva palveluverkko tukee kasvavia palvelutarpeita uusien asuinalueiden avautuessa, sitä tehokkaampi taloudellinen nettovaikutus alueella on kunnalle.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu on vuonna 2017 päätetty siirtää Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle. Tuotantovastuu siirtyi kunnilta yhtymälle tilikauden 2019 alusta alkaen. Nurmijärven kunnassa merkittävin kasvupaine käyttötaloudessa kohdistuu sosiaali- ja terveystalouteen. Yhteisen pitkän aikajänteen taloustavoitteen määrittely yhtymätasolla yhdessä omistajakuntien kanssa on siten Nurmijärven kunnan talouden kannalta keskeinen omistajaohjauksen kärki tulevina vuosina. Yhtymän omistajakuntien taloudellinen tilanne tulee edellyttämään merkittävien säästötoimien käynnistämistä jo kuluvaan vuoden aikana, vaikka suuri osa pitkäjänteisestä palvelutuotannon kehittämisestä ajoittuisikin usealla vuodelle.

Väestön ikääntymisen rinnalla talouden suhdannemuutos tulee osaltansa haastamaan kunnan talouden tasa-painotustyötä jo lähitulevaisuudessa. Heikolla taloussuhdanteella on laaja-alaisia vaikutuksia erityisesti verotuloihin. Ansiotulojen kasvun hidastuminen ja työllisyysasteen lasku heikentävät kunnallisverotuloja. Elinkeinoelämän alivireisyys puolestaan johtaa työllisyysasteen

laskun ja ansiotulojen kasvun hidastumisen lisäksi yritysten verotettavan tulon muodostukseen, joka osaltaan vaikuttaa yhteisöverotulon kuntaosuuksiin. Rakentamisen hiljentyminen sekä yksityistalouksien ostovoiman taantuminen vaikuttaisivat toteutuessaan maapohjan kysyntään ja rakentamiseen, joka osaltaan heikentäisi kunnan maan myyntitulojen muodostumista sekä hidastaisi kiinteistöverotulojen kehittymistä.

Korona-viruksen kääntyminen pandemiaksi on vauhdittanut merkittävästi taloussuhdanteen muutosta. Suomessa bruttokansantuotteen arvioidaan laskevan prosentin jo kuluvaan vuoden aikana yksin korona-viruksen perusteella. Korona-viruksen leviäminen tulee nostamaan merkittävästi kunnan sosiaali- ja terveystaloutta, heikentämään asiakasmaksutuloja esimerkiksi varhaiskasvatuksessa sekä lisäämään työntekijöiden sairauspoissaoloista syntyviä sijaiskuluja. Koronan vaikutukset tulevat levittymään laajalle ja ovat luonteeltaan pitkäkestoisia. Huomioiden Korona-viruksen vaikutukset niin palveluiden kysyntään kuin myös kunnan tulojen muodostukseen pidemmällä aikavälillä, tulee taloudelliset tappiot yksin Nurmijärven kunnan osalta nousemaan todennäköisesti miljooniin euroihin.

Toiminnallisesti kunnan lähtökohdat tulevaan ovat erinomaiset. Kunnan palvelut ovat laajat ja laatuolosuhteet tarkoituksenmukaiset. Kunnan sijainti hyvien liikenne-yhteyksien varrella Helsinki-Tampere kasvukäytävällä on erinomainen ja vaikuttaa oleellisesti yritystonttien kysyntään sekä rakentamiseen ja väestönkasvuun. Kunnan työttömyysaste on verrattain matala ja väestöllinen huoltosuhde kohtuullinen. Tämä vaikuttaa erityisesti kunnan kunnallisverotulopohjaan, joka on yksi maan vahvimpia. Niin ikään vuonna 2019 käynnistynyt Klaukalan ohikulkutiehanke tulee osaltansa synnyttämään moninaisia mahdollisuuksia eteläisen Nurmijärven yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi.

Näiden positiivisten tekijöiden perusteella kunnalla on erinomaiset lähtökohdat kehittää omaa toimintaansa tulevaisuudessa siten, että tehtävä elinvoimatyö saadaan saatettua myös taloudellisesti kestäväksi uralle.

1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö

Henkilöstöasioiden kehittämisen tavoitteet on määriteltä kuntastrategiaan perustuvassa henkilöstöohjelmassa, jonka tarkoituksena on vahvistaa kunnan henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstöohjelma on voimassa v. 2017-2019 ja uutta henkilöstöohjelmaa vuosille 2020-2021 ryhdyttiin valmistelemaan syksyllä 2019.

Vuoden 2019 alussa kunnan henkilöstörakenteessa tapahtui merkittäviä muutoksia. Silloin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö siirtyi Keski-Uudenmaan soten palvelukseen ja lisäksi muutamia henkilöistä HUS Kuvantamisen, Kiertokapula Oy:öön, Sarastia Oy:öön (ent. KuntaPro) ja valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirin palvelukseen liikkeen luovutuksilla. Kunnan organisaatorakenne muuttui vuoden 2019 alusta lukien ja henkilöstöä siirtyi myös toimialojen välillä. Vuoden 2019 aikana Aleksia –liikelaitoksen organisaatio- ja toimintatapamuutosten valmistelu jatkui ja ympäristötoimialan organisaatorakenne muuttui 1.8.2019 lukien.

Henkilöstörakenteet muutokset vaikuttavat olennaisesti henkilöstöä koskevien tunnuslukujen vertailtavuuteen vuosina 2017-2019. Henkilöstöraportointi perustuu Prima –palkkajärjestelmään ja Kuntari –raportointijärjestelmään.

Henkilöstömäärän kehitys perustuu toimialojen ja liikelaitosten henkilöstösuunnitteluun, jossa palvelutuotannon tarpeiden lisäksi huomioidaan eläke- ja muun poistuman hyödyntäminen ja tehtävämuutosten keinot. Henkilöstömäärä laski selvästi liikkeen luovutusten johdosta vuonna 2019. Kunnan palveluksessa 31.12.2019 tilanteessa oli yhteensä 1 734 henkilöä (v. 2018: 2 440). Vakituudessa palvelussuhteessa oli 1 322 (1 858) ja määräaikaisissa 412 (581) henkilöä. Henkilöstömäärä laski 31.12.2018 tilanteeseen nähden yhteensä 706 henkilöllä eli 28,9 % (+14, +0,6 %). Vakinaisia palvelussuhteita päättyi vuoden aikana yhteensä 132.

1.1.6 Ympäristöasiat

Erityisesti ympäristöasiat otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa, jäte- ja vesihuollossa, kiinteistöhuollossa sekä vesienhoidossa ja vesiensuojelussa. Yleis- ja asemakaavatasoiseen suunnitteluun sisältyvät tarvittavat maisema-, luonto- ja muut ympäristöselvitykset. Maankäytön suunnittelun yhteydessä hankittu selvitystieto otetaan huomioon kaavamerkinnoissa ja -määrä-

Henkilöstötyövuosi eli HTV tunnuslukuna kuvaa henkilöstön määrää toteutuneen työpanoksen ja tuottavuuden näkökulmasta. Kaikki palveluksessaolopäivät huomioiden HTV1 oli yhteensä 1 803,8 (2 465,0), vähennystä edelliseen vuoteen nähden 26,8%. Kun lisäksi huomioidaan kaikki poissaolot työstä, HTV3 oli 1 325,7 (1 822,9).

Henkilöstömenot laskivat henkilöstömäärän vähenemisen vuoksi 26,9% edelliseen vuoteen nähden. Henkilöstömenot olivat 74,3 M€ (101,5 M€), josta palkkojen osuus oli 60,3 M€ (82,8 M€) ja sivukulut 14,1 M€ (18,9 M€). Työehtosopimukseen sisältyneet ja paikallisesti neuvoteltavat 0,9 – 1,2% suuruiset korotuserät maksettiin palkkoihin 1.1.2019 lukien. Yleiskorotukset, joiden suuruus oli 0,9 – 1,0%, maksettiin 1.4.2019 lukien. Kilpailukyky sopimuksen mukainen lomarahojen 30 %:n leikkaus oli voimassa 30.9.2019 saakka. Lomarahoja maksettiin yhteensä 2,7 M€ (3,4 M€). Myös paikallinen sopimus lomarahojen vaihtamisesta vapaaksi oli voimassa 30.9.2019 saakka. Lomarahoja vaihdettiin vapaaksi 63 199 euroa ja 712 päivää (83 894 euroa ja 648 päivää).

Henkilöstön näkemyksiä johtamisesta, työhyvinvoinnista ja työyhteisöjen toimivuudesta kartoitetaan vuosittain lyhyen henkilöstökyselyn avulla. Henkilöstön tyytyväisyys kaikissa osa-alueissa eli johtamisessa, työhyvinvoinnissa ja työyhteisöissä on pysynyt vuosina 2017-2019 lähes samalla tasolla. Vuonna 2019 tulosten kokonaiskeskiarvoksi muodostui 2,71 (asteikolla 0-4, v. 2018: 2,75, v. 2017 2,61). Kyselyn tulokset käsitellään vuosittain kaikilla työpaikoilla ja niiden perusteella sovitaan toiminnan kehittämiskohteista.

Henkilöstöasioiden kehityksestä vuonna 2019 raportoidaan henkilöstökertomuksessa, joka laaditaan maaliskuun loppuun mennessä. Henkilöstökertomuksen tilastotiedot perustuvat Prima –palkkajärjestelmään ja Kuntari –raportointiin vuosilta 2017-2019.

yksissä sekä kaavan täytäntöönpanoon liittyvässä kunnallisteknisessä rakentamisessa ja muun rakentamisen ohjauksessa.

Nurmijärven kunta on solminut työ- ja elinkeinoministeriön kanssa kunta-alan energiatehokkuussopimuksen kaudelle 2017–2025. Kunnanhallitus on huhtikuussa

2019 hyväksynyt energiatehokkuussopimuksen veloitteisiin sisältyvän toimintasuunnitelman vuoteen 2025 saakka. Nurmijärven kunnan toimintasuunnitelmassa on nostettu esiin toimet ja toiminta-alueet, joissa kunta pystyy vaikuttamaan energiatehokkuuden parantamiseen ja joiden avulla pyritään saavuttamaan vuodelle 2025 asetettu 7,5 % energiansäästötavoite. Toimenpiteissä ei huomioida ainoastaan teknisiä toimenpiteitä, joiden avulla säästötavoitetta raportoidaan, vaan myös toimintaa ohjaavia toimenpiteitä. Keski-Uudenmaan strategisessa ilmasto-ohjelmassa on kauden 2017-2025 energiatehokkuussopimusta kunnianhimoisempi säästötavoite, 9 %.

Euromääräisesti merkittävimmät ympäristökulut, -tuotot ja investoinnit liittyvät jätevesien käsittelyyn. Nurmijärven Vesi-liikelaitos huolehtii toiminta-alueensa jätevesien käsittelystä. Nurmijärven Vesi osallistuu aktiivisesti kunnan alueen pohjavesien suojeluun. Vuoden 2019 aikana jatkettiin Valkoan pohjavesialueen yhteistarkkailuhanketta, jonka vetäjänä Nurmijärven Vesi toimii. Yhteistarkkailun etuna on se, että kaikkien alueen pohjavesiä tarkkailevien toimijoiden pohjavesinäytteet, niiden analysointi ja raportointi voidaan tehdä keskitetysti, jolloin pohjavesialueen tilasta saadaan yhtenäisempi kuva ja olemassa oleva tieto saadaan jaettua kaikkien toimijoiden kesken.

Kunnan viemäroidyiltä alueilta tulevien jätevesien tehokkaalla puhdistuksella vähennetään osaltaan kunnan

ympäristön ja osaltaan Suomenlahden ja Itämeren ravinnekuormitusta. Klaukkalan puhdistamon tasausaltaan toiminnan tehostaminen parantaa toimintavarmuutta ja jätevesien käsittelyn tehoa. Nurmijärven puhdistetut jätevedet virtaavat Klaukkalan osalta Luhtajoen kautta ja Kirkonkylän osalta suoraan Vantaanjokeen ja joki laskee edelleen Suomenlahteen. Nurmijärven jätevedenpuhdistuksessa syntyvä liete kuljetettiin Kekkilä Oy:n Nurmijärven Metsä-Tuomelan kompostointilaitokselle ja siitä tehtiin maanparannusainetta. Kekkilä huolehti lietteestä tehdyn maanparannusaineen toimituksesta hyötykäyttöön.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii yhteistointasopimuksen mukaisesti mm. Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelun tehtävistä. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tavoittelee seudullisesti terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä sekä monipuolista ja ekologisesti kestävää luonnonympäristöä. Päämäärään päästäkseen ympäristökeskus tuottaa laadukkaita viranomaispalveluita sekä toimii ympäristöasioissa aktiivisena yhteistyökumppanina. Nurmijärven kunnan maksumuus ympäristönsuojelun palveluista Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle oli noin 530 000 euroa.

Kunnan vastuulla olevan jätehuollon järjestämisen on hoitanut vuoden 2019 alusta lukien Kiertokapula Oy. Nurmijärven kunnan merkittävimmät ympäristövastuut muodostuvat yhdyskuntajätteen kaatopaikkojen kunnostamisesta ja jälkihoidosta.

1.1.7 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa kunta/kuntakonserni ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee menetyksiä. Riskejä käsitellään ensisijaisesti vaikutuksiltaan kielteisinä tapahtumina, mutta myös menetetty mahdollisuus voi olla riski. Riskin merkittävyyttä arvioidaan toteutumisen todennäköisyyden sekä mahdollisten seurausten vakavuuden kautta.

Riskienhallinnan tavoitteena on edistää taloudellisuutta ja tehokkuutta, varmistaa toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuus ja tietojen luotettavuus, turvata resurssit, omaisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä varmistaa lakien, päätösten, sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan myös se, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon.

Toimiva riskienhallinta edellyttää järjestelmällistä ja ennakkoivaa tapaa tunnistaa, analysoida sekä hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnan kokonaisuuteen kuuluvat keskeisesti myös menettelyt toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden seurantaan sekä riskeistä raportointiin.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksel-

lisuuden arviointia. Nurmijärven kunnan päätöksentekoa, omaisuuden hallintaa ja sopimustoimintaa säätelevät lakien ja asetusten lisäksi mm. kuntastrategia, hallintosääntö, kunnanhallituksen ja lautakuntien toimintäsäännöt, konserniohje, hankintaohje, varainhankinnan periaatteet ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on määritetty kunnanhallituksen 28.4.2008 hyväksymässä Nurmijärven kunnan sisäisen valvonnan ohjeessa.

Kunnassa on käytössä riskien arviointia ja koordinoitua tukeva 4Ks-ohjelmisto, joka kuuluu osaksi kunnan riskienhallinnanjärjestelmää. Kunnan toimialat ja liikelaitokset syöttävät ohjelmaan tehtäväalueeseensa kuuluvat riskit ja arvioivat kunkin riskin osalta riskin toteutumisen todennäköisyyttä, riskin realisoitumistilanteen mahdollisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia sekä riskin ehkäisystä aiheutuvia kustannuksia. 4Ks ohjelmistoon perustuva riskikartoitus käydään läpi säännöllisesti kunnan johtoryhmässä. Ohjelman teknisestä ylläpidosta vastaa kunnan hallintopalvelut.

Strategiset riskit

Kunnalle keskeisimpiä strategisia riskejä ovat väestönkasvun nopeuteen, kunnan velkaantumiseen sekä sosiaali- ja terveystalouden kustannuskehitykseen ja omistaja-ohjaukseen liittyvät riskit.

Kunnan väestömäärän nettokasvu vuonna 2019 oli edellisvuodesta n. 0,8 prosenttia, eli 326 asukasta. Tasainen väestömäärän kasvu on kunnan elinvoimavoimien näkökulmasta tärkeää ja nykyistä lähivuosien kasvutavoitteen voidaan pitää sekä toiminnallisesti että taloudellisesti järkevänä. Mikäli kasvu nousisi yli 1,5 prosenttiin vuositasona, aiheuttaisi se kunnan palveluverkon kehittämiselle merkittäviä haasteita. Ideaalitalanteessa kunta laajentaa palveluverkkoaan huomioiden pitkän aikajänteen asumista ja elinkeinoelämää koskevat maankäytön tavoitteet, mutta mikäli väestö kasvaa maankäytön ja palveluverkon suunnittelutyötä nopeammin, kuntapalveluita voidaan joutua järjestämään epäedullisilla ratkaisuilla. Tämä voi johtaa esimerkiksi toimitilaratkaisuihin, joiden palveluaikajänne jää rakennuksen laskennallista käyttöikää runsaasti lyhyemmäksi. Samalla investointitarpeet todennäköisesti kasvavat ja aikaistuvat, joka osaltaan aiheuttaa paineita kunnan jo ennestään velkaantuneelle taloudelle.

Sosiaali- ja terveystalouden tuotantovastuu siirtyi kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien.

Kunnan kannalta riskinä on yhtymän rakentamisvaiheen aikainen sosiaali- ja terveystalouden kasvun voimistuminen. Mikäli yhtymässä prosessien yhdenmukaistaminen ja palveluverkon alueellinen optimointi sekä palveluprosessien tehostamistyö viivästyisi, kiristäisi tämä vuosia omistajakuntien taloutta merkittäväällä tavalla. Sote-palveluiden järjestämisen alueellinen näkökulma voi vaikuttaa myös paikallisen sote-palveluverkon nykyiseen laajuuteen. Toimivalla omistajaohjauksella varmistetaan viimekädessä sote-palveluverkon kehittämisen alueellinen, kuin myös paikallinen tarkoituksenmukaisuus.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tavoitteena on siirtyä yhtenäiseen potilastietojärjestelmään (Apotti), joka tukisi osaltaan palvelutuotannon tehostamista. Potilastietojärjestelmän merkittävät hankintakustannukset toteutuvat etupainotteisesti järjestelmästä syntyviin hyötyihin nähden. Potilastietojärjestelmän hankinta muodostaa yhtymän omistajakunnille merkittävän taloudellisen riskin, mikäli sosiaali- ja terveystalouden tuotanto-, järjestämis- ja rahoitusvastuu siirrettäisiin kunnilta valtiolle tulevaisuudessa, ja jos valtio päättäisi olla ottamatta käyttöön yhtymässä hankittua potilastietojärjestelmää. Tällöin Keski-Uudenmaan kuntien rahoittama järjestelmä ei ehtisi synnyttää sille asetettuja tuottavuustavoitteita alueellisessa sote-tuotannossa ja merkittävät taloudelliset satsaukset kääntyisivät tappioksi. Järjestelmän hankintakustannukset nousevat yhtymätasolla yli 100 milj. euroon. Nurmijärven kunnan osuus asettuisi toteutuessaan noin 25 milj. euron tasolla.

Toiminnalliset riskit

Kunnan palvelutuotanto nojaa suurilta osin erinäisten tietojärjestelmien varaan. Tietojärjestelmien toimimattomuus voi toteutuessaan hidastaa työskentelyä heikentäen tuottavuutta. Pahimmillaan järjestelmähäiriöt voivat johtaa palvelutuotannon väliaikaiseen kaatumiseen tai tietoturvaloukkauksiin. Kunnan ICT-infrastruktuuria arvioidaan säännöllisesti ja riskejä pyritään ehkäisemään huolellisella suunnittelutyöllä. Kunnan tietotekniikkapalvelut kontrolloivat kunnassa muun muassa ohjelmistojen ja ICT-laitteiden hankkimista niin, että jokaisen komponentin turvallisuus ja soveltuvuus kunnan ICT-ympäristöön voidaan varmistaa ennen sen käyttöönottoa tuotannossa. Tietotekniikkapalveluiden tehtävä on vastata myös osaamisen ja työvoiman turvaamisesta poikkeustiloina muun muassa huolehtimalla alihankintasopimusten ajantasaisuudesta.

Osaavan henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet on merkittävä riski kunnan henkilötöytäintensiiviselle palvelutuotannolle. Rakentamisen ja kiinteistöhallinnon osajapula on näkynyt Nurmijärven ympäristötoimialan rekrytoinneissa jo useamman vuoden. Viiveet vakanssien täyttämässä vaikuttavat oleellisesti kunnan toimintaprosesseihin, erityisesti pienissä asiantuntijavaltaisissa toimintayksiköissä. Myös henkilöstön työhyvinvointiin liittyvät riskit kasvavat merkittävästi, mikäli henkilöstövajeesta johtuva ylimääräinen kuormitus kääntyy krooniseksi. Kunta on pyrkinyt tehostamaan rekrytoimista erinäisin tavoin muun muassa hakuilmoituksia kehittämällä, aktiivisella rekrytointiviestinnällä sekä tehtäväkuvien mukauttamisen mahdollisuuksia lisäämällä.

Viime vuoden tavoin keskeiseksi toiminnalliseksi riskiksi on arvioitu kunnan toimitilojen sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmat aiheuttavat palvelutuotannon järjestämiselle poikkeuksetta haasteita ja vakavassa sisäilmaongelmassa merkittäviä kustannuksia, mikäli sisäilmakorjaus vaatii laajoja, jopa runkorakenteisiin ulottuvia korjaustoimenpiteitä ja palvelutuotanto joudutaan siirtämään väistötiloihin. Sisäilmaongelmien varhainen toteaminen on tärkeää ongelmien laajenemisen ja ihmisten altistumisen ehkäisemiseksi.

Taloudelliset riskit

Kunnan talouden tasapainolla on suora vaikutus kunnan elinvoimatyön edistämiseen. Palvelujen kehittäminen ja investoiminen edellyttävät kunnan velkaantumisen hallintaa, jotta investointikyky säilyisi tulevaisuudessa ja rahotusriskit eivät kasva liian suuriksi.

Kunnan asukaskohtainen lainakanta nousi vuoden 2019 tilinpäätöksessä 4641 euroon, mikä valtakunnallisessa tarkastelussa on selvästi keskimääräistä enemmän.

Korkea velkaantuneisuus muodostaa kunnalle merkittäviä talousriskejä, joista keskeisimpänä voidaan pitää korkoriskiä. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä kunnan lainakannasta oli, koronvaihtosopimukset huomioiden, n. 60 prosenttia sidottu vaihtuviin korkoihin. Käytännössä merkittävä osa kunnan lainakannasta on alttiina korkomarkkinoiden muutoksille, mikä nostaa lainasalkun korkoherkkyyttä oleellisesti. Tavoitteena on nostaa lähivuosien aikana kunnan lainasalkun suojausaste noin 55-70 prosenttiin korkovirtariskien laskemiseksi.

Mikäli korkoympäristössä tapahtuisi vain normalisoitumista, kunnan nykyisellä lainakannalla ja lainasopimusrakenteella korkokulut vuositasona nousisivat useita satoja tuhansia euroja. Prosentin viitekorkotasolla korkokulujen kasvu nousisi yli miljoona euroa. Tämä edellyttäisi merkittäviä sopeutustoimia kunnan toiminnassa.

Taloudellisten riskien arvioimisessa tulee huomioida myös kunnan takausriskit. Kunnan takausvastuut muiden yhteisöjen veloista olivat vuoden 2019 tilinpäätöksessä 32,8 milj. euroa. Kunnan takausriskien kehitystä arvioidaan velkaantumisen rinnalla säännöllisesti ja jokaisen takauksen osalta arvioidaan sen vaikutuksia kunnan toiminnalle mahdollisessa takausriskien realisoitumistilanteessa. Suurin osa takauksista on myönnetty omavelkaisena, jolloin päävelallisen maksukyvyttömyys-tilanteessa takausvastuu aktivoituisi siten, että kunta vastaisi päävelallisen jäljellä olevista lainavelvoitteista kuin omistaan. Takauksia myöntäessään kunnan tulee huolehtia riittävästä vastavakuuksista takausriskien minimoimiseksi.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja tai haittaa ympäristölle. Vahinkoriski kohdistuu tyypillisesti tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi omaisuuden vaurioituminen, tuhoutuminen tai häviäminen esimerkiksi rikoksen tai muun vahingollisen tapahtuman seurauksena.

Kunnan vahinko- ja vastuuriskien seurauksia on rajattu kattavilla vakuutuksilla. Kunnalle lakisääteisiä vakuutuksia ovat tapaturmavakuutus ja liikennevakuutus, minkä lisäksi kunnalla on voimassa ryhmähenkivakuutus. Lakisääteiset ja muut pakolliset vakuutukset otetaan vähintään sen mukaisina, mitä lainsäädäntö ja muut määräykset edellyttävät. Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset sekä toiminnan ja hallinnon vastuuvakuutukset kilpailutetaan säännöllisin väliajoin niin, että kunnalla, sen liikelaitoksilla ja tytäryhteisöillä on aina ajantasainen ja mahdollisimman laaja ja kattava vakuutusturva sekä vakuutusyhtiön tarjoamat riskienhallinta- ja vahinkojen torjuntapalvelut.

Kunnalla on käytössä vakuutusmeklaripalvelu vakuutusturvaan liittyvän riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi. Meklaripalvelu toteuttaa kunnan puolesta myös vakuutusturvan kilpailuttamisen. Kunnan omaisuusluettelo ja henkilöstö on käyty läpi vakuutusmeklarin kanssa vuonna 2019 sekä kuluvan vuoden alussa, jonka perusteella vakuutusturvaan on tehty tarvittavat päivitykset.

Tilikaudella merkittäviä omaisuusvahinkoja syntyi kunnan omistamien kahden koulurakennuksen tuhopoltosta. Molemmat kouluista paloivat käyttökelvottomaksi ja koululaiset siirrettiin väliaikaisesti kunnan muihin yksiköihin. Koulupaloihin liittyviä jälkikustannuksia syntyi muun muassa koulukuljetuksista sekä kunnan muihin kiinteistöihin kohdistuvasta tehostetusta valvonnasta.

Vireillä olevat oikeuskäsittelyt:

- 1) Krannilan asemakaavan rakennusoikeuden toteutetavuudesta olleen oikeusprosessin korvauskanne on hylätty Hyvinkään käräjäoikeudessa loppuvuodesta 2019. Hyvinkään käräjäoikeuden päätös on lainvoimainen.
- 2) Asfalttikartelliasia on ratkaistu helmikuussa 2020 lopullisella osapuolia velvoittavalla sovinnollisella ratkaisulla kunnanhallituksen hyväksymän sovintosopimuksin. Osapuolilla ei ole enää vaatimuksia toisiaan kohtaan. Valituslupahakemukset NCC:n ja Skanskan osalta peruttu KHO:ssa.
- 3) Klaukkalantien parantaminen Kirkkotien liittymässä – hankkeen urakkasopimus on purettu tammikuussa 2018, johon liittyen kunta on valmistellut ja tulee esittämään urakoitsijan vakuuden antajalle ja konkurssipesälle vuoden 2019 kevään aikana täsmennetyn korvausvaatimuksen. Urakoitsijan vakuuden antaja on maksanut korvauksen ja tapaus on loppuun käsitelty.
- 4) Ylijäämämaiden nykyinen vastaanottokapasiteetti Metsä-Tuomelassa alkaa olla lähes käytetty. Lisätäyttöalueen lupahakemus sai lainvoiman kesän alussa.
- 5) Järvimaan tonttien (15 kpl) luovutuspäätöksistä valittiin Helsingin hallinto-oikeuteen, jossa valitusten käsittely on kesken.
- 6) Vahingonkorvauskanne liukastumistapauksessa on vireillä käräjäoikeudessa.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Tilikauden aikana ei ole ilmennyt tapahtumia, joissa toimielit tai toimialat olisivat jättäneet noudattamatta merkittävällä tavalla tai tarkoituksellisesti kunnan sääntöjä ja ohjeita (mm. hallintosääntö, kunnanhallituksen ja lautakuntien toimintasäännöt, sisäisen valvonnan ohje sekä kunnanhallituksen antamat ohjeet).

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteet perustuvat toimialojen sisäiseen omavalvontaan, keskitettyihin kertaluonteisiin valvontatoimeksiantoihin sekä kunnan tilintarkastajan tuottamiin väliraportteihin.

Valvonnassa on noussut esiin kunnan käyttöomaisuuskirjanpidon päivittämistarve ja erityisesti kunnan kiinteistöomaisuuden taloudellisten vaikutusaikojen arvi-

7) Nurmijärven kunta on hakenut valituslupaa KHO:lta Keski-Suomen Kuljetus Oy:lle myönnetyn ylijäämämasojen, betonijätteen ym. varastointia koskevaan ympäristölupapäätökseen liittyen. Vielä ei ole tiedossa, myönnetäänkö valituslupaa.

Turvallisuus ja valmiussuunnittelu

Kunnan turvallisuus- ja valmiussuunnittelussa noudatetaan turvallisuussuunnitelmaa. Kunnan turvallisuustyöryhmä on yksi hyvinvointijohtamisen työryhmistä. Ryhmä kehittää kunnan turvallisuuskulttuuria ja kunta-laisten turvallisuudentunnetta sekä tekee turvallisuusyhteistyötä. Se toimii turvallisuussuunnittelun ohjausryhmänä ja valmistelee turvallisuussuunnitelman sekä käsittelee kunnan hyvinvointikertomuksen turvallisuusasioita. Työryhmä tekee viranomaisyhteistyötä turvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä kehittää varautumista ja valmiussuunnittelua. Ryhmä kehittää ja seuraa turvallisuuteen liittyviä hankkeita vuosittain toteutettuihin.

Turvallisuustyöryhmässä ovat edustettuina Nurmijärven kunnan toimialojen ja kunnanhallituksen nimeämän jäsenen lisäksi Itä-Uudenmaan poliisilaitos, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Nurmijärven seurakunnat. Turvallisuustyöryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa tai tarpeen mukaan.

ointi ja mahdollinen päivittäminen kirjanpitoon. Raportit käydään säännöllisesti läpi kunnan johtoryhmässä ja samalla jaetaan vastuut prosessien kehittämiseksi.

Avustusten jakamisessa noudatetaan avustus-sääntöjä ja harmaan talouden torjunnasta avustustoiminnassa – ohjetta.

Tavara- ja palveluhankinnoissa sekä talonrakennus- ja infrahankkeissa on keskitytty varmistamaan hankintojen suunnitelmallisuus ja yksittäisen hankinnan tarpeellisuus. Hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjetta.

Seuranta

Laskujen asiataarkastajat tarkistavat sopimuksiin liittyvien laskujen oikeellisuuden tiliointivaiheessa. Edellä mainittuun prosessiin kuuluu myös arvonlisäveron oikeellisuuden tarkistaminen. Laskujen tarkastuksessa tarkistetaan niiden oikeellisuus ennen laskujen kirjaimista. Riskejä on pyritty hallitsemaan kiinnittämällä

huomiota prosessien ajantasaisuuteen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Säädöksiä, sääntöjä, määräyksiä ja päätöksiä on noudatettu. Omaisuutta on hankittu, luovutettu ja hoidettu hankintavaltuuksien ja toimintaa koskevien muiden sääntöjen mukaan. Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita.

Talousarvion vuositavoitteista on raportoitu säännöllisesti osavuositarkastuksissa. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta. Tilikauden aikana ei toteutettu sisäisen tarkastuksen toimeksiantoja. Viimeisin toimeksianto on toteutettu vuonna 2018, jossa kun teetti tarkastuksen tytäryhtiönsä Nurmijärven vuokra-asunnot Oy:öön.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo- ja meno-erät riittävästi palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Esi- tetty tuloslaskelma sisältää kunnan ja liikelaitosten ulkoiset tuotot ja kulut. **Tilikauden 2019 tulos** oli 15,8 milj. euroa alijäämäinen. Edelliseen vuoteen verrattuna tilikauden tulos heikkeni 3,6 milj. euroa. Toimintatuot- tojen ja -kulujen erotuksena muodostuva toimintakate osoittaa, kuinka paljon kunnan palvelutuotannon netto- menoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla. **Toimintakate** heikkeni edellisvuo- desta merkittävästi, noin 13,6 milj. euroa ja toiminta- tuotot kattoivat toimintakuluista 12,5 prosenttia. **Verotulot** kasvoivat edellisvuodesta 6,6 milj. euroa eli noin 3,6 prosenttia. Vuositasolla kasvu oli kohtuullinen, mutta pidemmän aikavälin tarkastelussa verotulojen odotettiin nousevan usean heikon vuoden jälkeen huo- mattavasti enemmän.

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto oli tilikauden 2019 osalta 1,3 milj. euroa positiivinen, ylittäen talousarvion noin 0,2 milj. eurolla. Rahoitustuottojen ja -kulujen po- sittiivinen netto kasvoi edellisvuodesta noin 0,4 milj. eu- roa, jota selittää erityisesti Nurmijärven sähkön osingon korottaminen sekä lainojen korkokulujen lievä lasku.

Vuosikate osoittaa investointeihin käytettävissä olevan tulo- ja menojen pohjan, joka on laskettu kunnan palvelutoi- minnan vuosikulujen (toimintakate) ja tulo- ja menojen (verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja -kulu- jen netto) erotuksena.

Kunnan vuosikate painui 2,3 milj. euroon ja heikkeni näin edellisvuodesta 4,5 milj. euroa. Historiallisen heik- koa vuosikatetta selittää erityisesti käyttötalousmeno- jen merkittävä kasvu.

Asukaskohtainen vuosikate oli 53 euroa, kun edellis- vuonna asukaskohtainen vuosikate asettui 160 euroon. Vuonna 2017 asukaskohtainen vuosikate oli 486 euroa. Vuosikate kattoi poistoista 12,7 prosenttia, kun tasapai- noisessa taloudessa prosenttiosuus asettuu vähintään 100 prosenttiin.

Poistot alittivat talousarvion 2,6 milj. eurolla poistojen asettuessa yhteensä 17,3 milj. euroon. Poistot laskivat edellisvuodesta noin 1,5 milj. euroa. Omaisuuden alas- kirjauksia toteutettiin pääasiassa koulupalojen johdosta yhteensä 0,7 milj. euroa.

Tuloslaskelma, 1000€	2019	2018
Toimintatuotot	31 579	103 905
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Toimintakulut	-252 638	-311 348
Toimintakate	-221 060	-207 442
Verotulot	189 728	183 173
Valtionosuudet	32 294	30 117
Rahoitustuotot ja -kulut	1 320	900
Korkotuotot	1	1
Muut rahoitustulot	2 505	2 156
Korkokulut	-577	-1 251
Muut rahoituskulut	-609	-6
Vuosikate	2 282	6 748
Poistot ja arvonalentumiset	-18 033	-18 854
Tilikauden tulos	-15 751	-12 106
Tilinpäätössiirrot	13	13
Tilikauden yli-/alijäämä	-15 738	-12 094

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	12,5 %	33,4 %
Vuosikate/Poistot, %	12,7 %	35,8 %
Vuosikate, euroa/asukas	53	158
Asukasmäärä	42 991	42 665

Tuotot, 1000€	2019	2018
Toimintatuotot	31 579	103 905
Verotulot	189 728	183 173
Valtionosuudet	32 294	30 117
Rahoitustuotot	1 320	2 157
Yhteensä	254 921	319 353

Kulut, 1000€	2019	2018
Henkilöstökulut	74 253	101 529
Palvelujen ostot	152 561	174 412
Aineet, tarv. ja tavarat	12 165	15 284
Avustukset	9 790	14 943
Muut toimintakulut	3 869	5 180
Rahoituskulut	1 186	1 257
Poistot ja arvonalentumiset(*)	18 045	18 867
Yhteensä	271 870	331 472

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kunnan ja liikelaitosten varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma muodostetaan tilinpäätöksen tuloslaskelmasta, investointiosasta ja taseesta.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin. Kunnan ja liikelaitosten toiminnan ja investointien rahavirta oli 30,9 milj. euroa negatiivinen. Tämä kuvaa kunnan kokonaistoiminnan (käyttötalous ja investointitalous) rahoitusjäämää tilikaudella, joka joudutaan kattamaan joko vieraalla pääomalla ja/tai kassaa supistamalla.

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavaroja, jotka kohdentuvat käyttötalouden ja investointien rahoittamiseen. Rahoituksen rahavirta oli 34,5 milj. euroa positiivinen. Kunnan lainakanta kasvoi tilikaudella 30,3 milj. euroa. Vuonna 2018 kunnan lainakanta kasvoi 15,4 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin tilikaudella 10,8 milj. euroa ja uusia pitkäaikaisia lainoja nostettiin 30 milj. euroa ja lyhytaikaisia lainoja 11,1 milj. euroa.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos kuvaa toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirran erotusta. Se kertoo rahavarojen muutoksen tilikauden alun ja lopun välillä. Kunnan ja liikelaitosten rahavarat olivat vuoden päättyessä 26,1 milj. euroa. Lisäystä edelliseen tilinpäätökseen oli 3,6 milj. euroa.

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on 85,2 milj. euroa negatiivinen. Tämä kuvaa kunnan toimintaan sitoutunutta rahoitusvajetta, joka on pääasiassa tullut katetuksi vieraalla pääomalla. Tasapainoissa taloudessa kunnalle ei pitäisi kertyä kumulatiivista rahoitusjäämää, vaikka yksittäinen tilikausi sinänsä voi toteutuakin rahoitusjäämäisenä. Nurmijärven kunnan osalta rahoitusjäämä on poikkeuksellisen suuri ja indikoi merkittävästä kroonisesta tulojen ja menojen epäsuhtadasta.

Investointien tulorahoitusprosentti kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Vuonna 2019 tulorahoitus riitti kattamaan investointeihin tarvittavasta rahoituksesta vain

6,5 prosenttia. Tasapainoisessa taloudessa tulorahoituksen tulisi riittää pitkän aikavälillä investointien rahoittamiseen. Kunnan tulisi mitoittaa investointinsa siten, että investointien tulorahoitusprosentti asettuisi vuosittain vaihteluvälille 80-120 prosenttia.

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Koska kunnan lainakannasta yli 20 prosenttia on kerta-lyhenteisiä lainoja, on lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa otettu laskennallinen lyhennys. Laskennallinen lyhennys on laskettu jakamalla lainakanta kahdeksalla. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään heikkona tunnusluvun jäädessä alle yhden. Nurmijärvellä se on 0,1. Kassan riittävyyden tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Rahoituslaskelma, 1000€	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 282	6 748
Tulorahoituksen korjauserät	-2 393	-582
Toiminnan rahavirta	-111	6 165
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-35 743	-29 992
Rahoitusosuudet investointimenoihin	601	995
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustu	4 335	2 580
Investointien rahavirta	-30 807	-26 417
Toiminnan ja investointien rahavirta	-30 918	-20 252
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-187	-462
Antolainasaamisten vähennykset	432	0
Antolainauksen muutokset	245	-462
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000	25 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10 836	-9 274
Lyhytaikaisten lainojen muutos	11 116	-290
Lainakannan muutokset	30 280	15 436
Oman pääoman muutokset	-256	-179
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muutokset	-8	-41
Vaihto-omaisuuden muutos	11	54
Saamisten muutos	4 200	2 346
Korottomien velkojen muutos	12	4 689
Muut maksuvalmiuden muutokset	4 216	7 049
Rahoituksen rahavirta	34 484	21 844
Rahavarojen muutos	3 566	1 592
Rahavarat 31.12	26 053	22 487
Rahavarat 1.1.	22 487	20 895
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000€	-85 234	-66 324
Investointien tulorahoitus, %	6,5	23,3
Laskennallinen lainanhoitokate	0,1	0,4
Kassan riittävyys, pv	31,6	23,3
Asukasmäärä	42 991	42 665

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase käsittää Nurmijärven kunnan sekä liikelaitoksien, eli Nurmijärven Vesi- ja Aleksia -liikelaitosten taseet yhdisteltyinä. Sisäiset erät, kuten kunnan ja liikelaitosten väliset saatavat ja velat, eivät sisälly taseeseen.

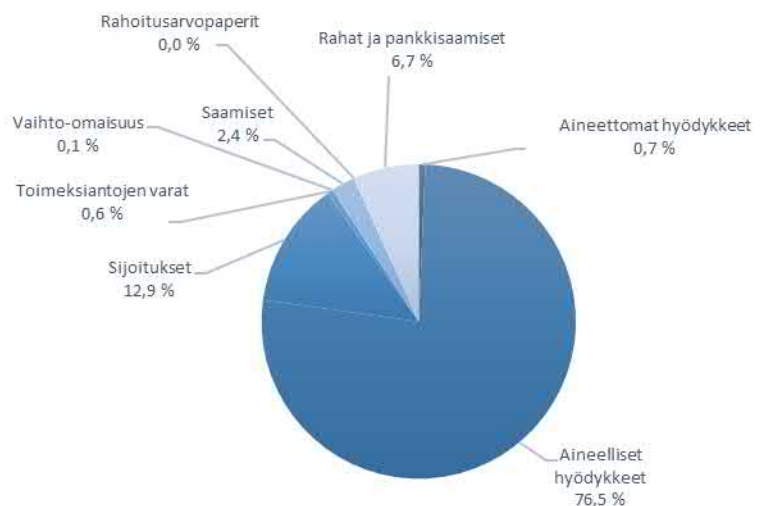
Vastaavaa

Pysyviin vastaaviin kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli tilikauden päättyessä 345,8 milj. euroa, lisäksi edelliseen vuoteen oli 14,9 milj. euroa.

Pysyvät vastaavat jakaantuvat aineettomiin hyödykkeisiin (2,6 milj. euroa), aineellisiin hyödykkeisiin (293,6 milj. euroa) ja sijoituksiin (49,6 milj. euroa). Aineellisissa hyödykkeissä merkittävimmät erät ovat rakennukset (101,5 milj. euroa), kiinteät rakenteet ja laitteet (99,0 milj. euroa) sekä maa- ja vesialueet (64,7 milj. euroa). Toimeksiantojen varat koostuvat välitetyistä valtion lainoista sekä lahjoitusrahastojen ja muiden rahastojen pääomista. Toimeksiantojen varoja oli vuoden päättyessä 2,3 milj. euroa.

Vaihtuviin vastaaviin sisällytetään vaihto-omaisuus (0,4 milj. euroa), pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset (9,2 milj. euroa), rahoitusarvopaperit (0,2 milj. euroa) sekä rahat ja pankkisaamiset (25,9 milj. euroa). Vuoden 2019 päättyessä vaihtuvia vastaavia oli yhteensä 35,7 milj. euroa.

TASE, 1000€	2019	2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	345 838	330 915
Aineettomat hyödykkeet	2 599	326
Tietokoneohjelmistot	195	326
Muut pitkävaikutteiset menot	2 404	0
Aineelliset hyödykkeet	293 622	280 958
Maa- ja vesialueet	64 745	61 758
Rakennukset	101 460	105 876
Kiinteät rakenteet ja laitteet	99 002	94 110
Koneet ja kalusto	2 500	3 508
Ennakkomaksut ja kesk. hankinnat	25 915	15 706
Sijoitukset	49 618	49 631
Osakkeet ja osuudet	32 352	32 121
Muut lainasaamiset	16 598	17 030
Muut saamiset	667	480
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 264	2 217
Valtion toimeksiannot	1 060	1 180
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	999	833
Muut toimeksiannot	205	204
VAIHTUVAT VASTAAVAT	35 650	36 296
Vaihto-omaisuus	426	437
Aineet ja tarvikkeet	426	437
Saamiset	9 171	13 371
Pitkäaikaiset saamiset	750	60
Muut saamiset	750	60
Lyhytaikaiset saamiset	8 421	13 312
Myyntisaamiset	4 974	4 868
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	1 461	2 603
Siirtosaamiset	1 986	5 841
Rahoitusarvopaperit	171	171
Osakkeet ja osuudet	171	171
Rahat ja pankkisaamiset	25 882	22 316
VASTAAVAA YHTEENSÄ	383 752	369 428

Vastattavaa

Kunnan oma pääoma oli vuoden 2019 lopussa 121,8 milj. euroa. Tästä peruspääoman osuus oli 84,2 milj. euroa, edellisten tilikausien oikaistua ylijäämää on kertynyt 53,3 milj. euroa ja tilikauden alijäämäksi muodostui 15,7 milj. euroa. Vapaaehtoisia varauksia on jäljellä poistoeroista 0,3 milj. euroa. Pakolliset varaukset, 4,0 milj. euroa, koostuu Metsä-Tuomelan jäteaseman jälkihoito-varauksesta. Toimeksiantojen pääomissa on välitettyjä valtion lainoja 1,2 milj. euroa sekä lahjoitusrahastojen ja muiden toimeksiantojen pääomia 1,3 milj. euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa yhteensä 255,2 milj. euroa. Vuoden aikana kunta nosti 25,0 milj. euron pitkäaikaisen lainan ja lyhensi pitkäaikaisia lainoja 9,3 milj. euroa. Kuntatodistuksilla nostettujen lyhytaikaisten lainojen saldo oli tilinpäätöksessä 51 milj. euroa. Kunnan varsinainen lainakanta kasvoi nettomääräisesti vuoden aikana 30,2 milj. euroa. Lainakanta lisääntyi vuoden aikana asukasta kohden 675 euroa, ollen 4 641 euroa/asukas.

Muihin pitkä- ja lyhytaikaisiin lainoihin sisältyi siirtovelkoina lomapalkka- ja korkojaksotuksia sekä muita tilinpäätösjaksotuksia yhteensä 21,3 milj. euroa, ostovelkoja 9,4 milj. euroa, saatuja ennakoita 5,1 milj. euroa sekä muita velkoja 19,9 milj. euroa. Muista veloista liittymismaksujen osuus oli 18,5 milj. euroa.

TASE, 1000€	2019	2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	121 764	137 759
Peruspääoma	84 195	84 195
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	53 308	65 658
Tilikauden yli-/alijäämä	-15 738	-12 094
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	306	319
Poistoero	306	319
PAKOLLISET VARAUKSET	3 973	3 973
Muut pakolliset varaukset	3 973	3 973
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 531	2 492
Valtion toimeksiannot	1 217	1 346
Lahjoitusrahastojen pääomat	999	833
Muut toimeksiantojen pääomat	315	313
VIERAS PÄÄOMA	255 178	224 886
Pitkäaikainen	119 716	136 506
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	99 133	118 254
Lainat julkisyhteisöltä	56	69
Saadut ennakot	2 072	966
Liittymismaksut ja muut velat	18 455	17 217
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	135 462	88 380
Joukkovelkakirjalainat	51 000	40 000
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	49 121	10 821
Lainat julkisyhteisöltä	13	16
Lainat muilta luotonantajilta	205	89
Saadut ennakot	3 026	2 727
Ostovelat	9 387	16 237
Muut velat	1 441	3 178
Siirtovelat	21 269	15 312
VASTATTAVAA	383 752	369 428

Tunnusluvut

Omavaraisuusasteella mitataan kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä sekä kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuusasteen heikentyminen jatkui edelleen, laskien tilinpäätöksessä 32,2 prosenttiin. Alle 50,0 prosentin olevan omavaraisuusasteen katsotaan merkitsevän kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Nurmijärven kunnalla tunnusluku on 98,6 prosenttia.

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä vuokravastuiden määrä. Asukaskohtainen tunnusluku oli vuonna 2019 4 755 euroa.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja ja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Lainasaamiset pienenevät vuoden 2018 tilinpäätöksestä 0,4 milj. euroa.

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuusaste, %	32,2	37,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	98,6	69,7
Kertynyt ylijäämä, 1000€	37 569	53 564
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	874	1 255
Lainakanta 31.12., 1000€	199 528	169 248
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 641	3 967
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	204 413	169 248
Lainat ja vastuut, €/asukas	4 755	3 967
Lainasaamiset, 1000€	16 598	17 030
Asukasmäärä	42 991	42 665

1.5 Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma muodostetaan kunnan ja liikelaitosten tulos- ja rahoituslaskelmista. Tulot ja menot ovat ulkoisia. Kokonaistulo- ja menokäsitteet kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien menot ja tulot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja rahankäytön.

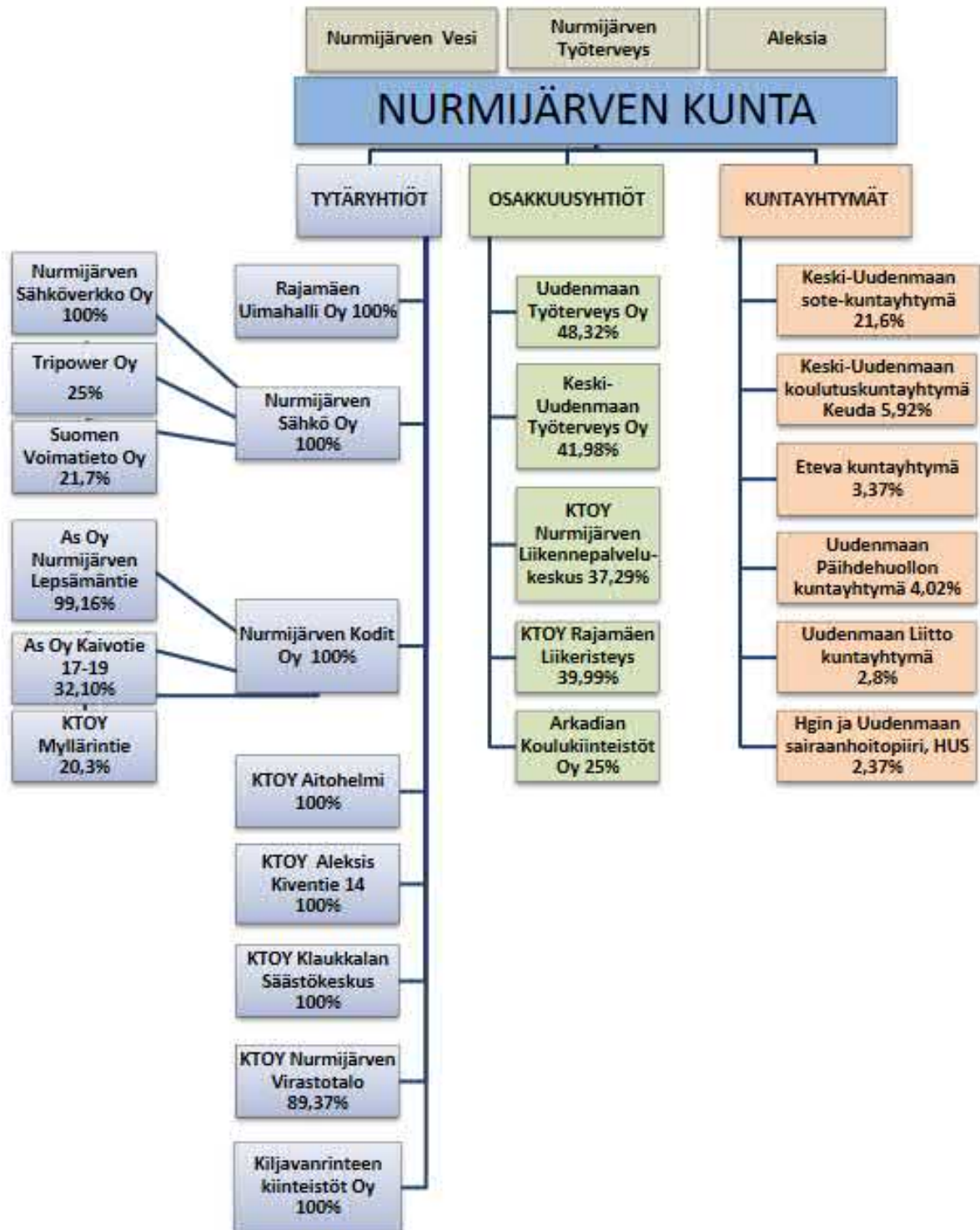
Kunnan kokonaistulot vuonna 2019 olivat 490,3 milj. euroa ja kokonaismenot 491,0 milj. euroa. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui -0,7 milj. euroa.

KOKONAISTULOT JA -MENOT, 1000 €, sisältää liikelaitokset

TULOT		%	MENOT		%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	31 579	6,4	Toimintakulut	252 638	51,5
Verotulot	189 728	38,7	Korkokulut	577	0,1
Valtionosuudet	32 294	6,6	Muut rahoituskulut	609	0,1
Korkotuotot	1	0,0	Satunnaiset kulut	0	
Muut rahoitustuotot	2 505	0,5	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			+/- Pakollisten varausten muutos	-51	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-2 444	-0,5	- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	51	0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	601	0,1	Investointimenot	<u>35 743</u>	7,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 335	0,9			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	432	0,1	Antolainasaamisten lisäykset	187	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000	6,1	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	10 836	2,2
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	201 308	41,1	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	190 192	38,7
Oman pääoman muutokset	<u>3</u>	<u>0,0</u>	Oman pääoman muutokset	<u>259</u>	<u>0,1</u>
Kokonaistulot yhteensä	490 341	100	Kokonaismenot yhteensä	490 991	100

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Osakkuusyhtiöitä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen takia.

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellisjuridista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Nurmijärven kunnan konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät:

Kunnan kokonaan omistamat tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Aitohelmi
Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14
Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus
Nurmijärven Sähkö Oy
Nurmijärven Kodit Oy
Rajamäen Uimahalli Oy
Kiljavanrinteen kiinteistöt Oy

Kunnan osittain omistamat tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo
Keski-Uudenmaan Työterveys Oy
Uudenmaan Työterveys Oy

Kuntayhtymät, joissa kunta on osakkaana:

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Kuntayhtymä Eteva
Uudenmaan liitto kuntayhtymä
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä

Kunnan tarkat omistussuhteet kuntakonserniin kuuluvissa yhteisöissä on esitetty liitetiedoissa.

1.6.1 Konserniohjaus

Konserniohjaus on määritelty kunnan konserniohjeessa. Valtuusto on vahvistanut tammikuussa 2018 konserniohjeen (KH 29.1.2018 § 17), jolla ohjataan valtuuston tytäryhteisöille asettamien omistajapolitiittisten linjausten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamista. Konserniohjeessa on annettu tarkemmat

määräykset muun muassa konsernin ohjauksen, seurannan, raportoinnin ja valvonnan järjestämisestä.

Konsernijohtoon muodostavat kunnanhallituksen konsernijaosto (1.6.2017 alkaen) ja kunnanjohtaja.

1.6.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kunnan konserniohjausasioiden valmistelusta vastaava konsernijaosto kokoontui tilikauden aikana viisi kertaa. Asiaina jaostossa käsiteltiin muun muassa kunnan edustuksia yhteisöissä, konsernitason riskienhallintaa ja yhtiötasoisia riskiarviointia, yhteisöjen toiminnallisia tavoitteita kuluvan vuoden osalta sekä tilikauden 2018 tilintarkastusraportin konsernia koskevat huomiot. Jaosto osallistui osaltansa myös kunnassa valmistelussa olevan edunvalvontaohjelman suunnitteluun.

Kunnan konsernirakenne laajeni tilikauden aikana kunnan hankittua Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n koko osakekannan HUS:ltä ja Tuusulan ja Mäntsälän kunnilta sekä Järvenpään ja Hyvinkään kaupungeilta. Yhtiölle valittiin uusi hallitus yhtiökokouksessa 20.3.2020 ja hallituksen tehtävä on lähteä kehittämään yhtiön toimintaa ja yhtiölle kuuluvaa kiinteistöomaisuutta.

Kunta on yhtiöittänyt työterveydenhuollon toiminnot tilikaudella 2017, jonka perusteella Nurmijärven työterveys –liikelaitos lakkautettiin 1.1.2019 lähtien. Liikelaitoksesta ei laadittu tilikauden osalta erillistilinpäätöstä, sillä liikelaitoksella ei muodostunut tilikaudella kirjanpidon tapahtumia. Yhtiöittämisen liikelaitoksen toiminta jaettiin kahteen yhtiöön Keski-Uudenmaan Työterveys osakeyhtiöön ja Uudenmaan Työterveys osakeyhtiöön. Keski-Uudenmaan Työterveys Oy tuottaa työterveydenhuollon palveluita kunnille Keski-Uudellamaalla ja Uudenmaan Työterveys Oy yksityiselle sektorille.

Kunnan sosiaali- ja terveystalouden järjestämis- ja tuotantovastuun siirtymistä kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle voidaan pitää kunnan historian suurimpana omistajaohjauksellisenä tapahtumana. Liikkeenluovutuksessa kunnalta siirtyi 600 työntekijää yhtiölle. Taloudellisesti yhtymän toiminnan vaikutus kunnalle on merkittävä soten tilinpäätöstoteuman ollessa vuoden 2019 tilinpäätöksessä 124,2 milj. euroa.

Konsernitalouden toteutuminen

Kuntakonsernin tuloslaskelma painui kunnan heikon tuloksen mukana alijäämäiseksi n. 11,6 milj. euroa. Konsernin toiminnan ja investointien negatiivinen rahavirran kertymä viideltä vuodelta nousi 137,0 milj. euroon, kun vuonna 2018 negatiivinen rahavirtakertymä oli 114,6 milj. euroa. Konsernin omavaraisuusaste laski

vuoden 2018 33,1 prosentista 28,2 prosenttiin ja konsernin lainakanta nousi 265,0 milj. eurosta (6 210 euroa/asukas) 320,9 milj. euroon (7 464 euroa/asukas). Konsernissa lainakanta kasvoi siis yhteensä vuoden aikana 56,0 milj. euroa, joka vastaa noin 6,6 kunnallisveroprosenttiyksikön verotuottoa vuodessa. Konsernin lainakannan kasvusta pääasia muodostaa emokunnan lainakannan nettokasvusta, noin 30,3 milj. euroa ja Nurmijärven Kodit Oy:n lainakannan nettokasvusta noin 12,9 milj. euroa. Nurmijärven Sähkö konsernissa lainakannan nettokasvu oli 5,0 milj. euroa. Lisäksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän lainakannan kasvusta on Nurmijärven kuntakonsernille kirjattu yhteensä 8,6 milj. euroa.

Tunnuslukujen perusteella konsernin taloudellinen asema heikkeni oleellisesti edellisvuodesta, johon erityisesti on vaikuttanut emokunnan talouden haasteet. Voimakkaasti negatiivinen toiminnan ja investointien rahavirta indikoi toiminnan rahoituspaineista, jota pääasiassa selittävät kunnan ja Nurmijärven vuokra-asunnot Oy:n mittavat investoinnit. Tämä selittää suurilta osin konsernin velkaantumisen kiihtymisen 2010-luvulla.

Nurmijärven Sähkö konsernin osalta tilikausi toteutui jälleen vahvana. Asiakastytyväisyys on toteutettujen kyselyiden perusteella korkea ja maltillinen hinnoittelu sähkön siirrossa ja vastuullisuus lämpöliiketoiminnassa ovat toteutuneet strategian mukaisesti. Myös konsernin talous on vakaalla pohjalla, mikä mahdollistaa suunnitellun osingonmaksun omistajalle.

Nurmijärven Sähkö konsernin tulos nousi 6,9 milj. euroon, joka oli noin 1,6 milj. euro enemmän edellisvuoteen nähden. Tuloksen kasvuun on vaikuttanut muun muassa liikevaihdon ja rahoitustuottojen nousu sekä liike-toiminnan muiden kulujen lasku.

Konsernin investointitaso jäi selkeästi odotetusta. Suurimmat vaikuttajat olivat energiantuotantoon liittyvien hankkeiden maksuaikataulumuutokset sekä uusien hankkeiden jääminen toteutumatta. Lisäksi sähkönsiirtoon liittyvä rakentaminen ei edennyt odotetusti. Näiden ja hyvän tuloksen myötä investointien tulorahoitustunnusluku oli erinomainen. Vuonna 2020 odotetaan tilanteen muuttuvat selvästi toiseen suuntaan, kun energiantuotannon hankkeiden maksusuunnitelma palautuu ennalleen.

Vuoden 2019 aikana hankittiin korollista vierasta pääomaa vastaamaan lähitulevaisuuden investointitarpeita sekä tuotannollisia hankkeita. Tilinpäätöshetken tunnuslukuja on tarkennettu Työ- ja elinkeinoministeriön

määrittelemän tunnuslukulaskennan suuntaan. Muutokset aikaisempaan eivät ole merkittäviä.

Nurmijärven Kodit Oy:n toiminta jatkui edellisvuosien tapaan vireänä. Yhtiön liikevaihto oli 12,0 milj. euroa, nousten edellisvuodesta n. 2,5 prosenttia. Liikevoitto oli budjetoidun mukainen noin 1,3 milj. euroa.

Asuinhuoneistovuokria jäi saamatta tyhjäkäynnin vuoksi 386 698 € ja korjausten vuoksi 107 594, yhteensä 494 292 €. Toisaalta muita tuottoja kertyi budjetoitua enemmän. Vuokrausaste vuonna 2019 on 96,8%, kun laskennasta poistetaan korjausten vuoksi saamatta jääneet vuokrat.

Kuluissa suurimmat erot budjettiin verrattuna tulivat korjauskuluissa, joissa budjetti alitettiin 460 000 eurolla. Yhtiöllä ei ollut alkuvuodesta työntekijöitä, jotka olisivat vieneet korjauksia eteenpäin, koska tekniset isännöitsijät aloittivat työt vasta kesä- ja elokuussa. Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta noin 51 000 euroa, mikä johtui pääasiassa kahden teknisen isännöitsijän rekrytoinnista. Väliaikaisena toimitusjohtajana toimi Terho Mehto maaliskuun loppuun saakka. Uusi toimitusjohtaja Marjut Joensuu aloitti huhtikuussa.

Hallitus totesi välttämättömäksi panostaa kohteiden kunnossapitoon, minkä vuoksi rekrytoitiin kaksi teknistä isännöitsijää. Syksyn aikana tekniset isännöitsijät kartoittivat kiinteistökantaa. Huoneistokorjauksia tehtiin tarpeen mukaan ja lisäksi mm. vesivahinkokorjauksia, ilkivaltakorjauksia, jätekeräysjärjestelmän ja pihavalojen uusimista, ilmanvaihdon nuohousta ja säätöä ja yksi käyttövesiputkiston saneeraus. Lisäksi aloitettiin kattojen kuntotarkastukset ja niiden perusteella tehtiin kii-reellisimmät korjaukset katoille.

Yrityksen brändi uudistettiin. Ylimääräinen yhtiökokous 9.10. päätti vaihtaa nimeksi Nurmijärven Kodit Oy. PRH hyväksyi nimenmuutoksen 28.10. Uusi nimi, logo ja ilmetettiin käyttöön muuton yhteydessä marraskuussa.

Uusia kerrostalokohteita valmistui Kirkonkylälle, 54 huoneistoa ja Klaukkalaan, 60 huoneistoa. Kirkonkylä valmistunut puukerrostalokohde on Nurmijärven kunnan ensimmäinen. Klaukkalassa Tilkantiellä on tällä hetkellä rakenteilla kolmen kerrostalon kokonaisuus, johon tulee 110 huoneistoa ja pysäköintirakennus. Kohde valmistuu kesäkuussa 2020.

Rajamäen Uimahalli Oy:ssä strategiset tavoitteet toteutuivat kaikilta muilta osin paitsi työntekijöiden kokematyöilmapiiri, joka oli tehdyssä mittauksessa kaksi prosenttiyksikköä 90 %:n tavoitetta pienempi. Yhtiö saavutti palveluiden tuotteistamiselle, asiakkuuksien johtamiselle, ja terveelle taloudelle asetetut tavoitteet.

Positiivinen muutos oli asiakasvolyymin kasvu 15 prosenttia vuodesta 2018, sekä liikevaihdon noin 10 prosentin kasvu edellisvuodesta. Kasvulle ei ole löydettyä yhtä tiettyä tekijää, vaan positiivinen suunta on monen pienen asian summa. Näitä ovat olleet muun muassa tietoisesti lisätty näkyvyys eri markkinointialustoilla, valinta vuoden 2018 Vesiliikuntapaikaksi, Seniori Uinti ja Seniori Hyvä Olo -tuotteet, sekä systemaattinen verkostoituminen. Edellä mainitutkaan asiat eivät olisi mahdollistaneet uutta kävijäennätystä, elleivät uimahallin tuottamat palvelut ja tuotteet olisi laadukkaita ja ammattitaitoisesti tuotettuja.

Asiakasvolyymin kasvusta huolimatta yhtiön tulos painui edellisvuoden tavoin tappiolliseksi n. 0,6 milj. euroa.

Kiinteistöosaakeyhtiössä vuosi 2019 toteutui tavanomaisena ilman oleellisia poikkeamia. Kiinteistöihin toteutettiin erinäisiä vuosikorjaustoimenpiteitä ja vuokraus-aste säilyi hyvänä.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän omistajakunnat päättivät sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantovastuun siirrosta kunnilta kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien. KEU-soten ensimmäinen vuosi tuottajakuntayhtymänä oli tapahtumarikas. Yhtymässä käynnistettiin useita hallinto- ja palvelutuotantoprosessien yhdenmukaistamiseen liittyviä kehittämishankkeita sekä aloitettiin yhtenäisen potilastietojärjestelmän hankinnan suunnittelu. Palvelutuotannossa selvitettiin erinäisiä säästökohteita sekä käynnistettiin Keski-Uudenmaan alueen sote-palveluverkon selvitystyö.

Tilikausi oli yhtymälle ja yhtymän omistajakunnille taloudellisesti erittäin raskas. Yhtymätasolla KEU-soten oman toiminnan kulut nousivat edellisvuodesta 36,2 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon mukaan luettuna sote-kulut nousivat yhtymätasolla edellisvuodesta yhteensä 51,1 milj. euroa. Korona-viruksen odotetaan kasvattavan merkittävällä tavalla sosiaali- ja terveysmenoja kuluvana vuonna. Sen lisäksi väestön ikääntymisen vaikutukset palvelutarpeiden kasvuun sekä potilastietojärjestelmän uudistaminen tulevat kiristämään yhtymän taloutta tulevina vuosina.

1.6.3 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Nurmijärven kuntakonsernissa suurin taloudellinen ja toiminnallinen riski keskittyy emoyhteisön velkaantumiseen. Merkittävät palvelutuotannon kustannuspaineet sekä tulevaisuudessa toteutuvat investoinnit tulevat edelleen kasvattamaan tarvetta vieraan pääoman ehtoiselle rahoitukselle investointien rahoittamisessa.

Konsernin liiketoiminnoista Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy on selvästi muihin yhteisöihin nähden velkaisin,

mutta velkaantumiseen liittyvää riskiä laskee rahoitetun omaisuuden kuranntius sekä liiketoimintojen kohtuullinen kannattavuus.

Nurmijärven Sähkö Oy:ssä investoiminen jatkuu tulevaisuudessa edelleen mm. säävarman sähköverkon rakentamisen myötä. Yhtiön taseasema on vahva ja investointien tulorahoituskyky hyvä. Tämä vähentää oleellisesti tarvetta investointien vieraan pääoman ehtoiselle rahoitukselle.

Heikon tuloksen perusteella Rajamäen Uimahallin oma pääoma painui noin 2,1 milj. euroa negatiiviseksi. Ilman kunnan myöntämään 12 milj. euron pääomailainaa, liiketoiminnan heikko kannattavuus saattaisi yhtiön selvitystilaan. Yhtiön taloudellista tilannetta voidaan pitää haasteellisena ja yhtiön liiketoiminnan riittävän kannattavuuden varmistaminen edellyttääkin kunnan toiminta-avustuksen tarkistamista tulevina vuosina. Samalla yhtiön tulee pyrkiä myynnin kasvattamiseen edelleen sekä jatkaa liiketoiminnan kustannustason keventämistä muun muassa energiasäästöjä tukevilla investoinneilla. Selvää kuitenkin on, että yhtiö ei pysty saavuttamaan riittävää markkinaehtoista kannattavuutta, mikä käytännössä tulee edellyttämään kunnan yhtiölle maksaman vuosittaisen toiminta-avustuksen korottamista tulevaisuudessa.

Kuntakonsernin taloudellisen aseman kannalta oleelliseksi muodostuu emokunnan kyky hidastaa velkaantumista tulevaisuudessa, erityisesti kun huomioidaan ympäristölliset paineet niin käyttötalouden kustannustason, kuin myös tulorahoituksen kehittymisen osalta.

1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on suoritettu konserniohjeen mukaisesti. Konserniyhtiöiden hallituksiin ja yhtiökokouksiin on valittu kunnan edustajat konserniohjeen mukaisesti ja heille on tarvittaessa annettu ohjeet asioiden käsittelyyn. Kunnanjohtaja on tarvittaessa käyttänyt läsnäolo ja puheoikeuttaan tytäryhteisöjen hallituksen kokouksissa.

Kunta asettaa talousarviossaan toiminnalliset tavoitteet keskeisille konserniyhteisöilleen ja seuraa tavoitteiden toteutumista osavuositarkastuksissaan.

Kuntakonsernin riskienhallinta, sisäinen valvonta ja konsernivalvonta ovat hyväksyttävällä tasolla.

1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma, 1000€	2019	2018
Toimintatuotot	246 360	250 158
Toimintakulut	-451 875	-444 329
Osuus osakkuusyhtiön voitosta(tappiosta-)	19	-15
Toimintakate	-205 496	-194 186
Verotulot	189 728	183 173
Valtionosuudet	35 375	33 115
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	58	48
Muut rahoitustuotot	909	1 426
Korkokulut	-1 429	-1 974
Muut rahoituskulut	-253	-714
	-715	-1 215
Vuosikate	18 893	20 887
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-28 739	-28 185
Omistuksen eliminointierot	10	-45
Arvonalentumiset	-34	-7
	-28 762	-28 237
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	-9 870	-7 350
Tilinpäätössiirrot	0	-13
Tilikauden verot	-1 379	-1 158
Laskennalliset verot	-344	-383
Vähennistöosuudet	29	6
	-1 694	-1 548
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-11 564	-8 898
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toimintatuotot/toimintakulut, %	54,5	56,3
Vuosikate/poistot, %	65,7	74,1
Vuosikate, €/asukas	439	490
Asukasluku 31.12.	42 991	42 665
Tuloveroprosentti	19,50	19,50

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	18 893	20 887
Tilikauden verot	-1 379	-1 158
Tulorahoituksen korjauserät	-2 657	-1 540
Toiminnan rahavirta	14 856	18 189
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-91 810	-52 213
Rahoitusosuudet investointimenoihin	601	1 054
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 092	3 956
Investointien rahavirta	-69 118	-47 202
Toiminnan ja investointien rahavirta	-54 262	-29 013
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-66	-327
Antolainasaamisten vähennykset	339	0
Antolainauksen muutokset	272	-326
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	55 238	44 971
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-14 302	-12 564
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14 955	0
Lainakannan muutokset	55 890	32 406
Oman pääoman muutokset	-256	-191
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30	-154
Vaihto-omaisuuden muutos	-118	-64
Saamisten muutos	-12 516	953
Korottomien velkojen muutos	12 148	6 585
Muut maksuvalmiuden muutokset	-516	7 319
Rahoituksen rahavirta	55 390	39 208
Rahavarojen muutos	1 128	10 195
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	53 871	52 743
Kassavarat 1.1	52 743	42 548
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-137 041	-114 555
Investointien tulorahoitus, %	20,7	40,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,5	0,6
Kassan riittävyys, pv	35,1	37,6
Asukasluku	42 991	42 665

Konsernitase, €	2019	2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	524 383	481 869
Aineettomat hyödykkeet	4 863	2 265
Aineettomat oikeudet	616	687
Muut pitkävaikutteiset menot	4 247	1 577
Ennakkomaksut	0	1
Aineelliset hyödykkeet	497 733	457 557
Maa- ja vesialueet	67 599	64 165
Rakennukset	217 992	209 153
Kiinteät rakenteet ja laitteet	160 292	151 758
Koneet ja kalusto	6 746	7 237
Muut aineelliset hyödykkeet	1 308	1 210
Enn.maksut ja keskener. hankinnat	43 796	24 033
Sijoitukset	21 787	22 047
Osakkuusyhteisöosuudet	2 558	2 462
Muut osakkeet ja osuudet	14 018	14 102
Muut lainasaamiset	4 825	5 166
Muut saamiset	385	316
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 445	1 405
Valtion toimeksiannot	26	143
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 130	963
Muut toimeksiantojen varat	290	299
VAIHTUVAT VASTAAVAT	92 181	78 419
Vaihto-omaisuus	1 674	1 556
Aineet ja tarvikkeet	1 455	1 474
Keskeneräiset tuotteet	90	83
Muu vaihto-omaisuus	1	
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	128	
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	889	284
Lainasaamiset	125	125
Muut saamiset	764	159
Lyhytaikaiset saamiset	35 748	23 836
Myyntisaamiset	17 121	13 246
Lainasaamiset		
Muut saamiset	5 446	3 849
Siirtosaamiset	13 180	6 741
Rahoitusarvopaperit	18 437	13 141
Osakkeet ja osuudet	172	173
Sijoitukset rahamark.instrumentteihin	249	130
Muut arvopaperit	18 016	12 838
Rahat ja pankkisaamiset	35 434	39 601
VASTAAVAA YHTEENSÄ	618 010	561 693

Konsernitase, €	2019	2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	172 155	183 975
Peruspääoma	84 195	84 195
Muut omat rahastot	14 578	14 836
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	84 946	93 842
Tilikauden yli/alijäämä	-11 564	-8 898
VÄHEMMISTÖOSUUDET	281	310
PAKOLLISET VARAUKSET	4 984	5 217
Eläkevaraukset	21	24
Muut pakolliset varaukset	4 964	5 193
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 870	2 859
Valtion toimeksiannot	1 341	1 490
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 129	962
Muut toimeksiantojen pääomat	400	408
VIERAS PÄÄOMA	437 720	369 332
Pitkäaikainen vieras pääoma	261 092	257 842
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	210 978	209 758
Lainat julkisyhteisöiltä	60	75
Saadut ennakot	2 072	966
Liittymismaksut ja muut velat	42 770	42 072
Siirtovelat	0	0
Laskennalliset verovelat	5 212	4 971
Lyhytaikainen vieras pääoma	176 628	111 491
Joukkovelkakirjalainat	54 237	40 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	55 617	15 165
Lainat julkisyhteisöiltä	15	18
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Saadut ennakot	3 816	3 461
Ostovelat	22 207	22 610
Muut velat	6 020	6 838
Siirtovelat	34 517	23 302
Laskennalliset verovelat	199	97
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	618 010	561 693

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuusaste, %	28,2	33,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,6	78,2
Lainat ja Vuokravastuut 31.12.	388 583	329 627
Konsernin lainat ja vuokravastuut, € / asukas	9 039	7 726
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	73 382	84 944
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas	1 707	1 991
Konsernin lainat €/asukas	7 464	6 212
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	320 906	265 016
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	4 825	5 166
Asukasmäärä	42 991	42 665

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Nurmijärven kunnan tilikauden 2019 tulos ennen poistoeron muutosta on -15 750 752,80 euroa. Tulokseen sisältyvät kunnan liikelaitosten tulokset, jotka käsitellään kirjanpitosäännösten mukaisesti niiden omissa kirjanpidoissa.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 2019 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan kunnan suunnitelman mukaan kirjattuja poistoeroja 12 500 euroa

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen:

- Nurmijärven Vesi liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 1 394 131,40 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti liikelaitoksen edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille.
- Aleksia liikelaitoksen tilikauden alijäämä -6 357,33 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti edellisten tilikausien yli-/alijäämä –tilille.
- Nurmijärven kunnan tilikauden alijäämä -17 126 026,87 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämä –tilille.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

2.1.1 Ylin päätöksenteko

Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	6 890 905	-570 000	6 320 905	5 995 257	325 648	4 791 622
Myyntituotot	45 305	0	45 305	90 828	-45 523	65 435
Maksutuotot	1 950 000	0	1 950 000	1 833 857	116 143	1 996 323
Tuet ja avustukset	145 600	0	145 600	150 524	-4 924	66 657
Muut toimintatuotot	4 750 000	-570 000	4 180 000	3 920 048	259 952	2 663 206
Toimintakulut	-118 097 368	-6 194 955	-124 292 323	-130 150 614	5 858 291	-4 205 467
Henkilöstökulut	-1 035 600	-1 378 580	-2 414 180	-2 341 185	-72 995	-968 541
Palvelujen ostot	-115 262 582	-4 816 375	-120 078 957	-126 013 811	5 934 854	-1 832 661
Aineet, tarv. ja tavarat	-28 800	0	-28 800	-38 082	9 282	-25 028
Avustukset	-983 000	0	-983 000	-879 425	-103 575	-920 187
Muut toimintakulut	-787 386	0	-787 386	-878 111	90 725	-459 050
Toimintakate	-111 206 463	-6 764 955	-117 971 418	-124 155 357	6 183 939	586 155
Poistot ja arvonal.	0	0	0	0	0	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Ylimmän päätöksenteon hallinnollisteklinen toimiala on viimeistä kertaa omana toimialanaan vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Ylin päätöksenteko sisältää mm. omaisuuden tuottoihin, toimielinpäätöksentekoon, sosiaali- ja terveyspalvelujen ostoihin, tilintarkastukseen sekä muihin kunnan yhteistoimintoihin liittyviä määrärahoja ja tuottoarvioita. Kunnanhallitus päätti 18.9.2019 kokouksessaan (KH 184/2019) purkaa ylimmän päätöksenteon toimialan osana kunnan palvelutuotannon kustannus-seurannan ja taloussuunnittelun järkevöittämistä sekä tuotepohjaisen toiminnanohjauksen kehittämistä. Toimiala puretaan siten, että omaisuuden tuotot- ja hallinta tulosalue ja sen erät siirtyvät ympäristötoimialalle ja muut tulosalueet, sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot -tulosaluetta mukaan lukematta, siirtyvät konsernipalvelujen toimialalle. Sosiaali- ja terveyspalvelujen ostoista päätettiin muodostaa uusi hallinnollisteklinen toimiala 1.1.2020 lähtien. Vuosi 2019 oli sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot -tulosalueelle ensimmäinen nykyisellä rakenteella, koska sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantovastuu siirtyi kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019 alkaen.

Ylimmän päätöksenteon toimialan toimintatuotot toteutuivat 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä, johtuen pääosin maaomaisuuden tuottojen tavoiteltua pienemmästä toteumasta. Toimialan toimintakulut toteutuivat 5,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Yhteisten toimintojen toimintakulut toteutuivat 0,1 milj. euroa talousarviota pienempinä, mutta sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintakulut toteutuivat puolestaan 5,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa erikoissairaanhoidon ostopalvelut toteutuivat 1,4 milj. euroa ja sosiaali- ja perusterveydenhuollon ostopalvelut 4,5 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Ylityksestä 0,3 milj. euroa selittyy ennen vuotta 2019 syntyneillä sosiaali- ja terveyspalvelujen kuluilla, joita ei ole suoritettu osana KEU-soten kuntalaskusta. Sosiaali- ja terveysmenojen nousua selittää erityisesti palvelutarpeen kasvu lastensuojelupalveluissa sekä ikääntyneiden palveluissa. Myös erityistason palvelujen käytössä oli merkittävää kasvua.

Henkilöstö

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	2,0	1,0
Määräaikaisia ja sijaisia	0,6	2,0

Arvio tulevasta kehityksestä

Toimialan purkamisen johdosta omaisuuden tuottojen ja hallinnan, yhteisten toimintojen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen ostojen sitovia tavoitteita ja talousarvion määrärahojen toteutumista seurataan uuden organisaatorakenteen mukaisesti.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Keskeneräiset oikeudenkäynnit: Järvimaan tonttien myyntiä koskeva hallinto-oikeuskäsittely pysäytti ko. tonttien luovutukset ja vastaava tulo jäi saamatta
- Muut oikeudelliset ja viranomaisten toimenpiteeseen liittyvät riskit: Asfalttikartelleja koskeva KKO-valituslupa-asia jäi kesken.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kehitys muodostaa merkittävän pitkän aikavälin riskin kunnan talouden näkökulmasta.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita. Tavoitteiden toteutumista on raportoitu säännöllisesti. Riskienhallintaa tehdään 4Ks:n strategisten riskien hallintaohjelmalla ja toimialat päivittävät tiedot ohjelmaan vähintään kaksi kertaa vuoden aikana tai tarvittaessa. Riskienhallinnassa arvioidaan taloudellisia, toiminnallisia, strategisia ja va-

hinko riskejä. Kaikille riskeille muodostuu riskiluku. Valvonnassa ei ole huomattu merkittäviä puutteita tilikauden aikana. Vuoden aikana käynnistettiin myös strategisten riskien hallintatyökalun kilpailutus. Kunnanhallitus edellytti toimialojen vastauksia vuoden 2018 tilintarkastuksen loppuraportin havaintoihin tammikuussa 2020.

Omaisuuuden tuotot ja hallinta

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	6 700 000	-570 000	6 130 000	5 743 817	386 183	4 659 469
Toimintakulut	-100 000		-100 000	-112 359	12 359	-143 216
Toimintakate	6 600 000	-570 000	6 030 000	5 631 457	398 543	4 516 253

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Omaisuuuden tuottojen osalta myyntivoittoa on saatu 2,44 milj. euroa. Omakotitontteja (AO) on luovutettu 27 kpl, joista 17 on myyty ja 10 on vuokrattu. Yhtiömuotoiseen rakentamiseen (AK, AR, PL) on luovutettu 7 tonttia, joista 6 on myyty ja 1 on vuokrattu. Yritystontteja myytiin kaksi kappaletta.

Omaisuuuden tuottoja kertyi yhteensä 5,74 milj. euroa. Muutetun käyttösuunnitelman mukaisesta tavoitteesta jäätin noin 0,4 milj. euroa. Maa-alueiden myyntivoittoa kertyi 2,46 milj. euroa. Maa-alueiden vuokratuloja kertyi 1,45 milj. euroa. Maankäyttösopimuksista tehtäviä kirjauksia tuloihin kertyi 1,83 milj. euroa.

Investointien toteutuminen

Maata on hankittu 1,2 milj. eurolla yhteensä 9,5 ha. Toteutuneet maa-alueiden hankinnat ovat liittyneet asema- ja raaka-

maa-alueiden hankintaan lähinnä Klaukkalan ohikulkutien alueelta. Maa-alueiden myynnin hankintahinta on toteutunut 1,43 milj. euron arvosta.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Maa-alueiden hankinta	-2 500 000	1 000 000	-1 500 000	-1 202 900	-297 100
Maa-alueiden myynti (hankintahintavähennys)	1 500 000		1 500 000	1 427 352	-72 648

Rajamäen Uimahalli

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-790 000		-790 000	-801 527	11 527	-722 095
Toimintakate	-790 000	0	-790 000	-801 527	11 527	-722 095

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Rajamäen uimahalli Oy on saanut kunnanvaltuuston päätöksellä vuosittaista toiminta-avustusta. Vuonna 2019 toiminta-avustuksen lisäksi kunta on tukenut ikäihmisten liikkumista kattamalla osan seniorirannekkeen hinnasta. Uimahallissa kävi vuonna 2019 301 764 asiakasta. Kasvua kävijämäärässä oli 40 000 käyntiä edelliseen vuoteen verrattuna.

Rajamäen Uimahallin kävijämäärään vuonna 2020 saat-
taa vaikuttaa positiivisesti Hyvinkään Sveitsin uimalan
laajennusurakka, jonka vuoksi uimala on suljettu
2.3.2020 alkaen 5 – 7 kuukautta.

Yhteiset toiminnot

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	188 257		188 257	179 396	8 861	129 713
Toimintakulut	-3 440 197		-3 440 197	-3 312 054	-128 143	-3 282 667
Toimintakate	-3 251 940	0	-3 251 940	-3 132 658	-119 282	-3 152 954

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhteiset toiminnot sisältävät toimintoina mm. Ylimmän päätöksenteon toimielimet (valtuusto, kunnanhallitus, konsernijaosto, kunnalliset ja valtiolliset vaalit), jäsenyydet, verotuskustannukset, suhdetoiminnan, edustuksen, kansainvälisen toiminnan, eläkemenoperusteisen maksun sekä avustuksia).

Vuoden 2020 talousarvioon on tehty organisaatiomuutos 1.1.2020 alkaen, jossa koko ylin päätöksenteko siirtyy konsernipalveluiden alle.

Valtuusto 2019 – 2021

Nurmijärven kunnanvaltuusto piti vuonna 2019 10 kokousta ja kokouksissa käsiteltiin yhteensä 98 pykälää. Vuoden merkittävimmät päätökset:

- Hyväksyttiin Nuuka-ohjelma, jolla tähdätään velkämäärän laskemiseen. Nuuka –ohjelman pohjalta valtuusto päätti talousarviokokouksessaan marraskuussa 2019 korottaa vuodelle 2020 kunnallisveroprosenttia 19,50 prosentista 19,75 prosenttiin sekä kiinteistöveroprosentteja eri kiinteistöveromuodoissa.

- Päätettiin laajentaa alkuluokka-toimintaa.
- Hyväksyttiin vuoden 2020 talousarvio ja investointiohjelma, jossa nostettiin Senioreiden HyväOlo-kortin omavastuuta sekä hyväksyttiin strategiamittarit.
- Kunta ottaa vastaan 10 – 15 kiintiöpakolaista joka toinen vuosi.
- Hyväksyttiin Vanha-Klaukan asemakaava Klaukkaan.
- Valtuustoaloitteita jätettiin 16 kappaletta. Kolme valtuutettua vaihtui.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa kuntalain mukaan kunnanjohtamisesta valtuuston asettaman strategian ja tavoitteiden mukaisesti. Hallitus vastaa asioiden valmistelusta valtuustolle. Kunnanhallituksen toimintakausi on kaksi vuotta. Kokoonpano vaihtui kesällä 2019. Nurmijärven kunnanhallitus kokoontui vuonna 2019 28 kertaa ja kokouksissa käsiteltiin 295 pykälää. Kokouksissa on keskusteluasioina ennakoitu tulevaa ja linjattu Keusoten tulevaa päätöksentekoa.

Kertomusvuonna valittiin sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallintopäällikkö, tilakeskuksen päällikkö ja kunnanlakimies. Nurmijärvi oli Kuumen puheenjohtajakunta. Kunnan edunvalvontaa päätettiin tiivistää mm. kunnan eri yhteisöihin valitsemien edustajien kautta ja laatimalla edunvalvontaohjelma.

Merkittäviä päätöksiä:

- Hyväksyttiin suunnattu osakeanti toimialuettaan laajentavien Keski-Uudenmaan työterveys Oy:n ja Uudenmaan työterveys Oy:n uusia osakkaita koskien Karkkilaa, Karviaista, Lohjaa ja Vihtiä
- Nimettiin kaavoituksen kehittämisen työryhmä
- Hankittiin Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n koko osakekanta kunnalle; alue n. 50 hehtaari Sääksjärven ranta-alueella
- Toteutettiin kunnan viestintä- ja markkinointikampanjat sovitusti ja
- Käsiteltiin useaan otteeseen Lepsämän koulun ja Valkjärven koulun tuhopolttoja.

Konsernijaosto

Kunnanhallituksen konsernijaosto kokoontui vuoden 2019 aikana viisi (5) kertaa ja kokouksissa käsiteltiin 23 pykälää. Tavoite keskeisten tytäryhtiöiden toiminnan ennakoimisessa ajankohtaistaksausten avulla toteutui.

Konsernijohtoon valitsemat valvojat keskeisissä tytäryhtiöissä paransivat tiedon kulkua. Omistajaohjauksen dokumentointiin kiinnitettiin erityistä huomiota. Jaosto kävi läpi keskeisten tytäryhtiöiden riskien hallinnan työkalut ja työtavat.

Tarkastuslautakunta

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	2 648		2 648	2 648	0	2 439
Toimintakulut	-69 110		-69 110	-55 011	-14 099	-57 488
Toimintakate	-66 462	0	-66 462	-52 363	-14 099	-55 049

Sosiaali- ja terveystaloudet

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	*)TP 2018
Toimintatuotot				69 396	-69 396	
Toimintakulut	-113 698 061	-6 194 955	-119 893 016	-125 869 662	5 976 646	
Toimintakate	-113 698 061	-6 194 955	-119 893 016	-125 800 266	5 907 250	-116 682 982

* Sosiaali- ja terveystalouksien osalta ei ole täysin vertailukelpoisia TP2018-lukuja, koska kunnan sosiaali- ja terveystalouksien tuotanto siirtyi kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019 alkaen.

Sosiaali- ja perusterveydenhuolto

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot			0	69 396	-69 396	
Toimintakulut	-72 560 760	305 045	-72 255 715	-76 872 665	4 616 950	
Toimintakate	-72 560 760	305 045	-72 255 715	-76 803 269	4 547 554	-72 595 333

Erikoissairaanhoito

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot					0	0
Toimintakulut	-41 137 301	-6 500 000	-47 637 301	-48 996 997	1 359 696	-44 087 649
Toimintakate	-41 137 301	-6 500 000	-47 637 301	-48 996 997	1 359 696	-44 087 649

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän jäsenkunnat Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula siirsivät liikkeenluovutuksella sosiaali- ja terveystaloudetuotantonsa kuntayhtymälle vuoden 2019 alusta. Kuntayhtymän toiminta on jakautunut kolmeen palvelualueeseen, Ikäihmisten ja vammaisten palvelu-alue, Terveystaloudet ja sairaanhoito -palvelualue sekä Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelujen ja lasten, nuorten ja perheiden palvelualue. Tukipalveluja tuottaa Strateginen kehittäminen ja tukipalvelut -kokoisuus.

Vuoden 2019 talousarvion vahvistamisen yhteydessä todettiin, että sosiaali- ja terveystalouksien budjettia tarkennetaan alkuvuodesta, kun palvelutuotantoon liittyvät hallinnon vyörytykset ja muut erät on tarkistettu. Tarkistusten perusteella sosiaali- ja terveystalouksiin budjetoitavien lisäerien suuruus oli yhteensä 2 294 955 euroa, jotka huomioitiin ensimmäisessä osavuosikatsauksessa. Tästä vyörytysten osuus oli 1 412 279 euroa, muutokustannusten osuus 490 629 euroa ja poistojen osuus 392 047 euroa. Samalla sosiaali- ja terveystalouksien budjetti jaettiin tuloksikkotasolle Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän ostopalveluihin ja Helsingin ja

Uudenmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon ostopalveluihin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalvelut toteutuivat merkittävästi talousarviota suurempana. Kunnan kolmannessa osavuosikatsauksessa toteutettujen talousarvio muutosten jälkeen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) erikoissairaanhoidon ostopalvelujen määräraha nostettiin 47,6 milj. euroon ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän (KEU-sote) sosiaali- ja perusterveydenhuollon ostopalvelujen muutettu talousarvio asettui 72,3 milj. euroon. Tästä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tuotannon osuus oli 70,9 milj. euroa ja loput 1,3 milj. euroa kunnan entisestä sote-henkilöstöstä aiheutuvia, ja kunnan eläkemaksuvelvollisuuteen kuuluvia eläkemenoperusteisia eläkemaksuja.

Erikoissairaanhoidon ostopalvelut toteutuivat 1,4 milj. euroa muutettua talousarviota suurempana ja sosiaali- ja perusterveydenhuollon ostopalvelut toteutuivat noin 4,5 milj. euroa muutettua talousarviota suurempana. Ylityksestä 0,3 milj. euroa selittyy ennen vuotta 2019 syntyneillä sosiaali- ja terveystalouksien kuluilla, joita ei

ole suoritettu osana KEU-soten kuntalaskusta. Merkittävää eroa kunnassa vahvistetun muutetun talousarvion ja tilinpäätöstoteuman välillä selittää erityisesti KEU-soten tilinpäätösennusteen ja siitä seuraavien yhtymätasojen talousarviomuutosten ajoittuminen myöhään joulukuulle. Lisäksi lopullinen tieto sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon kustannuksista saatiin kuluvan vuoden helmikuussa.

Tilikausi oli soten osalta poikkeuksellinen, sillä KEU-soten raportointijärjestelmät ovat vielä kehityksen alla ja toisaalta jo tilikauden aikana havaittu erikoissairaanhoidon poikkeuksellinen kustannusten kasvu talousarviosta oli koko Hyvinkään sairaanhoitoalueella selvityksen alla vuoden loppuun saakka. Ennusteisiin liittyvien epävarmuuksien perusteella soten tilinpäätösennusteen nostamiselle kolmannen osavuositarkastuksen jälkeen ei nähty perusteita.

Sosiaali- ja terveystenonien nousua selittää erityisesti palvelutarpeen kasvu lastensuojelupalveluissa sekä ikääntyneiden palveluissa. Lisäksi erityistason palvelujen käyttö nousi merkittävästi edellisvuodesta Hyvinkään sairaanhoitoalueen läheteiden määrän noustessa edellisvuodesta 8,6 prosenttia.

Nurmijärven osalta Ikäihmisten ja vammaisten palvelualueella kotihoito ja ympärivuorokautiset palvelut alittivat talousarvion yhteensä 1,2 milj. eurolla ja vammaisten palvelut ylittivät noin 0,7 milj. eurolla. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä aikuisten mielenterveys, päihde- ja sosiaalipalvelujen palvelualueella lastensuojelun laitoshoidon sijoitukset kasvoivat 909 vuorokaudella ja ammatillisten perhekotien sijoitukset 233 vuorokaudella. Perheneuvolapalveluja ei ole pystytty tuottamaan asiakkaalle oikea-aikaisesti johtuen psykologien vaikeasta rekrytointitilanteesta ja osin puutteellisesta resursoinnista. Tämä on puolestaan johtanut siihen, että on jouduttu turvautumaan kalliisiin ostopalveluihin. Nurmijärven nuorisotasemapaalvelujen puutteellinen resursointi on johtanut kasvaneisiin erikoissairaanhoidon lähetemääriin. Terveyspalvelujen ja sairaanhoidon palvelualueella merkittäviä ylityksiä on ollut hoitotarvike- ja apuvälinejakelussa 0,5 milj. euroa, kiirevastaanoton kuvantamis-, lääkäreiden vuokratyövoima- ja henkilöstökustannukset yhteensä 0,7 milj. euroa, muiden toimintojen henkilöstömenot 0,2 milj. euroa, terveyskeskusosasto 0,5 milj. euroa ja Kiljavan kuntoutussairaala 0,9 milj. euroa.

Lähde: Keski-Uudenmaan Sote-kuntayhtymän toimintakertomus 2019

Investointien toteutuminen

Sosiaali- ja terveystoimen irtaimistoa, joka käsitti mm. koneita ja kalustoa, myytiin tasearvolla vuoden aikana Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle yhteensä 0,4 milj. euron edestä. Talousarvioon tehty investointivaraus jäi tilikaudella käyttämättä, sillä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä vastasi itse toimintaansa kohdistuvista kone- ja kalustohankinnoista.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Soten irtaimiston myynti	0	0	0	433 315	433 315
Irtain omaisuus	-250 000	0	-250 000	-7 424	242 576
Toreenin hälytysjärjestelmä	0	0	0	-7 424	

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteet

Tietopaketti ja palvelu	Suorite	Kuntayhtymä	Kunta	Kunnan osuus suoritteista
Vastaanottopalvelujen tietopaketti				
Lääkärin ja hoitajan vastaanottopalvelut	Käynnit	326 332	75 535	23 %
Suun terveydenhuollon tietopaketti				
Suun terveydenhuolto peruspalvelut	Käynnit	217 169	44 668	21 %
Kuntoutuksen tietopaketti				
Avokuntoutus, ei kotona tapahtuva	Käynnit	48 315	9 896	20 %
Apuvälinepalvelut	Käynnit	7 690	1 392	18 %
Kotikuntoutus	Käynnit	5 045	962	19 %
Aikuisten sosiaalityön tietopaketti				
Sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	5 558	1 427	26 %
Vammaisten palvelujen tietopaketti				
Sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	4 191	1 000	24 %
Hoito- ja hoivapalvelujen tietopaketti				
Kotihoito	Käynnit	899 090	172 487	19 %
Tehostettu asumispalvelu	Hoitopäivät	442 308	76 608	17 %
Perustason kuntoutus- ja akuuttiasstahoito	Hoitopäivät	117 388	25 158	21 %
Pitkäaikaislaitoshoito	Hoitopäivät	37 014	15 369	42 %
Iäkkäiden sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	1 646	244	15 %
Perhehoito	Hoitopäivät			
Lasten, nuorten ja perheiden tietopaketti				
Lastenneuvolapalvelu	Käynnit	86 162	16 875	20 %
Kouluterveydenhuollon palvelut	Käynnit	85 149	15 774	19 %
Kasvatus- ja perheneuvonta	Käynnit	26 719	6 120	23 %
Lapsiperheiden sosiaalityö ja -ohjaus	Asiakkaat	4 480	844	19 %
Lastensuojelun avohuolto	Asiakkaat	388	95	24 %
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tietopaketti				
Mielenterveysavohuolto ja -kuntoutus	Käynnit	21 137	4 038	19 %
Päihdeavohuolto- ja kuntoutus	Käynnit	26 764	2 138	8 %
Mielenterveysasiakkaan palveluasuminen	Hoitopäivät	4 165		

NURMIJÄRVI ELEKT. LÄHETTEET 1-12/2019

Hyvinkään sha

Lähteiden lkm	2018	2019	Muutos %
01 Terveyskeskus	3 803	4 024	5,8%
02 Yliopistosairaala	9	16	77,8%
03 Keskussairaala	21	41	95,2%
04 Muu yleis-/aluesairaala	1	1	0,0%
05x Työterveyshuolto	300	410	36,7%
07 Muut lähettäjät	19	16	-15,8%
09 Yksityislääkäri/sairaala	1 193	1 294	8,5%
ZZ99 Luokittelematon	1	3	200,0%
Summa	5 347	5 805	8,6%

HYKS

Lähteiden lkm	2018	2019	Muutos %
01 Terveyskeskus	1 486	1 485	-0,1%
02 Yliopistosairaala	12	13	8,3%
03 Keskussairaala	8	16	100,0%
05x Työterveyshuolto	112	148	32,1%
07 Muut lähettäjät	74	48	-35,1%
09 Yksityislääkäri/sairaala	1 115	1 039	-6,8%
ZZ99 Luokittelematon	7	1	-85,7%
Summa	2 814	2 750	-2,3%

2.1.2 Konsernipalvelut

Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	2 979 157	0	2 979 157	2 577 397	401 760	2 637 099
Myyntituotot	2 676 407		2 676 407	2 194 102	482 305	2 490 002
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	167 750		167 750	209 410	-41 660	25 823
Muut toimintatuotot	135 000		135 000	173 884	-38 884	121 274
Toimintakulut	-8 957 963	-368 000	-9 325 963	-8 280 385	-1 045 578	-5 888 439
Henkilöstökulut	-3 434 175	-108 000	-3 542 175	-3 256 208	-285 967	-2 752 735
Palvelujen ostot	-3 461 646		-3 461 646	-2 646 569	-815 077	-2 431 831
Aineet, tarv. ja tavarat	-71 125		-71 125	-116 309	45 184	-141 204
Avustukset	-1 451 000	-260 000	-1 711 000	-1 580 020	-130 980	-13 400
Muut toimintakulut	-540 017		-540 017	-681 280	141 263	-549 269
Toimintakate	-5 978 806	-368 000	-6 346 806	-5 702 989	-643 817	-3 251 339
Poistot ja arvonal.	-883 000		-883 000	-374 380	-508 620	-235 564

Olennot tapahtumat tilikaudella

Konsernipalvelut-toimiala tarttui kuntastrategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen monilta osin. Ensi kertaa määritettiin koko strategialle mittarit tavoiteta-soineen ja tarkentamista jatketaan. Kehittyneet raportointityökalut ovat luoneet pohjaa tiedolla johtamiselle. Kuntamarkkinointia tukevat kampanjat toteutettiin suunnitellusti. Kuntalaisten osallistaminen lisääntyi palveluverkkoon liittyvien työpajojen ja erilaisten kyselyjen kautta.

Tilikauden aikana tapahtuneita olennaisia muutoksia on ollut hallintopäällikön eläköityminen ja sen myötä hallintopäällikön viran muuttaminen kunnan lakimiehen tehtäväksi. Kunnan lakimies aloitti tehtävässään joulukuun alusta 2019. Henkilöresursseja vähennettiin muutaman henkilötyövuoden verran sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymään siirtämisen takia vuosina 2018-19.

Arvio tulevasta kehityksestä

Konsernipalvelujen organisaatorakenne on muuttunut 1.1.2020 lähtien siten, että ylin päätöksenteko -toimiala on purettu ja yhteiset toiminnot, Rajamäen uimahalli ja tarkastuslautakunta -tulosalueet ovat siirtyneet osaksi konsernipalvelujen toimialaa. Organisaatiouudistuksen tavoitteena on ollut järkeistää kunnan toimiala- ja tulosaluerakennetta prosessivastuiden selkiyttämiseksi sekä palvelutuotannon kustannus seurannan ja taloussuunnittelun järkevöittämiseksi.

Päätearkiston järjestämisestä saatettiin loppuun. Asianhallinnan ja tietohallinnon yhteydet ovat tiivistyneet. Tietojärjestelmien muutos on vaatinut henkilöstöltä jatkuva kouluttautumista, mutta sitä kautta työvälineet ovat kehittyneet. Tehdyn etätönn määrää on kasvanut.

Konsernipalveluista osallistuttiin marraskuussa 2019 valmiusharjoitukseen yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa. Harjoitukseen osallistui noin 100 henkilöä. Harjoitus pidettiin AVAK Rajakaressa.

Konsernipalvelut järjestivät yhdessä seurakunnan, reserviläisten ja Altian kanssa maanpuolustusjuhlan Rajamäellä. Juhlissa paljastettiin muistolaatat ilmavalvontalotille Rajamäen kirkon seinään ja ilmavalvonnalle ylemmän tykkitorniin.

Asiakas- ja tukipalvelut yksikön organisaatio tulee muuttamaan 1.6.2020 alkaen siten, että henkilöstömäärä vähenee yhdellä kokoaikaisella eläköitymisen myötä ja sen johdosta yksikössä tehdään sisäisiä tehtävien muutoksia. Hallintopalveluiden osalta muutos vaikuttaa henkilöstön kokonaismäärän vähentävästi 0,5 henkilöllä.

Hallintojohtajan eläköitymisen 1.9.2020 yhteyteen ajoittuu organisaation tarkastelu. Mahdolliset muutokset linjataan kevään aikana. Tarkastelussa otetaan huomioon linjaukset seuraavan valtuustokauden toimielinten osalta vastuumuutoksineen.

Palvelujen järjestämissuunnitelman laadinta etenee vaiheittain ja huhti-kesäkuulle 2020 ajoittuu mallin testaaminen. Suunnitelma toiminnanohjaustehtävineen vaikuttaa usean poikkihallinnollisen ohjelman luonteeseen ja vähentää parhaimmillaan muiden ohjelmien tarvetta. Vuosina 2020-21 Nurmijärvi on vastuukunta osallistamisjärjestelmien digihankkeessa.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2019 ryhmiteltynä seuraavasti:

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	49,2	45,6
Määräaikaisia ja sijaisia	19,0	10,9

Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut siirtyivät osaksi konsernipalveluja vuoden 2019 alusta, joten vuosien 2018

ja 2019 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Lisäksi muutama Keusoteen palkkatukityöllistetty kirjattiin toimialan työntekijöiksi.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Pitkäaikaistyöttömyyden työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannus kasvaa ilman merkittäviä toimenpiteitä
- Tiedonhallintalain vaatimusten täyttäminen vaatii selkeän suunnitelman ja toteutuksen
- Koko kunnan tasolla on epävarmaa talouden oikaisun toteutumisen aste. Myös tulevat palkkaratkaisut osaltaan määrittävät talouden kehitystä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita. Tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu säännöllisesti.

Riskienhallintaa tehdään 4Ks:n strategisten riskien hallintaohjelmalla ja toimialat päivittävät tiedot ohjelmaan

vähintään kaksi kertaa vuoden aikana tai tarvittaessa. Riskienhallinnassa arvioidaan taloudellisia, toiminnallisia, strategisia ja vahinko riskejä. Kaikille riskeille muodostuu riskiluku. Valvonnassa ei ole huomattu merkittäviä puutteita tilikauden aikana.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kalusteet, asiakaspalvelu ja hallintosiipi	-75 000	0	-75 000	-57 103	-17 897
Tietotekniikka	-150 000	0	-150 000	-104 939	-45 061

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Aktiivinen vuoropuhelu ja viestintä	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Digi-visio, laadittava viestintästrategia, hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 1a Osallisuuden monimuotoinen kehittäminen	Arviointitapa/mittari Kuntalaiskysely kuntapalveluiden KAPA-tutkimuksessa.
Tavoite 1b Viestintästrategian ja yhtenäisen brändi-ilmeen omaksuminen ja käyttöönotto kunnan viestinnässä.	Sisäinen kysely syksyllä 2019 brändi-ilmeen mukaisen viestintämateriaalin käyttöönotosta. Viestintästrategian toteutumista arvioidaan tavoitekohtaisilla mittareilla (media-osumien kehitys, viestinnän tavoitettavuus) Kuntalaiskysely. Yhtenäinen brändi näkyy mm. uudistuneilla kotisivuilla ja muussa kunnan toiminnassa. Viestintä on vuorovaikutuksellisempaa ja monimuotoisempaa kuin vuonna 2018 ja noudattaa uutta viestintäohjelmaa.
Tavoite 1c Sähköisiä palveluja lisätään.	Sähköisiä palveluja on lisätty toteuttamalla kunnan myöntämien avustusten hakumenettely keväällä sähköisesti Solmun kautta.
Tavoitetaso 1a Tehdään nykyisiä osallisuusmuotoja koskeva kartoitus. Osallisuusmuotoja lisätään palautteen pohjalta. Vanhuseuvosto ja vammaisneuvosto toimivat KU-sote-palveluiden arviointiraatina.	Tavoitteen toteutuminen Tavoitetaso 1a Kunnassa jo olemassa olevien osallisuusmuotojen kartoitus sekä näiden kehittämistarpeiden tunnistus tapahtui vuoden vaihteessa 2018-2019 osallisuuspelejä hyödyntäen. Kunnan työntekijöiden kanssa pelattiin 4 osallisuuspelejä, joiden tuloksena tunnistettiin 37 erilaista osallisuusmenetelmää, joita on käytetty tai ovat käytössä. Kuntalaisten osallisuutta edistäviä keinoja haettiin järjestöiltä, joiden kanssa osallisuuspelejä pelattiin 2 kierrosta. Lisäksi järjestettiin asukaskysely, jonka avulla kartoitettiin asukkaiden mieluisimpia osallistumisen tapoja. Kerätystä aineistosta tunnistettiin 8 osallisuuden kehittämisen painopistealuetta. Tunnistetut Nurmijärven kunnan osallisuuden painopistealueet olivat kehitys- ja keskustelu asiana kunnanhallituksessa 13.5.2019. Tunnistetut osallisuuden painopistealueet lähetettiin toimialoille toimenpidesuosituksina. Tunnistettujen osallisuuden painopistealueiden hyödyntäminen on vuoden 2020 talousarviossa valtuustoon nähden sitovana tavoitteena. Toimialat raportoivat vuoden 2020 aikana osallisuuden edistymisestä ja menetelmien käytöstä toimialansa osalta.
Tavoitetaso 1b Yhtenäinen brändi näkyy mm. uudistuneilla kotisivuilla ja muussa kunnan toiminnassa. Viestintä on vuorovaikutuksellisempaa ja monimuotoisempaa kuin vuonna 2018 ja noudattaa uutta viestintästrategiaa.	Tavoitetaso 1b Kaikki kunnan tekemä viestintä noudattaa yhteneväistä brändi-ilmettä ja viestintästrategiaa. Uudet kotisivut otettiin käyttöön 2019 uuden brändi-ilmeen mukaisena. Uuden brändi-ilmeen sisältävät asiakirjapohjat, ilmoitukset, yms. materiaali on otettu käyttöön ja henkilö-

Tavoitetaso 1c Sähköisten palvelujen kehittämistä jatketaan. Solmusta tehdään merkittävä vuorovaikutuskanava.	kunnalle järjestetty koulutustilaisuuksia. Kysely brändi-ilmeen mukaisen materiaalin käyttöönotosta toteutetaan kevään 2020 aikana. Viestintästrategian toteutumisen tavoitekohtaiset mittarit (Meltwater): - o mediaosumien kehitys: Lisäys n. 10% - o viestinnän tavoitettavuus: Lisäys n. 300% Tavoitetaso 1c Solmu on merkittävä vuorovaikutuskanava. Solmu –verkkoasiointialustalla toteutettiin vuonna 2019 osallistuvan budjetoinnin ehdotushaku ja ehdotusten äänestys ja sivistys- ja hyvinvointilautakuntien myöntämien avustusten haku. Lisäksi Solmun kautta kerätään keskitysti kunnalle osoitettu palaute. Keskimääräinen palaute määrä päivässä on kasvanut vuoden 2018 2,7 palautteesta 4,5 palautteeseen päivässä vuonna 2019. Lisääntynyt palautemäärä kertoo siitä, että kuntalaiset ovat enenevässä määrin löytäneet palvelun. Solmun rekisteröityneiden käyttäjien määrä yli kasvoi 137 % vuonna 2019.
---	--

Strateginen linjaus Terve talous ja linjakas päätöksenteko	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Nurmijärvi - kestävä kasvu –ohjelma, talousohjauksen vahvistaminen	
Tavoite 2a Nurmijärvi – kestävä kasvu –ohjelman (NUUKA-ohjelma) asettaminen. Ohjelman tavoitteena vahvistaa kunnan taloutta ohjelmallistamalla investointeja sekä selkeyttämällä käyttötalouden tuottavuustavoitteita ja vahvistamalla tulorahoitus pohjaa. Tavoite 2b Tuotepohjaisen talousohjausmallin käyttöönotto osana kunnan talouden suunnittelun ja raportoinnin kehittämistä. Tavoite 2c Kunnan merkittävässä (investointi) hankkeissa hyödynnetään jo valmisteluvaiheessa moninäkökulmaista vaikutusten ennakkoarviointia jäsentämään ja selventämään hankkeiden valmistelu- ja päätöksentekotilanteita	Arviointitapa/mittari Ohjelman valmistuminen ja sen toteuttaminen osana taloussuunnitelman 2020-2022 valmistelua. Ohjelmassa asetetaan erilliset kunnan talouden vahvistumista kuvaavat mittarit. Tuotepohjaisen talousohjausmallin käyttöönottoaste. Vaikutusten ennakkoarvioinnin laadinnan aste.
Tavoitetaso 2019 Tavoitetaso 2a Nuuka-ohjelman valmistuminen ja sen toteuttaminen osana taloussuunnitelman 2020-2022 valmistelua.	Tavoitteen toteutuminen NUUKA-ohjelman käsiteltiin hallituksessa 5.6.2019 ja vahvistettiin valtuustossa 12.6.2019. Taloussuunnitelman 2020-2022 raami on valmisteltu NUUKA-ohjelman pohjalta.

Tavoitetaso 2b Tavoitetasona talousarviovuoden 2020 budjetoiminen tuotepohjaisesti.	Tuotepohjaisen budjetoinnin toteuttaminen vuoden 2020 budjetoinnissa viivästyy talouspalveluiden loppuvuoden 2018 ja alkuvuoden 2019 henkilöstövajauksesta johtuen. Vuoden 2020 aikana tuotteet ajetaan raportointijärjestelmään, jonka pohjalta voidaan aloittaa tuotearkkitehtuurin testaukset.
Tavoitetaso 2c Vaikutusten ennakkoarvointiin kehitetään koko kuntaorganisaatiossa hyödynnettävä kevytsabluuna.	Ennakkovaikutusten arviointi päätettiin vuonna 2019 kytkeä osaksi palveluverkkosuunnitelmaa. Pidettiin merkittävänä, että vaikutusten ennakkoarvioinnin malli kehitetään osana aitoa projektia, joilla on merkittävä vaikutus. Palveluverkkosuunnitelman laatiminen venyi vuoden 2020 puolelle ja tämän takia vaikutusten ennakkointimallin laatiminen viivästyi myös. Malli tullaan toteuttamaan keväällä 2020.

Strateginen linjaus Yritysten kunta	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO)	
Tavoite 3 Kuntaan saadaan lisää elinvoimaisuutta uusilla työpaikoilla.	Arviointitapa/mittari Seuranta tehdään Tilastokeskuksen toimittaman aineiston perusteella sekä keräämällä tietoa suoraan yrityksiltä. Vuodesta 2014 alkaen kunnalta yritystontin ostaneilta on pyydetty arvio työpaikkamäärän kehityksestä 3 – 5 vuoden kuluessa tontin luovutuspäivästä.
Tavoitetaso 2019 Tavoitetaso 3 Vuositasolla keskimäärin 100 uuden työpaikan saaminen kuntaan. Työpaikoista noin puolet syntyy kunnassa jo toimiviin yrityksiin ja puolet uusin Nurmijärvelle sijoittuviin yrityksiin.	Tavoitteen toteutuminen Tavoitetaso 3 Vuonna 2019 kunta myi kaksi yritystonttia. Näille yritykset uskoivat syntyvän 60 työpaikkaa. Keuke neuvoi 389 nurmijärveläistä yritysasiakasta, joista uusyritysneuvontaa oli 53 asiakkaalle. Tästä toiminnasta ei ole suoria työpaikka-arvioita, mutta neuvonnan volyymin osalta voidaan olettaa sen tukeneen merkittävää määrää yritysten kasvua ja uusien yritysten perustamista. Työllisyyspalvelut tukivat n. 70 vaikeasti työllistyvän sijoittumista työelämään. Kokonaisuudessaan 100 työpaikan raja on ylittynyt, vaikkei viralliset tilastot ole valmistunut.

Strateginen linjaus Osaavien työntekijöiden hyvin johdettu työpaikka	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Henkilöstöohjelma 2017 – 2019	
Tavoite 4 Kunta on arvostettu työnantaja	Arviointitapa/mittari Sisäisen ja ulkoisen työnantajakuva arviointi ja toimenpide-ehdotukset. Henkilöstökysely.
Tavoitetaso 2019 Työnantajakuva on arvioitu ja kehittämissuunnitelma laadittu osana uutta henkilöstöohjelmaa. Henkilöstökyselyn kokonaiskeskiarvo on vähintään sama kuin 2018 (2,75, asteikolla 0-4).	Tavoitteen toteutuminen Ulkoisen työnantajakuva arviointitutkimus toteutettiin yhteistyössä Innolink oy:n kanssa ja sen tulokset raportointiin 5.11.2019. Tutkimuksella kartoitettiin Nurmijärven kunnan tunnettuutta, houkuttelevuutta, mielikuvia ja asemoitumista työnantajana sekä rekrytointiviestinnän näkyvyyttä (N=112, puhelinhaastattelun kohderyhmänä pääkaupunkiseudun, Keski- ja Länsi-Uusimaan sekä Kanta-Hämeen kuntien asukkaat, jotka työskentelevät Nurmijärven kunnan toimialoilla). Työnantajakuva vaikuttavuutta ja näkyvyyttä vahvistetaan laatimalla työnantajakuva viestintään selkeät ja kuntastrategiasta nostetut tavoitteet ja pääteemat, käyttämällä eri kohderyhmät tavoittavia kanavia aktiivisesti sekä nostamalla henkilöstön työn tuloksia viestinnässä paremmin esille. Vuoden 2019 alussa toteutetussa henkilöstökyselyssä kokonaiskeskiarvo oli 2,71 (v. 2018: 2,75, asteikko 0-4) eli tavoite ei toteutunut.

Hallintopalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	153 234		153 234	134 729	18 505	162 332
Toimintakulut	-885 326	-108 000	-993 326	-1 014 918	21 592	-1 163 856
Toimintakate	-732 092	-108 000	-840 092	-880 189	40 097	-1 001 524

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Hallintopalveluiden vastuulla oli keväällä 2019 pidetyt eduskunta- ja eurovaalit sekä osallistavan budjetoinnin käytännön järjestelyt. Hallintopalvelut osallistuivat hallintosäännön päivittämisen valmisteluun.

Hallintopäällikön jäätyä eläkkeelle hallintopäällikön virka lakkautettiin ja sen tilalle perustettiin kunnan lakimiehen virka. Kunnan lakimies aloitti tehtävässään joulukuun alusta.

Asianhallinta ja arkistointi tulosyksikössä tehtiin päätös aloittaa keskitetty kirjaaminen vuoden 2020 alusta. Tätä varten tulosalueen sisällä tehtiin vakanssijärjestelyitä ja asianhallintaan saatiin perustettua uusi vakanssi, joka täytettiin joulukuun alusta.

Vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston sihteerin tehtävät siirtyivät vuoden alusta hallintopalveluille.

1.1.2019 alkaen suoraan kunnanjohtajan alaisuuteen ja yhteisten toimintojen alle.

Päätöksenteossa on kunnansihteerin virka hoidettu sijaisjärjestelyin koko vuoden 2019. Tämä on vaikuttanut myös henkilöstökulujen kasvuun.

Asianhallinta ja arkistointi

Päivitetyn asianhallintaohjelman Rataan koulutukset kaikille kunnan työntekijöille aloitettiin loppuvuodesta ja Rataan koulutuksia jatkettiin vuoden 2020 alusta. Ratas suunniteltiin otettavaksi porrastetusti helmikuun ja maaliskuun alusta vuonna 2020.

Asiakas- ja tukipalvelut

Yksikön suoritteiden määrän vähenemiseen on vaikuttanut sote-palveluiden siirtyminen kuntayhtymälle. Tästä johtuen Asiakas- ja tukipalvelut yksikkö valmisteli yksikön organisaatiomuutosta vuodelle 2020. Tämän muutoksen myötä 1.6.2020 poistuu tulosyksiköstä toimisto-sihteerin vakanssi.

Päätöksenteko

Hallintopalveluiden vastuulla oli keväällä 2019 pidetyt eduskunta- ja eurovaalit sekä osallistavan budjetoinnin käytännön järjestelyt. Kunnanjohtajan sihteeri siirtyi

Investointien toteutuminen

Hallintopalveluiden investoinnit vuodelle 2019 olivat 57 000 euroa. Investointiraha käytettiin kunnanviraston kokoussien kokoushuoneiden uudelleen kalustamiseen.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kalusteet, asiakaspalvelu ja hallintosiipi	-75 000	0	-75 000	-57 103	-17 897

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Tehdyt henkilökortit	Määrä	kpl	189	0	0	0
Monistemäärä	Määrä	kpl	496 250	600 000	640 000	1 021 544
Kirjattavat asiat	Määrä	kpl	926	1 000	1 118	1 029
Välitetyt puhelut	Määrä	kpl	22 729	22 500	22 600	27 388

Henkilöstöpalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	212 348		212 348	316 598	-104 250	265 304
Toimintakulut	-1 573 906		-1 573 906	-1 337 406	-236 501	-1 575 370
Toimintakate	-1 361 558	0	-1 361 558	-1 020 808	-340 750	-1 310 066

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Talousarvion toimintakulut toteutuivat noin 250 000 euroa arvioitua pienempänä, mikä johtui henkilöstökulujen, vakuutusmaksujen ja liikunta- ja kulttuurietuun varatun määrärahan alittumisesta. Toimintatuotot toteutuivat suurempina sijaisväilyksen sisäisten veloitusten osalta ja Työllisyysrahaston ja Kelan työnantajamaksujen korvausten kohdentuessa tulosalueelle.

Alkuvuoden aikana henkilöstöpalvelut huolehtivat osaltaan kunnan työnantajavelvoitteisiin kuuluneista palkka- ja palvelussuhdeasioista liikkeenluovutuksissa muiden työnantajien palvelukseen siirtyneen henkilöstön osalta. Henkilöstöpalvelut on tukenut Aleksia –liikelaitoksen ja ympäristötoimialan organisaatioiden muutosprosesseja.

Palkanlaskenta siirtyi uuden kansallisen tulorekisterin mukaisiin prosesseihin vuoden 2019 alusta lukien.

Kuntari -raportointijärjestelmään siirtyminen on lisännyt ajantasaisen talous- ja henkilöstötiedon saatavuutta merkittävästi ja vahvistanut johdon ja esimiesten tiedolla johtamisen mahdollisuuksia. Henkilöstöraportoinnissa on myös siirrytty käyttämään Kuntarista saatavia henkilöstötunnuslukuja.

Henkilöstökysely toteutettiin tammi-helmikuussa ja sen vastausprosentti oli 62% (1124 kpl). Kyselyn tulokset käsiteltiin työpaikoilla maaliskokuussa.

Työehtosopimukseen sisältyneet ja paikallisesti neuvoteltavat 0,9 – 1,2% suuruiset korotuserät maksettiin palkkoihin 1.1.2019 lukien. Neuvotteluissa sovittiin erien jakamisesta tehtäväkohtaisiin palkkoihin ja henkilöstökohtaisiin lisiin. Yleiskorotukset, joiden suuruus oli 0,9 –

1,0%, maksettiin 1.4.2019 lukien. Palkkatasa-arvoselvitys käsiteltiin yhteistoimintaelimessä joulukuussa.

Uuden henkilöstöohjelman valmistelu aloitettiin syyskuussa. Valmistelutyötä tehtiin kunnanjohtajan nimessä työryhmässä. Lisäksi henkilöstölle järjestettiin kaksi avointa puimala-keskustelutilaisuutta kunnasta työpaikkana. Henkilöstöohjelman viimeistely siirtyi vuoden 2020 alkupuolelle. Henkilöstöohjelman valmistelun yhteydessä toteutettiin myös ulkoinen työnantajakuva tutkimus, jonka tulokset raportoitettiin marraskuun alussa. Tulosten perusteella kunnan näkyvyyttä ja myönteistä mielikuvaa työnantajana on tarpeen vahvistaa.

Syksyllä järjestettiin itsensä johtamisen teemasta avoimia henkilöstökoulutuksia.

Valmentavan johtamisen koulutuksia jatkettiin esimiesinfo –tilaisuuksissa. Maaliskuussa toteutettiin yksi Kysymisen kautta valmentavaksi esimieheksi –koulutustilaisuus. Syksyllä käynnistettiin myös esimiesten vertaismentoroinnin ryhmät. Lisäksi kehitettiin Hyvän fiiliksen työpaikka -lautapeli työyhteisöille.

Liikunta- ja kulttuuriedun sopimus Smartumin kanssa päättyi vuoden 2019 lopussa ja hankintamenettelyn jälkeen uudeksi palveluntuottajaksi v. 2020 alusta lukien valittiin ePassi.

Henkilöstötyön painopistealueet määriteltiin tammi-kuussa päättyneessä kehittämisprojektissa. Henkilöstötyöllä tarkoitetaan kaikkea henkilöstöpalveluja ja henkilöstöjohtamista, jota kunnan johto, esimiehet ja henkilöstöverkosto toteuttavat yhdessä. Projektissa kuvattiin henkilöstöpalvelun toteutumista eri kanavien kautta itsepalveluina, lähipalveluina ja erityispalveluina.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
HTV			19,2	17,5	20	21,8
Palkkalaskelma		kpl	27 815	28 000	39 140	38 893
Kulut/HTV		kpl	69 657	89 937	98 154	89 993

Talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	2 445 870		2 445 870	1 947 514	498 356	2 209 463
Toimintakulut	-3 432 260		-3 432 260	-2 903 928	-528 332	-3 149 213
Toimintakate	-986 390	0	-986 390	-956 414	-29 976	-939 750

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen toimintakate toteutui hieman talousarviota pienempänä. Toimintatuotot toteutuivat 0,5 milj. euroa talousarviota pienempinä, koska tietotekniikkapalvelujen sisäisesti edelleen laskutettavista ICT-palvelujen osista osa kohdentui suoraan Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle, pienentäen kunnan palvelujen ostoja.

Talous- ja rahoitus -tulosyksikössä tapahtui henkilöstömuutoksia vuoden 2019 aikana. Uusi talousasiantuntija aloitti alkuvuodesta ja taloussuunnittelupäällikön toimi täytettiin heinäkuun alussa. Vuoden lopussa käynnistettiin toisen talousasiantuntijan rekrytointi, joka korvaa eläköityneen toimiala-asiantuntijan. Uusi talousasiantuntija aloittaa vuoden 2020 maaliskuussa.

Nurmijärven kunnanvaltuusto on vahvistanut 12.6.2019 kokouksessaan Nurmijärven kestävä kasvu -ohjelman (NUUKA-ohjelma) vuosille 2020-2026. Ohjelman tavoitteena on huolehtia kunnan talouden kestävydestä ensin hidastamalla velkaantumista ja kääntämällä lopulta lainakannan kehitys laskuun mm. ohjaamalla investointien asettamista, käyttötalouden resursointia sekä tulo-rahoitusohjelman vahvistamiseen liittyviä toimia vuosittaisessa talousarviovalmistelussa. Kertomusvuonna valmisteltu vuoden 2020 talousarvioraami annettiin NUUKA-ohjelma pohjalta. Vuoden aikana jatkettiin myös aiemmin alkanutta tuotteistamistyötä ja käynnistettiin rullaavaan palveluverkkoajatteluun tähtäävän palveluiden järjestämissuunnitelman luomista.

Hankintapalvelut -tulosyksikössä henkilöstö on vakiintunut vuoden 2019 aikana ja yksikkö on kehittänyt hankintaprosessien sisältöä hankintapalveluiden toteuttamien hankintojen osalta. Kehittämistyö jatkuu edelleen tulevina vuosina. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä on tilannut tuotteita Nurmijärven kunnan keskusvarastolta, jolloin tuotetilauksiin käytetään kunnan sopimuksia. Tilanne on vaikuttanut vuoden 2019 aikana ja vaikuttaa edelleen sopimuskauden aikaisiin arvioituihin hankintamääriin.

Tietotekniikkapalvelut -tulosyksikkö on pääosin hoitanut Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän Nurmijärvellä olevan toiminnan tietotekniikkapalvelut koko vuoden ajan. Tämä on hidastanut kunnan tietotekniikkaan liittyvää muuta kehitystyötä. Osa talousarviossa tietotekniikkapalveluille budjetoiduista kustannuksista, mm. lisenssi ja työasemakustannukset, ovat menneet suoraan kuntayhtymälle ja täten pienentäneet sekä kustannuksia, että näihin perustuvia tuottoja. Vuoden aikana tehostettiin mm. 0365-pilvipalvelujen käyttöä kuten Onedrivea ja Teamsia hyödyntäen sekä saatettiin kunnan työasemien Windows 10 päivitykset pääosin kuntoon. Myös kunnan tietoliikenne- ja kilpailutettiin ja käyttöön-ottoprojekti aloitettiin loppuvuodesta. Kilpailutuksen myötä mahdolliset kustannussäästöt saadaan selville vuoden 2020 aikana.

Investointien toteutuminen

Tietotekniikan investointeihin oli varattu 150 000 euroa vuodelle 2019, mutta ympäristötoimialan toteuttamatta jääneiden Trimble kehityshankkeiden osalta jäi käyttämättä noin 45 000 euroa. Investointimäärärahalla kehitettiin pääosin kunnan lähiverkkoja mm. uudistamalla ja lisäämällä aktiivilaitteita.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Tietotekniikka	-150 000	0	-150 000	-104 939	-45 061

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Talous ja rahoitus					
Ulkoistetut tal.hall.kulut	€	529 351	472 660	559 138	554 303
Kulut /asukas	€/asukas	-20,3	-20,3	-20,2	-21,6
Tuotot	€	140 601	140 897	150 039	150 642
Kulut	€	-872 853	-864 652	-862 349	-911 779
Netto	€	-732 252	-723 755	-712 310	-761 137
Hankintapalvelut			*)		
Päättöneiden kilpailutusten määrä	kpl	10	17	15	5
Kulut /asukas	€/asukas	-5,2	-6,3	-6,5	-5,7
Tuotot	€	0	0	0	0
Kulut	€	-224 162	-267 635	-275 590	-240 697
Netto	€	-224 162	-267 635	-275 590	-240 697
Tietotekniikkapalvelut			**)		
Tietotekniikan hoidossa olevien työasemien määrä	kpl	2 950	2 660	2 650	2 625
Kulut /asukas	€/asukas	-40	-52	-47	-44
Tuotot	€	1 806 913	2 304 973	2 049 425	1 911 337
Kulut	€	-1 708 013	-2 234 973	-1 987 473	-1 859 751
Netto	€	98 900	70 000	61 951	51 586

* Useat kilpailutukset rytmittyvät epäsäännöllisesti eri tilikausien välille. Vuositasolla kilpailutusten määrään vaikuttavat kulloinkin kilpailutettavaksi tulevien hankintojen suuruus sekä päättyvien hankintasopimusten perusteella käynnistettävien kilpailutusten vuosikohtaiset määräerot.

** Olettamana sote työasemapalvelujen hoidon säilyminen kunnalla 1.1.2019 jälkeen. Sotessa työasemia n. 600 kpl.

Viestintä- ja markkinointipalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	* TP 2018
Toimintatuotot	16 955		16 955	17 059	-104	16 938
Toimintakulut	-411 053		-411 053	-373 408	-37 645	-259 299
Toimintakate	-394 098	0	-394 098	-356 349	-37 749	-242 361

*) TP2018 Viestintä oli hallintopalveluiden tulosityksikkö

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Viestintä- ja markkinointipalvelujen toimintakate toteutui 91,1 prosenttisesti. Tulosalueen merkittävimmät toimintakulut tilikaudella 2019 muodostuivat henkilöstökuluista (164 204 euroa) ja palvelujen ostoista (176 571 euroa). Merkittävimpänä muutoksena päättyneeltä tilikaudelta kertomusvuodelle on henkilöstökulujen kasvu uuden työntekijän (0,5) myötä ja palkkakulujen vähentäminen palvelujen ostoon varatusta katteesta. Merkittävimmät palvelujen ostot päättyneellä tilikaudella liittyivät Ylpeästi lande -mainoskampanjan (35 000 euroa) ja Nurmijärvelle sijoittuvan Kevyttä yläpilveä-tv-sarjan toteutukseen (40 000 euroa).

Markkinointiyhteistyöhön käytettiin vuoden 2019 aikana yhteensä 15 500 euroa. Yhteistyökumppaneina toimivat: SbPro liiganaiset, Nurmijärven jalkapalloseura ry, Rajamäen kylätiimi ry, Nurmijärven Seven Ringettes Association, Rajamäen Rykmentti ry. Yhteistyökumppaneiden kautta yhteenlaskettu potentiaalinen tavoitettavuus (Reach) oli noin 69 miljoonaa.

Uudistetut Nurmijärven kunnan kotisivut (www.nurmi-jarvi.fi) otettiin käyttöön syksyllä 2019 ja tekniikan vii-meistely valmistuu alkuvuodesta 2020.

Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	150 750		150 750	161 497	-10 747	29 383
Toimintakulut	-2 655 418	-260 000	-2 915 418	-2 650 724	-264 694	-1 453 007
Toimintakate	-2 504 668	-260 000	-2 764 668	-2 489 227	-275 441	-1 423 624

* Organisaatiomuutoksesta johtuen TP2018-luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Vuosi 2019 oli Elinvoima- ja kuntakehityspalveluiden ensimmäinen toimintavuosi. Tämän takia toimintaa ei voi vertailla aikaisempiin vuosiin. Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut käyttivät vain 90 % sen talousarvion mukaisesta vuosikatteesta. Merkittävin syy talousarvion alitukseen oli henkilöstökustannukset. Tulosalueen toinen työllisyyskoordinaattori palkattiin vasta maaliskuun lopussa. Tämän lisäksi elinkeinojohtaja vaihtui ja vakanssi oli täyttämättä reilun kuukauden. Tämän lisäksi kehityspäällikkö oli aloittanut uutena virassaan. Kun kolme kuudesta henkilöstä olivat uusia tehtävissään, myös lomat pidettiin käytännössä palkattomina. Tämä kokonaisuudessaan laski henkilöstökuluja huomattavasti. Myös palveluiden ostoissa talousarvio alitettiin. Tämä johtuu

osittain siitä, että uudella organisaatiolla ei ole ehditty käynnistämään kehityshankkeita siinä määrin, kuin määrärahat olisivat mahdollistaneet.

Työmarkkinatuen kuntaosuuteen haettiin lisämäärärahaa vuoden 2019 kolmannessa osavuositarkastuksessa, sillä se oli ylittämässä talousarvion. Ylitys ei kuitenkaan ollut aivan niin suuri, kuin oli odotettu ja osa lisämäärärahasta jäi käyttämättä. Talousarviossa työmarkkinatuen kuntaosuutta on laskettu edelleen vuonna 2020 vuoden 2019 tasosta. Tammikuun lukujen perusteella on olemassa riski, ettei talousarvioon päästä vuoden 2020 aikana.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Luovutetut yritystontit	määrä	kpl	2	5	5	8+1
Yritystonteille syntyneet työpaikat	määrä	kpl	60	50	50	50
Työmarkkinatuen kuntaosuuskustannus	kustannus	euroa	1 537 924	1 500 000	1 350 000	1 461 770

2.1.3 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	4 870 851	0	4 870 851	5 872 922	-1 002 071	5 347 159
Myyntituotot	904 551		904 551	1 187 035	-282 484	954 147
Maksutuotot	3 125 800		3 125 800	3 101 755	24 045	3 036 072
Tuet ja avustukset	491 500		491 500	1 227 955	-736 455	996 718
Muut toimintatuotot	349 000		349 000	356 177	-7 177	360 223
Toimintakulut	-96 620 608	-750 000	-97 370 608	-96 977 926	-392 682	-93 127 760
Henkilöstökulut	-54 008 257	10 000	-53 998 257	-54 795 987	797 730	-51 918 851
Palvelujen ostot	-15 735 031	-750 000	-16 485 031	-16 186 397	-298 634	-15 303 210
Aineet, tarv. ja tavarat	-2 966 935		-2 966 935	-2 948 306	-18 629	-2 835 806
Avustukset	-8 017 598		-8 017 598	-7 280 672	-736 926	-7 709 093
Muut toimintakulut	-15 892 787	-10 000	-15 902 787	-15 766 565	-136 222	-15 360 800
Toimintakate	-91 749 757	-750 000	-92 499 757	-91 105 004	-1 394 753	-87 780 600
Poistot ja arvonal.				-776 842		

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Toimialan toimintakate alittui 1 395 000 euroa verrattuna muutettuun käyttösuunnitelmaan. Toiminnan tuotot ylittivät toimialatasolla 1 miljoonaa euroa verrattuna käyttösuunnitelmaan. Tulojen ylitys johtui arvioitua suuremmista myyntituloista sekä suuremmista saaduista tuista ja avustuksista. Avustuksiin ja tukiin sisältyvät valtiolta saadut erilliset valtionavustukset toiminnan kehittämiseen. Toimintakulut alittuivat 400 000 euroa. Alitus johtui arvioitua pienemmistä palvelujen ostoista 300 000 euroa sekä pienemmistä avustuksista lähinnä kotitalouksille varhaiskasvatuksessa 700 000 euroa. Koko toimialan osalta henkilöstökulut ylittivät 800 000 euroa. Toimialan tulosalueista toimintakatteen alittivat hallinto- ja talouspalvelut (33 000 euroa), varhaiskasvatustaloudet (1 418 000 euroa), kirjasto- ja kulttuuripalvelut (76 000 euroa), nuorisopalvelut (263 000 euroa), liikuntapalvelut (54 000 euroa) ja hyvinvointipalvelut (111 000 euroa). Toimintakatteen ylittivät koulutuspalvelut (418 000 euroa) ja perusopetuksen erillishankkeet (144 000 euroa). Perusopetuksen erillishankkeiden kohdalla ylitys muodostuu hankkeiden omavastuuosuuksista.

Vuoden 2019 alussa toimialan nimi muuttui sivistys- ja hyvinvointitoimialaksi. Toimialaan tuli kaksi uutta tulosaluetta liikuntapalvelut ja hyvinvointipalvelut. Toimialan toiminnasta vuoden 2019 alusta alkaen vastasi kaksi lautakuntaa, hyvinvointilautakunta ja sivistyslautakunta.

Lokakuussa 2019 tapahtuivat Lepsämän ja Valkjärven koulujen tuhopoltot. Nämä tuhopoltot aiheuttivat poik-

keusjärjestelyjä sekä opetuksen että esiopetuksen järjestämiseen. Samalla testattiin kuntaorganisaation kriisivalmiutta.

Sisäilmaongelmat ovat aiheuttaneet haasteita opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Vaskomäen päiväkodin toiminta lakkautettiin alkuvuodesta 2019. Seitsemän veljeksien koulun vanhimma rakennuksesta siirryttiin väistötiloihin vuoden 2020 alussa.

Alkuluokkatoiminta laajentui syksyllä 2019 viiteen uuteen alakouluun. Alkuluokkatoimintaa järjestetään lukuvuonna 2019-2020 kymmenessä koulussa. Alkuluokassa on esiopetuksen sekä ensimmäisen ja toisen luokan oppilaita.

Psyykkisesti oirelevien lasten ja nuorten määrä on lisääntynyt. Näiden oppilaiden koulunkäynnin turvaamiseksi on Tuusulan Kalliomaan koulusta ostettu edellistä vuotta enemmän opetuspalveluja.

Koulukuljetuskustannukset ovat kasvaneet ja valtuusto myönsi niihin toisen osavuositarkastuksen yhteydessä 750 000 euron lisämäärärahan.

Nurmijärven yhteiskoulun lukio ja Rajamäen lukio lakkautettiin 1.1.2020. Samana ajankohtana perustettiin Nurmijärven lukio, joka toimii kahdessa eri opetuspiirissä.

Varhaiskasvatuksessa asiakasmaksusäännökset uudistettiin 1.8.2019 alkaen. Varhaiskasvatuksessa ovat jatkuneet liikkumiseen liittyvä Liinu-hanke ja arviointiin liittyvä Kehittävä palaute –hanke.

Kulttuuripolku-suunnitelma valmistui syksyllä 2019. Suunnitelman mukainen toiminta käynnistyy esi- ja perusopetuksessa syksyllä 2020.

OKM:n hankerahoituksella kirjasto toteutti hankkeen, jolla edistettiin ammattiin opiskelevien lukutaitoa Keudassa. Klaukkalan kirjaston asiakaspalvelualueen uudistamissuunnitelmaan saatiin hankerahoitus. Suunnitelma tehtiin asiakkaita ja henkilökuntaa osallistaen.

Seitsemän veljestä 150 vuotta -juhlavuotta valmisteltiin sekä kulttuuripalveluissa että museossa vuonna 2019. Kulttuuripalvelut sai OKM:ltä 60 000 euron avustuksen juhlavuoden järjestelyihin.

Yhteisötutkimukseen pohjautuen käynnistettiin Klaukkalassa nuorten osallisuusprojekti lisäämään yhteisöllisyyttä ja viihtyisyyttä alueella.

Nuorten päihteidenkäytön ennaltaehkäisyyn on nuorisopalvelujen toimesta järjestetty kokemusasiantuntijoita puhumaan 6-9 -luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen.

Syksyn aikana kunta vastaanotti 25 uutta kongolaista kiintiöpakolaista.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kuntien taloustilanne on kiristynyt. Miten saadaan säilytettyä riittävän hyvät palvelut kuntalaisille sivistys- ja vapaa-ajan palvelujen osalta tukemaan kuntalaisten hyvinvointia?

Syntyvyys on pienentynyt. Se tulee näkymään viiveellä palvelun tarpeen vähenemisenä sekä varhaiskasvatus- että koulutuspalveluissa. Toisaalta osallistumisasteen nousu lisää palvelutarvetta varhaiskasvatuksen osalta.

Varhaiskasvatustalouteen tulee muutos, kun subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaus poistetaan. Rajauksen poistaminen lisää kokopäiväiseen päivähoitoon tulevien lasten määrää. Lisäksi hallitusohjelmassa esitetään selvitetäväksi 5-vuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta.

Alkuluokkatoiminta tulee laajentumaan. Toimintaa kehitettäessä tulee huomioida erilaisten lasten tarpeita.

Oppivelvollisuuden ikäraja tulee laajenemaan 18. ikävuoteen saakka. Tämä tuo lisävelvoitteita kunnille. Samalla päätetään toisen asteen maksuttomuudesta. Valtio on luvannut kompensoida näistä muutoksista aiheutuvat kustannukset kunnille.

Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi harrastus. Yhteistyötä tulee tiivistää harrastusmahdollisuuksien luomisessa kolmannen sektorin kanssa. Harrastusmahdollisuuksia yhdistetään entistä enemmän koulupäivän yhteyteen.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tulee panostaa entistä enemmän. Koulun nuorisotyötä lisätään ennalta ehkäisevänä toimintana. Yhteisöllisyyden rakentamista tehdään nuoria osallistaen erityisesti Klaukkalan alueella tehdyn yhteisöllisyystutkimuksen antamien suuntaviivojen mukaan nuorisopalvelujen toimesta yhteistyössä koulujen kanssa.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet. Voimavaroja tulee suunnata ennalta ehkäisevään toimintaan varhaislapsuudesta alkaen sekä varhaiseen puuttumiseen. Yhtenäiset palveluketjut tulee saada toimimaan kunnan, Keusoten ja erityissairaanhoidon kesken.

Palveluverkkotyön tulisi tukea tulevaisuuden palvelujen tuottamista huomioiden väestökehitys ja ikääntyminen. Sisäilmaongelmat ja palot ovat tuoneet haasteita palvelujen järjestämiseen. Väistötilat tuovat lyhytaikaista helpotusta, mutta pysyvämmät ratkaisut, joko uudet tai peruskorjatut tilat tarvitaan sisäilmaongelmien kohdalla. Uudet tilat mahdollistavat oppimisympäristön näkökulmasta entistä paremmin varhaiskasvatus- ja opetus-suunnitelmien toteutumista. Uudet tilat mahdollistavat myös monien toimijoiden tilojen yhteiskäytön.

Aikuisväestön hyvinvoinnin edistämisen osalta tulee kiinnittää huomiota liikkumisen tukemiseen sekä ylipainon ehkäisemiseen. Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen sekä liikuntapalvelujen toimintaa tulee suunnata aikuisten hyvinvoinnin edistämiseen.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä ja tukemisessa on tärkeää, että kunnan ja Keusoten osalta yhdyspinnat toimivat hyvin. Hyvinvointisuunnitelmat tulee rakentaa tukemaan kummakin toimijan palvelutoimintaa hyvinvointinäkökulmasta.

Maahanmuuttajataustainen väestö lisääntyy pääosin työperäisen maahanmuuton myötä. Eri palvelujen tulee tukea heidän kotoutumistaan.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2019 ryhmiteltynä seuraavasti:

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	961,6	942,2
Määräaikaisia ja sijaisia	403,3	365,5

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- prosessit ja tietojärjestelmät
Koulukuljetusprosessin sujuminen sovitun aikataulun mukaisesti, jotta kuljetukset saadaan sujumaan, uusien ohjelmien käytön sujuvuus (oppilashallinto-ohjelma, Ratias)
- henkilöstön osaaminen ja saatavuus
Henkilöstön saatavuuden haasteet erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, psykologien ja erityisluokanopettajien osalta, avainhenkilöriskit oppilashallinnon ja koulukuljetusten suunnittelun osalta
- suhdannevaihtelut
Lasten määrän vähentyminen, varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän kasvu
- lainsäädännön muutokset
Varhaiskasvatuslain muutokset subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden osalta, mahdollinen oppivelvollisuuden jatkaminen 18 ikävuoteen saakka ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuus
- vahingot
Lepsämän ja Valkjärven koulujen tuhopoltot
- toiminnan keskeytykset
Sisäilmaongelmat
- keskeneräiset oikeudenkäynnit
Toimialalla ei ole keskeneräisiä oikeudenkäyntejä
- muut oikeudelliset ja viranomaisten toimenpiteeseen liittyvät riskit

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Riskienhallinta toteutetaan 4ks-ohjelman avulla. Samoin on koottu tulosalueittaiset riskit, joita käytetään koko toimialan riskien kartoittamiseen. Tuhopolttoihin liittyviä riskejä oli vaikea arvioida ennakkoon. Muuten ei ole

havaittu poikkeamia tilikaudella. Myöskään valvonnassa ei ole havaittu puutteita.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Syrjälän koulu, lvi- ja sisäilmakorjaus, kalusto	-50 000		-50 000	-86 379	36 379
Nukarin koulu, rak A ja N peruskorjaus, kalusto	-100 000		-100 000	-94 890	-5 110
Uotilan koulun lisätila, kalusto	-30 000		-30 000	-28 056	-1 944
Lepsämän koulu, vanha osa, peruskorjaus, kalusto	0	-10 000	-10 000	-9 411	-589
Suopolun päiväkodin peruskorjaus, kalusto	-100 000		-100 000	0	-100 000
Taabor, Puolimatkan krouvi ja kahvio	-50 000		-50 000	-47 239	-2 761

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Aktiivinen vuoropuhelu ja viestintä, sujuva arki	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 1 Aktiivisen vuoropuhelun ja viestinnän avulla lisätään juurtumista Nurmijärvelle ja erityisesti Klaukkalaan. Hyödynnetään Klaukkalan alueella tehtyä yhteisötutkimusta toimenpiteiden suunnittelussa. Kuntalaisten hyvinvoinnin lisääminen.	Arviointitapa/mittari Finsote- tutkimuksen tulokset Kouluterveyskysely Toimenpidesuunnitelma tehty/ ei tehty
Tavoitetaso 2019 Kehittämiskohteet on valittu, toimenpidesuunnitelma on tehty. Hyvinvoinnin tila on arvioitu kyselyjen ja tutkimuksen perusteella.	Tavoitteen toteutuminen Toimenpidesuunnitelma on tehty ja suunnitelmaa on lähdetty toteuttamaan lapsia ja nuoria osallistaen. Suunnitelman laatimisessa olivat mukana Harjulan koulun 6.-luokkalaiset, Urheilupuiston koulun 7.-luokkalaiset, Isoniitun koulun 8.-luokkalaiset ja Mäntysalon koulun 9.- luokkalaiset oppilaat. Hyvinvointisuunnitelman toteutumisen arviointi on hyväksytty valtuustossa.

Strateginen linjaus Sujuva arki	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 2 Tiivistetään yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja viedään palveluja entistä enemmän niihin ympäristöihin, missä lapset ja nuoret ovat. Mahdollistetaan sivistys- ja hyvinvointitoimialan palvelujen saatavuus lapsille ja nuorille asuinpaikasta riippumatta.	Arviointitapa/mittari Harrasteiltpäivät koulupäivän yhteydessä Varhaiskasvatuspalveluihin liittyvä kerhotoiminta Muu harrastetoiminta lapsille ja nuorille Oppilas- ja opiskelijahuollon tavoitettavuus Lapsille ja nuorille suunnatut kulttuuripalvelut Yhteistyötahojen määrä palvelujen tuottamisessa
Tavoitetaso 2019 Kartoitetaan olemassa olevat toiminnot ja niihin osallistuvien määrät ja laaditaan kehittämissuunnitelma toimintojen laajentamisesta. Toimintoihin osallistuu edellistä vuotta enemmän lapsia ja nuoria.	Tavoitteen toteutuminen Harrasteiltpäivätoiminta on laajentunut: - Syksyllä 2018 kerhoja oli tarjolla 21, joista 20 toteutui. Kerhopaikkoja oli 355, osallistujia 313. - Syksyllä 2019 tarjolla 29 kerhoa, joista 27 toteutuu. Kerhopaikkoja 483, osallistujia 384. - Yhteistyökumppaneita on 8, lisäksi 2 kunnan työntekijää LiikuntaSankarit-hanke (12 urheiluseuraa) tarjoaa esikouluikäisille ja ekaluokkalaisille mahdollisuuden tutustua eri lajeihin maksutta. Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnassa on 143 lasta. Avoimessa päiväkotitoiminnassa on lapsia ja aikuisia 80. Kulttuuripolku-suunnitelma on valmis ja sen toteutus käynnistyy syksyllä 2020.

Strateginen linjaus Sujuva arki	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 3 Vahvistaa yhtenäisen koulupolun toteutumista esiopetukselta toiselle asteelle kehittämällä palvelutarpeen ennustettavuutta suhteessa lapsi- ja oppilasmääriin.	Arviointitapa/mittari Lapsi- ja oppilasennusteet Palveluverkkosuunnitelma
Tavoitetaso 2019 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluita tarkastellaan suhteessa väestöennusteeseen. Palveluverkkosuunnitelma on päivitetty sivistys- ja hyvinvointitoimialan palvelujen osalta.	Tavoitteen toteutuminen Palveluverkkoselvityksen valmistuttua lokakuussa toteutettiin marraskuussa palveluverkkokysely, jossa kartoitettiin kuntalaisten näkemyksiä siitä, missä kunnan palvelut tulisi toteuttaa tulevaisuudessa. Palveluverkkosuunnitelman valmistelu jatkuu. Lapsi- ja oppilasennusteet päivitetään palveluverkkotyön yhteydessä.

Hallinto- ja talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	500		500	1773	-1 273	1 321
Toimintakulut	-922 292		-922 292	-889 982	-32 310	-821 100
Toimintakate	-921 792	0	-921 792	-888 209	-33 583	-819 779

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Oppilashallintokoordinaattorin tehtävä vakinaistettiin 1.3.2019 alkaen. TVT-koordinaattorin tehtävä muutettiin TVT-kehittämispäällikön tehtäväksi 1.8.2019 alkaen. Henkilöstösihteerin tehtävä palautettiin koulutuspalveluista takaisin hallinto- ja talouspalveluihin 1.8.2019 alkaen.

Hallinto- ja talouspalvelujen toimintakate oli 888 209 euroa (96,4 %).

Koulutuspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	592 515		592 515	830 842	-238 327	806 652
Toimintakulut	-51 693 788	-800 000	-52 493 788	-53 150 413	656 625	-51 038 336
Toimintakate	-51 101 273	-800 000	-51 901 273	-52 319 571	418 298	-50 231 684

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Varhaiskasvatuspalveluista siirrettiin ensimmäisen osa-vuosikatsauksen yhteydessä koulutuspalveluihin 50 000 euron suuruinen määräraha. Määrärahalla katettiin uuden vammaisopetuksen luokan perustamisesta aiheutuneet henkilöstökustannukset. Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrä kunnassa on kasvanut niin, että Kivenpuiston erityiskouluun perustettiin uusi vammaisopetuksen luokka 1.8.2019 alkaen. Toisen osavuosikatsauksen yhteydessä valtuusto myönsi koulutuspalveluiden palvelujen ostoihin 750 000 euron suuruisen lisämäärärahan kattamaan kohonneita oppilaskuljetusten kustannuksia.

Tulosalueen lopullinen toimintakate ylittyi 418 298 eurolla toimintakatteen ollessa 100,8 %. Ylitystä tasasi hie-
man myyntituottojen toteutuminen arvioitua parem-
pina (139,7 %). Henkilöstökulut ylittyivät 486 344 eurolla (toteumaprosentti 101,7 %). Suurin ylitys aiheutui lom-
palkkavarauksista, joita oli 239 000 euroa enemmän
vuoteen 2018 verrattuna. Lisäksi asiakaspalvelujen ostot
kunnilta ylittyivät 114 227 eurolla (toteumaprosentti
157,1 %). Näihin ostoihin sisältyvät mm. Tuusulan kun-
nan ylläpitämästä Kalliomaan koulusta ostetut opetus-
palvelut vaikeasti psyykkisesti oireileville oppilaille. Näi-
den ostojen kustannukset kasvoivat 142,5 % vuodesta
2018 (111 142 euroa > 269 537 euroa).

Oppilaskuljetuksiin varattu määräraha ylittyi 83 532.
Tämä johtuu varhaiskasvatuspalveluiden järjestämän
esiopetuksen oppilaskuljetusten kustannusten kirjaami-
sesta koulutuspalveluiden kustannuksiksi. Kokonaisuu-
tena koulutuspalveluihin ja varhaiskasvatuspalveluihin
oppilaskuljetuksiin varatut määrärahat riittivät, toteu-
maprosentti oli 98,3 %.

Koulujen kalustonhoitajat (2 hlöä) siirtyivät hallinto- ja
talouspalveluista koulutuspalveluihin 1.1.2019 alkaen.
Tulosalueelle perustettiin 1.8.2019 alkaen perusopetuk-
sen erityisopettajan virka.

Koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluiden yhteistyönä
vuonna 2018 käynnistynyt alkuluokkatoiminnan kokeilu
laajeni syyslukukauden 2019 alussa. Tuolloin kokeiluun
tulivat uusina yksiköinä mukaan Karhunkorven, Lukka-
rin, Länsikaaren, Nukarin ja Uotilan koulut. Kokemukset
alkuluokkatoiminnasta ovat olleet hyviä.

Sivistyslautakunta hyväksyi toukokuussa 2019 sekä suo-
men- että ruotsinkielisen perusopetuksen uuden tunti-
jaon. Valtioneuvoston päätöksellä kaikille perusopetuk-
sen oppilaille yhteisen A1-kielen opetus alkaa vuoden
2020 alussa 1. vuosiluokalla. A1-kielen opetukseen lisä-
ttiin edellä mainitusta ajankohdasta alkaen kaksi vuosi-
viikkotuntia. Nämä muutokset edellyttivät myös perus-
opetuksen opetussuunnitelmaan muutoksia ja täyden-
nyksiä, jotka lautakunta hyväksyi joulukuussa 2019.

Suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelmaa muutet-
tiin vuoden aikana kaksi kertaa. Toukokuussa 2019 sivi-
styslautakunta päätti, että A1-kielenä tarjotaan 1.1.2020
alkaen ainoastaan englannin kieltä. Joulukuussa 2019 si-
vistyslautakunta päätti lisätä espanjan kielen A2-kieliva-
likoimaan 1.1.2020 alkaen.

Valtuusto päätti kesäkuussa 2019 lakkauttaa Nurmijär-
ven yhteiskoulun lukion ja Rajamäen lukion 1.1.2020 al-
kaen ja perustaa samasta ajankohdasta alkaen uuden lu-
kion, jonka nimeksi annettiin Nurmijärven lukio. Lukio
toimii edelleen kahdessa eri opetuspisteessä.

Uusi oppilashallintojärjestelmä Primus otettiin käyttöön
1.8.2019.

Lokakuussa tapahtuneet Lepsämän ja Valkjärven koulu-
jen tuhopoltot testasivat organisaation kriisivalmiutta ja
aiheuttivat poikkeusjärjestelyjä opetuksen järjestämi-
seen. Osa Lepsämän koulun oppilaista siirtyi opiskele-
maan Monikkoon ja kaikki Valkjärven koulun oppilaat
siirtyivät opiskelemaan Uotilan koululle.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Syrjälän koulu, lvi- ja sisäilmakorjaus, kalusto	-50 000		-50 000	-86 379	36 379
Nukarin koulu, rak A ja N peruskorjaus, kalusto	-100 000		-100 000	-94 890	-5 110
Uotilan koulun lisätila, kalusto	-30 000		-30 000	-28 056	-1 944
Lepsämän koulu, vanha osa, peruskorjaus, kalusto	0	-10 000	-10 000	-9 411	-589

Keskeisimmät perustiedot

Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Koulujen määrä	kpl	23	23	23	25
Oppilaita	kpl	5 863	5 901	5 908	5 891
* joista erityistä tukea tarvitsevia	kpl	555	542	542	514
Vuosiviikkotuntien määrä	vvt	10 617	10 562	10 410	10 338
Tuntiresurssit	h/oppilas	2	2	2	2
Luokkien keskikoko, yleisopetus	hlö	19	20	20	20
Luokkien keskikoko, erityisopetus	hlö	10	10	10	9
Oppilaita kuljetuksen piirissä	kpl	1 823	1 350	1 684	1 426
Oppilaitosten määrä	kpl	1	2	2	2
Opiskelijoita	kpl	417	396	399	393
Vuosiviikkotuntien määrä	vvt	615	585	585	585
Tuntiresurssit	h/opiskelija	1	1	1	1

Perusopetuksen erillishankkeet

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot			0	546 992	-546 992	488 666
Toimintakulut			0	-691 906	691 906	-734 517
Toimintakate	0	0	0	-144 915	144 915	-245 850

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kunta sai vuoden 2019 aikana kohdennettua valtion erityisavustusta seuraaville hankkeille:

- Kerhotoiminnan kehittäminen 50 000 €
- Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet esi- ja perusopetuksessa (Tasan5) 122 000 €
- Vieras kieli haltuun alkuopetuksessa 25 000 €
- Kielten tutoropettajatoiminta 10 000 €
- Nurmijärven tutoropettajat- opetuksen ja oppimisen kehittäjät 76 105 €
- Nurmijärven tutoropettajat- koulun pedagogiset kehittäjät 72 330 €
- Lukioden uudistamishanke 2019 52 200 €
- Kokonaisvaltaista hyvinvointia lukiolaisille 29 700 €
- KuumaTVT-verkosto alueellisen tutortoiminnan kehittäjänä 2019 209 000 €
- Kuuma- verkosto lukioden tutortoiminnan alueellisena kehittäjänä 44 175 €
- Alueellinen #Uttakoulua- hanke 33 401 €

Kaikki edellä mainitut hankkeet jatkuvat vuonna 2020.

Aikaisemmin aloitetuista hankkeista oli vuoden 2019 aikana meneillään vielä seuraavat hankkeet (suluissa hankkeen päättymisajankohta):

- Tutoropettajien toiminta ja osaamisen kehittäminen (30.6.2019)
- Kokeilukulttuuri ja tet 2.0 (30.6.2019)
- Kerhotoiminnan kehittäminen 2018-2019 (31.12.2019)
- Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet esi- ja perusopetuksessa (Tasan3, 31.12.2019)
- Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen sekä siihen liittyvät kokeilut (31.7.2020)
- Innovatiiviset kokeilut ja kehittäminen Nurmijärven kouluissa (31.7.2020)
- KUUMA TVT-verkosto alueellisen tutoropettajatoiminnan kehittämisen tukena (30.9.2019)

Lisäksi Nurmijärvi on mukana Hämeenlinnan hallinnoimassa Digikilta 2-yhteishankkeessa, joka päättyy 30.6.2020.

Varhaiskasvatuspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	3 123 780		3 123 780	3 051 376	72 404	2 992 255
Toimintakulut	-35 213 667	60 000	-35 153 667	-33 663 120	-1 490 547	-33 703 231
Toimintakate	-32 089 887	60 000	-32 029 887	-30 611 745	-1 418 142	-30 710 976

Olenneiset tapahtumat tilikaudella

Toimintakate alittui 1 418 142 euroa, toimintakate oli 30 611 745 euroa (95,6 %). Pääosin ylijäämä johtuu Vaskomäen päiväkodin lakkauttamisesta, henkilöstö- ja käyttökuluista sekä kotihoidon tuen ja sen kuntalisän arvioitua pienemmästä käytöstä. Asiakasmaksutuottoja ei kertynyt tavoitteen (2 860 000 euroa) mukaisesti vaan ne jäivät 61 783 euroa alle tavoitteen. Kokonaisuudessaan tuotot jäivät 72 404 euroa alle tavoitteen (3 123 780 euroa). 1.8.2020 voimaan astuva indeksitarkistus alentaa asiakasmaksutuloja edelleen vuonna 2020.

Vaskomäen päiväkodin toiminta lakkautettiin alkuvuodesta sisäilmaongelmien vuoksi. Lapset sijoitettiin alueen muihin päiväkoteihin ja Vaskomäen avoimen päiväkodin tiloihin. Henkilökunta (10 työntekijää) sijoitettiin yt-neuvottelujen jälkeen Nurmijärven muihin päiväkoteihin. Neljä vakanssia oli täytetty määräaikailla työntekijöillä, joita ei päiväkodin lakkauttamisen jälkeen enää palkattu. Väliaikaista tilaa ei tarvittu korvaamaan hoitopaikkoja, koska lapsimäärä aleni toukokuun lopusta elokuuhun 174 lapsella. Lasten määrä nousi kuitenkin elokuusta joulukuun loppuun noin sadalla lapsella. Lasten määrä vuoden lopussa oli 36 lasta vähemmän kuin 1.1.2019 eli 1709 lasta. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli vuoden lopussa yhteensä 412 lasta.

Alkuluokkatoiminta laajeni 1.8.2019 alkaen uusiin kouluihin ja päiväkoteihin. Mukaan tulivat Länsikaaren päiväkot/Länsikaaren koulu, Perttulan päiväkot/Uotilan koulu, Nukarin päiväkot/Nukarin koulu, Kirkonkylän päiväkot/ Karhunkorven koulu sekä Kirkonkylän päiväkot/Lukkarin koulu. Kokemukset alkuluokkatoiminnasta ovat olleet hyviä.

Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma ja uudistettu ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma jalkautettiin kentälle vuoden aikana.

Asiakasmaksusäännökset uudistettiin ja otettiin käyttöön 1.8.2019 alkaen. Maksut määräytyvät nyt varattujen hoitotuntien mukaan, kun ne aikaisemmin määräytyivät toteutuneiden hoitotuntien mukaan. Uudistus ei

kuitenkaan tuottanut talousarvion tavoitteen mukaista euromäärää vaan tuotot jäivät 61 783 euroa alle arvion. Asiakasmaksutuottoja on vaikea arvioida, koska niihin vaikuttavat perheiden tulot, varhaiskasvatuksen käyttö ja perhe koko. Lisäksi arvioimisen vaikeutta lisäsi uusi asiakasmaksuohjeistus.

Metsolan päiväkodin investointihanke eteni suunnitellusti, mutta vuoden 2020 puolella hankkeen etenemistä haittaavat mm. alaa rasittavat lakot, joten päiväkodin käyttöönotto viivästyy muutamalla kuukaudella luvasta ajankohdasta. Päiväkodin valmistumisajankohdaksi on ilmoitettu 30.11.2020 ja lapset siirtyvät uusiin tiloihin 1.1.2021. Metsolan päiväkot korvaa Toivojen tien päiväkotien tilat.

Tornitien päiväkodin sisäilmaongelmia tutkittiin vuoden aikana. Tornitien päiväkot on vanhimpia kuntamme päiväkotia (rv. 1982) eikä siellä ole tehty laajaa peruskorjausta. Ongelmat ovat tällä hetkellä niin isoja, ettei kannata tehdä peruskorjausta vaan rakentaa uusi päiväkot. Väliaikaisen tilan saamisesta tehtiin periaatepäätös vuoden 2019 lopussa. Väliaikainen tila tarvitaan, koska tällä hetkellä sekä Rajamäen että Kirkonkylän päiväkodit ovat täynnä.

Nurmijärven koulupalot haittasivat myös varhaiskasvatusta ja Valkjärven alkuluokkatoimintaa. Alkuluokan toiminta siirtyi muiden toimintojen mukana Uotilan koululle väliaikaisesti.

Valtakunnallinen tilastointiohjelma Varda otettiin käyttöön 1.8.2019 alkaen. Varaan kootaan valtakunnallista tilastotietoa palveluja käyttävistä lapsista, perheistä ja asiakasmaksuista, palvelujen tuottajista ja henkilöstöstä.

Suopolun päiväkodin investointihanke ei toteutunut.

Varhaiserityiskasvatus sai valtakunnallista huomiota perustamistaan lasten vahvennetun tuen ryhmistä, joista

yhdessä on pilottina kokeiltu psykiatrisen sairaanhoitajan palkkaamista lapsiryhmään. Tulokset olivat hyviä ja tuki oikeanlaista. Pilotille haetaan jatkoa vuonna 2020.

Lasten liikunnan lisäämiseen keskittynyt Liinu-hanke jatkui, samoin Kehittävä-palaute –hanke, jonka kautta arvioidaan varhaiskasvatuksen laatua.

1.8.2020 voimaan astuva subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus lisäänee hoitopaikkojen tarvetta. Kunnassa oli vuoden vaihteessa yhteensä noin 150 sellaista lasta,

jotka olivat varhaiskasvatuksessa 20 tuntia viikossa. Syksyllä 2020 he voivat halutessaan käyttää kokoaikaista varhaiskasvatuspaikkaa (esimerkiksi 40 tuntia viikossa).

Vaskomäen päiväkodin lakkauttamisen jälkeen kunnan päiväkodit ovat olleet täynnä ja on ollut vaikeuksia sijoittaa lapsia etenkin Rajamäen alueelle, jonne muuttoliike on viime aikoina suuntautunut. Tornitien päiväkodin väliaikaiseen tilaan on tulossa yksi ryhmä lisää, joka toivottavasti auttaa lasten sijoittamisessa jonkin verran.

Investointien toteutuminen

Suopolun päiväkodin investointihanke ei toteutunut.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Suopolun päiväkodin peruskorjaus, kalusto	-100 000		-100 000	0	-100 000

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
KUNNALLINEN VARHAISKASVATUS					
Päiväkotihoido ja esiopetus					
Yli 3-vuotiaat, kokopäivä	kpl	1 278	1 341	1 361	1 441
Yli 3-vuotiaat, osapäivä	kpl	156	187	187	18
Alle 3-vuotiaat, kokopäivä	kpl	231	195	195	263
Alle 3-vuotiaat osapäivä	kpl	44	45	45	3
Esiopetus	kpl	109	109	107	107
Erityinen tuki	kpl	204	220	217	226
Asiakkaat yhteensä	kpl	1 818	1 911	1 911	1 832
Perhepäivähoito					
Asiakkaat yhteensä	kpl	38	65	49	60
Perhepäivähoitajia	kpl	10	12	12	14
Avoin varhaiskasvatus					
Kerhot	kpl	143	150	154	178
Avoin päiväkot	kpl	40	50	66	47
Leikkikenttätöiminta	kpl	40	50	45	51
Asiakkaat yhteensä		223	250	265	276
YKSITYINEN VARHAISKASVATUS					
Palveluseteli	kpl	412	450	427	439
Yksityisen hoidon tuki	kpl	76	85	88	85
Yksityisen hoidon tuen kuntalisä	kpl	76	85	88	85
KOTIHOITO					
Kotihoidon tuki	kpl	829	1 000	914	1 068
Kotihoidon tuen kuntalisä		250	270	280	300
Lapset		829	1 000	914	1 068
Perheet		550	650	614	716
Kunnallisia päiväkotia	kpl	26	27	27	29
Yksityisiä päiväkotia	kpl	8	8	8	8

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	207 750		207 750	243 745	-35 995	269 624
Toimintakulut	-3 212 115		-3 212 115	-3 171 772	-40 343	-3 067 168
Toimintakate	-3 004 365	0	-3 004 365	-2 928 026	-76 339	-2 797 544

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen talousarvio toteutui suunnitellusti. Toteumaprosentti oli 98,0 %. Toimintakate alittui 76 339 eurolla. Tuotot ylittyivät noin 35 000 eurolla, mikä johtuu toiminnan kehittämiseen saaduista ulkopuolisista avustuksista.

Kuluneen vuoden aikana tehtiin Kulttuuripolku-suunnitelma. Toiminta käynnistyy elokuussa 2020.

Kirjasto toteutti OKM:n rahoituksella kaksi isompaa hanketta: Kirjastosta eväitä ammattiin ja Klagestage – toimiva tila innostaa toimintaan. Näistä ensimmäiseen oli avustusta 10 000 euroa ja hankkeen tavoitteena oli edistää ammattiin opiskelevien lukutaitoa. Hanke toteutettiin yhteistyössä Nurmijärven Keudan kanssa. Klagestage-hankeessa suunniteltiin Klaukkalan kirjaston asiakaspalvelualueen uudistaminen asiakkaita ja henkilökuntaa osallistaen sekä hankittiin nykyaikaista esitystekniikkaa. Avustussumma oli 15 000 euroa. Tilauudistus toteutetaan vuoden 2020 aikana. Kokoelman kellutus (aineisto jää siihen toimipisteeseen) laajennettiin koskemaan aikuisten kaunokirjallisuutta ja vuoden lopusta al-

kaen myös aikuisten tietokirjallisuutta. Kellutuksen vaikutuksia kokoelman riittävyyteen, lainamääriin ja hankintaan seurataan vuonna 2020. Ratamo-kirjastot laajensivat e-aineisoiden kokoelmaa ottamalla lokakuussa käyttöön Kirjastokino-palvelun.

Kulttuuripalvelut valmisti Seitsemän veljestä 150 vuotta 2020 –juhluvuoden hanketta. OKM myönsi hankkeelle 60 000 euron avustuksen, joka käytetään vuonna 2020. Kulttuuripalveluiden hallinnoima kunnan taidekokoelma digitoitiin ja teosten tiedot siirrettiin Collecte-kokoelmanhallintaohjelmaan. Työtä jatketaan vuonna 2020 teosten kuvien ja sijaintipaikkojen päivittämisen osalta. Taidekokoelman teosten lukumäärä kasvoi poikkeuksellisen paljon kunnan saaman 102:n teoksen taidealahjoituksen myötä.

Museo aloitti Seitsemän veljestä -juhluvuoden hankkeen Melon Arbus Productions Oy:n kanssa seitsemänveljestä.net -verkkosivuston teknisen ja sisällöllisen uudistamisen. Työ jatkuu ja sivuston on määrä valmistua lokakuussa 2020.

Investointien toteutuminen

Taaborinvuoren uusi tarjoilukahvila Puolmatkan krouvi valmistui ja otettiin käyttöön kesällä 2019. Investointiin liittyvä kalustoraha käytettiin uuden tarjoilukahvilan,

muiden remontoitujen rakennusten ja tapahtuma-alueen kalustamiseen.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Taabor, Puolmatkan krouvi ja kahvio	-50 000		-50 000	-47 239	-2 761

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Kulttuuripalvelut	Erillisavustukset	kpl	2	2	2	2
	Erillisavustukset	€	61 050	61 050	56 050	56 050
	Myönnettyt kohdeavustukset	kpl	24	35	31	
	Avustusmääräraha kohdeavustukset	€	43 490	52 500	52 500	28 585
	Myönnettyt kohdeavustukset	€/kohde	1 812	1 500	1 399	
	Avustusmääräraha	€/asukas	2,43	2,66	2,36	2,16
	Kulttuuritapahtumat	kpl	58	60	71	52
	Kävijämäärä	kpl	12 753	17 500	19 094	15 159
	€/kävijä	€	21,56	27,82	23,87	26,36
	Näyttelyt	kpl	7	10	9	10
	Kävijämäärä	kpl	8 975	10 000	9 940	8 600
	Taidekokoelma	kpl	768	573	566	
	Kulttuuripalvelut	€/asukas	11,31	11,4	10,68	10,8
	Tuotot	€	95 917	84 800	92 023	75 322
	Kulut	€	468 438	486 867	455 753	399 621
	Netto	€	372 521	402 067	353 730	324 288
Museot	Museokäynnit	kpl	15 723	13 000	14 400	15 280
	€/käynti	€	22,55	27,63	25,55	24,16
	Aukiolotunnit vuodessa	kpl	2 104	2 190	1 979	2 194
	kävijät/aukiolotunti	kpl	7,47	5,94	7	6,96
	Näyttelyt	kpl	5	5	5	5
	Tallenteiden määrä	kpl	30 000	26 500	28 700	26 300
	Kulttuuriperintöopetuskerrat	kpl	102	120	86	118
	Osallistujat/opetuskerta	kpl	23	24	21	24
	Tapahtumat	kpl	11	15	12	18
	Tapatumien osallistujat	kpl	2 051	3 300	2 521	3 433
	Museot	€/as.	8,25	8,42	8,62	8,75
	Tuotot	€	32 915	44 000	71 605	53 260
	Kulut	€	354 542	359 262	367 859	369 107
	Netto	€	321 627	315 262	296 255	315 846
Kirjasto	Lainat	kpl	666 453	650 000	651 435	664 871
	€/laina	€	3,39	3,53	3,31	3,28
	Käynnit	kpl	346 156	350 000	342 828	362 570
	€/käynti	€	6,53	6,6	6,29	6,02
	Aukiolotunnit vuodessa	kpl	8 742	8 400	8 775	8 433
	€/aukiolotunti		258,67	273,61	245,85	258,92
	Tapahtumat	kpl	391	150	119	274
	Tapatumien osallistujat	kpl	10 132	7 000	3 715	7 993
	Kirjastonkäytön opetus ja kirjavinkkaukset,	kpl	244	160	159	192
	Osallistujat	kpl	4 276	2 970	3 013	3 243
	Kirjastoaineistokulut	€	275 934	278 000	274 744	266 745
	Kirjastoaineistokulut/asukas	€/as	6,42	6,52	6,44	6,3
	Kirjastot	€/as	52,6	53,88	50,55	51,77
	Tuotot	€	106 846	78 950	97 700	84 178
	Kulut	€	2 261 315	2 298 356	2 157 348	2 183 461
	Netto	€	2 154 470	2 219 406	2 059 647	2 099 283

Nuorisopalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	443 950		443 950	613 619	-169 669	635 976
Toimintakulut	-3 009 345		-3 009 345	-2 915 879	-93 466	-2 925 606
Toimintakate	-2 565 395	0	-2 565 395	-2 302 259	-263 136	-2 289 630

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Nuorisopalveluiden toimintakulut toteutuivat suunnitellusti. Kulujen toteumaprosentti oli 96,9. Toimintatuotot ylittivät suunnittelusta. Tuottojen toteutuma oli 138,2 %. Tuottojen ylitys johtui maksu- ja myyntituottojen arvioitua suuremmasta määrästä.

Toimintakate oli 89,5 %.

Nuorisotilojen toiminnan sisältöä kehitettiin järjestämällä tiloissa teemailtoja nuorille. Teemoiksi valikoitui nuorten itse esittämät kiinnostuksen kohteet. Rajamäen nuorisotilan nuorten iltojen sisällön tuottamisessa on ollut tukena Humakin opiskelijat. Nuorisotilojen nuorten iltojen kävijämäärä on kasvussa kaikissa nuorisotiloissa.

Nuorten sosiaalisten taitojen vahvistamiseksi perustettujen kaverikerhojen toimintaa laajennettiin kesän lisäksi myös ympärivuoden tapahtuvaksi toiminnaksi. Toiminnasta on saatu niin huoltajilta kuin toimintaan osallistuvilta nuoriltakin hyvää palautetta.

Nuorten päihteidenkäytön ennaltaehkäisyn tueksi Werkko Ry:n kokemusasiantuntijat puhuivat Klaukkalan koulujen 6-9-luokkien oppilaille päihteidenkäytön haitoista. Huoltajille järjestettiin saman sisältöinen vanhempainilta. Toimintaa laajennettiin syksystä myös muiden Nurmijärven koulujen 6-luokan oppilaille.

Klaukkalassa toteutettuun osallistavaan yhteisötutkimukseen liittyen järjestettiin yhteisöfoorumi, johon kutsuttiin Klaukkalassa lasten ja nuorten kanssa toimivia yhteisöjä. Yhteisöfoorumissa pohdittiin tutkimuksen pohjalta nousseita ilmiöitä ja mahdollisuuksia vaikuttaa niihin. Tärkeäksi teemaksi nousi nuorten osallisuuden lisääminen sekä nuorten itsensä halu ja mahdollisuudet vaikuttaa oman elinympäristönsä viihtyvyyden lisäämiseen. Nuorten osallisuusprojektin suunnittelu aloitettiin yhdessä nuorten kanssa. Toimintaa jatketaan vuoden 2020 alussa.

Ohjaamon tavoittamien nuorten määrä on kasvanut niin liikkuvan ohjaamo-pakun kuin Klaukkalaan avatun palvelupisteen myötä. Yrittäjien kanssa on järjestetty työntajatreffejä Nurmijärven ohjaamon tiloissa.

Kesäkuun alussa aloittaneeseen nuorisovaltuuston 2-vuotiskaudelle haki 36 nuorta. Nuorisovaltuustoon valittiin kaikki hakeneet, joskin kesänaikana osa nuorista ilmoitti vetäytyvänsä nuorisovaltuuston toiminnasta.

Nurmijärven monitoimitalo Monikossa on järjestetty monille ikä- ja käyttäjäryhmille suunnattuja tilaisuuksia. Aulakahvio on nimetty Monikon Mustikaksi. Aulaan on avattu aulagalleria, jossa on mahdollisuus järjestää pieniä taidenäyttelyitä. Monikossa oleva bändien harjoitteluhuone on ollut aktiivisessa käytössä.

Investointien toteutuminen

Nuorisopalveluilla ei ollut investointeja.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Järjestöjen nuorisotoiminta	Avustettuja järjestöjä	kpl	13	12	13	14
	Kulut	€	30 364	34 500	32 150	23 000
Erityisnuorisotyö	Kulut	€	49 730	46 000	36 586	49 000
Aamu- ja iltapäivätoiminta	Asiakkaat, kunnan omatoiminta	kpl	117	102	124	100
	€/käynti		7,6	5,5	7,0	6,7
	Avustukset	€	186 000	164 250	183 045	175 340
	Per lapsi	€	659	553	677	590
Nuorison työllistäminen	Työllistettyjen määrä (palkkatuki/harjoittelu)	kpl	16+71	20/80	15/71	22/73
	Tuotot	€	236 486	209 450	281 681	225 000
	Kulut	€	490 966	462 660	600 110	462 660
	Netto	€	236 486	253 210	318 429	237 660
Etsivänuorisotyö	Asiakkaiden määrä	kpl	190	110	196	96
	Tuotot/avustus	€	55 000	55 000	55 000	51 000
	Kulut	€	84 762	77 000	84 153	84 555
	Netto	€	29 762	22 000	30 653	33 555
Nuorten kesätyöllistäminen	Palkattavien määrä	kpl	83	81	81	73
	Kunnan oma/€		50 400	50 400	50 400	30 000
	Setelien lukumäärä	kpl	231	200	220	155
	Setelien määrä/€		330	330	330	330
Monikkosali	Tilaisuuksien määrä	kpl	240		193	
	Kävijöiden määrä	kpl	27 413		27 652	
	Tuotot	€	80 386		77 309	
	Kulut	€	648 605		773 130	
	Netto	€	568 219		695 820	
Nuorisopalvelut yhteensä	Tuotot	€	613 619	443 000	699 004	452 338
	Kulut	€	2 915 878	3 010 515	2 926 300	2 416 970
	Tuotot % kuluista	%	21 %	15 %	22 %	19 %
	Netto	€	2 302 259	2 566 560	2 296 395	1 964 630

Liikuntapalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	159 000		159 000	146 043	12 957	152 664
Toimintakulut	-907 077		-907 077	-839 201	-67 876	-837 802
Toimintakate	-748 077	0	-748 077	-693 158	-54 919	-685 138

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Liikuntapalveluiden toimintakate alittui vuonna 2019 54 919 euroa. Tulotavoite alittui 12 957 euroa. Menot alituivat 67 876 euroa. Suurin alitus syntyi sen takia, että Klaukkalan kassakulman budotila otettiin käyttöön suunniteltua myöhemmin. Myös asiantuntija palveluita pystytettiin vähentämään, kun suurin osa ohjaustunneista pystytettiin hoitamaan omana työnä.

Tavoitteen alittumiseen vaikuttivat liikuntasalien osittain kiinniolo ja ikäihmisille suunnatuissa ryhmissä jouduttiin pienentämään ryhmäkokoja, koska ryhmiin osallistuvat ovat enemmän heikompikuntoisia ja muistisairaita. Tästä johtuen lisättiin syyskaudelle yksi ikäihmis-

ten kuntosaliryhmiä, jotta kyetään palvelemaan mahdollisimman monia kuntosalitoimintaa tarvitsevia. Myöskään aikuisten liikuntaryhmissä ei päästy osanottaja tavoitteeseen.

Vuoden 2020 osalta ei ole näkyvissä suurempia muutostarpeita ohjaustoiminnassa. Mahdolliset koulujen liikuntasalien sulkemiset sisäilma ongelmien takia, tulevat mahdollisesti vaikuttamaan todella paljon liikuntasaleja käyttävien urheiluseurojen toimintaan. Kunnan omistuksessa oleva suurin liikuntasali Maaniitun koululla on lisäksi pois käytöstä peruskorjauksen takia lokakuulle 2020 saakka.

Investointien toteutuminen

Liikuntapalveluilla ei ollut vuonna 2019 investointeja.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari		TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Ohjattuja tunteja	Ryhmiä	kpl	72	51	78	60
	Ohjaukset vuodessa	kpl	1 954	1 299	2 279	1 662
	Osallistumisia yhteensä		21 750	21 877	24 206	19 842
	Osallistumisia ka./ryhmä		11,1	16,84	10,6	11,9
	Keskiarvo €/osanottaja/netto	€	11	10	9	11
	Menot yhteensä	€	240 716	268 230	229 620	225 265
	Tuotot	€	58 652	69 000	69 766	107 442
	Netto	€	182 064	199 230	159 854	117 823
Seura- ja järjestötoiminta	Avustetut seurat	kpl	37,0	40,0	39,0	35,0
	Haettu avustus	€	373 410		354 213	194 776
	Myönnetty avustukset	€	210 000	210 000	210 000	140 000
	Avustus ka. €/seura	€	5 676	5 250	5 385	4 000
	Avustus ka. % seurojen menoista	%	5,1 %		4,9 %	5,8 %
	Avustuspääsumma €/asukas	€	4,9	4,9	4,9	3,3
Liikuntapalvelut yhteensä	Kulut	€	840 065	907 077	836 569	732 017
	Tuotot	€	145 004	159 000	152 664	168 856
	Menot €/asukas	€	20	21	20	17
	Tuottojen osuus kuluista	%	17,0 %	18,0 %	18,0 %	23,0 %
	Netto	€	695 061	748 077	683 905	563 161
Koulujen salit	Liikuntasaleja käytössä	kpl	24	24	24	23
	Myönnetty vuorot tuntia/vuosi	h	21 200	29 500	25 546	27 068
	Maksullisia vuoroja tuntia vuosi	h	6 639	9 700	7 624	6 850
	Maksuttomia vuoroja	h	14 561	19 000	17 922	20 218
	Liikuntasalien menot	€	226 101	259 916	244 054	234 384
	Liikuntasalien tulot	€	86 302	90 000	82 613	88 983
	Netto	€	139 799	169 916	161 441	145 401

Hyvinvointipalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	343 356		343 356	438 533	-95 177	
Toimintakulut	-1 662 324	-10 000	-1 672 324	-1 655 654	-16 670	
Toimintakate	-1 318 968	-10 000	-1 328 968	-1 217 121	-111 847	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Hyvinvointipalvelujen tulosalueen toimintakate alitti budjetoidun toimintakatteen 111 000 eurolla. Toimintantuotot ylittyivät 95 000 eurolla. Ylitys johtui arvioitua suuremmista valtiolta saaduista korvauksista ja tuista. Toimintakulut alittivat 16 000 euroa. Alitus johtui budjetoitua pienemmistä ostoista tilikaudella.

Hyvinvoinnin edistäminen

Nurmijärveläiset voivat pääsääntöisesti hyvin. Koettu taloudellinen niukkuus on vähäisempää kuin koko maassa. Elämänlaatu koetaan hyväksi ja elinympäristö turvallisiksi. Sen sijaan huomioitavaa on liikuntaa harrastamattomien ja ylipainoisten suuri osuus, joka on Keski-Uudenmaan kuntien kärkeä. Lisäksi huonot julkiset liikenneyhteydet haittaavat ja yksinäiseksi tuntevien määrä on Keski-Uusimaan korkein.

Kotoutumispalvelut

Kotoutumispalvelut siirtyivät 1.1.2019 sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Oma toimintaa jatkettiin suunnitellusti, sisältäen laskennallisten korvausten piirissä olevien, kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja perheiden ohjauksen, neuvonnan ja arkeen vietävän tuen.

Syksyn aikana kunta vastaanotti 25 henkilön kiintiöpaikolaisryhmän, joka koostui kongolaisista lapsiperheistä. Yhdyspintatyöskentely sote-kuntayhtymän kanssa korostui ja aiheutti osin myös haasteita. Muuttuneessa toimintaympäristössä prosessit hahmotettiin uudelleen ja niitä mallinnetaan edelleen muiden kuntien vastaanottotyön ja kuntayhtymäyhteistyön tueksi. Vuoden 2019 lopussa kotoutumispalvelussa oli 102 laskennallisten korvausten piirissä olevaa asiakasta.

Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

Kasvun ja oppimisen tukipalvelujen ensimmäinen vuosi uudella toimialalla sujui omien palveluiden osalta suunnitellusti. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän ensimmäisen toimintavuoden muutokset heijastuivat kuitenkin yksikön toimintaan ja palveluihin. Henkilöstön osalta psykologien saatavuudessa oli samoja ongelmia kuin naapurikunnissa. Yksikössä valmisteltiin uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönottoa entisen siirtymässä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän haltuun. Aura-asiakastietojärjestelmä otettiin käyttöön 1.2.2020.

Hyvinvoinnin edistäminen

Nurmijärven hyvinvointisuunnitelma on laadittu valtuustokaudelle 2017-2020. Suunnitelmassa esitetään kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimenpiteet, vastuutahot ja mittarit.

Hyvinvointisuunnitelman toteutumisen arviointi ja suunnitelman painopisteet vuodelle 2020 käsiteltiin elinvoima- ja hyvinvointilautakunnassa 19.12.2019 ja sivistyslautakunnassa 21.11.2019. Kunnanvaltuusto hyväksyi arvioinnin ja laaditut painopisteet 2.12.2019 ja valtuusto 11.12.2019.

Nurmijärveläiset voivat pääsääntöisesti hyvin. Koettu taloudellinen niukkuus on vähäisempää kuin koko maassa. Elämänlaatu koetaan hyväksi ja elinympäristö turvalliseksi. Sen sijaan huomioitavaa on se, että liikuntaa harrastamattomien ja ylipainoisten osuus on Keski-Uusimaan kärkeä. Lisäksi huonot julkiset liikenneyhteydet haittaavat ja Nurmijärvellä yksinäiseksi tuntevien määrä on Keski-Uusimaan korkein.

Kotoutumispalvelut

Kotouttamisohjelma on laadittu vuosille 2017-2020 ja se uusitaan vuoden 2020 aikana. Kunnanvaltuusto päätti 30.10.2019/S72, että kunta vastaanottaa jatkossa 10-15 kiintiöpakolaista joka toinen vuosi vuoden 2019 jälkeen. Kotoutumispalvelussa työskenteli vuoden 2019 aikana keskimäärin neljä työntekijää asiakastyössä, sisältäen kaikille maahanmuuttajille suunnatun ohjaus- ja neuvontapalvelun, Koto-infon Klaukkalassa.

Vuonna 2019 kotoutumispalvelussa oli yhteensä 2347 asiakaskontaktia kansainvälistä suojelua saaville henkilöille. Keskimäärin kuukaudessa oli n. 196 asiakaskontaktia. Työmäärä painottui marras-joulukuulle uusien pakolaisten arjen ohjauksen ja alkutoimenpiteiden myötä. Uusien pakolaisten vastaanoton järjestelyihin kului arviolta n. 50 henkilötyöpäivää muun asiakastyön rinnalla. Arvio vuoden 2019 asiakaskontaktimääräksi oli 1565. Määrä ylittyi n. 780 kontaktilla. Selittävinä tekijöinä suoritteiden kasvuun oli osaltaan heti alkuvuodesta tehty intensiivinen kontaktisuunnitelma, osaltaan kiintiöpakolaisten alkuvaiheen vastaanottotyö.

Koto-infossa asioi kotoutumispalvelun asiakkaiden lisäksi sellaisia kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä, jotka eivät ole enää kuntakorvausajalla sekä muin perustein tulleita maahanmuuttajia. Ohjaus- ja neuvontapisteessä oli keskimäärin 14,7 neuvontatapahtumaa kuukaudessa ei-kotoutumispalvelun asiakkaille, vuodessa yhteensä n. 176 asiakaskontaktia.

Kasvun ja oppimisen tukipalvelut

Vuonna 2019

- Asiakkaita (eri henkilöitä) kuraattoreilla 1136
- Asiakkaita (eri henkilöitä) psykologeilla 914
- Asiakkaita (eri henkilöitä) yhteensä 1787
- Asiakkaita yhteensä 2413 (sama henkilö voi olla asiakkaana useamman kerran tai eri työntekijöillä)
- Asiakaskontakteja kuraattoreilla 4459
- Asiakaskontakteja psykologeilla 2976
- Asiakaskontakteja yhteensä 7435

Ympäristötoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	27 408 522	230 000	27 638 522	27 710 380	-71 858	29 199 780
Myyntituotot	2 572 540	-150 000	2 422 540	2 438 499	-15 959	4 322 065
Maksutuotot	604 000	-10 000	594 000	508 940	85 060	634 659
Tuet ja avustukset	237 500	100 000	337 500	262 731	74 769	458 088
Muut toimintatuotot	23 994 482	290 000	24 284 482	24 500 210	-215 728	23 784 969
Toimintakulut	-31 510 237	-828 000	-32 338 237	-32 080 298	-257 940	-32 263 029
Henkilöstökulut	-7 172 990	160 000	-7 012 990	-7 006 811	-6 179	-6 372 584
Palvelujen ostot	-14 096 519	-371 280	-14 467 799	-15 437 167	969 368	-15 400 911
Aineet, tarv. ja tavarat	-5 845 388	-100 000	-5 945 388	-5 624 391	-320 997	-5 509 852
Avustukset	-60 000	10 000	-50 000	-50 000	0	-49 493
Muut toimintakulut	-4 335 340	-526 720	-4 862 060	-3 961 927	-900 133	-4 930 189
Toimintakate	-4 101 715	-598 000	-4 699 715	-4 369 918	-329 797	-3 063 250
Poistot ja arvonal.	-15 120 000		-15 120 000	-14 151 899	-968 101	-14 803 376

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Toimialan toimintakate toteutui noin 330 000 euroa muutettua talousarvioita parempana. Tulosalueilla olennaisimmat poikkeamat muutettuun käyttösuunnitelmaan nähden olivat teknisessä keskuksessa ja tilakeskuksessa. Teknisen keskuksen toimintakate oli lähes 500 000 muutettua käyttösuunnitelmaa heikompi. Teknisen keskuksen poikkeamat muodostuvat viheralueita lukuun ottamatta kaikissa tulosityksiköissä.

Tilakeskuksen nettotuotot puolestaan olivat lähes 800 000 euroa muutettua käyttösuunnitelmaa korkeammat. Ulkoisia vuokratuottoja kertyi arvioitua enemmän. Kulupuolella määrärahaa jäi käyttämättä lähinnä siitä syystä, että väistötilojen toteuttaminen ei edennyt alkuperäisessä suunnitelmassa.

Maankäytön ja kaavoituksen sekä hallinto- ja talouspalveluiden toimintakatteet toteutuivat lähes käyttösuunnitelman mukaisesti.

Ympäristötoimialalla toteutui vuoden aikana kaksi organisaatiomuutosta. Vuoden 2019 alusta lukien maankäyttö ja yleiskaavoitus siirtyivät ympäristötoimialalle tulosalueeksi. Toimialan organisointia arvioitiin heti alkuvuodesta ja elokuun alusta toteutettiin tulosaluemuutoksia. Maankäyttö ja yleiskaavoitus, asemakaavoitus sekä kiinteistö- ja mittaus-toimi yhdistettiin maankäytön ja kaavoituksen tulosalueeksi. Kunnallistekniikan suunnittelun tulosityksikkö ml. joukkoliikenne siirtyi teknisen keskuksen tulosalueelle. Rakennusvalvonnan tulosalue

puolestaan siirtyi hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelle tulosityksiköksi.

Tulosalueitasoinen toimintakertomusraportointi on tehty uuden organisaation mukaisesti. Siirtyneiden yksiköiden määrärahat ja toteutuma on siirretty koko vuodelta uusille tulosalueille.

Toimialalla oli vuoden aikana useita rekrytointeja eikä kaikkia vakansseja saatu täytettyä. Henkilöstöresurssivaje vaikeutti kaikilla tulosalueilla palvelutuotantoa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Teknisen sektorin asiantuntija- ja ammattityöntekijöiden rekrytointi on ollut jo muutaman vuoden hankalaa ja tilanne tulee jatkumaan. Tämä vaikeuttaa ja hidastaa toimialan palvelutuotantoa sekä kehittämishakkeiden eteenpäin viemistä mm. sisäilma-, energiatehokkuus- ja ilmastoasioissa. Henkilöstövajetta ei pystytty kaikissa tapauksissa kompensoimaan ostopalvelujen avulla.

Kunnan rakennuskanta on vanhaa, korjausvelka kasvaa ja peruskorjaustarve jatkuu mittavana. Investointimäärärahataso pysyy lähivuosina korkeana. Tilatarve vaihtelee etenkin varhaiskasvatuksen osalta. Muuttoliikkeen vuoksi varhaiskasvatuksen tilatarpeet voivat muuttua nopeasti verrattain paljon.

Rakennusteollisuuden mukaan julkinen palvelurakentaminen kipuaa ennätystasolle, kun sekä sairaala- että kouluhankkeita aloitetaan poikkeuksellisen paljon vuonna 2020. Julkisen rakentamisen odotetaan kuitenkin hidastuvan muutaman vuoden päästä. Tämä vaikuttaa siihen, että rakennuskustannukset pysyvät edelleen korkeana kuormittaen kunnan taloutta.

Palveluverkkosuunnitelman hyväksyminen auttaa kohdistamaan toimenpiteitä kunnan palvelujen kannalta tärkeisiin kohteisiin. Tämä kasvattaa lyhyellä tähtäimellä investointeja ja tuo pidemmällä aikavälillä säästöjä kiinteistökannan ylläpidossa.

Toimitilojen sisäilmaongelmia on esiintynyt lukuisia ja useita riskikohteita on tunnistettu. Tilojen käytettyä pyritään varmistamaan täsmäkorjauksilla. Näillä toimenpiteillä mahdollistetaan peruskorjaushankkeiden hallittu suunnittelu ja investointien ajoitus.

Toimialalla valmistellaan hiilineutraali Uusimaa 2035-ohjelman ja Kuuma-ilmasto-ohjelman edellyttämiä toimenpiteitä. Nämä saatetaan vaiheittain osaksi kunnan toimintaa.

Nurmijärven kunta on mukana energiatehokkuussopimuksessa. Kunnan toimintasuunnitelmassa on nostettu esiin toimet ja toiminta-alueet, joissa kunta pystyy vaikuttamaan energiatehokkuuden parantamiseen. Ympäristötoimiala panostaa suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin, jotta energiatehokkuussopimuksen yhdeksän prosentin energiansäästö strategiakaudella 2018-2025 saavutetaan.

Tonttien kysyntä oli vuonna 2019 aiempaa vähäisempää, eikä muutoksia ole näköpiirissä. Yhtiömuotoisten tonttien rakentaminen saattaa edelleen hidastua. Tällä on vaikutusta maanmyyntituottojen kertymiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta suunnitellaan ja lakiluonnos on tulossa lausunnolle vuoden 2020 loppupuolella. Lakiluonnoksen sisällöstä ja odotettavissa olevista muutoksista ei ole vielä tarkempaa tietoa.

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusta eli ns. MAL-sopimusta vuosille 2020-2023 neuvotellaan kevään 2020 aikana. Sopimuksessa sitoudutaan asumista koskevaan asemakaavoitustavoitteen ja asuntotuotantotavoitteen.

Teknisen keskuksen toiminnassa merkittävämpiä muutoksia lähivuosien aikana ovat mm. yhteistyö jätehuollon uudelleenjärjestämisessä Kiertokapula Oy:n ja jätelautakunta Kolmenkierron kanssa, merkittävin näistä on jätteenkuljetuksen järjestäminen. Yksityisteiden hoitosopimus- ja avustusjärjestelmää uudistetaan suunnitelman mukaisesti vuoden 2020 aikana. Teknisen keskuksen toimintaa kehitetään. Keskusvaraston toimintaa sekä ympäristö-, tievalo- ja hulevesiasioiden hoitoa järjestetään uudelleen.

Henkilöstö

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	138,3	114,0
Määräaikaisia ja sijaisia	21,3	17,7

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Rakentamisen jatkuminen vilkkaana vaikeuttaa henkilöstön rekrytointia, koska kunta joutuu kilpailemaan työvoimasta likeyritysten kanssa. Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus on vaikeaa. Tilanne pakottaa käyttämään enemmän konsulttipalveluita. Konsulttipalveluiden käytön ongelmana on korkeat kustannukset ja konsulttien sitoutumisen puute tavoitteisiin.

Rakennusomaisuuden haavoittuvuuden osoitti syksyn tuhopoltot, jotka kohdistuivat neljään rakennukseen. Palvelurakennuksia on vaikea suojata tuhotöitä ja ilki-valtaa vastaan. Kehitystyö on käynnistetty rakennusomaisuuden suojauksen parantamiseksi.

Lepsämän koulun väistötilojen hankinta Lintumetsään on riita-asiana hankintaoikeuden käsittelyssä.

Toimialan epävarmuustekijät liittyvät mm. avainhenkilöstön irtisanoutumisiin, jolloin palvelutoiminnan järjestäminen tavoitteiden mukaisesti voi hankaloitua merkittävästi. Luonnon olosuhteiden koveneminen viime vuosista (lumisateet, nollakelivaihtelujen liukkaudet, lisääntyvät vesisateet) on tuonut uusia haasteita.

Toimialalla oli keskinäisinä oikeudenkäynteinä asfalttikartelliasia ja yksi liukastumisesta aiheutunut vahingonkorvausasia.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toimialajohtaja ja tulosaluepäälliköt vastaavat kunnan hallintosäännön mukaisesti sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta omalla vastuualueellaan.

Valvonta ja riskienhallinta ovat tärkeä osa arjen johtamista, säännöllistä seurantaa ja raportointia tehdään annetun ohjeistuksen mukaisesti. Ympäristötoimialalla hallintoyksikkö ohjeistaa ja seuraa keskitetysti seurannan ja raportoinnin toteutumista.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa käsitellään toimialan johtoryhmän kokouksissa ja tarvittaessa teemoittain asianosaisten henkilöiden kanssa. Toimialan rakennuskohteissa laaditaan lain edellyttämät turvallisuusasiakirjat sekä nimetään turvallisuuskoordinaattori. Kunnan sisäisen valvonnan päivitettävänä oleva ohjeistus jalkautetaan ympäristötoimialalla entistäkin luontaisemmaksi osaksi esimiesten arjen toimintaa.

Ympäristötoimialan riskienarviointi on tehty ja dokumentoitu kunnan riskienhallintajärjestelmään. Toimialan johtoryhmä päivittää vuosittain riskienarviointia.

Riskienhallinnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella.

Sopimusten hallinnassa tulee parantaa sopimusaineiston arkistointia siten, että sopimusaineisto on helpommin sijaisten löydettävissä, mikäli tapahtuu henkilövaihdoksia. Sopimusten toteutumista ja niiden valvontaa suoritetaan mm. urakoiden osalta työmaakokouksissa ja kunnan työnjohdon toimesta. Ulkopuolisen konekaluston osalta koneet toimivat työmaiden aikataulun mukaisesti kunnan työnjohdon alaisuudessa, jolloin valvonta on päivittäistä. Hankkeiden dokumentointia kehitetään edelleen, jotta hankkeen ajantasaistieto olisi helpommin siirrettävissä vastuuhenkilöltä toiselle myös äkillisissä henkilövaihdostilanteissa.

Tulosalueiden kalusto-, urakointi- ja palveluiden hankinnat kilpailutetaan hankintalakia, tilaajavastuulakia ja kunnan ohjeistuksia noudattaen. Kilpailutuksissa tarjoajilta on pyydetty lain edellyttämät todistukset ja selvitykset, jotka osoittavat, että valittu tarjoaja täyttää yleiset ja tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Lisäksi hankkeiden riskienhallintaa sekä lisä- ja muutostöiden hallintaa on kehitetty edelleen vuoden 2019 aikana.

Asemakaavoja varten laaditaan selvityksiä mm. pilaantuneen maaperän varalta silloin, kun on epäily, että alueella saattaa olla aiemman toiminnan jäljiltä pilaantunutta maata. Lisäksi selvityksiä laaditaan rakennettavuuden ja melun osalta.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Viihtyisä ja turvallinen Nurmijärvi Suunnittelemme ja rakennamme vaihteittain turvallisia ja esteettömiä kevyen liikenteen väyliä ja reittejä taa-jamien sisällä sekä taajamien välillä yhteistyössä maakunnan ja valtion viranomaisten kanssa.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Liikenneturvallisuussuunnitelma, investointiohjelma, kunnallistekniikan rakentamisohjelma	
Tavoite Päivitetään liikenneturvallisuussuunnitelma ja toteutetaan kunnallistekniikan rakentamista suunnitelman mukaisesti sekä edistetään kasvatus- ja valistustyötä ja tiedottamista. Tehdään tiivistä yhteistyötä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.	Arviointitapa/mittari Liikenneturvallisuussuunnitelman päivitys etenee tavoitelussa aikataulussa vuosien 2019-2020 aikana. Kunnassa tapahtuneiden henkilövahinko-onnettomuuksien vähentyminen vuoden 2016 tilastoon (35 kpl henkilövahinko-onnettomuutta) nähden. Kevyen liikenteen väylien ja ulkoilureittien toteuttaminen keskimäärin 1,5 km/v.
Tavoitetaso 2019 Liikenneturvallisuussuunnitelman päivitystyö on aloitettu. Klaukkala-Perttula-välin kevyen liikenteen väylän rakennussuunnitelmat ovat valmiit.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui osittain. Kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman (liikenneturvallisuussuunnitelman) päivittäminen aloitettiin tavoitteen mukaisesti syksyllä 2019. Klaukkala-Perttula-välin jalankulku- ja pyörätien tiesuunnitelma on hyväksymisprosessissa ja katusuunnitelma viedään hyväksymiskäsittelyyn, kun asemakaava on saanut lainvoiman. Rakennussuunnitelmien laatimisen aloittaminen siirtyi alkuvuoteen 2020.

Strateginen linjaus Viihtyisä ja turvallinen Nurmijärvi Kohennamme taajamien siisteyttä ja yleisilmettä sekä rakennamme lisää laadukkaita viheralueita.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Talousarvio (käyttötalousosa) ja hankkeen projektisuunnitelma	
Tavoite 2 Ylläpidetään vuoropuhelua siisteysasioiden osalta Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa ja kehitetään yhteisiä toimintatapoja. Kannustetaan ja tuetaan kuntalaisia ja järjestöjä siisteystoimissa mm. tiedottamalla aktiivisesti tapahtumista ja mahdollisuuksista edistää siisteysasioita. Siisteyteen panostetaan myös rahallisesti, mikä näkyy konkreettisina tuloksina.	Arviointitapa/mittari Siisti Ilmiö-facebook-sivusto on aktiivinen ja tavoittaa ihmisiä (mm. tykkääjien määrä). ELY-keskuksen urakoitsijoiden toiminta on seurannassa ja siitä raportoidaan tarvittaessa luottamushenkilöille ja kuntalaisille. Järjestetään kuntalaisille kysely siisteydestä. Tulokset raportoidaan. Seurataan Solmu-palautekanavan palautteita asian osalta.
Tavoitetaso 2019 Siistiksi-projekti on kokonaisuudessaan käynnissä. Kuntalaiset kokevat siisteystason parantuneen (yleinen palaute, kyselytutkimus, FCG:n tutkimustilasto).	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui osittain. Toteutuneita toimenpiteitä olivat mm. mm. Klaukkalantien valtion vastuulla olevien liittymien siistiminen sekä uusittujen nurmetusten ja istutusten hoitaminen, keskeisten näkemäalueiden siistiminen. Siivoustalkoot järjestettiin huhti - toukokuun vaihteessa sekä syyskuussa (20-30 kpl omatoimista siistimisryhmää ympäri kuntaa). ELY:n vastuutahojen kanssa pidettiin tapaamisia. Alueellinen Lions Club ja nuorisopaja ovat jatkaneet kesätyön tarjoamista taajamien siistimisessä Kivenpuiston koulun oppilaille. Woimalan siistimisryhmä on muutamia kertoja siivonnut mm. koulujen ja kunnantalon ympäristöjä. Siistiksi -kotisivut pidetty ajan tasalla. FCG:n vuoden 2019 tutkimuksen mukaisesti Nurmijärven taajamien katujen puhtaus ja siisteys vuonna 2019 on pysynyt keskimäärin samalla tasolla tai hiukan parantunut verrattuna vuoden 2017 tutkimustuloksiin.

Tekninen keskus

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	2 773 190	-150 000	2 623 190	2 468 117	155 073	4 626 279
Toimintakulut	-12 100 821	-190 000	-12 290 821	-12 607 536	316 715	-14 421 305
Toimintakate	-9 327 631	-340 000	-9 667 631	-10 139 419	471 788	-9 795 026

Olenaiset tapahtumat tilikaudella

Teknisen keskuksen osalta toimintakate toteutui vajaan 500 000 euroa muutettua talousarvioita heikompana. Viimeisimmässä osavuositarkastuksessa arvioituja budjettiliitysriskkejä ei onnistuttu kompensoimaan esitetyillä säästötoimenpiteillä. Lisäksi joukkoliikenteen kulut olivat syksyn ennustetta suuremmat sekä viime kuukausien vesisateet lisäsivät katukunnossapidon kustannuksia siitä huolimatta, että loppuvuosi oli lumeton. Myös keskusvaraston varastotappion kirjaaminen heikentää vuoden 2019 tulosta.

Joukkoliikenteen valtion tukea myönnettiin vuonna 2019 noin 80 000 euroa budjetoitua vähemmän. Joukkoliikenteen toimintakulut toteutuivat noin 50 000 euroa budjetoitua suurempana. HSL-lippusubvention suuruus kasvoi vyöhykepohjaisen hinnoittelun ja kasvavan lippumenekin johdosta vuoden 2019 aikana noin 47 000 euroa verrattuna budjettiin sekä edelliseen vuoteen 2018.

Kunnallistekniikan rakentamisen (käyttötalous) osalta toimintakate toteutui noin 90 000 euroa budjettiin nähden heikommin johtuen pääosin tuntipalkkaisten lomapalkkavarauksista. Keskusvaraston toimintakate toteutui budjetoitua heikommin noin 115 000 euroa johtuen tulokertymän pienenemisestä ja menojen kasvamisesta. Lisäksi vuoden 2019 osalta keskusvarastolle kirjataan noin 82 000 euroa varastotappiota, joka arvioidaan johtuvan vanhan varastotietojärjestelmän toimivuus- ja tiedonsiirto-ongelmista. Varastotappioasiaa selvitetään edelleen kevään 2020 aikana. Uusi varastotietojärjestelmä on suunniteltu hankittavaksi vuoden 2020 aikana.

Katujen ja teiden kunnossapito- ja konevarikkoyksikössä toimintakate toteutui noin 120 000 euroa budjetoitua ja kolmannessa osavuositarkastus ennustettua huonompana mm. loppuvuoden sadekeleistä johtuen.

Kunnallistekniikan suunnittelun tulossyksikkö (ml. joukkoliikenne) siirtyi 1.8.2019 alkaen tekniseen keskukseseen. Palvelutoiminta sujui organisaation muutosvaiheen yli ilman suurempia ongelmia.

Teknisen keskuksen perustehtävät ja palvelut asiakkaille vuoden 2019 osalta saatiin hoidettua pääosin hyvin.

Uuden liikennöintisopimuksen mukainen liikenne aloitettiin 1.1.2019. Liikenteen käynnistämisen aiheuttamiin lisäostoihin mm. asiakaspalautteen ja kunnan palveluverkoston muutosten johdosta oli varauduttu vuoden 2019 aikana. Jatkossa on edelleen arvioitava palvelutasomuutokset asiakastarpeet huomioiden ja onnistunut linjastosuunnittelu on kriittinen tekijä liikenteen onnistumiselle. Arvioinnissa on käytävä vuoropuhelua kuntapäätäjien ja kuntalaisten kanssa.

Nurmijärven kunnan valtuuston päätöksen mukaisesti kunnan vastuulla olevan jätehuollon järjestämisen hoitaa 1.1.2019 alkaen Kiertokapula Oy. Jätehuollon yhteislautakunnan isäntäkuntana toimi Hämeenlinnan kaupunki (jätehuoltoviranomaisena Kolmenkierto -yhteislautakunta). Jätehuollon yhteistyön käynnistymiseen ja organisoitumiseen liittyviä valmisteluja ja selvityksiä tehtiin tiiviisti vuoden 2019 aikana.

Yksityisteiden hoitosopimus- ja avustusjärjestelmän uudistamista valmisteltiin siten, että uusi toimintamalli ja avustuskäytäntö otettaisiin käyttöön alkuvuoden 2020 aikana.

Vuonna 2019 oli henkilöstömuutoksia ja sijaisuuksia jokaisella tulossyksikötasolla, joiden osalta tehtävien hoitoa järjesteltiin uudelleen.

Tekninen keskus/yksiköt

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Koordinointi						
Toimintatuotot	9 270	0	9 270	9 276	-6	9 000
Toimintakulut	-351 303	0	-351 303	-347 429	-3 874	-451 805
Toimintakate	-342 033	0	-342 033	-338 153	-3 880	-442 805
Kunnallistekniikan rakentaminen ja varastotoiminnot						
Toimintatuotot	201 210	0	201 210	122 444	78 766	168 702
Toimintakulut	-422 959	0	-422 959	-628 820	205 861	-599 549
Toimintakate	-221 749	0	-221 749	-506 375	284 626	-430 847
Katujen ja teiden kunnossapito sekä varikko						
Toimintatuotot	761 000		761 000	779 534	-18 534	714 753
Toimintakulut	-3 659 932	-200 000	-3 859 932	-3 988 666	128 734	-3 346 820
Toimintakate	-2 898 932	-200 000	-3 098 932	-3 209 132	110 200	-2 632 066
Jätehuolto						
Toimintatuotot	526 000	-150 000	376 000	328 441	47 559	2 346 816
Toimintakulut	-436 024		-436 024	-406 766	-29 258	-2 513 802
Toimintakate	89 976	-150 000	-60 024	-78 325	18 301	-166 986
Viher- ja liikunta-alueet						
Toimintatuotot	862 100	0	862 100	897 348	-35 248	892 976
Toimintakulut	-3 323 687	0	-3 323 687	-3 293 661	-30 026	-3 339 661
Toimintakate	-2 461 587	0	-2 461 587	-2 396 313	-65 274	-2 446 685
Kunnallistekniikan suunnittelu						
Toimintatuotot	413 610		413 610	331 073	82 537	494 031
Toimintakulut	-3 906 916	10 000	-3 896 916	-3 942 194	45 278	-4 169 668
Toimintakate	-3 493 306	10 000	-3 483 306	-3 611 121	127 815	-3 675 636
Tekninen keskus yhteensä						
Toimintatuotot	2 773 190	-150 000	2 623 190	2 468 117	155 073	4 626 279
Toimintakulut	-12 100 821	-190 000	-12 290 821	-12 607 536	316 715	-14 421 305
Toimintakate	-9 327 631	-340 000	-9 667 631	-10 139 419	471 788	-9 795 026

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kunnallistekniikan rakentaminen	-13 210 000	2 835 000	-10 375 000	-9 054 926	-1 320 074
avustukset ja rahoitusosuudet	450 000	-250 000	200 000	64 403	135 597
Klaukkalan tieverkko	-350 000	200 000	-150 000	26 896	-176 896
Kunnan ja valtio yhteishankkeet	-3 650 000		-3 650 000	-3 578 464	-71 536
Irtain omaisuus	-335 000		-335 000	-196 410	-138 590
Yhteensä	-17 095 000	2 785 000	-14 310 000	-12 738 500	-1 571 500

Kunnallistekniikan investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan noin 1,4 M€ euroa muutettua talousarviota alhaisempana.

Klaukkalan ohikulkutiehankeen rakentamisvaihe käynnistyi alkuvuodesta 2019 ja on edennyt suunnitelman mukaisesti hyvin. Vanha-Klaukan alueen rakentaminen käynnistyi stabilointiurakalla lokakuussa 2019. Urakka on edennyt suunniteltua nopeammin, jolloin myös kustannuksia kertyi vuoden 2019 puolelle suunniteltua enemmän. Muita rakentamiskohteita ovat mm. Alitilantien peruskorjaus, Rajamäen kiertoliittymän kokonaisuus, Ropakkotie-Kiikkaistenkujan alue, Kylänpään alue, Jukolantie-Venlantien perusparantaminen, sekä Altian työpaikka-alue. Seuraavalle vuodelle siirtyviä mer-

kittävimpiä hankkeita olivat mm. Ylitilantien parantaminen, Metsä-Tuomelan kunnallistekniikan rakentaminen ja Heinojan alue. Vastaavasti siirtyvien hankkeiden määrärahat on budjetoitu uudelleen vuoden 2020 kunnallistekniikan rakentamisohjelman hyväksymisen yhteydessä.

Vuonna 2019 Ropakkotie-Kiikkaistenkujan alue sai valtion hankeavustusta noin 310 000 euroa. ARA-avustuksen maksatuksen hakeminen Kylänpään alueelle (200 000 euroa) siirtyi vuodelle 2020, mikä näkyy vastaavasti hankkeen nettobudjetin ylityksenä vuoden 2019 osalta. Kunnallistekniikan rakentamisohjelman toteutuminen hankkeittain vuonna 2019 on kuvattu erillisessä taulukossa.

Investointien / kunnallistekniikan rakentamishojelman toteutuminen

Kunnallistekniikan investoinnit	Alkuperäinen TA 2019	TA+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
18430001 Heinoja 1	-800 000	-50 000	-1 582	-48 418
18430002 Krannilan alue	-30 000	-15 000	-588	-14 412
18430006 Kylänpään alue	-365 000	-615 000	-824 158	209 158
18430010 Järvimaa	-200 000	-250 000	-202 271	-47 729
18430011 Vanha Klaukan alue	-2 000 000	-300 000	-583 266	283 266
18430018 Jukolantien ja Venlantien perusparantaminen	-530 000	-670 000	-646 535	-23 465
18430019 Toreenintien-Raalantien ja Rajamäentien risteyskysien parantam	-20 000	-20 000		-20 000
18430021 Alitilantien peruskorjaus	-360 000	-560 000	-590 581	30 581
18430027 Punamullantien peruskorjaus	-30 000	0		0
18430028 Perttulantien valaistus välille Punamullantie-Lopentie	-285 000	-285 000	-259 080	-25 920
18430029 Ylitilantien liikenneturvallisuuden parantaminen	-190 000	0		0
18430030 Viirinlaakso II	-50 000	-50 000	-1 266	-48 734
18430031 Kiljavantien suojatiesarekkeet	-685 000	-685 000		-685 000
18430032 Kiljavantie-Rajamäentie kiertoliittymä	-1 500 000	-1 500 000	-2 002 171	502 171
18430033 Lepsämänjoentie	-200 000	-160 000	-157 000	-3 000
18430034 Rm keskustan kadut	-50 000	0		0
18430201 Ilvesvuori, pohjoinen työpaikka-alue	-100 000	-70 000	-37	-69 963
18430202 Ilvesvuori, eteläinen mt130 liittymäjärjestelyt	-100 000	-250 000	-219 627	-30 373
18430204 Altian työpaikka-alue	-785 000	-785 000	-861 932	76 932
18430208 Metsä-Tuomelan työpaikka-alue	-800 000	-400 000	-6 942	-393 058
18430303 Sadevesiviemärit, vahojen alueiden kuivatus	-150 000	-100 000	-105 268	5 268
18430304 Sadevesiviemärit, varaus	-150 000	-70 000		-70 000
18430305 Reunakivet ja muut kivityöt	-250 000	-75 000	-58 450	-16 550
18430306 Istutukset, nurmetukset ja viimeistelytyöt	-50 000	-50 000	-10 215	-39 785
18430307 Rakennettujen tiealueiden vihertäminen	-15 000	-15 000	-25 305	10 305
18430309 Pienet nimeämättömät kohteet	-135 000	-135 000	-60 563	-74 437
18430404 Liikunta-, luonto- ja retkeilyreitistö	-100 000	-100 000	-85	-99 915
18430405 Liikenneturvallisuusprojektit	-50 000	-50 000	-53 786	3 786
18430406 Pienet kohteet	-35 000	-35 000	-952	-34 048
18430407 Peruskorjaukset	-30 000	-30 000		-30 000
18430501 Päällystys	-600 000	-600 000	-596 042	-3 958
18430502 Kadun varusteet, laitteet ja ohjaus	-600 000	-600 000	-451 046	-148 954
18430503 Suunnittelu, mittaus ja tutkimus	-140 000	-70 000	-45 786	-24 214
18430504 Pysäköintialueet, pysäkkikatokset ja muu liikennetekniikka	-200 000	-150 000	-8 838	-141 162
18430505 Rautatien turvajärjestelyt	-50 000	0		0
18430506 Haja-asutusalueiden vesihuolto	-75 000	-20 000	-3 232	-16 768
18430604 Luonnonvaraiset puistot	-70 000	-90 000	-85 244	-4 756
18430606 Leikkikenttien saneeraus	-120 000	-120 000	-115 950	-4 050
18430607 Krannila	-60 000	-40 000	-34 325	-5 675
18430704 Jätehuolto	-35 000	-35 000		-35 000
18430705 Metsä-Tuomelan jäteasema ja maankaatopaikka	-100 000	-100 000	-36 037	-63 963
18430809 Rajamäen tekonurmikentän uusiminen	-315 000	-370 000	-367 366	-2 634
18430817 Muut kohteet, Tornimäen portaat		-130 000	-114 863	-15 137
18430821 Kirkonkylän liikuntapuiston p-alue	-150 000	-165 000	-155 277	-9 723
18430822 Tornimäen p-alue	-200 000	-310 000	-304 856	-5 144
18430902 Luhtajoentie välillä Viirintie-Kunnarinmutka	-150 000	-150 000	26 896	-176 896
18430903 Luhtajoentie välillä Yli-Kunnarinmutka-Havumäentie	-150 000	0		
18430904 Luhtajoentie välillä Havumäentie-ohikulkutie	-50 000	0		0
18430911 Klaukkalan ohikulkutien suunnittelu	-3 000 000	-3 165 000	-3 182 232	17 231
18430912 Klaukkalan tien parantaminen kirkkotien liittymässä		145 000	142 165	2 835
18430913 Yleisten teiden kevyen liikenteen verkosto	-150 000	-100 000	-56 319	-43 681
18430915 Klantien parantaminen Ropakkotie-Kiikkaistentien liitt	-450 000	-530 000	-482 078	-47 922
18430916 Klaukkalan tien kehittäminen	-50 000	0		0
INVESTOINNIT NETTO	-16 760 000	-13 925 000	-12 542 090	-1 382 910

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		Mittari	TP 2019	TA 2019	TP 2018	TP 2017
Katuja ja teiden kunnossapito						
Hoidetut liikenneväylät yhteensä	km		523	519	506	505
Kadut + kevyen liikenteen väylät	km		359	355	342	341
Yksityistiet	km		164	164	164	164
Kunnossapito yhteensä	€/km		-4 224	-3 981	-3 606	-3 602
Kulut yhteensä	€		-2 209 218	-2 066 349	-1 824 536	-1 818 809
Kadut + kevyen liikenteen väylät		m2	1 837 541	1 809 531	1 783 548	1 778 970
Kadut + kevyen liikenteen väylät	€/m2		-0,8	-0,8	-0,7	-0,7
Kadut + kevyen liikenteen väylät	€		-1 558 042	-1 411 255	-1 255 329	-1 257 810
Katuvalaistus						
Valaisimet	kpl		10 461	10 144	9 863	9 650
Kulut	€/valaisin		-68	-64	-69	-62
Kulut	€/asukas		-16	-15	-16	-14
Kulut	€		-707 886	-651 000	-678 687	-593 686
Jätehuolto						
Jätehuollon kulut	€/asukas		-9	-10	-59	-60
Tuotot	€		328 441	526 000	2 346 816	3 027 771
Kulut	€		-406 766	-436 024	-2 513 802	-2 519 946
Netto	€		-78 325	89 976	-166 986	507 825
Viheralueet						
Puistojen ja viheralueiden hoito ja ylläpito						
Hoidetut puistot (AI-AIII)	ha		59,5	57,5	57,5	57,5
Kulut	€/ha		-5 536	-5 242	-5 794	-5 377
Hoidetut puistot yhteensä	€		-329 382	-301 398	-333 133	-309 149
Luonnonvaraiset puistot (maisemaniityt)	ha		14,8	14,8	8,8	13,4
Kulut	€/ha		-119	-142	-142	-308
Luonnonvaraiset puistot kulut yhteensä	€		-1 758	-2 108	-1 252	-4 123
Muut palvelut (torit, matonpesupaikat, koirapöydät)	€/asukas		-1,5	-1,7	-1,6	-1,8
Yhteensä	€		-63 619	-71 443	-66 959	-74 128
Metsät ja pellot						
Metsät ja taajamametsät		ha	930	930	930	918
Kulut/ha	€/ha		-59	-55	-27	-67
Tuotot	€		154 033	105 000	120 362	146 668
Kulut	€		-55 259	-51 378	-24 665	-61 738
Netto	€		98 775	53 622	95 697	84 930
Pellot		ha	165	165	165	190
Kulut/ha	€/ha		-21	-75	-33	-24
Tuotot	€		58 589	55 000	61 559	68 966
Kulut	€		-3 409	-12 362	-5 463	-4 509
Netto	€		55 180	42 638	56 096	64 456
Puistojen ja viheralueiden hoito ja ylläpito yhteensä		€/asukas	-10,5	-11,1	-10,1	-9,2
Tuotot	€		222 105	168 100	192 590	227 246
Kulut	€		-453 427	-478 730	-431 471	-387 401
Netto	€		-231 322	-310 630	-238 881	-160 155

PALVELU		TP 2019	TA 2019	TP 2018	TP 2017
Liikuntapaikat					
Urheilu- ja pallokentät (sis jääurheilualueet)	kpl	30	30	30	28
Kulut	€/asukas	-21	-22	-24	-21
Kirkonkylän tekojäärata	€/asukas	-4,8	-3,8	-3,5	-3,9
Klaukkalan jäähalli, kulut	€/asukas	-27	-26	-27	
Tuotot	€	548 633	579 500	567 178	588 052
Kulut	€	-1 167 437	-1 138 489	-1 148 458	-1 140 001
Netto	€	-618 804	-558 989	-581 280	-551 949
Lämmitettävä tekonurmikenttä	€/asukas	-2,5	-2,4	-2,7	-2,4
Kuntoradat, ulkoilureitit	km	127	127	127	127
Kulut	€/asukas	-1,8	-1,6	-2,1	-1,7
Ladut	km	105	105	105	105
Kulut	€/asukas	-1,4	-1,8	-1,2	-1,2
Muut liikuntapaikat	€/asukas	-5,0	-4,7	-4,9	-4,8
Liikuntapaikat yhteensä					
Tuotot	€	675 243	694 000	700 387	702 843
Kulut	€	-2 725 759	-2 723 748	-2 798 418	-2 601 076
Netto	€	-2 050 516	-2 029 748	-2 098 031	-1 898 234
Kunnallistekninen suunnittelu					
Suunnittelun kulut	€/asukas	-10,5	-10,3	-11,5	-9,1
Tuotot	€	113 616	113 610	110 892	91 480
Kulut	€	-450 784	-446 466	-491 405	-385 600
Netto	€	-337 168	-332 856	-380 513	-294 120
Joukkoliikenne					
Joukkoliikenteen kulut	€/asukas	-81	-80	-86	-90
Myydyt liput	kpl	22 720	23 500	21 838	22 380
Kulut/lippu	€/lippu	-153	-146	-168	-169
Tuotot	€	217 457	300 000	383 139	366 916
Kulut	€	-3 485 072	-3 434 450	-3 665 803	-3 784 600
Netto	€	-3 267 615	-3 134 450	-3 282 664	-3 417 684

Tilakeskus

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	23 551 162	360 000	23 911 162	24 149 997	-238 835	23 467 164
Toimintakulut	-11 481 463	-823 000	-12 304 463	-11 757 657	-546 806	-11 073 606
Toimintakate	12 069 699	-463 000	11 606 699	12 392 341	-785 642	12 393 558

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kiinteistöjen kiireelliset korjaustarpeet ovat työllistäneet tilakeskusta ja aiheuttaneet merkittäviä kustannuksia. Merkittävimpinä erityistä huomiota edellyttävinä kohteina ovat olleet Tornitien päiväkotito, Rajakaari, Kuntola, Seitsemän veljeksien koulu ja Urheilupuiston koulu. Lokakuussa Lepsämän koulu, Valkjärven koulu, Sääksin kahvila ja Lähtelän huoltorakennus joutuivat tuhopolttojen kohteiksi. Lepsämän koulun rakennus C ja Valkjärven koulun päärakennus tuhoutuivat täysin. Sääksin kahvila ja Lähtelän huoltorakennus kärsivät vähäisempiä vahinkoja. Tuhopolttojen vahingot nousevat yhteensä yli 5

miljoonaan euroon. Tilakeskuksen toimintakate toteutui vajaan 800 000 euroa muutettua käyttösuunnitelmaa parempana. Ulkoisten vuokratuottojen kertymä oli arvioitua korkeampi. Kulupuolella jäi määrärahaa käyttämättä lähinnä siitä syystä, että väistötilaratkaisut eivät edenneet suunnitellussa aikataulussa.

Investointien toteutuminen

Investointien määrärahasta jäi käyttämättä noin 1,7 milj. euroa. Keskeisenä syynä olivat hankkeiden toteuttamisen siirtyminen seuraavalle vuodelle ja joidenkin hankkeiden peruuntuminen. Myös tilakeskuksen henkilöstövajaus vaikeutti hankkeiden eteen päin vientiä. Kirkonkylän hammaslääkärien tilat sijoitettiin vuokratuoteeseen Keskustie 5:een. Edellä mainitusta syystä Toreen liikenne- ja pysäköintijärjestelmät sekä Rajamäentie

9 hammashoitola jäivät toteuttamatta tarpeettomina. Syrjälän koulu lvi ja sisäilmakorjaus, Nukarin koulun peruskorjaus sekä aluekeittiö Isopata valmistuivat. Kunnanviraston neuvottelusiiven saneerausta siirretään ja ensin toteutetaan itäpuolen työtilojen saneeraus. Kunnanvirasto projektissa vuosi 2020 käytetään suunniteluun. Keskeiset jatkuvat projektit ovat Metsolan päiväkotito ja Maaniitun koulu.

Talonrakennuksen investointiohjelman toteutuminen

Talonrakennus	Alkuperäinen TA 2019	TA+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
18410003 Terveyskeskuksen peruskorjaus, osa C	-100 000	-100 000	-63 789	-36 211
18410210 Metsolan päiväkot, uudisrakennus	-4 000 000	-2 500 000	-1 755 413	-744 587
18410214 Suopolun päiväkodin peruskorjaus	-20 000	-10 000	0	-10 000
18410305 NYK, peruskorjaus	-100 000	-20 000	-1 286	-18 714
18410313 Palveluverkkosuunnitelma, lukio ja kirjasto	-180 000	-60 000	-38 513	-21 487
18410314 Maaniiton koulu, peruskorjaus 2017-2020	-2 015 000	-1 100 000	-692 155	-407 845
18410317 Syrjälän koulu, lvi ja sisäilmakorjaus	-300 000	-200 000	-164 738	-35 262
18410318 Nukarin koulu, rak A ja B peruskorjaus	-1 580 000	-1 580 000	-1 718 584	138 584
18410502 Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio	-200 000	-260 000	-261 965	1 965
18410601 Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt	-250 000	-100 000	-70 747	-29 253
18410604 Ompulinna, julkisivukorjaus	-575 000	-330 000	-329 577	-423
18410605 Nurmijärven aluekeittiö	-2 950 000	-3 730 000	-3 852 026	122 026
18410607 Mäntysalon koulun palvelukeittiö	-50 000	-50 000		-50 000
18410609 Klaukkalan alueen palvelukeittiö	-100 000	-100 000	-86 976	-13 024
18410610 Työterveyshuolto, lisätilat	-320 000	-100 000		-100 000
18410611 Rajamäen alueen palvelukeittiöt	-750 000	-500 000	-352 480	-147 520
18410613 Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt	-300 000			
18410614 Rajamäentie 9, hammashoitola	-670 000	-35 000	-34 930	-70
18410708 Lukitusmuutokset	-35 000	-35 000	-30 152	-4 848
18410714 Muut pienet hankkeet	-100 000	-125 000	-110 123	-14 877
18410719 Taabor, pärekatot	-30 000	-30 000		-30 000
18410720 Pitkäaikaisosastot, Rajamäentie 9 A	-30 000	-40 000	-34 093	-5 907
18410723 Kunnanvirasto, pihat	-100 000	-100 000	-100 260	260
18410730 Haja-asutusalueen jätevesijärjestelmät	-75 000	-50 000	-19 361	-30 639
18410751 Ulkoleikkivälineiden uusimiset	-40 000	-40 000	-41 412	1 412
18410755 Mäntysalon koulu, ikkunoiden kunnostus	-30 000	-30 000	-23 045	-6 955
18410758 7 veljeksien koulu, ikkunoiden uusiminen	-50 000	0		0
18410762 Klaukkalan koulu 75, p-alue	-50 000	-100 000	-66 006	-33 994
18410763 Monikko	-30 000	-30 000	0	-30 000
18410764 Kino Juha	-300 000	-450 000	-437 625	-12 375
18410765 Pihat: Mäntysalon päiväkot	-300 000	-300 000	-271 572	-28 428
18410766 Pihat: Urheilupuiston koulu	-300 000	-300 000	-242 335	-57 665
18410767 Isoniiton koulu	-100 000	-100 000	-65 678	-34 322
18410768 Karhunkorven koulu	-70 000	-70 000	-73 471	3 471
18410769 Metsäkylän koulu	-30 000	-30 000	0	-30 000
18410770 Rajamäen koulu, rak c	-30 000		-18	18
INVESTOINNIT NETTO	-16 160 000	-12 605 000	-10 938 332	-1 666 668

Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman toteutuminen

Suunnitellusta vuoden 2019 korjausrakentamisen kunnossapito-ohjelmasta toteutui noin puolet. Kunnossapito-ohjelman toteutumista hankaloitti eniten sisäilman parantamiseen ja selvittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä tilankäyttäjiltä tulleet odottamattomat palvelu-

pyynnöt. Korjausrakentamisen budjetti oli 1,577 miljoonaa euroa ja toteuma 1,604 miljoonaa euroa. Huomattava menoerä oli asiantuntijapalveluiden ostot, jonka toteuma oli noin 242 000 euroa kun budjetointi oli 50 000 euroa. Asiantuntijapalveluihin kirjataan mm. erilaiset kuntotutkimukset.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		Mittari	TP 2019	TA 2019	TP 2018	TP 2017
Tilakeskus						
Toiminnassa olevat tilat		huom2	183 766	183 694	186 089	184 563
Yhteensä kulut		€/m ² /v	-64	-63	-60	-56
Yhteensä tuotot		€/m ² /v	131	128	126	125
Tuotot		€	24 149 997	23 551 162	23 467 164	23 053 720
Kulut		€	-11 776 553	-11 481 463	-11 073 606	-10 319 161
Netto		€	0	12 069 699	12 393 559	12 734 560
Lämmön normeerattu ominaiskulutus		kWh/m ³ /v	49,1	43,4	46,7	41,6
Sähkön ominaiskulutus		kWh/m ³	24,4	24,3	24,5	24,9

Hallinto- ja talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	664 130		664 130	656 041	8 089	735 872
Toimintakulut	-5 231 444	85 000	-5 146 444	-5 132 506	-13 938	-5 108 123
Toimintakate	-4 567 314	85 000	-4 482 314	-4 476 465	-5 849	-4 372 251

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen toimintakate toteutui talousarvion mukaisesti.

Yksikkötasolla rakennusvalvonnan toimintakate toteutui noin 35 000 € parempana muutettuun käyttösuunnitelmaan verrattuna. Kulupuolella menoja säästyivät henkilöstökuluista sekä palveluiden ostosta.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen maksuosuudet olivat noin 40 000 € budjetoitua suuremmat, mikä johtui kohonneista kiinteistökustannuksista.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakuntien lopulliset maksuosuudet määräytyvät tilinpäätösvaiheessa kuntakohtaisesti kohdennettujen palveluiden sekä maksuosuuksia kompensoivien maksutulojen perusteella. Tasoituslaskelman perusteella Nurmijärvi sai pienen palautuksen.

Hallinnon ja talouden toimintakate toteutui käyttösuunnitelman mukaisesti.

Organisaatiomuutoksessa rakennusvalvonta siirtyi elokuussa hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueella.

Rakentamisen määrä näyttäisi tasaantuneen huippuvuosien 2016 ja 2017 jälkeen. Rakennuslupia myönnet-

tiin kertomusvuonna lähes saman verran kuin edellisvuonna. Toteutuneiden katselmusten määrä jäi neljänneksen arvioitua määrää pienemmäksi, tähän vaikutti osaltaan henkilöstöresurssien vajaus. Vuodesta 2020 alkaen rakennusvalvontaan on perustettu uusi vakanssi, pääasiassa katselmuksia tekevä tarkastusrakennusmestari.

Sähköinen lupapalvelu on laajentunut kattamaan kaikki rakentamisen lupa-alueet. Rakennusvalvonta toteutti kuntastrategiaa lisäämällä palveluiden saatavuutta laajentamalla aukioloaikoja sekä kehittämällä sähköistä rakennuslupa-asiointia asiakasystävällisempään suuntaan. Kaikkia rakentumiseen liittyviä lupia voidaan hakea sähköisesti Lupapiste-palvelun kautta kellonajasta ja päivästä riippumatta. Lupaneuvonta on siirtynyt pääosin sähköiseen vuorovaikutukseen.

Uusia rakennuslupia siirrettiin sähköiseen pysyväisarkistoon kertomusvuonna. Tulevina vuosina muutetaan saapuvat paperiset hakemukset sekä vanhoja rakennuslupia sähköiseen arkistoitavaan muotoon.

Hallinto ja talous /yksiköt

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Hallinto ja talous						
Toimintatuotot	181 130		181 130	188 859	-7 729	185 393
Toimintakulut	-851 709	60 000	-791 709	-796 859	5 150	-848 677
Toimintakate	-670 579	60 000	-610 579	-608 000	-2 579	-663 284
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos						
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-3 248 400		-3 248 400	-3 292 144	43 744	-3 184 946
Toimintakate	-3 248 400		-3 248 400	-3 292 144	43 744	-3 184 946
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus						
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-776 550		-776 550	-768 582	-7 968	-764 642
Toimintakate	-776 550		-776 550	-768 582	-7 968	-764 642
Tekninen lautakunta yhteensä						
Toimintatuotot	181 130	0	181 130	188 859	-7 729	185 393
Toimintakulut	-4 876 659	60 000	-4 816 659	-4 857 585	40 926	-4 798 265
Toimintakate	-4 695 529	60 000	-4 635 529	-4 668 726	33 197	-4 612 872
Rakennusvalvonta / asemkaavoitus- ja rakennuslautakunta						
Toimintatuotot	483 000		483 000	467 182	15 818	550 479
Toimintakulut	-354 785	25 000	-329 785	-274 921	-54 864	-309 858
Toimintakate	128 215	25 000	153 215	192 260	-39 045	240 621
Tulosalue yhteensä						
Toimintatuotot	664 130	0	664 130	656 041	8 089	735 872
Toimintakulut	-5 231 444	85 000	-5 146 444	-5 132 506	-13 938	-5 108 123
Toimintakate	-4 567 314	85 000	-4 482 314	-4 476 465	-5 849	-4 372 251

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	TP 2019	TA 2019	TP 2018	TP 2017
Rakennusvalvonta					
Rakennusluvut	kpl	260	300	267	385
Tarkastukset	kpl	1 489	1 800	1 935	1 970
Toimenpideluvat	kpl	249	140	206	176
Muut luvat	kpl	14	10	26	0
Muut katselmukset	kpl	15	20	16	0
Kulut /asukas	€/asukas	-6	-8,2	-7,3	-7,1
Tuotot	€	467 182	483 000	550 479	646 336
Kulut	€	-274 921	-354 785	-309 858	-297 267
Netto	€	192 260	128 215	240 621	349 069

Maankäyttö ja kaavoitus

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	420 040	20 000	440 040	436 224	3 816	370 465
Toimintakulut	-2 696 509	100 000	-2 596 509	-2 582 599	-13 910	-1 659 996
Toimintakate	-2 276 469	120 000	-2 156 469	-2 146 374	-10 095	-1 289 531

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Vuoden 2019 aikana on hyväksytty Vanha-Klaukan merkittävä asumista koskeva asemakaava. Lisäksi Heinojan I:n asumista koskeva asemakaava on hyväksytty asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnassa kuten myös Ilvesvuori pohjoisen työpaikka-alueen asemakaava loppuvuodesta 2019. Nämä kaksi asemakaavaa on hyväksytty valtuustossa tammikuussa 2020.

Järvimaan tonttien (15 kpl) luovutuspäätöksistä valittiin Helsingin hallinto-oikeuteen, jossa valitusten käsittely on kesken.

Henkilöstöä on vaihtunut kaikissa tulosyksiköissä ja ammattitaitoisten asiantuntijoiden saatavuus on osoittanut haasteelliseksi, eikä kaikkia vakansseja ole saatu täytettyä.

Kunnalle esitetty korvausvaatimus maankäyttösovimuksen ja yksityiselle maanomistajalle kaavoitettujen tonttien toteuttamiskelvottomuuden vuoksi on hylätty Hyvinkään käräjäoikeudessa loppuvuodesta 2019.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kiinteistö- ja mittaustoimen kalusto	-50 000		-50 000	-49 900	-100

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	TP 2019	TA 2019	TP 2018	TP 2017
Maankäyttö					
Kulut	e/asukas	-6,7	-6,6	-6,5	
Luovutetut omakotitontit	kpl	27	25	35	
Luovutetut yhtiömuotoiset tontit	kpl	6	6	6	
Maanhankinta	ha	9,5	50	50	
Maanhankinta	e	-1 202 900	-2 500 000	-2 500 000	
Tuotot	e	0	0	730	
Kulut	e	-289 667	-285 650	-276 570	
Netto	e	-289 667	-285 650	-275 840	
Yleiskaavoitus					
Lupapäätökset	kpl	33	45	48	
Lausunnot	kpl	13	12	15	
Keskeneräiset yleiskaavat					
Taajama:					
vireillä	kpl		1	0	
luonnos	kpl	1	0	1	
ehdotus	kpl	1	0	0	
hyväksyminen	kpl	0	1	0	
Maaseutualue:					
vireillä	kpl	0	1	0	
luonnos	kpl	1	0	0	
ehdotus	kpl	0	1	0	
hyväksyminen	kpl	0	0	0	
Kulut	e/asukas	-10,4	-11,3	-9,1	
Tuotot	e	26 009	20 000	27 157	
Kulut	e	-472 853	-506 990	-417 266	
Netto	e	-446 844	-486 990	-390 109	
Asemakaavoitus					
Hyväksytyt kaavat	kpl	3	6	3	5
Hyväksytyt kaavat	ha	86	270	6	69
Hyväksytyt kaavat	k-m ²	106 362	478 000	5 028	91 376
Kulut /asukas	€/asukas	-13	-13	-15	-10
Tuotot	€	84 193	23 700	36 904	18 441
Kulut	€	-563 883	-554 092	-641 182	-441 648
Netto	€	-479 689	-530 392	-604 278	-423 208
Mittaus ja kiinteistöt					
Kunnan maapinta-ala	km ²	367	367	367	367
Paikkatietopalvelut					
Kantakartan mukainen ylläpidettävä alue	km ²	40	40	40	40
Kiinteistöinsinööripalvelut					
Rekisteröidyt kiinteistöt	kpl	57	100	79	146
Kiinteistö- ja mittauspalvelut yht.	€/asukas	-25	-26	-23	-26
Tuotot	€	287 060	366 000	323 540	388 132
Kulut	€	-1 087 916	-1 140 222	-966 666	-1 096 738
Netto	€	-800 856	-774 222	-643 125	-708 606

Asemakaavoitusohjelman toteutuminen

Toimintakertomuksessa arvioidaan asemakaavoitusohjelman toteutumista vuonna 2019. Arvioinnissa verrataan valtuuston 14.11.2018 hyväksymää asemakaavoitusohjelmaa vuosille 2019-2023 toteutuneeseen tilanteeseen vuoden 2019 lopussa.

Asemakaavahankkeet ovat edenneet vaihtelevasti: pieni osa hankkeista on edennyt pääosin aikataulussa, suurin

osa ennakoitua hitaammin ja osa hankkeista on pysähdyksissä tai keskeytetty maanomistajan pyynnöstä. Alla on esitetty hankkeiden tilanne asemakaavoitusohjelman 2019-2023 mukaisesti numeroituna. Ohjelmassa on kuvattu aikataulujana 13 eri hankkeesta, näiden osalta aikatauluvertailu on esitetty alla listauksena.

1-109 Saunatie:

Tavoite: Asemakaavan hyväksyminen alkuvuodesta 2019.

Toteutuminen: Ennen asemakaavaehdotuksen käsittelyä varmistettiin vielä syksyllä 2019 kunnallistekniikan uudelleen järjestelystä syntyvät kustannukset. Asemakaavaehdotus käsiteltiin lautakunnassa 1/2020.

1-152 Hellaspolku

Tavoite: Ehdotusvaihe loppuvuodesta 2019 - alkuvuodesta 2020 ja hyväksyminen alkuvuodesta 2020.

Toteutuminen: Asemakaavaehdotuksen valmistuminen on ollut riippuvainen kunnallistekniikan yleissuunnitelman valmistumisesta. Asemakaavaehdotus valmistellaan käsiteltäväksi keväälle 2020.

2-232 Heinoja I

Tavoite: Asemakaavan hyväksyminen alkuvuodesta 2019.

Toteutuminen:

Asemakaava oli hyväksymiskäsittelyssä lautakunnassa 12/2019 ja valtuustossa tammikuussa 2020.

2-198 Sähkölaitos

Tavoite: Ehdotusvaihe loppuvuodesta 2019 ja hyväksyminen alkuvuodesta 2020.

Toteutuminen:

Asemakaavaluonnosta valmistellaan käsittelyyn keväälle 2020. Ennen luonnoksen käsittelyä selvitetään, onko korttelin länsipuolisella maanomistajalla tarvetta kaavamuutokseen nyt vireillä olevan kaavan laatimisen yhteydessä. Kaavamuutosalueella sijaitsee kolme Nurmijärven rakennusperintöselvityksessä arvokkaiksi todettua rakennusta – rakennusten kunnosta ja rakennushistoriallisesta merkityksestä on laadittu selvityksiä syksyllä 2019. Em. Rakennusten säilyminen / poistuminen vaikuttaa merkittävästi kaavaratkaisuun.

2-XXX Ahjolankulma

Tavoite: Luonnosvaihe vuoden 2019 aikana, ehdotusvaihe kevät 2020 ja hyväksyminen loppuvuodesta 2020.

Toteutuminen:

Kaavamuutoksen hakija edelleen tekee alueella maanomistusjärjestelyjä.

3-339 Roosankuja

Maanomistaja peruuttanut hakemuksen syksyllä 2019.

3-340 Luhtajoentie-Havumäentie

Tavoite: Asemakaavan hyväksyminen syksy 2019.

Toteutuminen:

Luhtajoentien linjauksen osalta laadittiin selvitys vaihtoehtoisista linjauksista tavoitteena löytää osayleiskaavan linjausta edullisempi vaihtoehto. Tienlinjausvaihtoehdot kustannuksineen on tutkittu konsulttityönä syksyllä 2019. Kaavaehdotus asetetaan nähtäville keväällä 2020.

3-297 Kyijynpuisto

Hakija peruuttanut hakemuksen syksyllä 2019.

3-336 Mäyränkallio

Tavoite: Asemakaavan ehdotusvaihe syksy 2019 ja hyväksyminen alkuvuodesta 2020.

Toteutuminen:

Asemakaava-alueen kytkeminen vesihuoltoverkkoon ja sen kustannukset riippuvat osittain Kirkonkylän jäteveden puhdistamon ratkaisusta. Lisäksi alueen luontoarvot rajoittavat maankäyttöä. Kaava-alueen itäpuolisen alueen kaavoittamisen edellytyksiä on selvitetty, jotta vesihuollon kytkentäkustannuksia voitaisiin jakaa kahden alueen kesken. Hankkeen eteneminen tarkentuu kevään 2020 aikana.

3-341 Sorvitie

Tavoite: Asemakaavan ehdotusvaihe syksy 2019 ja hyväksyminen alkuvuodesta 2020.

Toteutuminen:

Asemakaavaehdotus tuodaan lautakuntakäsittelyyn keväällä 2020. Suunnittelualueen maaperä on edellyttänyt lisäselvityksiä.

3-342 Klaukkalantie

Tavoite: Asemakaavan ehdotusvaihe syksy 2019 ja hyväksyminen alkuvuodesta 2020.

Toteutuminen:

Klaukkalantien pohjoisosan asemakaava oli hyväksymiskäsittelyssä valtuustossa 11/2019.

3-326 Viirinlaakso II

Tavoite: Asemakaavan ehdotusvaihe syksy 2019 - alkuvuosi 2020 ja hyväksyminen syksyllä 2020.

Toteutuminen:

Luhtajoentien linjaus vaikuttaa merkittävästi kaavaratkaisuun. Luhtajoentien linjauksen osalta laadittiin selvitys vaihtoehtoisista linjauksista tavoitteena löytää osayleiskaavan linjausta edullisempi vaihtoehto. Tienlinjausvaihtoehdot kustannuksineen on tutkittu konsulttityönä syksyllä 2019. Lisäksi kesällä 2019 alueella on tehty luontoselvitys.

3-XXX Vanha Linja-autoasema

Tavoite: Asemakaavan ehdotusvaihe loppuvuosi 2019 ja hyväksyminen keväällä 2020.

Toteutuminen:

Keskeisen maanomistajan kanssa on neuvoteltu, mutta neuvottelut ovat edelleen kesken.

Yleiskaavoitusohjelman toteutuminen

Kirkonkylän osayleiskaava (taajama)

Tavoite: Kirkonkylän osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Kirkonkylän osayleiskaavaluonnos valmistellaan käsittelyyn 2018/2019 vuodenvaihteessa. Kaavaehdotus on tavoitteena saada käsittelyyn vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Kirkonkylän osayleiskaavaehdotuksen käsittely on aloitettu elinvoimalautakunnassa käymällä osayleiskaavaluonnoksesta saatua palautetta läpi.

Palojoen osayleiskaava (haja-asutusalue)

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista ja muuta maankäyttöä. Palojoen osayleiskaavaehdotus valmistellaan käsittelyyn vuonna 2018/2019. Kaava on tavoitteena valmistella hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Palojoen osayleiskaavaehdotuksen laatiminen on mahdollista vasta, kun kunnanhallituksen asettama kaavoituksen kehittämistyöryhmä on saanut laadittua maaseutuyleiskaavojen laadintaperiaatteet.

Rajamäen osayleiskaava (taajama)

Tavoite: Rajamäen osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Osayleiskaavaluonnos on tavoitteena saada käsittelyyn Kirkonkylän osayleiskaavan hyväksymisen jälkeen. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luontoselvitystä, liikenneselvityksen ajantasaistamista sekä kasvusuuntien aluevertailun tekemistä. Osayleiskaavan edellyttämiä selvityksien laadintaa jatketaan vuosien 2019 ja 2020 aikana.

Toteutuminen: Osayleiskaavan selvityksien laatimista on jatkettu.

Metsäkylän osayleiskaava (haja-asutusalue)

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista ja muuta maankäyttöä. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luonto- ja maisemaselvityksen tekemistä. Kaavaluonnosta valmistellaan vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Osayleiskaavan edistäminen on mahdollista vasta, kun kunnanhallituksen asettama kaavoituksen kehittämistyöryhmä on saanut laadittua maaseutuyleiskaavojen laadintaperiaatteet.

Maankäytön toteuttamisohjelman toteutuminen

Maankäytön toteutusohjelmassa 2018-2023 arvioitiin vuonna 2019 käynnistyvän 315 uuden asunnon rakentaminen koko kunnassa.

Vuoden 2019 aikana aloitettiin yhteensä 375 uuden asunnon rakentaminen (tarkastelun lähtökohta: tontti on luovutettu rakentajalle ja rakentaminen on käynnistymässä). Vuonna 2019 asemakaava-alueilla aloitettiin 28 erillispientalon rakentaminen, 55 rivi- tai ketjutaloasunnon ja 273 kerrostaloasunnon. Asemakaava-alueiden ulkopuolella aloitettiin 19 uuden omakotitalon (sis. paritalot) rakentaminen (tarkastelun lähtökohta: aloituskokous pidetty).

Toteutunut aloitettujen asuntojen lukumäärä ylittyi kuudellakymmenellä maankäytön toteutusohjelman arvioon verrattuna. Ero selittyy pääosin joidenkin Klaukkalan kerrostalokohteiden rakentamisen aikaistumisesta. Omakotitalojen osalta Klaukkalan Järvimaan tonttien luovutuksen viivästyminen sekä Rajamäen Uudenniityn alueen tonttien arvioitua vähäisempi kysyntä näkyvät arvioitua pienempinä omakotitalorakentamisen aloituksina.

Vuonna 2019 valmistui uusia asuntoja yhteensä 559 kpl, joista 107 on erillispientaloissa, 55 rivi- ja ketjutaloissa sekä 397 kerrostaloissa. Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen ns. MAL-sopimuksessa 2016 – 2019 kunta on sitoutunut vuosittain keskimäärin noin 400 asunnon valmistumiseen.

2.1.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

YLIN PÄÄTÖKSENTEKO	Alkuper. TA 2019	Siitä muutos	TA+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	6 890 905	-570 000	6 320 905	5 995 257	325 648	4 791 622
Toimintakulut	-118 097 368	-6 194 955	-124 292 323	-130 150 614	5 858 291	-4 205 467
Toimintakate	-111 206 463	-6 764 955	-117 971 418	-124 155 357	6 183 939	586 155
Omaisuu den tuotot ja hallinta						
Toimintatuotot	6 700 000	-570000	6 130 000	5 743 817	386 183	4 659 469
Toimintakulut	-100 000		-100 000	-112 359	12 359	-143 216
Toimintakate	6 600 000	-570 000	6 030 000	5 631 457	398 543	4 516 253
Rajamäen Uimahalli						
Toimintakulut	-790 000		-790 000	-801 527	11 527	-722 095
Toimintakate	-790 000	0	-790 000	-801 527	11 527	-722 095
Yhteiset toiminnot						
Toimintatuotot	188 257		188 257	179 396	8 861	129 713
Toimintakulut	-3 440 197		-3 440 197	-3 312 054	-128 143	-3 282 667
Toimintakate	-3 251 940	0	-3 251 940	-3 132 657	-119 283	-3 152 954
Tarkastuslautakunta						
Toimintatuotot	2 648		2 648	2 648	0	2 439
Toimintakulut	-69 110		-69 110	-55 011	-14 099	-57 488
Toimintakate	-66 462	0	-66 462	-52 363	-14 099	-55 049
Sosiaali- ja terveystoimen palvelut						
Toimintatuotot				69 396	-69 396	
Toimintakulut	-113 698 061	-6 194 955	-119 893 016	-125 869 662	5 976 646	
Toimintakate	-113 698 061	-6 194 955	-119 893 016	-125 800 266	5 907 250	
KONSERNIPALVELUT						
Toimintatuotot	2 979 157	0	2 979 157	2 577 397	401 760	2 637 099
Toimintakulut	-8 957 963	-368 000	-9 325 963	-8 280 385	-1 045 578	-5 888 439
Toimintakate	-5 978 806	-368 000	-6 346 806	-5 702 989	-643 817	-3 251 339
Hallintopalvelut						
Toimintatuotot	153 234		153 234	134 729	18 505	162 332
Toimintakulut	-885 326	-108000	-993 326	-1 014 919	21 593	-1 163 856
Toimintakate	-732 092	-108 000	-840 092	-880 190	40 098	-1 001 524
Henkilöstöpalvelut						
Toimintatuotot	212 348		212 348	316 598	-104 250	265 304
Toimintakulut	-1 573 906		-1 573 906	-1 337 406	-236 500	-1 575 370
Toimintakate	-1 361 558	0	-1 361 558	-1 020 808	-340 750	-1 310 066
Talouspalvelut						
Toimintatuotot	2 445 870		2 445 870	1 947 514	498 356	2 209 463
Toimintakulut	-3 432 260		-3 432 260	-2 903 928	-528 332	-3 149 213
Toimintakate	-986 390	0	-986 390	-956 414	-29 976	-939 750
Viestintä- ja markkinointipalvelut						
Toimintatuotot	16 955		16 955	17 059	-104	
Toimintakulut	-411 053		-411 053	-373 408	-37 645	
Toimintakate	-394 098	0	-394 098	-356 349	-37 749	
Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut						
Toimintatuotot	150 750		150 750	161 497	-10 747	
Toimintakulut	-2 655 418	-260 000	-2 915 418	-2 650 724	-264 694	
Toimintakate	-2 504 668	-260 000	-2 764 668	-2 489 227	-275 441	

SIVISTYSTOIMEN TOIMIALA	Alkuper. TA 2019	Siitä muutos	TA + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toimintatuotot	4 870 851	0	4 870 851	5 872 922	-1 002 071	5 194 495
Toimintakulut	-96 620 608	-750 000	-97 370 608	-96 977 926	-392 682	-92 289 958
Toimintakate	-91 749 757	-750 000	-92 499 757	-91 105 004	-1 394 753	-87 095 463
Hallinto- ja talouspalvelut						
Toimintatuotot	500		500	1 773	-1 273	1 321
Toimintakulut	-922 292		-922 292	-889 982	-32 310	-821 100
Toimintakate	-921 792	0	-921 792	-888 209	-33 583	-819 779
Koulutuspalvelut						
Toimintatuotot	592 515		592 515	830 842	-238 327	806 652
Toimintakulut	-51 693 788	-800 000	-52 493 788	-53 150 413	656 625	-51 038 336
Toimintakate	-51 101 273	-800 000	-51 901 273	-52 319 571	-418 298	-50 231 684
Perusopetuksen erillishankkeet						
Toimintatuotot				546 992	-546 992	488 666
Toimintakulut				-691 906	691 906	-734 517
Toimintakate				-144 915	144 915	-245 850
Varhaiskasvatuspalvelut						
Toimintatuotot	3 123 780		3 123 780	3 051 376	72 404	2 992 255
Toimintakulut	-35 213 667	60 000	-35 153 667	-33 663 120	-1 490 547	-33 703 231
Toimintakate	-32 089 887	60 000	-32 029 887	-30 611 745	-1 418 142	-30 710 976
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut						
Toimintatuotot	207 750		207 750	243 745	-35 995	269 624
Toimintakulut	-3 212 115		-3 212 115	-3 171 772	-40 343	-3 067 168
Toimintakate	-3 004 365	0	-3 004 365	-2 928 026	-76 339	-2 797 544
Nuorisopalvelut						
Toimintatuotot	443 950		443 950	613 619	-169 669	635 976
Toimintakulut	-3 009 345		-3 009 345	-2 915 879	-93 466	-2 925 606
Toimintakate	-2 565 395	0	-2 565 395	-2 302 259	-263 136	-2 289 630
Liikuntapalvelut						
Toimintatuotot	159 000		159 000	146 043	12 957	152 664
Toimintakulut	-907 077		-907 077	-839 201	-67 876	-837 802
Toimintakate	-748 077	0	-748 077	-693 158	-54 919	-685 138
Hyvinvointipalvelut						
Toimintatuotot	343 356		343 356	438 533	-95 177	
Toimintakulut	-1 662 324	-10000	-1 672 324	-1 655 654	-16 670	
Toimintakate	-1 318 968	-10 000	-1 328 968	-1 217 121	-111 847	

YMPÄRISTÖTOIMIALA	Alkuper. TA 2019	Siitä muutos	TA+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2019
Toimintatuotot	27 408 522	230 000	27 638 522	27 710 380	-71 858	29 199 780
Toimintakulut	-31 510 237	-828 000	-32 338 237	-32 080 298	-257 940	-32 263 029
Toimintakate	-4 101 715	-598 000	-4 699 715	-4 369 918	-329 797	-3 063 250
Rakennusvalvonta PÄÄTT 7-2019						
Toimintatuotot	483 000	-225 492	257 508	257 508	0	550 479
Toimintakulut	-354 785	174 468	-180 317	-174 468	-5 849	-309 858
Toimintakate	128 215	-51 024	77 191	83 040	-5 849	240 621
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu PÄÄTT 7-2019						
Toimintatuotot	813 650	-567 620	246 030	245 987	43	864 496
Toimintakulut	-5 736 369	2 687 419	-3 048 950	-3 053 553	4 603	-5 829 664
Toimintakate	-4 922 719	2 119 799	-2 802 920	-2 807 567	4 647	-4 965 167
Tekninen keskus						
Toimintatuotot	2 359 580	197 334	2 556 914	2 401 884	155 030	4 132 247
Toimintakulut	-8 193 905	-2 057 027	-10 250 932	-10 567 648	316 716	-10 251 637
Toimintakate	-5 834 325	-1 859 693	-7 694 018	-8 165 764	471 746	-6 119 390
Tilakeskus						
Toimintatuotot	23 551 162	360 000	23 911 162	24 149 997	-238 835	23 467 164
Toimintakulut	-11 481 463	-823 000	-12 304 463	-11 757 657	-546 806	-11 073 606
Toimintakate	12 069 699	-463 000	11 606 699	12 392 341	-785 642	12 393 559
Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalvelut						
Toimintatuotot	181 130	225492	406 622	398 533	8 089	185 393
Toimintakulut	-4 876 659	-89 468	-4 966 127	-4 958 038	-8 089	-4 798 265
Toimintakate	-4 695 529	136 024	-4 559 505	-4 559 505	0	-4 612 872
Aluepelastuslaitos (sis. Ymp. hallinto- ja talouspalveluihin)						
Toimintakulut	-3 248 400		-3 248 400	-3 292 144	43 744	-3 184 946
Toimintakate	-3 248 400	0	-3 248 400	-3 292 144	43 744	-3 184 946
K-U Ympäristökeskus (sis. Ymp. hallinto- ja talouspalveluihin)						
Toimintakulut	-776 550		-776 550	-768 582	-7 968	-764 642
Toimintakate	-776 550	0	-776 550	-768 582	-7 968	-764 642
Maankäyttö ja yleiskaavoitus PÄÄTT 7-2019						
Toimintatuotot	20 000	-8 242	11 758	11 758	0	185 393
Toimintakulut	-867 056	427 077	-439 979	-439 979	0	-4 798 265
Toimintakate	-847 056	418 835	-428 221	-428 221	0	-4 612 872
Maankäyttö ja kaavoitus						
Toimintatuotot		248 528	248 528	244 713	3 815	185 393
Toimintakulut		-1 147 469	-1 147 469	-1 128 955	-18 514	-4 798 265
Toimintakate		0	-898 941	-884 242	-14 699	-4 612 872

Käyttötalouden kohderahoitteisten tehtävien toteutuminen

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA muutokset	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Tietotekniikka						
Toimintatulot	2 059 425	2 304 973		2 304 973	1 806 913	- 498 060
Liikevaihto	2 049 425	2 304 973		2 304 973	1 806 913	- 498 060
Muut tulot	10 000					0
Toimintamenot	2 011 274	2 304 973		2 304 973	1 806 913	- 498 060
Materiaalit ja palvelut	1313 354	1558 504	0	1558 504	1117 040	- 441 464
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	87 028	12 700		12 700	63 818	5118
Palvelujen ostot	1226 326	1545 804		1545 804	1053 222	- 492 582
Henkilöstön menot	465 019	495 080		495 080	495 944	864
Muut menot	232 901	251 389		251 389	193 929	- 57 460
Toimintakate	48 151	0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	194 625	223 000		223 000	239 258	16 258
Suunnitelman mukaiset poistot	194 625	223 000		223 000	239 258	16 258
Tilikauden tulos	- 146 474	- 223 000	0	- 223 000	- 239 258	- 16 258
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 146 474	- 223 000		- 223 000	- 239 258	- 16 258
Tehtävän kokonaiskustannukset	- 146 474	- 223 000		- 223 000	- 239 258	- 16 258

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA muutokset	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Tilakeskus						
Toimintatulot	23 467 164	23 551 162	0	23 551 162	24 149 997	598 835
Liikevaihto	114 319	111 990		111 990	117 596	5 606
Muut tulot	23 352 845	23 439 172		23 439 172	24 032 401	593 229
Toimintamenot	11 073 606	11 481 463	0	11 481 463	11 757 657	276 194
Materiaalit ja palvelut	6 862 889	7 096 269	0	7 096 269	8 027 494	931 225
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 071 515	4 417 828		4 417 828	4 287 137	- 130 691
Palvelujen ostot	2 791 374	2 678 441		2 678 441	3 740 357	1 061 916
Henkilöstön menot	1 731 232	1 905 500		1 905 500	1 777 750	- 127 750
Muut menot	2 479 485	2 479 694		2 479 694	1 952 413	- 527 281
Toimintakate	12 393 559	12 069 699	0	12 069 699	12 392 340	322 641
Poistot ja arvonalentumiset	7 270 637	8 260 000	0	8 260 000	8 361 420	101 420
Suunnitelman mukaiset poistot	7 270 637	8 260 000		8 260 000	7 688 099	- 571 901
Arvonalentumiset					673 322	673 322
Tilikauden tulos	5 122 922	3 809 699	0	3 809 699	4 030 920	221 221
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	5 122 922	3 809 699	0	3 809 699	4 030 920	221 221
Tehtävän kokonaiskustannukset	5 122 922	3 809 699	0	3 809 699	4 030 920	221 221

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelma Kunta ja liikelaitokset, sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2019	TA muutokset	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toimintatulot	60 984 487	-340 000	60 644 487	60 972 093	327 606
Myyntituotot	24 611 105	-150 000	24 461 105	24 227 158	-233 947
Maksutuotot	5 679 800	-10 000	5 669 800	5 444 552	-225 248
Tuet ja avustukset	1 101 550	100 000	1 201 550	1 935 395	733 845
Muut toimintatuotot	29 592 032	-280 000	29 312 032	29 364 988	52 956
Toimintamenot	-270 258 248	-7 990 955	-278 249 203	-282 031 842	-3 782 639
Henkilöstömenot	-72 783 570	-1 316 580	-74 100 150	-74 253 428	-153 277
Palvelujen ostot	-151 759 010	-5 937 655	-157 696 665	-163 514 262	-5 817 597
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 878 917	50 000	-12 828 917	-12 433 423	395 494
Avustukset muille	-10 511 598	-250 000	-10 761 598	-9 790 117	971 481
Muut toimintamenot	-22 325 153	-536 720	-22 861 873	-22 040 613	821 260
Toimintakate	-209 273 761	-8 330 955	-217 604 716	-221 059 749	-3 455 033
Verotulot	194 739 000	-6 014 659	188 724 341	189 728 117	1 003 776
Valtionosuudet	30 207 884	1 987 168	32 195 052	32 294 172	99 120
Rahoitustulot ja -menot	1 100 000	0	1 100 000	1 319 653	219 653
Korkotulot muilta	0	0	0	38 242	38 242
Korkotulot liikelaitoksilta	0	0	0	66 839	66 839
Muut rahoitustulot muilta	2 500 000	0	2 500 000	2 504 856	4 856
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilt	162 000	0	162 000	162 000	0
Korkomenot	-822 000	0	-822 000	-680 970	141 030
Muut rahoitusmenot	-740 000	0	-740 000	-771 315	-31 315
Vuosikate	16 773 123	-12 358 446	4 414 677	2 282 193	-2 132 484
Poistot ja arvonalentumiset	-19 891 000	0	-19 891 000	-18 032 945	1 858 055
Suunnitelman muk. poistot	-19 891 000	0	-19 891 000	-17 319 452	2 571 548
Arvonalentumiset	0	0	0	-713 493	-713 493
Tilikauden tulos	-3 117 877	-12 358 446	-15 476 323	-15 750 753	-274 429
Poistoeron vähennys	12 500	0	12 500	12 500	0
Tilikauden yli- / alijäämä	-3 105 377	-12 358 446	-15 463 823	-15 738 253	-274 429

Verotulot

Verotulojen erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	176 897	-6 465	170 432	171 561	1 129
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 269	-56	8 213	8 613	400
Kiinteistövero	9 573	507	10 080	9 555	-525
Yhteensä	194 739	-6 015	188 724	189 728	1 004

Kunnan tuloveron määräytymisperusteet	Tulovero-prosentti	Verotettava tulo, 1000 €	Muutos-%
Verovuosi 1999	17,75	393 741	7,0
Verovuosi 2000	17,75	425 873	8,2
Verovuosi 2001	17,75	449 296	5,5
Verovuosi 2002	18,25	471 061	4,8
Verovuosi 2003	18,25	490 608	4,1
Verovuosi 2004	18,25	509 608	3,9
Verovuosi 2005	18,25	539 432	5,9
Verovuosi 2006	18,75	580 798	7,7
Verovuosi 2007	18,75	628 298	8,2
Verovuosi 2008	18,75	675 989	7,6
Verovuosi 2009	18,75	681 137	0,8
Verovuosi 2010	19,00	699 840	2,7
Verovuosi 2011	19,00	735 873	5,1
Verovuosi 2012	19,00	769 241	4,5
Verovuosi 2013	19,00	800 139	4,0
Verovuosi 2014	19,50	821 411	2,7
Verovuosi 2015	19,50	839 547	2,2
Verovuosi 2016	19,50	848 170	1,0
Verovuosi 2017	19,50	836 556	-1,4
Verovuosi 2018	19,50	860 057	2,8
Verovuosi 2019	19,50	897 666	4,4

Kiinteistöveroprosentit	Nurmijärvi 2019
Yleinen	0,93
Vakituiset asuinrakennukset	0,41
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	0,93
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00
Rakentamattomat rakennuspaikat	3,93

Valtionosuudet

Valtionosuuksien erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	37 175	1 693	38 868	38 867	-1
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-6 967	294	-6 673	-6 573	100
Yhteensä	30 208	1 987	32 195	32 294	99

2.3 Investointiosan toteutuminen

Investointiosassa esitetään pitkävaikutteisten tuotanto-
välineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja
kaluston hankinta sekä rahoitusosuudet ja omaisuuden
myynti. Investointiosan toteutuminen esitetään vastaa-
valla tavalla talousarviossa huomioiden valtuuston aset-
tamat sitovat määrärahat ja tuloarviot.

Kiinteän omaisuuden lisäyksissä on maankäytösopi-
muksilla hankittavien maa-alueiden lisäystä 3,2 milj. eu-
roa (laskennallinen erä, ei vaadi rahoituksellista katetta).

Investointiosan toteutuminen		Alkuper. TA 2019	Siitä muutos	TA+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kiinteä omaisuus	netto	-1 000 000	1 000 000	0	-2 986 678	-2 986 678
Maa-alueiden hankinta	kulut	-2 500 000	1 000 000	-1 500 000	-1 202 900	297 100
Maa-alueiden myynti	tuotot	1 500 000		1 500 000	1 427 352	-72 648
Maankäyttösop. hankitut maa-alueet	Kulut				-3 211 130	-3 211 130
Osakkeet ja osuudet	netto	0	-351 000	-351 000	-270 918	80 082
Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy	kulut	0	-351 000	-351 000	-350 429	571
Osakkeiden myynti	tuotot	0	0	0	79 511	79 511
Talonrakennus	netto	-16 160 000	3 555 000	-12 605 000	-10 938 332	1 666 668
Terveyskeskuksen peruskorjaus, osa C	netto	-100 000	0	-100 000	-63 789	36 211
Metsolan päiväkot, uudisrakennus	netto	-4 000 000	1 500 000	-2 500 000	-1 755 413	744 587
Suopolun päiväkodin peruskorjaus	netto	-20 000	10 000	-10 000	0	10 000
NYK, peruskorjaus	netto	-100 000	80 000	-20 000	-1 286	18 714
Palveluverkkosuunnitelma, lukio ja kirjasto	netto	-180 000	120 000	-60 000	-38 513	21 487
Maaniitun koulu, peruskorjaus 2017-2020	netto	-2 015 000	915 000	-1 100 000	-692 155	407 845
Syrjälän koulu, lvi ja sisäilmakorjaus	netto	-300 000	100 000	-200 000	-164 738	35 262
Nukarin koulu, rak A ja B peruskorjaus	netto	-1 580 000	0	-1 580 000	-1 718 584	-138 584
Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio	netto	-200 000	-60 000	-260 000	-261 965	-1 965
Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt	netto	-250 000	150 000	-100 000	-70 747	29 253
Ompulinna, julkisivukorjaus	netto	-575 000	245 000	-330 000	-329 577	423
Nurmijärven aluekeittiö	netto	-2 950 000	-780 000	-3 730 000	-3 852 026	-122 026
Mäntysalon koulun palvelukeittiö	netto	-50 000	0	-50 000		50 000
Klaukkalan alueen palvelukeittiö	netto	-100 000	0	-100 000	-86 976	13 024
Työterveyshuolto, lisätilat	netto	-320 000	220 000	-100 000		100 000
Rajamäen alueen palvelukeittiöt	netto	-750 000	250 000	-500 000	-352 480	147 520
Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt	netto	-300 000	300 000	0		0
Rajamäentie 9, hammashoitola	netto	-670 000	635 000	-35 000	-34 930	70
Lukitusmuutokset	netto	-35 000	0	-35 000	-30 152	4 848
Muut pienet hankkeet	netto	-100 000	-25 000	-125 000	-110 123	14 877
Taabor, pärekatot	netto	-30 000	0	-30 000	0	30 000
Pitkäaikaissosastot, Rajamäentie 9 A	netto	-30 000	-10 000	-40 000	-34 093	5 907
Kunnanvirasto, pihat	netto	-100 000	0	-100 000	-100 260	-260
Haja-asutusalueen jätevesijärjestelmät	netto	-75 000	25 000	-50 000	-19 361	30 639
Ulkoleikkivälineiden uusimiset	netto	-40 000	0	-40 000	-41 412	-1 412
Mäntysalon koulu, ikkunoiden kunnostus	netto	-30 000	0	-30 000	-23 045	6 955
7 veljeksien koulu, ikkunoiden uusiminen	netto	-50 000	50 000	0		0
Klaukkalan koulu 75, p-alue	netto	-50 000	-50 000	-100 000	-66 006	33 994
Monikko	netto	-30 000	0	-30 000	0	30 000
Kino Juha	netto	-300 000	-150 000	-450 000	-437 625	12 375
Pihat: Mäntysalon päiväkot	netto	-300 000	0	-300 000	-271 572	28 428
Pihat: Urheilupuiston koulu	netto	-300 000	0	-300 000	-242 335	57 665
Isoniitun koulu	netto	-100 000	0	-100 000	-65 678	34 322
Karhunkorven koulu	netto	-70 000	0	-70 000	-73 471	-3 471
Metsäkylän koulu	netto	-30 000	0	-30 000	0	30 000
Rajamäen koulu, rak c	netto	-30 000	30 000	0	-18	-18
Kiinteät rakenteet ja laitteet	netto	-16 760 000	2 835 000	-13 925 000	-12 542 090	1 382 910
Kunnallistekniikan rakentaminen	netto	-12 760 000	2 635 000	-10 125 000	-8 990 523	1 134 477
	tuotot	450 000	-250 000	200 000	64 403	-135 597
	kulut	-13 210 000	2 885 000	-10 325 000	-9 054 926	1 270 074
Klaukkalan tieverkko	netto	-350 000	200 000	-150 000	26 896	176 896
	tuotot	0	0	0	0	0
	kulut	-350 000	200 000	-150 000	26 896	176 896
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	netto	-3 650 000	0	-3 650 000	-3 578 464	71 536
	tuotot	0	163 240	163 240	436 140	272 900
	kulut	-3 650 000	-163 240	-3 813 240	-4 014 604	-201 364
Irtaimisto	netto	-1 190 000	-10 000	-1 200 000	-248 446	951 554
Ylin päätöksenteko	netto	-250 000	0	-250 000	425 890	675 890
	tuotot				433 315	
	kulut				-7 424	
Konsernipalvelut	netto	-225 000	0	-225 000	-162 041	62 959
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	netto	-330 000	-10 000	-340 000	-265 985	74 015
Ympäristötoimiala	netto	-385 000	0	-385 000	-246 310	138 690
Kunta yhteensä	netto	-35 110 000	7 029 000	-28 081 000	-26 986 463	1 094 537
	tuotot	1 950 000	-86 760	1 863 240	2 540 721	677 481
	kulut	-37 060 000	7 115 760	-29 944 240	-26 316 054	3 628 186
Nurmijärven Vesi						
Nettoinvestoinnit	netto	-7 940 000	1 517 000	-6 423 000	-6 101 353	321 647
Aleksia						
Nettoinvestoinnit	netto	-395 000	80 000	-315 000	-114 485	200 515
Kunta ja liikelaitokset yhteensä	netto	-43 445 000	8 626 000	-34 819 000	-33 202 302	1 616 698
	tuotot	1 950 000	-86 760	1 863 240	2 540 721	677 481
	kulut	-45 395 000	8 712 760	-36 682 240	-32 531 893	4 150 347

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus, anto- ja ottolaina sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Rahoitusosan toteutumiseen laskelmassa on peruskunnan luvut ilman liikelaitoksia. Valtuustoon nähdessä sitovat tasot ovat nettoinvestoinnit ja lainakannan muutos.

Rahoitusosa Kunta sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2019	TA muutokset	Muutettu TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	13 252 143		13 252 143	-1 795 235	15 047 378
Tulorahoituksen korjauserät	-3 400 000		-3 400 000	-2 393 100	-1 006 900
Toiminnan rahavirta	9 852 143	0	9 852 143	-4 188 335	14 040 478
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-37 060 000	7 115 760	-29 944 240	-29 527 184	-417 056
Rah.osuudet investointimenoihin	450 000	-86 760	363 240	600 543	-237 303
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	4 900 000		4 900 000	4 335 386	564 614
Investointien rahavirta	-31 710 000	7 029 000	-24 681 000	-24 591 255	-89 745
Toiminnan ja investointien rahavirta	-21 857 857	7 029 000	-14 828 857	-28 779 590	13 950 733
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset			0	-180 277	180 277
Antolainasaamisten vähennykset			0	431 571	-431 571
Antolainauksen muutokset	0	0	0	251 294	-251 294
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	36 700 000	3 300 000	40 000 000	30 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 600 000	0	-12 600 000	-10 540 163	-2 059 837
Lyhytaikaisten lainojen muutos		3 700 000	3 700 000	10 989 492	-7 289 492
Lainakannan muutokset	24 100 000	7 000 000	31 100 000	30 449 329	650 671
Oman pääoman muutokset				-253 427	253 427
Muut maksuvalmiuden muutokset				1 963 281	
Vaikutus maksuvalmiuteen	2 242 143	14 029 000	16 271 143	3 630 887	12 640 256

2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Käyttötalousosa, 1000€	Sitovuus	Alkup. TA 2019	Siitä muutos	TA+muut 2019	TP 2019	Poikkeama
Ylin päätöksenteko						
Omaisuuuden tuotot ja hallinta	N	6 600	- 570	6 030	5 631	- 399
Rajamäen Uimahalli	N	- 790		- 790	- 802	- 12
Yhteiset toiminnot	N	- 3 252		- 3 252	- 3 133	119
Tarkastuslautakunta	N	- 66		- 66	- 52	14
Sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot		- 113 698	- 6 195	- 119 893	- 125 800	- 5 907
Konsermipalvelut						
Hallintopalvelut	N	- 732	- 108	- 840	- 880	- 40
Henkilöstöpalvelut	N	- 1362		- 1362	- 1021	341
Talouspalvelut	N	- 986		- 986	- 956	30
Viestintä- ja markkinointipalvelut	N	- 394		- 394	- 356	38
Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut	N	- 2 505	- 260	- 2 765	- 2 489	275
Sivistystoimen toimiala						
Hallinto- ja talouspalvelut	N	- 922		- 922	- 888	34
Koulutuspalvelut	N	- 51 101	- 800	- 51 901	- 52 320	- 418
Perusopetuksen erillishankkeet	N				- 145	- 145
Varhaiskasvatuspalvelut	N	- 32 090	60	- 32 030	- 30 612	1418
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	N	- 3 004		- 3 004	- 2 928	76
Nuorisopalvelut	N	- 2 565		- 2 565	- 2 302	263
Liikuntapalvelut	N	- 748		- 748	- 693	55
Hyvinvointipalvelut	N	- 1319	- 10	- 1329	- 1217	112
Ympäristötoimiala						
Rakennusvalvonta PÄÄTT 7- 2019	N	128	- 51	77	83	6
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu PÄÄTT 7- 2019	N	- 4 923	2 120	- 2 803	- 2 808	- 5
Tekninen keskus	N	- 5 834	- 1860	- 7 694	- 8 166	- 472
Tilakeskus	N	12 070	- 463	11 607	12 392	786
Ymp.toimialan hallinto- ja talouspalvelut	N	- 4 696	136	- 4 560	- 4 560	
Aluepelastuslaitos	N	- 3 248		- 3 248	- 3 292	- 44
Keski- Uudenmaan Ympäristökeskus	N	- 777		- 777	- 769	8
Maankäyttö ja yleiskaavoitus PÄÄTT 7- 2019	N	- 847	419	- 428	- 428	
Maankäyttö ja kaavoitus	N		- 899	- 899	- 884	15
Tuloslaskelmaosa						
Verotulot		194 739		194 739	189 728	- 5 011
Valtionosuudet		30 208		30 208	32 294	2 086
Rahoitustuotot ja -kulut		1 100		1 100	1 516	416
Vuosikate	N	13 857	- 8 001	5 856	- 1 795	- 6 194

Investointiosa						
Maanhankinta	N	- 1000	1000		- 2 987	- 2 987
Maa- alueiden hankinta		- 2 500	1000	- 1500	- 4 414	- 2 914
Maa- alueiden myynti		1500		1500	1427	- 73
Osakkeet	N		- 351	- 351	- 271	1
Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy			- 351	- 351	- 350	1
Osakkeiden myynti					80	
Talonrakennus						
Terveyskeskuksen peruskorjaus	N	- 100		- 100	- 64	36
Metsolan päiväkot, uudisrakennus	N	- 4 000	1500	- 2 500	- 1755	745
Suopolun päiväkodin peruskorjaus	N	- 20	10	- 10		10
NYK, peruskorjaus	N	- 100	80	- 20	- 1	19
Palveluverkkosuunnitelma, lukio ja kirjasto	N	- 180	120	- 60	- 39	21
Maaniitun koulu, peruskorjaus	N	- 2 015	915	- 1 100	- 692	408
Syrjälän koulu, lvi ja sisäilmakorjaus	N	- 300	100	- 200	- 165	35
Nukarin koulu, rak. A ja B peruskorjaus	N	- 1580		- 1580	- 1719	- 139
Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio	N	- 200	- 60	- 260	- 262	- 2
Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt	N	- 250	150	- 100	- 71	29
Ompulinna, julkisivukorjaus	N	- 575	245	- 330	- 330	
Nurmijärven aluekeittiö	N	- 2 950	- 780	- 3 730	- 3 852	- 122
Mäntysalon koulun palvelukeittiö	N	- 50		- 50		50
Klaukkalan alueen palvelukeittiö	N	- 100		- 100	- 87	13
Rajamäen aluekeittiömuutos	N	- 750	250	- 500	- 352	148
Työterveyshuolto, lisätilat	N	- 320	220	- 100		100
Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt	N	- 300	300			
Rajamäentie 9, hammashoitola	N	- 670	635	- 35	- 35	
Lukitusmuutokset	N	- 35		- 35	- 30	5
Muut pienet hankkeet	N	- 100	- 25	- 125	- 110	15
Taabor, pärekatot	N	- 30		- 30		30
Pitkäaikaisosastot, Rajamäentie 9 A	N	- 30	- 10	- 40	- 34	6
Kunnanvirasto, pihat	N	- 100		- 100	- 100	
Haja- asutusalueen jätevesijärjestelmät	N	- 75	25	- 50	- 19	31
Ulkoleikkivälineiden uusimiset	N	- 40		- 40	- 41	- 1
Mäntysalon koulu, ikkunoiden kunnostus	N	- 30		- 30	- 23	7
7 veljeksien koulu, ikkunoiden uusiminen	N	- 50	50			
Klaukkalan koulu 75, p- alue	N	- 50	- 50	- 100	- 66	34
Monikko	N	- 30		- 30		30
Kino Juha	N	- 300	- 150	- 450	- 438	12
Pihat: Mäntysalon päiväkot	N	- 300		- 300	- 272	28
Pihat: Urheilupuiston koulu	N	- 300		- 300	- 242	58
Isoniitun koulu	N	- 100		- 100	- 66	34
Karhunkorven koulu	N	- 70		- 70	- 73	- 3
Metsäkylän koulu	N	- 30		- 30		30
Rajamäen koulu, rak c	N	- 30	30			
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Kunnallistekniikan rakentaminen	N	- 10 975	2 355	- 8 620	- 8 991	- 371
Klaukkalan tieverkko	N	- 350	200	- 150	27	177
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	N	- 3 650		- 3 650	- 3 578	72
Irtaimisto						
Ylin päätöksenteko	N	- 250		- 250	426	676
Konsernipalvelut	N	- 225		- 225	- 162	63
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	N	- 330	- 10	- 340	- 266	74
Ympäristötoimiala	N	- 385		- 385	- 246	139
Rahoitusosa						
Nettoinvestoinnit	N	- 33 325	6 749	- 26 576	- 26 986	- 490
Lainakannan muutokset	N	27 400		27 400	30 449	3 049

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Nurmijärven kunnan tuloslaskelma

Tuloslaskelma, €	2019	2018
Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen		
Toimintatuotot		
Myyntituotot	13 152 504,06	81 292 002,47
Maksutuotot	5 428 877,24	14 715 892,42
Tuet ja avustukset	1 935 394,66	2 130 010,31
Muut toimintatuotot	11 061 923,76	5 767 526,36
	31 578 699,72	103 905 431,56
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-59 485 127,63	-81 758 926,64
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 879 747,90	-16 850 223,05
Muut henkilösivukulut	-1 888 552,33	-2 919 458,57
Palvelujen ostot	-152 561 340,51	-174 412 339,33
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 164 976,96	-15 283 968,87
Avustukset	-9 790 116,73	-14 942 563,93
Muut toimintakulut	-3 868 587,11	-5 180 174,27
	-252 638 449,17	-311 347 654,66
Toimintakate	-221 059 749,45	-207 442 223,10
Verotulot	189 728 117,42	183 173 212,00
Valtionosuudet	32 294 172,00	30 117 105,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	835,05	760,62
Muut rahoitustuotot	2 504 856,46	2 156 499,47
Korkokulut	-576 723,60	-1 251 488,87
Muut rahoituskulut	-609 315,29	-6 159,78
	1 319 652,62	899 611,44
Vuosikate	2 282 192,59	6 747 705,34
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 319 452,12	-18 854 035,63
Arvonalentumiset	-713 493,27	
	-18 032 945,39	-18 854 035,63
Tilikauden tulos	-15 750 752,80	-12 106 330,29
Poistoeron vähennys	12 500,00	12 500,00
Tilikauden yli- / alijäämä	-15 738 252,80	-12 093 830,29

3.2 Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma, € Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 282 193	6 747 705
Tulorahoituksen korjauserät	-2 393 100	-582 467
Toiminnan rahavirta	-110 907	6 165 239
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-35 743 023	-29 992 116
Rahoitusosuudet investointimenoihin	600 543	995 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	4 335 386	2 579 691
Investointien rahavirta	-30 807 094	-26 417 425
Toiminnan ja investointien rahavirta	-30 918 001	-20 252 186
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-186 977	-462 249
Antolainasaamisten vähennykset	431 571	0
Antolainauksen muutokset	244 594	-462 249
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000 000	25 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10 836 463	-9 273 723
Lyhytaikaisten lainojen muutos	11 116 096	-289 997
Lainakannan muutokset	30 279 633	15 436 280
Oman pääoman muutokset	-256 427	-178 616
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-7 739	-40 835
Vaihto-omaisuuden muutos	11 441	54 306
Saamisten muutos	4 200 173	2 346 137
Korottomien velkojen muutos	12 223	4 688 967
Muut maksuvalmiuden muutokset	4 216 098	7 048 575
Rahoituksen rahavirta	34 483 898	21 843 990
Rahavarojen muutos	3 565 897	1 591 804
Rahavarat 31.12	26 052 976	22 487 079
Rahavarat 1.1.	22 487 079	20 895 275

3.3 Nurmijärven kunnan tase

Tase, €		
Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2019	TP 2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	345 838 005,70	330 915 351,54
Aineettomat hyödykkeet	2 598 735,67	326 253,29
Tietokoneohjelmistot	194 868,63	326 253,29
Muut pitkävaikutteiset menot	2 403 867,04	0,00
Aineelliset hyödykkeet	293 621 747,43	280 957 728,97
Maa- ja vesialueet	64 744 799,03	61 758 121,42
Rakennukset	101 460 393,84	105 876 077,14
Kiinteät rakenteet ja laitteet	99 002 275,01	94 109 822,57
Koneet ja kalusto	2 499 592,06	3 507 802,66
Ennakkomaksut ja kesk. hankir	25 914 687,49	15 705 905,18
Sijoitukset	49 617 522,60	49 631 369,28
Osakkeet ja osuudet	32 351 876,89	32 121 129,61
Muut lainasaamiset	16 598 226,68	17 029 797,68
Muut saamiset	667 419,03	480 441,99
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 263 716,67	2 217 427,96
Valtion toimeksiannot	1 059 669,90	1 179 947,62
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	998 593,33	833 147,26
Muut toimeksiannot	205 453,44	204 333,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT	35 649 917,96	36 295 635,30
Vaihto-omaisuus	425 928,60	437 369,41
Aineet ja tarvikkeet	425 928,60	437 369,41
Saamiset	9 171 013,24	13 371 186,49
Pitkäaikaiset saamiset	749 860,25	59 684,07
Muut saamiset	749 860,25	59 684,07
Lyhytaikaiset saamiset	8 421 152,99	13 311 502,42
Myyntisaamiset	4 974 417,09	4 867 611,22
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	1 460 859,80	2 602 678,43
Siirtosaamiset	1 985 876,10	5 841 212,77
Rahoitusarvopaperit	170 784,85	170 784,85
Osakkeet ja osuudet	170 784,85	170 784,85
Rahat ja pankkisaamiset	25 882 191,27	22 316 294,55
VASTAAVAA YHTEENSÄ	383 751 640,33	369 428 414,80

Tase, €		
Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2019	TP 2018

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	121 764 296,29	137 758 975,76
Peruspääoma	84 194 875,98	84 194 875,98
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	53 307 673,11	65 657 930,07
Tilikauden yli-/alijäämä	-15 738 252,80	-12 093 830,29
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	306 249,97	318 749,97
Poistoero	306 249,97	318 749,97
PAKOLLISET VARAUKSET	3 972 657,27	3 972 657,27
Muut pakolliset varaukset	3 972 657,27	3 972 657,27
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 530 632,12	2 492 082,84
Valtion toimeksiannot	1 216 988,06	1 346 342,81
Lahjoitusrahastojen pääomat	998 593,33	833 147,26
Muut toimeksiantojen pääomat	315 050,73	312 592,77
VIERAS PÄÄOMA	255 177 804,68	224 885 948,96
Pitkäaikainen	119 716 050,20	136 506 208,36
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	99 132 879,28	118 253 676,46
Lainat julkisyhteisöltä	55 727,54	68 693,40
Saadut ennakot	2 072 119,00	966 444,00
Liittymismaksut ja muut velat	18 455 324,38	17 217 394,50
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	135 461 754,48	88 379 740,60
Joukkovelkakirjalainat	51 000 000,00	40 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	49 120 807,88	10 820 591,18
Lainat julkisyhteisöltä	12 965,86	15 871,67
Lainat muilta luotonantajilta	205 465,74	89 380,87
Saadut ennakot	3 025 727,14	2 727 457,08
Ostovelat	9 386 656,13	16 236 733,22
Muut velat	1 441 186,38	3 177 779,55
Siirtovelat	21 268 945,35	15 311 927,03
VASTATTAVAA	383 751 640,33	369 428 414,80

3.4 Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma, €	2019	2018
Toimintatuotot	246 360 066	250 158 225
Toimintakulut	-451 874 979	-444 329 354
Osuus osakkuusyhtiön voitosta(tappiosta-)	19 114	-15 138
Toimintakate	-205 495 800	-194 186 267
Verotulot	189 728 117	183 173 212
Valtionosuudet	35 375 370	33 115 136
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	58 010	47 597
Muut rahoitustuotot	908 829	1 425 532
Korkokulut	-1 428 699	-1 973 855
Muut rahoituskulut	-253 137	-713 951
	-714 997	-1 214 677
Vuosikate	18 892 690	20 887 404
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-28 738 758	-28 184 975
Omistuksen eliminointierot	9 973	-45 377
Arvonalentumiset	-33 603	-6 568
	-28 762 387	-28 236 920
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	-9 869 698	-7 349 516
Tilinpäätössiirrot		-13 069
Tilikauden verot	-1 379 286	-1 158 326
Laskennalliset verot	-343 785	-382 593
Vähemmistöosuudet	28 856	5 502
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-11 563 912	-8 898 002

3.5 Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2019	TP 2018
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	18 893	20 887
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden verot	-1 379	-1 158
Tulorahoituksen korjauserät	-2 657	-1 540
Toiminnan rahavirta	14 856	18 189
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-91 810	-52 213
Rahoitusosuudet investointimenoihin	601	1 054
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 092	3 956
Investointien rahavirta	-69 118	-47 202
Toiminnan ja investointien rahavirta	-54 262	-29 013
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-66	-327
Antolainasaamisten vähennykset	339	0
Antolainauksen muutokset	272	-326
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	55 238	44 971
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-14 302	-12 564
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14 955	0
Lainakannan muutokset	55 890	32 406
Oman pääoman muutokset	-256	-191
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30	-154
Vaihto-omaisuuden muutos	-118	-64
Saamisten muutos	-12 516	953
Korottomien velkojen muutos	12 148	6 585
Muut maksuvalmiuden muutokset	-516	7 319
Rahoituksen rahavirta	55 390	39 208
Rahavarojen muutos	1 128	10 195
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	53 871	52 743
Kassavarat 1.1	52 743	42 548

3.6. Nurmijärven kunnan konsernitase

Konsernitase, €	2019	2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	524 383 140	481 869 166
Aineettomat hyödykkeet	4 863 133	2 265 122
Aineettomat oikeudet	615 987	687 123
Muut pitkävaikutteiset menot	4 247 146	1 577 097
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet		903
Aineelliset hyödykkeet	497 733 334	457 557 138
Maa- ja vesialueet	67 599 230	64 165 404
Rakennukset	217 992 205	209 153 107
Kiinteät rakenteet ja laitteet	160 291 710	151 757 615
Koneet ja kalusto	6 746 417	7 237 350
Muut aineelliset hyödykkeet	1 308 178	1 210 431
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	43 795 593	24 033 231
Sijoitukset	21 786 673	22 046 905
Osakkuusyhteisöosuudet	2 557 768	2 461 911
Muut osakkeet ja osuudet	14 018 373	14 102 174
Muut lainasaamiset	4 825 070	5 166 367
Muut saamiset	385 462	316 453
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 445 256	1 404 729
Valtion toimeksiannot	25 818	143 164
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 129 917	962 590
Muut toimeksiantojen varat	289 521	298 976
VAIHTUVAT VASTAAVAT	92 181 202	78 419 108
Vaihto-omaisuus	1 674 344	1 556 424
Aineet ja tarvikkeet	1 454 939	1 473 502
Keskeneräiset tuotteet	90 473	82 922
Muu vaihto-omaisuus	1 362	0
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	127 570	0
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	888 526	283 978
Lainasaamiset	124 753	124 731
Muut saamiset	763 773	159 247
Lyhytaikaiset saamiset	35 747 621	23 836 197
Myyntisaamiset	17 121 405	13 245 999
Muut saamiset	5 445 969	3 849 160
Siirtosaamiset	13 180 248	6 741 039
Rahoitusarvopaperit	18 436 656	13 141 230
Osakkeet ja osuudet	172 484	173 274
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	248 640	130 240
Muut arvopaperit	18 015 532	12 837 716
Rahat ja pankkisaamiset	35 434 054	39 601 279
VASTAAVAA YHTEENSÄ	618 009 597	561 693 003

Konsernitase, €	2019	2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	172 154 668	183 975 006
Peruspääoma	84 194 876	84 194 875
Muut omat rahastot	14 578 174	14 836 360
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	84 945 530	93 841 773
Tilikauden yli/alijäämä	-11 563 912	-8 898 002
VÄHEMMISTÖOSUUDET	280 904	309 657
PAKOLLISET VARAUKSET	4 984 487	5 216 625
Eläkevaraukset	20 614	23 800
Muut pakolliset varaukset	4 963 873	5 192 826
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 869 654	2 859 332
Valtion toimeksiannot	1 340 618	1 489 507
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 129 317	962 000
Muut toimeksiantojen pääomat	399 718	407 826
VIERAS PÄÄOMA	437 719 884	369 332 381
Pitkäaikainen vieras pääoma	261 091 752	257 841 858
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	210 977 643	209 757 653
Lainat julkisyhteisöiltä	60 110	75 096
Saadut ennakot	2 072 152	966 477
Liittymismaksut ja muut velat	42 769 767	42 071 765
Laskennalliset verovelat	5 212 081	4 970 866
Lyhytaikainen vieras pääoma	176 628 132	111 490 523
Joukkovelkakirjalainat	54 236 784	40 000 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	55 616 721	15 165 221
Lainat julkisyhteisöiltä	14 988	17 894
Saadut ennakot	3 815 594	3 461 170
Ostovelat	22 207 255	22 609 686
Muut velat	6 020 176	6 837 967
Siirtovelat	34 517 134	23 301 675
Laskennalliset verovelat	199 479	96 909
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	618 009 597	561 693 003

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Maa-alueet

Maa-alueet on erillisarvostettu maaomaisuusrekisteriin kiinteistö-/tonttikohtaisesti niiden hankintahintaan vuoden 2012 alusta lukien.

Maankäyttösoimusten perusteella saatujen maa-alueiden hankintahintana on käytetty luovutuskirjaan merkittyä laskennallista arvoa.

Investointihankintana maa-alueisiin sekä ennakkomaksuina vieraan pääoman muihin velkoihin on kirjattu ne maankäyttösoimukset, joissa on jäljellä vastaisia velvoitteita. Ennakkomaksut tuloutetaan kunnallistekniikan rakentamiskustannusten suhteessa alueen rakentamisaikana.

Ilvesvuoren alueen maa-alueiden hankintahintaan on aktivoitu maanjalostus-kustannuksia vuosien 2012 - 2014 aikana yhteensä 4 866 704,65 euroa. Kirjauskäytäntö lisää Ilvesvuoren alueen myytävien tonttien tasearvoa, jolloin tulosvaikutteinen myyntivoitto jää pienemmäksi ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo suuremmaksi. Vastaavasti, kun maanjalostuskustannuksia ei aktivoida poistonlaiseen omaisuuteen, poistot pienenevät ja vaikuttavat näin tulokseen parantaen sitä.

Muut pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoön vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Vuoden 2019 tilinpäätökseen kirjattiin arvonalennuksia 673 322,00 euroa. Lepsämän ja Valkjärven koulupaloista johtuvat arvonalennukset ovat 518 243,57 euroa.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoön. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoön. Sijoituksiin sisältyy liittymismaksusaamiset Nurmijärven Sähkö Oy:ltä vuodesta 2007 alkaen. Aikaisempina vuosina sähköliittymismaksut on aktivoitu pysyviin vastaaviin.

Pysyvien vastaavien sijoituksissa on pääomainsaamiaisia Rajamäen Uimahalli Oy:ltä 12 007 000 euroa ja Arkadian Koulukiinteistöt Oy:ltä 4 591 226,68 euroa. Rajamäen Uimahalli Oy:n pääomainsaamista on tuloksi kirjaamatonta korkoa kertynyt 31.12.2019 mennessä 2 543 897,00 euroa. Arkadian Koulukiinteistöt Oy:lle annetusta pääomainsaamista ei kerry korkotuottoa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostuksessa on käytetty keskihintamenetelmää.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronavaihtosopimuksia. Kaikki koronavaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut osan pitkäaikaisten lainojen vaihtuvista koroista koronavaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronavaihtosopimuksia on voimassa 15,0 milj. eurolle 25.10.2022 asti ja 20,0 milj. eurolle 25.10.2024.

Koronavaihtosopimuksen kassavirrat kirjataan tulosaikutteisesti vuonna 2019 muihin rahoituskuluihin. Vuonna 2018 koronavaihtosopimusten kassavirrat kirjattiin korkokuluihin.

Kunta saa/maksaa 3 kk:n euribor-korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Koronavaihtosopimusten taloudellinen vaikutus on vuonna 2019 yhteensä 597 742,03 euroa.

4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että Nurmijärven kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2018 lähtien ja palveluiden tuottamisen vastuu siirtyi kunnalta kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien. Liikkeenluovutuksessa kunnalta siirtyi 600 työntekijää yhtymälle. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä kunnan toimintakate oli 211 552 347 euroa, josta hyvinvointitoimialan osuus oli 117 304 826 euroa. Hyvinvointitoimialan vuoden 2018 toimintakatteeseen sisältyy liikuntapalvelujen tuottoja ja kuluja nettona 685 138 euroa. Liikuntapalvelut sisältyvät vuoden 2019 tilinpäätöksessä sivistys- ja hyvinvointitoimialan alaisuuteen. Edellä mainitut muutokset vaikuttavat varsinkin tuottojen ja kulujen tilikausien väliseen vertailuun. Lisäksi terveyskeskuksen röntgentoiminta siirrettiin 1.1.2019 alkaen HUS Kuvantamiselle. Liikkeenluovutuksessa muutama työntekijä siirtyi HUS Kuvantamisen palvelukseen.

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä palvelujen ostoihin kohdentuu sosiaali- ja terveyspalvelujen ostoja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymältä 124 106 187,29 euroa. Vastaavat toiminnot ovat ennen vuotta 2019 kuuluneet Hyvinvointitoimialalle. Sote-toimintojen siirtymisen myötä myös henkilöstökuluissa ja toimintatuotoissa on merkittävä ero tilikausien 2018 ja 2019 välillä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen käytössä oleva irtain omaisuus myytiin 1.1.2019 tasearvolla 403 756,27 euroa kuntayhtymälle. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka sovittiin maksettavaksi kahdessa erässä v.2019 ja v.2020, yhteensä 3 954 925,92 euroa. Maksu on pelkästään tasevaikutteinen, eli se ei vaikuta kunnan tulokseen. HUS kuvantamiselle myytiin terveyskeskuksen röntgenlaitteisto 1.1.2019 tasearvolla 31 666,70 euroa. HUS Kuvantamiselle siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka 28 051,33 euroa maksettiin vuonna 2019 tasevaikutuksella.

Myyntituotot kunnilta ja kuntayhtymiltä sekä palveluiden ostot kunnilta ja kuntayhtymiltä sisältävät vuoden 2018 osalta Nurmijärven kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän väliset kirjaukset, jotka on kirjattu ns. kuittausmenettelyn mukaisesti. BDO Oy on antanut 11.10.2018 lausunnon Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän ja sen jäsenkuntien välisen liiketapahtumien kirjaamisesta kuntien kirjanpitoon. Kuittausmenettely on huomioitava vuosien välisessä vertailussa. Vaikutus on yhteensä 65 391 743,42 euroa.

Kunnan organisaatorakenne uudistui 1.1.2019 alkaen. Uudistuksessa elinkeino- ja kuntakehityskeskuksen toiminta päätettiin purkaa ja maankäyttö ja yleiskaavoitus sijoittaa jatkossa ympäristötoimialalle omaksi tulosalueeksi. Yritystoiminnan kehittäminen ja muut elinvoimatehtävät, sekä toisaalta strategiset tehtävät koottiin konsernipalveluihin (ent. keskushallinnon toimiala) elinvoima- ja kuntakehityspalvelut –tulosalueeksi. Tulosalueelle siirtyivät myös kuntaan jäävät työllisyyden hoitoon liittyvät tehtävät. Sote-toimintojen siirtymisen myötä hyvinvointitoimiala lakkautettiin ja hyvinvoinnin edis-

tämisen tehtävät liitettiin osaksi sivistys- ja hyvinvointitoimialaa. Liikuntapalvelujen tulosalue siirtyi myös hyvinvointitoimialalta sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Lisäksi kasvun ja oppimisen tukipalvelut (kuraattori- ja psykologipalvelut), kotoutumispalvelut (ent. maahanmuuttopalvelut) ja hyvinvoinnin edistäminen – yksikkö muodostavat sivistys- ja hyvinvointitoimialalle uuden hyvinvointipalvelujen tulosalueen. Ympäristötoimialan organisaatiota arvioitiin uudelleen alkuvuodesta 2019 ja elokuun alusta toteutettiin tulosaluemuutoksia. Maankäyttö ja yleiskaavoitus, asemakaavoitus sekä kiinteistö- ja mittaustoimi yhdistettiin maankäytön ja kaavoituksen tulosalueeksi. Kunnallistekniikan suunnittelun tulosityksikkö ml. joukkoliikenne siirtyi teknisen keskuksen tulosalueelle. Rakennusvalvonnan tulosalue puolestaan siirtyi hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelle tulosityksiköksi.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Edellisten tilikausien yli/alijäämään on tilikaudella tehty oikaisuja yhteensä 373.168,28 euroa.

Summa koostuu vakuutusyhtiön laskuista koskien työtaturma- ja ammattitautivakuutusta vuosilta 2017 ja 2018, valinnanvapauskokeilun omarahoitusosuudesta vuodelle 2018 ja lakkautetun liikelaitoksen, Nurmijärven Työterveys, taseen saldon siirrosta kunnalle.

4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Konserniin on liittynyt 1.1.2019 Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä 21,60 % osuudella ja loppuvuodesta Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy 100 % osuudella.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Keudan tietoja muutettu v.2018, kun oli virheellisesti käytetty kuntayhtymän lukuja. Keuda on nykyään konserni.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset käyttöomaisuuteen sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Tytäryhteisöjen taseessa olevat poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan, ja niiden muutos on merkitty konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen vuoksi.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Ylin päätöksenteko	5 964 952	4 741 697
Elinkeino- ja kuntakehityskeskus (päätt. 2018)	0	29 383
Konsemipalvelut	816 806	125 323
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala(*)	5 838 990	83 789 264
Ympäristötoimiala	8 501 011	6 316 062
Nurmijärven Vesi liikelaitos	8 378 409	8 189 279
Nurmijärven Työterveys liikelaitos (päätt. 2018)	0	8 800
Aleksia liikelaitos	2 078 532	705 624
(* Keski- Uudenmaan soten vaikutus v.2018 on yhteensä 65 391 743,42 euroa.		
Toimintatuotot yhteensä	31 578 700	103 905 432

Liitetieto 7. Verotulot

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Kunnan tulovero	17 156 969	166 165 872
Kiinteistövero	9 554 571	9 376 093
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 612 578	7 631 247
Verotulot yhteensä	189 728 117	183 173 212

Liitetieto 8. Valtionosuudet

Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019
	€	€	€
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	45 738 317	43 890 672	45 738 317
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus	- 6 870 972	- 6 824 448	- 6 870 972
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	- 6 573 173	- 6 949 119	- 6 573 173
Keski- Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, yksikköhintarahoitus	3 081 198	2 998 031	
Valtionosuudet yhteensä	35 375 370	33 115 136	32 294 172
			30 117 105

Liitetieto 9. Palvelujen ostot

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Asiakaspalvelujen ostot	125 928 983	141 568 530
Muiden palvelujen ostot	26 632 357	32 843 809
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	152 561 341	174 412 339

Liitetieto 10. Valtuustoryhmille annetut tuet

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Nurmijärven Vasemmisto, Perttulan kansantalon käyttö- ja hoitokuluavustus	700	210
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	700	210

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Pysyviin vastaaviin aktivoidaan pienhankintarajan (10.000 €) ylittävät hyödykkeet.

Talonrakennushankkeiden pienhankintaraja on 30.000 €

Aineettomiin hyödykkeisiin lisätty Osallistuminen toisen yhteisön tie-, rata- ja väylähankkeiden sekä Osake- ja vuokrahuoneistojen perusrakennusmenojen poistoajat 1.1.2017 alkaen.

Poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (kv 31.5.2017 §49)

	Nurmijärven kunta (emo + liikelaitokset) 1.1.2017 alkaen		Kilan kuntajaoston yleisohje 22.11.2016
Hyödykeryhmä	Poistoaika /poisto- prosentti	Poistomenetelmä	Tasapoisto
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
* Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta
* Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 20 vuotta
* Liikearvo	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta
* Muut pitkävaikutteiset menot			
* Atk- ohjelmat	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta
* Osallistuminen toisen yhteisön			
- tiehankkeisiin	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta
- ratahankkeisiin	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
- väylähankkeisiin	Sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoaikoja		
* Osake- ja vuokrahuon. perusrakennusmenot	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta
* Muut	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 10 vuotta
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat			
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 50 vuotta
* Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta
* Talousrakennukset	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta
* Vapaa- ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta
* Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 50 vuotta
* Rakennusten perusrakennukset	10 vuotta	Tasapoisto	
			Erillisinä hyödykkeinä käsiteltäessä määritellään oma poisto- aika
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
* Jäteasema	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta
* Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta
* Sillat, laiturit, uimalat	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 30 vuotta
* Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta
* Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta
* Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta
* Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta
* Ulkoilualueet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta
* Ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta
Koneet ja kalusto			
* Kuljetusvälineet	4 vuotta	Tasapoisto	4 - 7 vuotta
* Liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta
* Raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta
* Kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta
* Sairaala- ja terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 15 vuotta
* Atk- laitteet	3 vuotta	Tasapoisto	3 - 5 vuotta
* Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	3 - 5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet			
* Arvo- ja taide- esineet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
* Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Vesilaitos			
* Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
* Viemäriverkko	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta
Vesilaitos/Klaukkalan keskuspuhdistamo			
Rakennukset ja rakennelmat			
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
* Johtoverkostot ja laitteet, siirtoviemäri	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta

Liitetieto 12. Pakollisten varausten muutokset

	2019 €	2018 €
Jäteaseman jälkihoitovaraus 1.1.	3 972 657	3 572 657
Lisäys tilikaudella	0	400 000
Vähennys tilikaudella, varauksen purkaminen	0	
Jäteaseman jälkihoitovaraus 31.12.	3 972 657	3 972 657

Liitetieto 13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Kunta	
	2019 €	2018 €
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	2 444 311	982 467
Myyntivoitot yhteensä	2 444 311	982 467
Muut toimintakulut		
Osakkeiden myyntitappiot	- 512 11	
Myyntitappiot yhteensä	- 512 11	
Myyntivoitot ja -tappiot yhteensä	2 393 100	982 467

Liitetieto 15. Rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	Kunta	
	2019 €	2018 €
Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	2 087 939	1 761 039
Peruspääoman korkotuotot kuntayhtymiltä	278 587	278 587
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	2 366 526	2 039 626

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

	Kunta	
	2019 €	2018 €
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1.	326 253	393 226
Lisäykset tilikauden aikana	104 939	205 750
Hankintameno 31.12.	431 192	598 976
Tilikauden poistot	- 236 324	- 191 441
Siirrot erien välillä	0	- 81 282
Kirjanpitoarvo 31.12.	194 869	326 253
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.1.	0	2 338
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Hankintameno 31.12.	0	2 338
Tilikauden poistot	- 614 626	- 2 338
Siirrot erien välillä	3 018 493	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 403 867	0
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno 1.1.	61 758 121	60 677 893
Lisäykset tilikauden aikana	4 414 030	2 344 964
Lisäykset tilikauden aikana, maankäyttösopimusten perusteella kirjautut	- 1427 352	- 1264 736
Vähennykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	64 744 799	61 758 121
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	105 876 077	110 891 366
Lisäykset tilikauden aikana	1926 568	2 425 693
Vähennykset tilikauden aikana		- 217 085
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Siirrot erien välillä	2 106 416	221 448
Hankintameno 31.12.	109 909 061	113 321 421
Tilikauden poistot	- 7 775 344	- 7 445 344
Arvonlennukset	- 673 322	
Kirjanpitoarvo 31.12.	101 460 394	105 876 077
Kiinteät rakenteet		
Hankintameno 1.1.	94 109 823	87 857 166
Lisäykset tilikauden aikana	11 556 047	8 380 992
Rahoitusosuudet tilikaudella	- 500 543	- 660 000
Vähennykset tilikauden aikana	0	- 115 404
Siirrot erien välillä	1 224 600	8 364 121
Hankintameno 31.12.	106 389 927	103 826 875
Tilikauden poistot	- 7 387 652	- 9 717 053
Kirjanpitoarvo 31.12.	99 002 275	94 109 823

Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1	3 507 803	3 701 973
Lisäykset tilikauden aikana	732 719	1 222 408
Vähennykset tilikauden aikana	- 435 423	0
Siirrot erien välillä	0	81 282
Hankintameno 31.12.	3 805 099	5 005 663
Tilikauden poistot	- 1 305 507	- 1 497 861
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 499 592	3 507 803
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1	15 705 905	10 403 486
Lisäykset tilikauden aikana	16 658 291	14 222 988
Rahoitusosuudet tilikaudella	- 100 000	- 335 000
Siirrot erien välillä	- 6 349 509	- 8 585 569
Hankintameno 31.12.	25 914 688	15 705 905
Sijoitukset		
Tytäryhteisöosakkeet		
Hankintameno 1.1	15 753 200	16 295 700
Lisäykset tilikauden aikana	350 429	0
Siirrot erien välillä	140 682	- 542 500
Arvonlennukset	- 40 171	0
Hankintameno 31.12.	16 204 140	15 753 200
Kuntayhtymäosuudet		
Hankintameno 1.1	10 156 310	10 156 310
Lisäykset tilikauden aikana		0
Hankintameno 31.12.	10 156 310	10 156 310
Osakkuusyhteisöosuudet		
Hankintameno 1.1	1 312 099	769 599
Siirrot erien välillä	0	542 500
Hankintameno 31.12.	1 312 099	1 312 099
Hankintameno 1.1	4 899 521	3 710 201
Lisäykset tilikauden aikana		1 189 320
Vähennykset tilikauden aikana	- 79 511	0
Siirrot erien välillä	- 140 682	0
Hankintameno 31.12.	4 679 329	4 899 521
Hankintameno 1.1	12 438 571	12 007 000
Lisäykset tilikauden aikana		431 571
Vähennykset tilikauden aikana	- 431 571	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	12 007 000	12 438 571
Saamiset muilta yhteisöiltä		
Hankintameno 1.1	4 591 226	4 591 226
Lisäykset tilikauden aikana		0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	4 591 226	4 591 226
Saamiset muilta		
Hankintameno 1.1	480 442	449 764
Lisäykset tilikauden aikana	186 977	30 678
Vähennykset tilikauden aikana	0	0
Hankintameno 31.12.	667 419	480 442
Pysyvät vastaavat yhteensä	345 838 006	321 907 246

Liitetieto 20.- 22. Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus- %	Konsernin omistus- osuus- %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta 1000 €	vieraasta pääomasta 1000 €	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
KTOY Aitohelmi	Nurmijärvi	100,00	100,00	1242	7	-28
KTOY Klaukkalan Säästökeskus	Nurmijärvi	100,00	100,00	4 266	108	-202
Nurmijärven Sähkö Oy, konserni	Nurmijärvi	100,00	100,00	66 687	41547	6 940
Nurmijärven Vuokra- asunnot Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	289	96 451	0
Rajamäen Uimahalli Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	-2 086	12 309	-560
KTOY Aleksis Kiventie 14	Nurmijärvi	100,00	100,00	855	3	-23
KOY Kiljavanrinne	Nurmijärvi	100,00	100,00	474	4	3
KTOY Nurmijärven Virastotalo	Nurmijärvi	89,37	89,37	3 162	4 484	-291
N.Vuokra- asunnot/As Oy N. Lepsämäntie	Nurmijärvi	99,16	99,16	4 626	9	15
Kuntayhtymät						
Keski- Uudenmaan sote- kuntayhtymä	Hyvinkää	21,60	21,60	0	19 152	0
HUS, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri	Helsinki	2,37	2,37	8 967	23 485	-328
Keski- Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda	Järvenpää	5,92	5,92	4 250	555	223
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	3,37	3,37	591	1686	25
Uudenmaan Liitto kuntayhtymä	Helsinki	2,80	2,80	51	79	4
Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	4,02	4,02	80	15	-3
Osakkuusyhteisöt, ei yhdistelty						
Uudenmaan Työterveys Oy	Nurmijärvi	48,32	48,32			
Keski- Uudenmaan Työterveys Oy	Nurmijärvi	41,98	41,98			
Arkadian Koulukiinteistöt Oy	Nurmijärvi	25,00	25,00			
KTOY Rajamäen Liikeristeys	Nurmijärvi	39,99	39,99			
Nurmijärven Liikennepalvelukeskus Oy	Nurmijärvi	37,29	37,29			
N.Vuokra- asunnot/KTOY Myllärintie 2*	Nurmijärvi	-	20,30			
N.Sähkö Oy/As Oy Nurmijärven Korppoonie 5 *	Nurmijärvi	-	50,00			
N.Sähkö Oy/Tripower Oy *	Nurmijärvi	-	25,00			
N. Sähkö Oy/ Suomen Voimatieto Oy*	Imatra	-	21,70			

* Tiedoilla ei ole olennaista merkitystä konsernin tarkastelussa.

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	Kunta		Kunta	
	2019 Pitkäaikaiset	2019 Lyhytaikaiset	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		169 681		72 757
Siirtosaamiset		99 000		
Yhteensä		268 681		72 757
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		366		4 876
Siirtosaamiset		427 787		3 398 542
Yhteensä		428 153		3 403 418
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset		4 804 370		4 789 978
Lainasaamiset				
Muut saamiset	749 860	1460 860	59 684	2 602 678
Siirtosaamiset		1459 089		2 442 671
Yhteensä	749 860	7 724 319	59 684	9 835 327
Saamiset yhteensä	749 860	8 421 153	59 684	13 311 502

Liitetieto 24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019 €	2018 €	2019 €	2018 €
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
HUS, tasauspalaute	0	3 398 542	0	3 398 542
Kelan korvaus työterveyshuollosta	593 032	642 331	475 289	530 134
Kelan tilityssaamiset	33 881	39 040	33 881	39 040
Atea- Finland jaksotus	126 241	187 087	126 241	187 087
Avustukset	425 378	382 146	414 000	356 398
Korvaus pakolaisista	966 095	966 095	304 216	966 095
Muut siirtosaamiset*	11035 617	1125 798	632 249	363 916
Yhteensä	13 180 244	6 741 038	1985 876	5 841 212

* Muut siirtosaamiset - ryhmään sisältyy eriä, jotka yksittäin eivät ole merkittäviä.

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
	€	€	€	€
Peruspääoma 1.1	84 194 876	84 194 876	84 194 876	84 194 876
Peruspääoma 31.12.	84 194 876	84 194 876	84 194 876	84 194 876
Muut omat rahastot 1.1.2019	14 836 360	14 836 360		
Rahastojen muutos	- 258 185			
Muut omat rahastot 31.12.2019	14 578 174	14 836 360		
Edellisten tilikausien alijäämä	84 943 771	94 022 279	53 564 100	65 836 546
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos	1759	- 180 506	- 256 427	- 178 616
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 31.12.	84 945 529	93 841 773	53 307 673	65 657 930
Tilikauden yli- /alijäämä	- 11563 912	- 8 898 002	- 15 738 253	- 12 093 830
Tilikauden yli- /alijäämä muutos				
Oma pääoma yhteensä	172 154 667	183 975 007	121 764 296	137 758 976

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
	€	€	€	€
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Kunta	17 657 114	20 643 382	17 657 114	20 643 382
Nurmijärven Vesi	0	0	0	0
Tytäryhteisöt	78 578 542	68 446 443		
Kuntayhtymät	9 829 846	6 541 860		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Kunta	0	25 413	0	25 413
Pitkäaikaiset yhteensä	106 065 502	95 657 098	17 657 114	20 668 795

Liitetieto 28. Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2019	2018
	€	€
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	51000 000	40 000 000
korko - 0,24 / - 0,20 / - 0,15 %		
erääntyvät 16.4.2020		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	51000 000	40 000 000

Liitetieto 29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
	€	€	€	€
Metsä- Tuomelan jälkihoitovaraus	3 972 657	3 972 657	3 972 657	3 972 657
HUS, potilasvahinkovastuuvaraus	1011830	1243 968		
Pakolliset varaukset yhteensä	4 984 487	5 216 625	3 972 657	3 972 657

Liitetieto 30. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat (korottomat)

	Kunta		Kunta	
	2019 Pitkäaikaiset	2019 Lyhytaikaiset	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		558 954		391 267
Yhteensä	0	558 954	0	391 267
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		261 423		4 123 243
Siirtovelat		10 848 107		
Yhteensä	0	11 109 530	0	4 123 243
Velat muille				
Saadut ennakot	2 072 119	3 025 727	966 444	2 727 457
Ostovelat		8 566 279		11 722 223
Muut velat	18 455 324	1 441 186	17 217 394	3 177 780
Siirtovelat		10 420 839		15 311 927
Yhteensä	20 527 443	23 454 031	18 183 838	32 939 387
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	20 527 443	35 122 515	18 183 838	37 453 897

Liitetieto 31. Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2019 €	2018 €
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	5 000 000	1 000 000
siitä käyttämättä oleva määrä	5 000 000	1 000 000

Liitetieto 32. Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat

	Konserni		Kunta	
	2019 €	2018 €	2019 €	2018 €
Muut velat				
Liittymismaksut	42 663 354	41 315 376		17 211 634
Muut velat	106 413	756 389		5 760
Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat yhteensä	42 769 767	42 071 765	0	17 217 394

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019 €	2018 €	2019 €	2018 €
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	952 193	704 065	834 678	565 694
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	23 581 470	16 219 990	10 053 819	11 221 700
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	313 008	2 397 466	313 008	1 569 210
Korkojaksotukset	498 051	462 751	254 058	235 683
Verot	916 871			
Muut menojäämät	1540 347	1 311 678	889 297	1 311 678
Muut siirtovelat	6 715 140	2 205 725	433 584	407 962
Siirtovelat yhteensä	34 517 080	23 301 675	12 778 444	15 311 927

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2019 €	2018 €	2019 €	2018 €
Vuokravastuut yhteensä	16 495 112	17 471 964	2 852 124	
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	4 814 567	17 312 111	896 882	
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	926 082	1 161 099	705 317	537 631
Myöhemmin maksettavat	1 472 962	1 678 231	1 327 496	952 900
Leasingvastuut yhteensä	2 399 044	2 839 331	2 032 813	1 490 532
Vuokravastuut yhteensä	18 894 156	20 311 295	2 032 813	1 490 532

Liitetieto 39.-40. Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2019 €	2018 €	2019 €	2018 €
Takaussitoumukset konserniyhteisön puolesta				
Alkuperäinen pääoma	43 132 499	42 183 545	39 693 437	39 693 437
Jäljellä oleva pääoma	34 399 421	38 241 909	31 408 819	36 002 063
Takaussitoumukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	3 544 009	3 544 009	3 420 064	3 420 064
Jäljellä oleva pääoma	1 488 140	1 879 617	1 408 421	1 792 897
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 859 195	1 671 449		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	3 156 469	2 654 859		
Takaussitoumukset yhteensä	35 887 562	40 121 526	32 817 241	37 794 960

Liitetieto 40. Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	31.12.2019	31.12.2018
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista	256 855 869	240 682 636
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista vastuista	0	-
Kunnan osuus takauskeskuksen rahastosta	168 994	154 327

Liitetieto 41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
	€	€	€	€
Sopimusvastuut				
Maankäyttö- ja rakennuslainausten kunnalle aiheutuvat velvoitteet	2 066 000	2 748 000	2 066 000	2 748 000
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	1140 000	1934 000	1140 000	1934 000
Palvelusopimus 2017-2018, Kiljavan Sairaala Oy		748 980		748 980
Sitoumus Uudenmaan ELY-keskukselle Metsä-Tuomelan jäteaseman sulkemisesta ja tarkkailutoimenpiteistä aiheutuvien tulevien kustannusten kattamisesta	5 790 000	5 100 000	5 790 000	5 100 000
Sopimusvastuut yhteensä	7 856 000	8 596 980	7 856 000	8 596 980
Osuus KeuSote kuntayhtymän alijäämästä	0	21481	0	21481
Osuus Eteva kuntayhtymän alijäämästä	0	0	0	0
Koronvaihtosopimukset				
Koronvaihtosopimus 1				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 25.10.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	- 763 355	- 841970	- 763 355	- 841970
Koronvaihtosopimus 2				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 25.10.2024.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	- 1582 470	- 1360 767	- 1582 470	- 1360 767
Koronvaihtosopimus 3				
HUS:n ja Etevan koronvaihtosopimukset				
Nimellinen pääoma- arvo	614 766	614 766		
Käypä arvo	- 139 038	- 37 661		
Muut johdannaiset				
Sähköjohdannaiset				
Kohde- etuuksien nimellisarvo	7 832 102	7 208 637		
Realisoitumaton arvomuutos	275 726	2 663 218		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	8 422 785	8 747 732	0	
*) Nurmijärven kunnan investointi- ja taloussuunnitelmaan ei sisälly kiinteistöjen luovutuksia.				
Palautusvastuu	1732 148	1732 148	0	

Ympäristövastuut

Tilinpäätöksessä on 3 972 657 euroa Metsä-Tuomelan jäteaseman pakollista jälkihoitovarausta.

Metsä-Tuomelan jäteaseman ympäristöluvan 3.7.2018 lupaehtojen mukaisesti Nurmijärven kunta on asettanut pääomaltaan 390 000 euron (kaatopaikan jätetäyttöalue II) ja 300 000 euron (kaatopaikan jälkitarkkailu) talletusvakuudet Uudenmaan ELY-keskuksen eduksi Nurmijärven kunnan omistamilla kiinteistöillä 543-402-7-88 ja 543-402-7-91 sijaitsevan Metsä-Tuomelan jäteaseman ja kaatopaikan asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus on voimassa toistaiseksi.

Nurmijärven kunta on asettanut ympäristöluvan 17.1.2017 lupaehtojen mukaisesti pääomaltaan 10 000 euron talletusvakuuden Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan eduksi Nurmijärven kunnan Klaukkalan kylässä kiinteistöllä 543-403-2-426 sijaitsevan maankaatopaikan asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus on voimassa toistaiseksi.

4.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

Kunta		
	2019	2018
Ylin päätöksenteko	2	2
Konsemipalvelut	68	63
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	1314	1996
Ympäristötoimiala	150	151
Aleksia liikelaitos	177	170
Nurmijärven Vesi liikelaitos	22	20
<i>Työllistetyt (sis. Toimialojen ja liikelaitosten lukuihin)</i>	<i>13</i>	<i>28</i>
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	1733	2 430

HTV		
	2019	2018
Ylin päätöksenteko	2,6	3,0
Konsemipalvelut	67,8	56,5
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	1364,9	1314,1
Ympäristötoimiala	159,6	131,7
Aleksia liikelaitos	186,5	178,6
Nurmijärven Vesi liikelaitos	22,5	15,9
<i>Työllistetyt (sis. toimialojen ja liikelaitosten lukuihin)</i>	<i>12,7</i>	<i>19,7</i>
Henkilötyövuodet yhteensä	1803,9	1699,8

Liitetieto 43. Henkilöstökulut

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	74 253 428	101528 609
Aktivoidut henkilöstökulut	426 639	442 320
Henkilöstökulut yhteensä	74 680 067	101970 929

Liitetieto 44. Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetut luottamushenkilömaksut

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Nurmijärven Keskusta	6 924	13 967
Nurmijärven Klaukkalan Kokoomus	1695	7 934
Nurmijärven Kristillisdemokraatit	417	834
Nurmijärven Perussuomalaiset	2 791	5 467
Nurmijärven Sosiaalidemokraatit	5 933	12 077
Nurmijärven Vasemmisto	1181	2 361
Nurmijärven Vihreät	4 367	8 297
Pohjois- Nurmijärven Kokoomus	2 295	0
Svenska Folkpartiet	209	115
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	25 811	51052

Liitetieto 45. Tilintarkastajan palkkiot

Kunta		
	2019	2018
	€	€
Tilintarkastuspalkkiot	29 974	39 511
Tilintarkastajan lausunnot	0	0
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 756	5 499
Muut palkkiot	0	0
Tilintarkastajan palkkiot yhteensä	36 730	45 010

Liitetieto 46. Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Rajamäen Uimahalli Oy:lle 700 000 euron toiminta-avustuksen.
Kunnanjohtajan kanssa on tehty johtajasopimus, jossa on sovittu neljän kuukauden palkkaa vastaava erokorvaus.
Nurmijärven Onnenkimpale ry:lle on myönnetty allasosaston toiminta-avustus 143 000 euroa. Kunnan keskushallinnon hallintopäällikkö on toiminut yhdistyksen hallituksen sihteerinä. Hallintopäällikkö jäi eläkkeelle syksyllä 2019.
Kunta subventoi seniorilippujen ostoa Rajamäen Uimahalli Oy:ltä yli 100 000 eurolla.
Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n koko osakekannan lunastaminen: kunnanhallituksen esittelijä on toiminut ko. yhtiön hallituksen jäsenenä.
Keusote-yhteistyö, arvo noin 125 852 811 euroa.
Rajamäen Uimahalli Oy:lle myönnetty laina, arvo 12 007 000 euroa. Lainasta ei peritä korkoa, eikä sille ole saatu turvaavaa vakuutta. Kyse on ennen kuntalain voimaantuloa 1.1.2015 annetusta lainasta.
Arkadian koulukiinteistöt Oy:lle on myönnetty lainoja, joiden arvo on yhteensä 4 591 226,68 euroa. Näistä 1 791 226,68 on myönnetty ennen kuntalain voimaantuloa 1.1.2015. Lainoista ei peritä korkoa eikä sille ole saatu turvaavaa vakuutta.
Kunnalla on Nurmijärven Onnenkimpale ry:n kanssa palveluvelvoitesopimus (SGEI), arvoltaan 120 000 euroa.
Kunta ostaa taloushallintopalveluja Sarastia Oy:ltä, arvo 529 351 euroa.

ERIYTETTY TILINPÄÄTÖKSET

Nurmijärven Vesi-liikelaitos

5.1 Nurmijärven Vesi

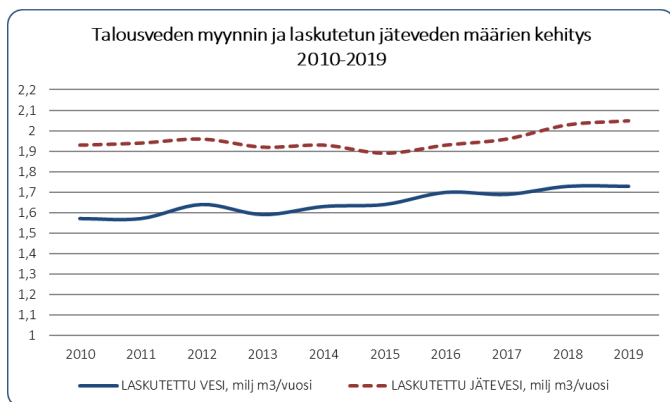
5.1.1 Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+ muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018	Tot-%
LIIVEVAIHTO	8 082 429		8 082 429	8 487 979	-405 550	8 288 273	105
Liiketoiminnan muut tuotot	196 000		196 000	248 841	-52 841	253 179	127
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 231 650		-1 231 650	-1 183 833	-47 817	-1 180 115	96
Palvelujen ostot	-1 998 078		-1 998 078	-2 018 147	20 069	-2 016 510	101
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 229 728		-3 229 728	-3 201 981	-27 747	-3 196 624	99
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-1 140 200		-1 140 200	-987 325	-152 875	-1 001 045	87
Henkilösivukulut							
Eläkekulut	-185 270		-185 270	-209 167	23 897	-205 539	113
Muut henkilösivukulut	-38 250		-38 250	-32 989	-5 261	-41 492	86
Henkilöstökulut yhteensä	-1 363 720	0	-1 363 720	-1 229 481	-134 239	-1 248 076	99
Poistot ja arvonalennukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 900 000		-2 900 000	-2 587 265	-312 735	-2 604 341	89
Liiketoiminnan muut kulut	-114 788		-114 788	-113 517	-1 271	-98 571	99
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	670 193	0	670 193	1 604 575	-934 382	1 393 840	239
Rahoitustuotot- ja kulut							
Korkotuotot			0	33 284	-33 284	32 660	
Muut rahoitustuotot				618	-618	1	
Kunnalle maksetut korkokulut				-55 959	55 959	-38 956	
Muille maksetut korkokulut	-80 000		-80 000	-26 015	-53 985	-31 214	33
Korvaus peruspääomasta	-162 000		-162 000	-162 000		-162 000	
Muut rahoituskulut				-372	372	-8	
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-242 000	0	-242 000	-210 444	-31 556	-199 517	87
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	428 193	0	428 193	1 394 131	-965 938	1 194 323	326

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

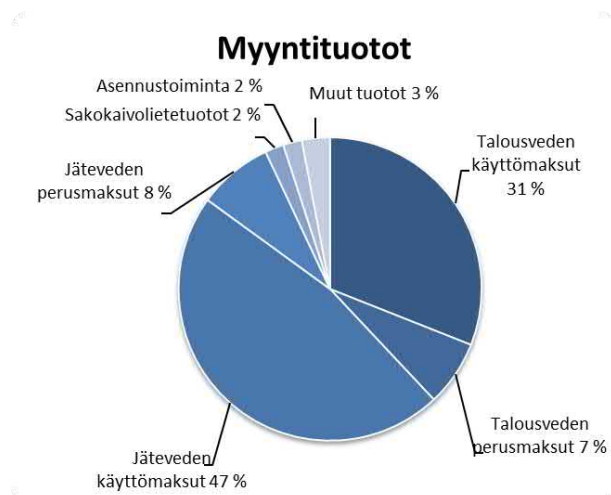
Talous ja hallinto

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen liiketoiminnan tuotot olivat 8,74 milj. €, joka oli 5,5 % eli noin 458 000 € käytösuunnitelmaa parempi. Tuottojen kasvu johtui ennakoitua suuremmista käyttö- ja perusmaksutuotoista, jotka syntyivät pääsääntöisesti vesimaksujen korotuksesta, joka tehtiin hieman talousarviossa esitettyä suurempana.

Talousvettä myytiin 1,73 milj.m³ eli 0,4 % enemmän kuin vuonna 2018. Talousveden käyttömaksutulot olivat 2,68 milj. € ja perusmaksut 0,62 milj. €. Jätevettä laskutettiin

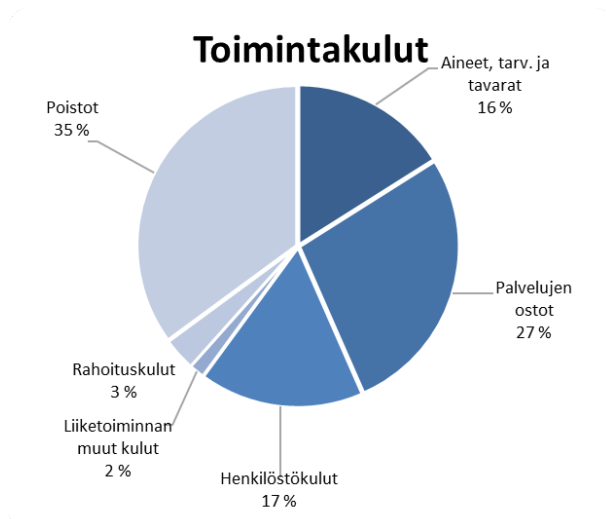
2,05 milj.m³, mikä oli 1,2 % enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Jäteveden käyttömaksujen tulot olivat 4,12 milj. € ja perusmaksujen 0,65 milj. €.

Toimintakulut olivat noin 4,56 milj. €. Kuluja syntyi noin 3,3 % vähemmän kuin käyttösuunnitelmassa esitettiin. Materiaaleihin kului noin 3,9 % käyttösuunnitelmassa varattua vähemmän ja palveluihin noin 1,5 % enemmän.

Henkilöstökuluihin käytettiin noin 9,8 % vähemmän. Pienemmät henkilöstökulut johtuivat rekrytointihaasteista. Vuonna 2019 oli täyttämättä pidemmän aikaan useampi vakanssi.

Nurmijärven Vesi -liikelaitos tuloutti kunnalle 6 % peruspääomasta eli 162 000 €.

Liikelijäämä noin 1,60 milj. € oli 934 000 € eroa käyttösuunnitelmaa parempi. Tilikauden ylijäämä noin 1,39 milj. € puolestaan oli noin 966 000 € käyttösuunnitelmassa esitettyä parempi. Tämä johtui ennakoitua suuremmista myyntituotoista sekä arvoitua alhaisemmista toimintakuluista ja poistoista. Taseen loppusumma kasvoi 47,3 milj. eurosta 50,8 milj. euroon. Omavaraisuusasteessa 41,7 % oli vähän laskua edellisestä vuodesta.

Liittymismaksuja kertyi noin 1,24 milj. €, joka oli noin 63 000 € eli 4,8 % talousarviota vähemmän.

Talousveden tuotanto

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimittama talousvesi on Nurmijärven kunnan alueella sijaitsevista vedenottamoista pumpattua pohjavettä. Nurmijärven Vedellä on yhteensä 10 vedenottamoita, joista tuotantokäytössä vuonna 2019 oli kuusi vedenottamoita; Kiljava, Nummenpää, Savikko, Teinnummi, Nukari ja Valkoja. Kaninlähteen, Pellonperän ja Röykän vedenottamot ovat varavedenottamoita. Lepsämän vedenottamo ei ollut tuotantokäytössä vuonna 2019 vedenottamon raakaveden korkeiden rauta ja mangaani pitoisuuksien vuoksi. Lepsämän vedenottamon raakaveden laatua on saatu parannettua vuosien 2018-2019 aikana koekäytössä olleen maaperänhapetusprosessin avulla.

Teollisuusjätevesien johtamiseen ja käsittelyyn liittyviä sopimusneuvotteluja jatkettiin Altia Oyj:n kanssa vuosi 2019. Sopimusneuvottelut jatkuvat edelleen vuoden 2020 aikana. Nurmijärven Veden ja Altia Oyj:n välinen nykyinen jätevesisopimus on voimassa 31.12.2020 saakka ja tämän jälkeen sopimuksen irtisanomisaika on kolme vuotta.

Klaukkalan ohikulkutien työmaa risteää Klaukkalan taa-jamaan talousvettä syöttävän päävesijohdon ja Rajamäestä tulevan jäteveden siirtoviemäriinlinjan kanssa. Kyseiset vesihuoltolinjat ovat erittäin tärkeitä vedenjakelun ja jätevesien poisjohtamisen toiminnan kannalta ja näiden rikkoontuminen aiheuttaa laajoja vedenjakelun ja viemäröinnin häiriöitä. Nurmijärven Vesi käynnisti jo vuoden 2018 loppupuolella kattavan varautumistoiminnan liittyen vedenjakelun erityistilanteisiin, joita ohikulkutien työmaa saattaisi vesihuollolle aiheuttaa. Varautumisoheistus saatiin pääsääntöisesti valmiiksi alkukesästä 2019, sitä päivitettiin useampaan otteeseen vielä syksyllä 2019. Klaukkalaan talousvettä syöttävä päävesijohto rikkoontui ohikulkutien työmaalla joulukuussa 2019. Nurmijärven Veden henkilöstö hoiti tilanteen erittäin hyvin ja vakavammalta vedenjakelun häiriötilanteelta välttyttiin. Etukäteen tehdystä varautumisoheistuksesta oli tilanteessa erittäin suuri apu.

Klaukkalan ohikulkutien rakentamiseen liittyvien varautumistoimenpiteiden lisäksi Nurmijärven Vedessä on suunniteltu ohikulkutien työmaan yhteydessä tehtäviä haastavia vesihuoltolinjojen johtosiirtotyöitä. Päävesijohdon ja siirtoviemäriinlinjan johtosiirtotyöt saatiin tehtyä tammikuussa 2020. Työ onnistui hyvin.

Vuoden 2019 alkuvuoden ja kesän aikana pohjavedenpinnat laskivat tasaisesti kolmannen peräkkäisen kuivan kesäkauden johdosta. Leuto ja huomattavan sateinen syksy nosti pohjavedenpintoja kaikilla pohjavesialueilla lähelle pitkäaikaisia keskiarvokorkeuksia.

Vesijohtoverkostoon pumpattiin yhteensä 2,33 milj. m³ vettä ja vesimäärä jakautui ottamoiden kesken alla olevan kuvan mukaisesti. Lisäksi Nurmijärven Vesi osti talousvettä Altia Oyj:lta varavesiyhteyden kautta.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastus teki terveydensuojelulain mukaiset vuosittaiset laitos-tarkastukset kaikille vedenottamoille ja vesitorneille ke-säkaudella 2019. Tarkastukset tehtiin osana Nurmijär-ven Veden talousveden tuotannon ja -jakelun riskienhal-lintajärjestelmän WSP:n seurantaa.

Talousvesi täytti kaikilla vedenottamoilla ja kulutusalu-eilla sosiaali- ja terveystieteiden talousvesiasetuksen mukaiset laatuvaatimukset ja -suositukset.

Jätevedenpuhdistus

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminta-alueella on kaksi jätevedenpuhdistamoa: Klaukkalan kalliopuhdis-tamo, joka käsittelee Klaukkalan, Röykän ja Rajamäen asukasjätevedet sekä Rajamäen teollisuusalueen jäteve-det ja Kirkonkylän puhdistamo, joka käsittelee Kirkonky-län, Karhunkorven ja Nukarin alueen jätevedet. Puhdis-tamoiden velvoitetarkkailua suorittaa Vantaanjoen ja Helsingin seudun Vesienpuhdistus ry. Puhdistamoilla on voimassa olevat ympäristöluvat, joiden valvo-vana viranomaisena on Uudenmaan ELY-keskus.

Klaukkalan puhdistamon kuormitusparametrit muuttui-vat vuosien 2019 ja 2018 välillä seuraavasti: Virtaama nousi edellisestä vuodesta yli 10 % sateisen syksyn joh-dosta. BOD-, COD- ja kiintoainekuormitus pysyi edellisen

Teilinummen tekopohjavesihankkeen koeimeytys aloi-tettiin lokakuussa 2018 ja koeimeytys oli käynnissä koko vuoden 2019. Koeimeytykselle haettiin jatkoaikaa syk-syllä 2019 ja uusi koeimeytyslupa on voimassa 30.6.2020 asti. Koeimeytyksestä saadut tulokset ovat ol-leet lupaavia ja tekopohjavesilaitoksen vesilupaa on tar-koitus hakea Etelä-Suomen aluehallintovirastosta vuo-den 2020 aikana. Tekopohjavesilaitoksen rakentaminen voidaan aloittaa luvan saamisen jälkeen. Teilinummen tekopohjavesilaitoksella turvataan riittävä laadukkaan talousveden saanti pitkälle tulevaisuuteen.

vuoden tasolla. Fosforikuormitus laski edellisestä vuo-desta ja vastaavasti typpikuormitus hieman kasvoi edel-lisestä vuodesta. Klaukkalan puhdistamon viemärointi-alueelta ohitettiin voimakkaiden sateiden vuoksi käsitte-lemätöntä jätevettä vuoden aikana noin 470 m³.

Klaukkalan puhdistamolle tuleva kuormitus on ollut lähi-vuosina voimakkaasti kasvavaa mm. Klaukkalan taaja-man kasvun vuoksi. Puhdistamon kapasiteetti ylittyy lähitulevaisuudessa, jolloin puhdistamon laajennus ja prosessien tehostaminen tulevat ajankohtaisiksi. Klauk-kalan puhdistamo on täyttänyt puhdistusvaatimukset selvästi vuoden 2019 kaikilla vuosineljänneksillä kaikkien kuormitusparametrien osalta.

Klaukkalan puhdistamo	Virtaama	BOD7atu		CODCr		kok.P		kok.N		NH4-N		SS		Nitrif.aste
	m ³ /d	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	%
Vuosi 2019	6490	3,1	99	22	97	0,15	98	8,9	85	0,42	99	4	99	100
Lupaehdoraaja		10	95	125	75	0,3	95	15	70	4		35	90	90

Kirkonkylän puhdistamon kuormitusparametrit muut-tuivat vuosien 2019 ja 2018 välillä seuraavasti: Virtaama nousi noin 20% sateisen syksyn johdosta. Kuormitukset pienenevät joka parametrin osalta johtuen sako- ja um-pikaivolietteen tuonnin vähentämisestä ja sääolosuh-teiden mahdollistamasta tasaisesta tulovirtaamasta, joka on eduksi hyvin vanhalle puhdistusprosessille. Kir-konkylän puhdistamon viemärointialueelta ohitettiin

voimakkaiden sateiden vuoksi jätevettä vuoden 2019 ai-kana noin 10 950 m³. Ohitetusta jätevedestä 10 400 m³ on ohitettu puhdistamolla ja se esikäsiteltiin mekaani-sesti ja kemiallisesti. 550 m³ on jätevesiviemäriverkos-tosta tapahtuneita ylivuotoja. Kirkonkylän puhdistamo on täyttänyt puhdistusvaatimukset vuoden 2019 kaikilla vuosineljänneksillä kaikkien kuormitusparametrien osalta.

Kirkonkylän puhdistamo	Virtaama	BOD7 _{atu}		CODCr		kok.P		NH ₄ -N		SS		Nitrif.aste
	m ³ /d	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	%
Vuosi 2019	2050	3,4	99	20	96	0,22	97	0,73	98	9,8	96	99
Lupaehdoraaja		10	95	125	75	0,3	95	4		35		

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon korvaamisen esisuunnitelma valmistui keväällä 2019. Esisuunnitelmassa tarkasteltiin toteutusvaihtoehtoina uuden puhdistamon rakentaminen samalle paikalle nykyisen puhdistamon kanssa ja jätevesien siirto puhdistettavaksi Klaukkalan jätevedenpuhdistamolle tai HSY:n Blomminmäen jätevedenpuhdistamolle. Päätöstä toteutussuunnitteluun jatkavasta vaihtoehdosta ei ole vielä pystytty tekemään. HSY:ltä on saatu alustava luonnos sopimuksesta, jossa

Arvio tulevasta kehityksestä

Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen tulevia investointeja ennustetaan taloussuunnittelussa 10 vuoden aikajännteellä ja tätä ennustetta käytetään kuluttajilta perittävien vesimaksujen tason määrittämisessä. Taloussuunnittelussa käytetään apuna talousmallia, jonka avulla voidaan tarkastella investointien, taksamuutosten ym. liikkeenjohdollisten päätösten vaikutuksia vesiliiketoiminnan talouteen. Nurmijärven Veden talousmalli päivitettiin vuonna 2019. Vesimaksujen korotuksissa on pyritty mahdollisimman tasaiseen korotukseen, jolloin korotukset kattavat osittain jo tulevia investointeja.

Lähitulevaisuudessa investointitasoa nostavat merkittävästi Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon korvaaminen

Henkilöstö

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen palveluksessa oli vuoden 2019 lopussa 22 vakinaista ja määräaikaista henkilöä. Vuoden aikana rekrytoitiin uusi rakennuttajainsinööri sekä uusi puhdistamon hoitaja edeltäjien siirty-

sovitaan jätevesien johtamisesta käsittelyyn Blomminmäen jätevedenpuhdistamolle. HSY:ltä odotetaan edelleen vahvistusta liitospisteen sijainnista sekä tietoa aiheuttaako Nurmijärven jätevesien johtaminen HSY:n verkostoon kapasiteetin ylittymisen jossain osassa verkostoa. Päätös toteutussuunnitteluun siirtyvästä vaihtoehdosta pyritään tekemään mahdollisimman pian ja toteutussuunnittelu pyritään aloittamaan syksyllä 2020. Rakentamisohjelmassa on alustavasti varauduttu puhdistamoinvestointiin vuosina 2021-2023.

joko uudella puhdistamolla tai siirtolinjaratkaisuilla. Lisäksi vedentuotannossa vastataan vedenkulutuksen kasvuun ja hyvälaatuisen talousveden turvaamiseen Teinnummen tekopohjavesilaitoksella. Verkstorakentamisen puolella lähitulevaisuudessa on rakennettava uusia päävesijohtoyhteyksiä kirkonkylän ja Klaukkalan sekä Teinnummen ja kirkonkylän välille.

Vesihuoltolain muutoksen myötä hulevesien viemäröinti ei enää ole vesihuoltoa. Päätöksiä hulevesien vastuunjaosta Nurmijärven kunnan ja Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen välillä ei ole vielä tehty ja asiaa pyritään edistämään vuoden 2020 aikana.

essä toisen työnantajan palvelukseen. Rakennuttajainsinööri rekrytoitiin projekti-insinööriin ja puhdistamon hoitaja vesilaitosasetajan tilalle ja rekrytointien yhteydessä vakanssien tehtävänimikkeitä muutettiin. Lisäksi rekrytoitiin määräaikainen vesilaitoksen hoitaja.

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2019 ryhmiteltynä seuraavasti:

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	19,1	14,4
Määräaikaisia ja sijaisia	3,4	1,5

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vedentuotannossa ja –jakelussa sekä jätevesien vastaanottamisessa ja puhdistuksessa mahdollisesti tapahtuvat merkittävät häiriöt voivat pahimmillaan aiheuttaa

vedenkäyttäjille terveydellistä haittaa, ympäristön likaantumista sekä korvausvastuita. Riskejä pyritään minimoimaan hyvällä omaisuuden hallinnalla, riittävällä ja

oikea-aikaisella saneerauksella ja kriittisten toimintojen varmistamisella (mm. vedentuotannon varavesijärjestelyt ja kriittisten päävesijohtojen korvaavat yhteydet).

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimintaan liittyy myös merkittäviä avainhenkilö- ja henkilöresurssiriskejä. Riskiä pyritään pienentämään rekrytoimalla oikeaan aikaan ja riittävästi tehtäviin sopivia henkilöitä. Lisäksi toimintaohjeiden laadinta ja töiden dokumentointi auttavat

riskinhallinnassa. Henkilöstön saatavuudessa rekrytointitilanteissa on ollut ajoittain haastetta.

Teilinummen tekopohjavesilaitokselle on tarkoitus haakea vesilupaa vuoden 2020 aikana. Tekopohjavesilaitoksen rakentaminen voidaan aloittaa vasta, kun vesilupa on saanut lainvoiman. Tekopohjavesihankkeen eteneminen on aikaisemmin ollut melko hidasta lupakäsittelyyn liittyvien valitusten vuoksi.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä liikelaitoksessa

Sisäinen valvonta toteutuu kunnan johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus ja sen valvontavastuu on kunnanjohtajalla. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteutumisesta. Toimialojen ja liikelaitosten johtajat ja tulosalueiden päälliköt vastaavat omalla toimialallaan valvonnan toteuttamisen organisoinnista sekä siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintarutiineihin. Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tilivelvollinen on vesilaitoksen johtaja.

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminnassa noudatettiin kunnan hallintosääntöä ja Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimintasääntöä. Vesi- ja viemärlaitostoinnassa noudatettiin vesihuoltolakia sekä muuta vesihuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Hankinnoissa noudatettiin erityisalojen hankintalakeja sekä kunnan ohjeita. Hankinnoista tehtiin viranhaltijapäätökset sekä hankintasopimukset kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ostolaskujen tarkastuksessa ja hyväksynnässä noudatettiin kunnan ohjeistusta.

Valtuuston nähden sitovien tavoitteiden etenemisestä sekä tuloslaskelman toteutumisesta raportoitii osavuosikatsauksissa Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunnalle. Nurmijärven Veden käyttötulojen ja -menojen sekä liittymismaksutulojen kertymästä ja ennusteen toteutumisesta raportoitii johtokunnalle jokaisessa johtokunnan kokouksessa. Investointi- ja kehitysprojektien etenemistä seurattiin noin 3 kk välein järjestettävissä Nurmijärven Veden sisäisissä investointihankepalaverissa. Vesilaitoksen johtaja tarkisti käyttötalouden kirjanpidon muutaman kerran vuoden aikana. Osana tarkastusta tarkistettiin laskujen tiliointi pistokoeluonteisesti.

Henkilöstön kehityskeskustelut pidettiin ja henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumista valvottiin kehityskeskusteluissa.

Urakoista laadittiin ja allekirjoitettiin ao. urakasopimukset. Kilpailutusten yhteydessä on tarkistettu, että tarjoajat täyttävät tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Sopimusten mukaiset vakuudet saatiin sopimuslupakumppaneilta ja niiden voimassaoloaika valvottiin. Viranhaltijapäätökset, konsultti- ja urakasopimukset on arkistoitu Nurmijärven Veden arkistoon ja Dynasty -järjestelmään.

Nurmijärven Vesi -liikelaitos ylläpitää seuraavia vesi- ja viemärlaitostoinnin riskienhallintaan liittyviä dokumentteja:

- varautumissuunnitelma
- talousveden valvontatutkimusohjelma
- Talousveden tuotannon ja -jakelun riskienhallintajärjestelmä WSP (Water Safety Plan)
- Viemäroinnin ja jätevedenpuhdistuksen riskienhallintajärjestelmä SSP (Sanitation Safety Plan)
- pelastussuunnitelmat
- pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat (kunnan ja ELY:n kanssa yhdessä)
- valmiussuunnitelma (kunnan kanssa yhdessä)
- sammutusvesisuunnitelma (kunnan kanssa yhdessä)

Työturvallisuuden riskit on kartoitettu kunnan Riskipisteohjelmalla ja muiden riskien hallintaan käytetään 4 KS riskienhallintaohjelmaa. Lisäksi Nurmijärven Vesi tekee tarpeen mukaan omia työturvallisuusohjeita ja huolehtii uusien työntekijöiden perehdyttämisestä. Toimitilat on varustettu murtohälytyksin ja osassa toimitiloista on kameravalvonta. MJ-vesitornien kuntoa valvotaan säännöllisin määräajoin tehtävillä tarkastuksilla. Nurmijärven Veden vakuutukset ovat mukana kunnan vakuutushankinnoissa.

Investointien toteutuminen

Toteutuneiden investointien kokonaismäärä oli 6,10 milj. €, joka on 95 % muutetusta talousarviosta. Investointimäärärahaa vähennettiin kertomusvuonna 1,5 milj. €. Suurimman osan määrärahan vähenemisestä selittää Sörkän vedenottamon saneeraushankkeen peruuntuminen, Vanha Klaukan alueen stabilointiurakan aloituksen viivästyminen, viemärisuutushankkeiden huo-

mattava väheneminen ja Nummenpään ja Lepsämän vedenottamoiden siirtolinjan saneeraushankkeen urakkarjouksen matala hinta. Uusien verkostojen rakentamisen osuus oli 1,73 milj. € eli 28 %, verkoston saneerauksen osuus 2,71 milj. € eli 44 % ja tuotantolaitoksien osuus 1,66 milj. € eli 27 % investointien toteutumasta. Pääjohtoja ei rakennettu vuonna 2019.

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Vesilaitoksen investoinnit	-7 940 000	1 517 000	-6 423 000	-6 101 353	-321 647

Vesihuoltoverkostojen uudisrakentaminen

Kylänpään alueen vesihuolto valmistui suunnitellun vaiheistuksen mukaisesti vuoden 2019 aikana. Rakennuskustannuksia syntyi hieman käyttösuunnitelmassa ennustettua vähemmän. Vanha Klaukan alueen stabilointitöiden kustannukset jäivät käyttösuunnitelman kustannusennustetta pienemmiksi. Määrärahojen alitus johtuu stabilointiurakan kustannusjaon tarkentumisesta Nurmijärven Veden ja teknisen keskuksen välillä. Vanha Klaukan stabilointiurakka jatkuu vuoden 2020 puolella.

Ilvesvuori pohjoisen alueen ja Heinojan alueen rakennussuunnittelua ei pystytty aloittamaan kaavojen hyväksymiskäsittelyjen viivästyttyä ja suunnittelu määrärahat jäivät käyttämättä. Järvimaan ja Altian alueen uudisrakennuskohteiden rakennuskustannukset pysyivät hyvin lähellä käyttösuunnitelmassa esitettyjä ennusteita.

Vesihuoltoverkostojen saneeraus

Jukolantien ja Venlantien saneerauskohteen rakennuskustannukset jäivät hieman käyttösuunnitelmassa ennustettua pienemmiksi.

Lepsämän ja Nummenpään vedenottamoiden siirtolinjan 1. ja 2. osuuden, Ropakkotien, Alitilantien ja Kiljavan tien kiertoliittymän saneerauskohteiden sekä viemärisuutuskohdeiden rakennuskustannukset pysyivät hyvin lähellä käyttösuunnitelmassa esitettyjä ennusteita.

Verkostojen tutkimuksen ja suunnittelun kustannukset ylittyivät hieman. Ylitys johtui pääosin loppuvuodesta tehdystä Klaukkalan Toivolalan alueen jätevesiviemäriverkoston vuotovesitutkimuksesta sekä loppuvuoteen kautuneista jätevesiviemärien tukostutkimuksista.

Tuotantolaitokset

Teilinummen tekopohjavesilaitoksen imeytyskokeen kustannukset ylittyivät. Kustannuksia syntyi loppuvuodesta imeytysalueelle rakennetusta imeytysaltaasta, joka jouduttiin toteuttamaan suunnitelmista poiketen huomattavasti syvempänä. Lisäksi altaan pohjaan jouduttiin tekemään poterorakenne, joka täytettiin suodatin hiekalla. Altaan toteutuksessa jouduttiin poikkeamaan suunnitelmista, koska kaivutyön yhteydessä paljastui, että vanhalle sora- ja hiekkasuodatusalueelle oli ajettu täytömaata. Lisäksi vuoden 2019 aikana tehtiin imeytyskaivojen putkijärjestelyihin muutoksia, jotka olivat tarpeen kaivojen toiminnan parantamiseksi.

Kaukovalvontajärjestelmän päivitystyöhön liittyen kustannuksia syntyi enemmän, kun käyttösuunnitelmassa oli ennustettu. Osavuositarkastuksessa 3 esitetty ennuste oli hieman optimistinen ja kustannukset toteutuivat alkuperäisen talousarvion mukaisesti.

Sääksin ja Vihtilammin patojen saneeraushankkeen rakennuskustannukset olivat varattua määrärahaa korkeammat. Määrärahojen ylitys johtui patojen tierakenteiden ja patoalueiden sijoittumisesta huomattavasti heikommalle maaperälle, kuin mitä oli arvioitu suunnitel-

missa. Lisäksi juoksutusveden laskeutuskosteikko piti toteuttaa suunniteltua laajempaan ja sen toteutustyö oli haastavampi. Kustannusten nousu johtui siis pääosin maanrakennustöiden kustannusten kasvusta.

Klaukkalan puhdistamon lietteenpoiston ja saostuskemikaloinnin tehostamishankkeessa kustannuksia syntyi käyttösuunnitelmassa ennustettua enemmän. Ylitys johtui töiden nopeammasta etenemisestä loppuvuoden aikana. Molemmat hankkeet jatkuvat vuonna 2020.

Vesihuoltoinvestoinnit

Nummenpään ja Kiljavan vedenottamoiden varavoimakoneiden asennusurakan, Mäntysalon ja Rantakujan jätevedenpumppaamojen saneerausurakoiden ja Lepsämän vedenottamon hapetusjärjestelmän pilottiajojen rakennuskustannukset pysyivät melko lähellä esitettyjä ennusteita.

	Alkuperäinen TA 2019	TA + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
18480001 Heinoja	-310 000	-50 000		-50 000
18480006 Kylänpään alue	-625 000	-650 000	-598 784	-51 216
18480010 Järvimaa	-70 000	-125 000	-129 072	4 072
18480011 Vanhan Klaukan alue	-800 000	-450 000	-303 652	-146 348
18480030 Viirinlaakso II	-10 000	-10 000		-10 000
18480201 Ilvesvuori, pohjoinen	-50 000	-20 000		-20 000
18480204 Altian alue	-300 000	-700 000	-687 278	-12 722
18480223 Venttiilien rakentaminen ja saneeraus	-75 000	-22 000		-22 000
18480226 Vesiasemat	-10 000	0		0
18480303 Vanhojen alueiden teiden sv-viemärit	-45 000	0		0
18480305 Laadunvalvonta	-10 000	0		0
18480306 Viimeistelytyöt	-25 000	-25 000		-25 000
18480307 Suunnittelu, koordinointi, mittaus ja tutkimus	-100 000	-50 000	-14 590	-35 410
18480309 Nimeämättömät kohteet	-45 000	-45 000		-45 000
18480311 Vanhojen alueiden kuivatus	-100 000	0		0
18480314 Varaus	-20 000	0		0
18480315 Jakamaton	-617 000	0		0
18480509 Ropakkotie	-80 000	-110 000	-102 071	-7 929
18480512 Vesijohtojen pienet peruskorjaukset	-100 000	-100 000	-14 383	-85 617
18480513 Viemärisuutukset ja pienet peruskorjaukset	-400 000	-150 000	-158 628	8 628
18480514 Verkostojen tutkimukset ja suunnittelu	-150 000	-150 000	-176 857	26 857
18480521 Lepsämän ja Nummenpään vo:n siirtolinja 1/3	-400 000	-632 000	-632 202	202
18480522 Alitilantie	-675 000	-684 000	-693 377	9 377
18480524 Jukolantie/Venlantie	-280 000	-360 000	-337 025	-22 975
18480529 KisLepsämän ja Nummenpään vo:n siirtolinja 2/3	-550 000	-350 000	-347 822	-2 178
18480530 Kiljavantien hulevesiviemäri	-66 000	0		0
18480531 Kiljavantien kiertoliittymän vesihuolto	-242 000	-210 000	-202 082	-7 918
18480532 Aluemittauksen laitekaivot	-100 000	0		0
18480533 Tornitien ja Mutkatien päävesijohto		-40 000	-41 971	1 971
18480701 Teilinummi, tekopohjavesilaitos	-150 000	-270 000	-337 922	67 922
18480721 Kaukovalvontajärjestelmä	-200 000	-150 000	-194 198	44 198
18480722 Nummenpään ja Kiljavan vedenottamot, varavoima	-200 000	-220 000	-204 119	-15 881
18480801 Vedenottamoiden peruskorjaus, varaus	-100 000	-50 000	-16 963	-33 037
18480811 Pumppaamoiden peruskorjaus, varaus	-80 000	-80 000	-85 994	5 994
18480816 Mäntysalon pumppaamo	-125 000	-100 000	-85 947	-14 053
18480823 Klaukkalan puhdistamo	-30 000	-80 000	-56 373	-23 627
18480828 Kirkonkylän puhdistamon saneeraus/jätevesien siirto	-50 000	-20 000	-12 461	-7 539
18480829 Sääksi ja Vihtilammen padot	-100 000	-140 000	-221 635	81 635
18480830 Lepsämän vo:n hapetusjärjestelmä	-200 000	-100 000	-96 480	-3 520
18480831 Rajamäen vesitornin saneeraus	-25 000	0		0
18480832 Klaukkalan puhdistamo, lietteenpoiston tehostaminen	-200 000	-100 000	-151 570	51 570
18480833 Rantakujan jvp	-125 000	-180 000	-197 896	17 896
INVESTOINNIT NETTO	-7 840 000	-6 423 000	-6 101 353	-321 647

Rahoitusosan toteutuminen

Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen toiminnan ja investointien rahavirta jäi ennustettua vähemmän negatiiviseksi johtuen suuremmasta liikeylijäämästä ja ennustettua pienemmistä rahoituskuluista ja investointimenoista. Muista maksuvalmiuden muutoksista syntyi ennustet-

tua enemmän rahavirtaa ja rahoituksen rahavirran suuruus kattoi melko hyvin toiminnan ja investointien rahavirrassa syntyneen miinuksen. Nurmijärven Vesi ei nostanut vuoden aikana ulkopuolista lainaa. Rahoitustarve katettiin lainalla kunnalta. Rahavarojen muutos jäi lopulta hieman negatiiviseksi.

Rahoituslaskelma	TA 2019	Muutos	TA 2019 + muutos	TP 2019	Poikkeama	Tot-%
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä	670 193	0	670 193	1 604 575	-934 382	239
Poistot ja arvonalennukset	2 900 000		2 900 000	2 587 265	312 735	89
Rahoitustuotot ja -kulut	-242 000		-242 000	-210 444	-31 556	87
	3 328 193	0	3 328 193	3 981 396	-653 203	120
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	7 940 000	-1 517 000	6 423 000	6 101 353	321 647	95
	7 940 000	-1 517 000	6 423 000	6 101 353	321 647	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 611 807	-1 517 000	-3 094 807	-2 119 957	-974 850	69
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys				-6 700		
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300 000		3 300 000		3 300 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys			0	-296 300	296 300	
	3 300 000	0	3 300 000	-296 300	3 596 300	-9
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta				193 200		
Saamisten muutokset muilta				-245 408	245 408	
Korottomien velkojen muutos kunnalta				1 275 667		
Korottomien velkojen muutos	1 300 000		1 300 000	1 138 069	161 931	88
	1 300 000	0	1 300 000	2 361 528	-1 061 528	182
Rahoituksen rahavirta	4 600 000	0	4 600 000	2 058 528	2 541 472	45
Rahavarojen muutos	-11 807	-1 517 000	1 505 193	-61 429	1 566 622	-4

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
Asiakkaat				
Käyttöpaikkojen lkm vesijohtoverkostossa (kpl)	7 456		7 341	7 220
Käyttöpaikkojen lkm jätevesiviemäriverkostossa (kpl)	7 037		6 922	6 801
Vuoden aikana vesijohtoon liittyneet uudet kiinteistöt (kpl)	82		115	121
Vuoden aikana jätevesiviemäriin liittyneet uudet kiinteistöt (kpl)	79		113	118
Talousveden tuotanto ja -jakelu				
Vesijohtoverkoston pumpattu vesimäärä (m3/a)	2 345 172		2 324 446	2 369 383
Laskutettu vesimäärä (m3/a)	1 732 212	1 720 000	1 725 459	1 685 508
Laskuttamaton vesimäärä (%)	26		26	29
Vedenottamot (kpl)	7		8	10
Varavedenottamot (kpl)	3		2	
Paineenkorotusasemat	8		8	8
Vesijohtoverkoston pituus (km)	351		346	342
Vesijohtoverkoston saneeraus (km)	3		2	3
Vesijohtoverkoston putkirikot (kpl)	11		11	11
Jäteveden puhdistus ja -viemäröinti				
Puhdistettu jätevesimäärä (m3/a)	3 104 264		2 765 846	3 195 137
Laskutettu jätevesimäärä (m3/a)	2 054 155	1 970 000	2 029 434	1 961 162
Viemäriverkoston vuotovesimäärä (%)	34		27	39
Jätevedenpuhdistamot (kpl)	2		2	2
Jätevedenpumppaamot (kpl)	49		47	47
Jätevesiviemäriverkoston pituus (km)	301		299	295
Jätevesiviemäri verkoston saneeraus (km)	4		3	6
Viemäritukokset (kpl)	37		35	38
Paineviemäriin putkirikot (kpl)	1			
Huleveden viemäröinti				
Hulevesiviemäriverkoston pituus (km)	184,8		174,7	171,8
Hulevesiviemäri verkoston saneeraus (km)	0		0	0,3
Käyttömaksut €/m3 (veroton)				
Vesi	1,56		1,51	1,47
Jätevesi	2,56		2,49	2,41
Yhteensä	4,12	4,1	4	3,88

Perusmaksut 2019 Mittarin koko	Jätevesi			
	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv
Ns 15-20	6,09	7,55	6,87	8,52
Ns 25-32	11,53	14,30	13,00	16,12
Ns 40	22,46	27,85	25,33	31,41
Ns 50	38,40	47,62	43,31	53,70
Ns 80	76,73	95,15	86,52	107,28
Ns 100	119,29	147,92	134,52	166,80

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tuloslaskelman mukainen tilikauden ylijäämä 1 394 131,40 euroa esitetään liitettäväksi vesilaitoksen omaan pääomaan tilikauden yli-/alijäämätilille.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen sitovat toiminnalliset tavoitteet oli asetettu liittyen kuntastrategian strategiin linjauksiin "Omaisuuksien hoito ja kestävä kehitys" sekä "Sujuva arki, palveluiden saatavuus ja joustavuus". Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on haitannut asiantuntijatehtäviin liittyvä henkilöstöresurssien vähyys.

Omaisuuksien hoito ja kestävä kehitys -linjaukseen liittyen tavoitteena on ollut ottaa käyttöön verkoston aluemittojärjestelmään perustuva vuotovesien etsintäjärjestelmä. Vesijohtoverkoston vuotaminen aiheuttaa turhaa vedenottoa ja pumppausta, mikä lisää vedentuotannon ja -jakelun kustannuksia. Nurmijärven Veden vesijohtoverkoston laskuttamaton vesimäärä oli 26 % vuonna 2019. Aluemittojärjestelmän avulla vuotavat alueet pystytään havaitsemaan ja vuodon etsintätoimenpiteet kohdentamaan oikeille alueille. Vuotavuus huomioidaan myös verkostosaneerauskohteiden valinnassa ja priorisoinnissa. Vuodelle 2019 asetettua tavoitetasoa ei ole pystytty toteuttamaan. Nurmijärven Vesi

on tutustunut muutamiin raportointiohjelmiin, mutta päätöstä hankittavasta ohjelmasta ei ole vielä tehty. Myöskään suunnitelma järjestelmän toimintaperiaatteista ei ole valmis. Aluemittoaukkoja on rakennettu saneeraus- ja uudisrakennushankkeiden yhteydessä, mutta kaivoihin ei ole vielä asennettu virtaama- ja painemittauksia. Nämä asennetaan vasta raportointiohjelman valinnan jälkeen.

Sujuva arki, palveluiden saatavuus ja joustavuus -linjaukseen liittyen tavoitteena on ollut valmistella uuden asiakashallintajärjestelmän hankintaan. Uusi asiakashallintajärjestelmä mahdollistaisi asiakkaiden sähköisten palveluiden lisäämisen ja parantamisen. Hanketta ei pystytty edistämään vuonna 2019. Aluemittojärjestelmän kehitystyö priorisoitiin asiakashallintajärjestelmän edelle, koska nykyinen asiakashallintajärjestelmä toimii kohtuullisesti siihen liittyvistä haasteista huolimatta.

Strateginen linjaus Omaisuuksien hoito ja kestävä kehitys	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Talousarvio (käyttötalous) ja investointiohjelma	
Tavoite 1 Vesilaitoksella on verkoston aluemittojärjestelmään perustuva vuotovesien etsintäjärjestelmä. Vesijohtoverkoston vuotovedet aiheuttavat turhaa vedenottoa ja pumppausta. Viemäriin tulevat lisävedet varaaat jätevedenpuhdistamoilta kapasiteettia ja voivat aiheuttaa prosessihäiriöitä. Sekä vesijohtoverkoston että viemäriverkoston vuotovesien vähentäminen tehostaa vesilaitoksen toimintaa	Arviointitapa/mittari Tarvittavat vesijohtoverkoston aluemittoaukot ja jätevedenpumppaamoiden virtausmittaukset on asennettu, vesijohto- ja viemärimallinnus on ajantasainen, vesijohto- ja viemäriverkostossa tehdään vuotojen paikallistamista. Vesijohtoverkoston vuotovesiprosentti on nykyistä pienempi.
Tavoitetaso 2019 Suunnitelma aluemittojärjestelmän toimintaperiaatteista on valmis. Kaivojen ja virtausmittareiden asennus on käynnissä. Jo asennettuja järjestelmän osia käytetään vuototason seurantaan ja tulosten perusteella tehdään vuotojen etsintää vesijohtoverkostossa.	Tavoitteen toteutuminen Suunnitelma aluemittojärjestelmän toimintaperiaatteesta ei ole valmis. Asennettuja järjestelmän osia ei pystytty käyttämään vuototason seurantaan, koska järjestelmän raportointiohjelmaa ei ole vielä hankittu.

Strateginen linjaus Sujuva arki, palveluiden saatavuus ja joustavuus	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Talousarvio (käyttötalous)	
Tavoite 1 Parannetaan vesilaitoksen asiakkaiden sähköisiä palveluita.	Arviointitapa/mittari Uuden sähköisiä palveluita mahdollistavan asiakashallintajärjestelmän käyttöönotto. Liittymishakemuksen sähköistäminen.
Tavoitetaso 2019 Valmistellaan uuden asiakashallintajärjestelmän hankintaa. Määritellään asiakashallintajärjestelmän sisältötarpeet. Vertaillaan toimittajavaihtoehtoja ja soveltuvat hankintamenettelyt.	Tavoitteen toteutuminen Hanketta ei edistetty vuoden 2019 aikana. Nykyinen asiakashallintajärjestelmä toimii ja sen kanssa pärjätään tarvittaessa vielä hetki. Aluemittausjärjestelmän kehitystyö priorisoitiin asiakashallintajärjestelmän edelle.

5.1.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Liikevaihto	8 487 979,37	8 288 273,01
Liiketoiminnan muut tuotot	248 840,67	253 179,09
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 183 833,46	-1 180 114,65
Palvelujen ostot	-2 018 147,35	-2 016 509,60
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 201 980,81	-3 196 624,25
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-987 325,15	-1 001 045,38
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-209 166,85	-205 539,11
Muut henkilösivukulut	-32 989,43	-41 491,74
Henkilöstökulut yhteensä	-1 229 481,43	-1 248 076,23
Poistot ja arvonalennukset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 587 265,06	-2 604 340,91
Liiketoiminnan muut kulut	-113 517,44	-98 570,65
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1 604 575,30	1 393 840,06
Rahoitustuotot- ja kulut		
Korkotuotot	33 284,14	32 659,95
Muut rahoitustuotot	617,94	0,99
Kunnalle maksetut korkokulut	-55 959,33	-38 956,33
Muille maksetut korkokulut	-26 015,15	-31 214,00
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00	-162 000,00
Muut rahoituskulut	-371,50	-8,00
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-210 443,90	-199 517,39
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1 394 131,40	1 194 322,67

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	6,1 %	5,4 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,9 %	7,2 %
Voitto, %	16,4 %	14,4 %
Asukasmäärä 31.12.	42 991	42 665

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen

Rahoituslaskelma

31.12.2019

31.12.2018

Toiminnan rahavirta

Liikeliijäämä	1 604 575	1 393 840
Poistot ja arvonalennukset	2 587 265	2 604 341
Rahoitustuotot ja -kulut	-210 444	-199 517
	<u>3 981 396</u>	<u>3 798 664</u>

Investointien rahavirta

Investointimenot	6 101 353	5 147 099
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	43 512

Toiminnan ja investointien rahavirta -2 119 957 -1 304 923

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäys muilta	-6 700	-12 215
----------------------------------	--------	---------

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-296 300	-296 296
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta		
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0	-1 600 000
	<u>-296 300</u>	<u>-1 896 296</u>

Oman pääoman muutokset 0 -43 512

Muut maksuvalmiuden muutokset

Saamisten muutos kunnalta	193 200	783 097
Saamisten muutokset muilta	-245 408	51 320
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 275 667	309 054
Korottomien velkojen muutos muilta	<u>1 138 069</u>	<u>2 121 354</u>
	<u>2 361 528</u>	<u>3 264 825</u>

Rahoituksen rahavirta 2 058 528 1 312 802

Rahavarojen muutos -61 429 7 879

Rahavarat 31.12.	0	61 429
Rahavarat 1.1.	<u>61 429</u>	<u>53 550</u>

Rahavarojen muutos -61 429 7 879

Rahoituslaskelman tunnusluvut

2019

2018

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000€	-7 078	-6 101
Investointien tulorahoitus, %	65,3 %	73,8 %
Laskennallinen lainanhoitokate	5,16	4,68
Lainanhoitokate	10,74	1,97
Kassan riittävyys, pv	0,00	2,19
Quick ratio	0,43	0,84
Current ratio	0,43	0,84

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen

Tase	31.12.2019	31.12.2018
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat	47 368 220,84	43 847 432,56
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	47 341 255,84	43 827 167,56
Kiinteät rakenteet ja laitteet	43 891 626,92	40 763 382,40
Koneet ja kalusto	20 727,14	42 191,64
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 428 901,78	3 021 593,52
Sijoitukset		
Muut saamiset	26 965,00	20 265,00
Vaihtuvat vastaavat	3 459 142,02	3 468 362,96
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	3 459 142,02	3 406 933,81
Myyntisaamiset	1 449 318,26	1 204 953,55
Saamiset kunnalta	2 008 780,56	2 201 980,26
Muut saamiset		
Siirtosaamiset	1 043,20	
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	61 429,15
Vastaavaa yhteensä	50 827 362,86	47 315 795,52
Vastattavaa		
Oma pääoma	21 215 572,69	19 821 441,29
Peruspääoma	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien ylijäämä	17 130 434,47	15 936 111,80
Tilikauden yli-/alijäämä	1 394 131,40	1 194 322,67
Vieras pääoma	29 611 790,17	27 494 354,23
Pitkäaikainen vieras pääoma	21 546 303,19	23 375 563,26
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	6 000 000,00
Korottomat velat kunnalta	163 928,76	163 928,76
Liittymismaksut ja muut velat	18 382 374,43	17 211 634,50
Lyhytaikainen vieras pääoma	8 065 486,98	4 118 790,97
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	296 300,00
Lainat kunnalta		
Saadut ennakot	4 898,23	2 468,51
Ostovelat	738 004,61	746 318,56
Korottomat velat kunnalta	3 870 795,07	2 595 127,83
Muut velat	208 772,17	252 355,18
Siirtovelat	243 016,90	226 220,89
Vastattavaa yhteensä	50 827 362,86	47 315 795,52
Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuusaste, %	41,7 %	41,9 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	338,9 %	321,9 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	18 525	17 130
Lainakanta 31.12., 1000 €	6 000	6 296
Lainat e/asukas	140	148
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	340,5 %	321,9 %
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	6 143	6 296
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	143	148
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Asukamäärä 31.12.	42 991	42 665

Huleveden tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma hulevesi eriytettynä	Vesihuolto	Hulevesi	Yhteensä
Liikevaihto	8 487 979,37		8 487 979,37
Liiketoiminnan muut tuotot	248 840,67		248 840,67
Materiaalit ja palvelut	0,00		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 183 517,28	-316,18	-1 183 833,46
Palvelujen ostot	-2 017 932,35	-215,00	-2 018 147,35
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 201 449,63	-531,18	-3 201 980,81
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-987 034,94	-290,21	-987 325,15
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-209 125,13	-41,72	-209 166,85
Muut henkilösivukulut	-32 982,11	-7,32	-32 989,43
Henkilöstökulut yhteensä	-1 229 142,18	-339,25	-1 229 481,43
Poistot ja arvonalennukset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 396 078,54	-191 186,52	-2 587 265,06
Liiketoiminnan muut kulut	-112 517,44	-1 000,00	-113 517,44
Liikkeylijäämä	1 797 632,25	-193 056,95	1 604 575,30
Rahoitustuotot- ja kulut			
Korkotuotot	33 284,14		33 284,14
Muut rahoitustuotot	617,94		617,94
Kunnalle maksetut korkokulut	-55 959,33		-55 959,33
Muille maksetut korkokulut	-26 015,15		-26 015,15
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00		-162 000,00
Muut rahoituskulut	-371,50		-371,50
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-210 443,90		-210 443,90
Tilikauden ylijäämä	1 587 188,35	-193 056,95	1 394 131,40

Taseesta eriytetty huleveden erät	Vesihuolto	Hulevesi	Yhteensä
Pysyvät vastaavat			
Aineelliset hyödykkeet			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	38 624 423,53	5 267 203,39	43 891 626,92
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Liittymismaksut ja muut velat	16 910 862,33	1 471 512,10	18 382 374,43

5.1.3 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaa suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Hulevesien eriyttäminen

Nurmijärven Veden kirjanpitoon sisältyvästä hulevesien osuudesta on laadittu erillinen tuloslaskelma. Taseesta on eriytetty kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta hulevesijärjestelmien osuus sekä liittymismaksujen osalta vuosien 2007-2019 aikana kertyneet hulevesijärjestelmien liittymismaksut.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelmaa on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49). Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioitujen poistoajien ja niitä vastaavien vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä ovat:

	Poisto aika/ poisto %	Poistotapa
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot -31.12.2012	3 vuotta	tasapoisto
Tietokoneohjelmistot 1.1.2013-	2 vuotta	tasapoisto
Rakennukset		
Hallinto- ja laitosrakennukset -31.12.2012	40 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.2013-	20 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet		
Johtoverkostot ja laitteet -31.12.2012	7 %	menojäätännöspoisto
Johtoverkostot ja laitteet 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet -31.12.2012	18 %	menojäätännöspoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Laitoskoneet ja laitteet -31.12.2012	18 vuotta	tasapoisto
Laitoskoneet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) -31.12.2012	30 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Automaatiikka -31.12.2012	10 vuotta	tasapoisto
Automaatiikka 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet -31.12.2012	25 %	menojäätännöspoisto
Kuljetusvälineet 1.1.2013-	4 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %	menojäätännöspoisto
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta	tasapoisto

5.1.4 Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2019 €	2018 €
Aineettomat hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00
Tilikauden poistot		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Hankintameno 1.1.	40 763 382,40	41 230 978,17
Lisäykset tilikauden aikana	5 694 045,08	2 125 505,57
Hankintameno 31.12.	46 457 427,48	43 356 483,74
Tilikauden poistot	2 565 800,56	2 593 101,34
Kirjanpitoarvo 31.12.	43 891 626,92	40 763 382,40
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	42 191,64	96 943,33
Lisäykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	42 191,64	96 943,33
Tilikauden poistot	21 464,50	54 751,69
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 727,14	42 191,64
Keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	3 021 593,52	0,00
Lisäykset tilikauden aikana	2 229 726,77	3 021 593,52
Hankintameno 31.12.	5 251 320,29	3 021 593,52
Tilikauden vähennykset	1 822 418,51	
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 428 901,78	3 021 593,52
Sijoitukset		
Muut saamiset		
Hankintameno 1.1.	20 265,00	8 050,00
Lisäykset tilikauden aikana	6 700,00	12 215,00
Hankintameno 31.12.	26 965,00	20 265,00
Pysyvät vastaavat yhteensä	47 368 220,84	40 825 839,04

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonnäisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2019 Lyhytaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	2 008 780,56	2 201 980,26
Saamiset kunnan tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	118 320,69	45 342,18
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä	135,80	
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	1 330 861,77	1 159 611,37
Muut saamiset	1 043,20	
Saamiset yhteensä	3 459 142,02	3 406 933,81

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2019 €	2018 €
Peruspääoma 1.1.	2 691 006,82	2 691 006,82
Peruspääoma 31.12.	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	15 936 111,80	14 673 214,32
Siirto edelliseltä tilikaudelta	1 194 322,67	1 306 409,60
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos		43 512,12
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	17 130 434,47	15 936 111,80
Tilikauden yli-/alijäämä	1 394 131,40	1 194 322,67
Oma pääoma yhteensä	21 215 572,69	19 821 441,29

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden

	2019 €	2018 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

Liitetieto 28., 30. ja 32. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2019 €	2018 €
Pitkäaikaiset velat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	6 000 000,00
Liittymismaksut, kunta	163 928,76	163 928,76
Liittymismaksut	18 382 374,43	17 211 634,50
Lyhytaikaiset velat		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	296 300,00
Lainat kunnalta, yhdystili	3 870 795,07	2 595 127,83
Velat tytäryhteisöille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	1 562,22	11 303,75
Velat muille		
Saadut ennakot	4 898,23	2 468,51
Ostovelat	736 442,39	735 014,81
Muut velat	208 772,17	252 355,18
Siirtovelat	243 016,90	226 220,89
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	29 611 790,17	27 494 354,23

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2019 €	2018 €
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	202 207,76	182 450,66
Korkojaksotus	5 575,00	5 608,91
Muut siirtovelat	35 234,14	38 161,32
Siirtovelat yhteensä	243 016,90	226 220,89

Taseeseen sisältymättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	2019 €	2018 €
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	31 274,76	
Myöhemmin maksettavat	112 087,41	
Vuokravastuut yhteensä	143 362,17	0,00

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaiset	18	19
Määräaikaiset	4	1
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	22	20

Liitetieto 43. Aktivoidut henkilöstökulut

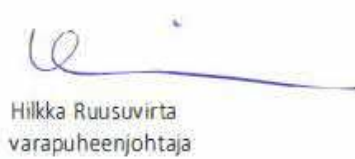
	31.12.2019	31.12.2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 229 481,43	1 248 076,23
Aktivoidut henkilöstökulut	24 125,56	3 650,84
Henkilöstökulut yhteensä	1 253 606,99	1 251 727,07

5.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

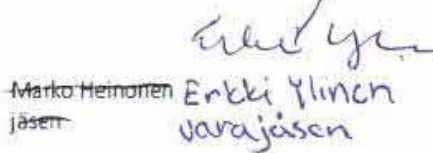
Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen johtokunnan ja vesilaitoksen johtajan allekirjoitukset
Nurmijärvellä 25.2.2020

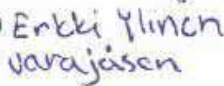
Jouni Majjala
puheenjohtaja

Hilka Ruusuvirta
varapuheenjohtaja

Marko Hemmön
jäsen

Erkki Ylinen
varajäsen

Petteri Pava
jäsen

Pauliina Pukari
jäsen

Päivi Kopra
vesilaitoksen johtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä 19.5.2020

KPMG Julkistarkastus Oy

Mikko Luoma
KHT, JHT

Aleksia liikelaitos

5.2 Aleksia liikelaitos

5.2.1 Toimintakertomus vuodelta 2019

Tuloslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018	Tot. %
Liikevaihto	10 329 873		10 329 873	9 828 715	-501 158	9 635 912	95 %
Valmistus omaan käyttöön							
Liiketoiminnan muut tuotot	226 750		226 750	250 603	23 853	278 305	111 %
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarv. ja tavarat	-2 735 019	150 000	-2 585 019	-2 522 502	62 517	-2 431 681	98 %
Palvelujen ostot	-1 205 154		-1 205 154	-1 212 171	-7 017	-1 219 307	101 %
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 940 173	150 000	-3 790 173	-3 734 673	55 500	-3 650 988	99 %
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-4 687 931		-4 687 931	-4 573 159	114 772	-4 375 457	98 %
Henkilösivukulut							
Eläkekulut	-913 077		-913 077	-898 044	15 033	-895 551	98 %
Muut henkilösivukulut	-167 820		-167 820	-152 553	15 267	-147 440	91 %
Poistot ja arvonal.							
Suunnitelman mukaiset poistot	-191 000		-191 000	-102 389	88 611	-133 300	54 %
Liiketoiminnan muut kulut	-654 835		-654 835	-639 211	15 624	-716 002	98 %
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 787	150 000	151 787	-20 711	-172 498	-4 521	-14 %
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot				15 003	15 003	18 871	
Muut rahoitustuotot							
Korkokulut							
Korvaus peruspääomasta							
Muut rahoituskulut				-650	-650	-662	
Ylijäämä (alijäämä) ennen var.							
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)							
Varausten lis. (-) tai väh. (+)							
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	1 787	150 000	151 787	-6 357	-158 144	13 688	-4 %

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Aleksiaassa on edetty yhden uuden valmistuskeittiömallin mukaiseen toimintaan. Organisaatiomuutoksen valmistelu tapahtui vuoden aikana. Uusi organisaatiomalli hyväksyttiin syksyllä ja se astuu voimaan vaiheittain vuoden 2020 alusta alkaen. Uudessa organisaatiossa yhdistetään ruoka- ja siivouspalvelujen tehtäviä uusilla maantieteellisillä palvelualueilla. Palvelualueet toimivat palvelupäällikön alaisuudessa. Lisäksi perustettiin Kehittäminen ja tuki-yksikkö, jonka tehtävänä on laatia yhtenäiset ohjeet ja ohjata palvelualueiden henkilöstöä uusissa ja muuttuvissa tehtävissä. Uutta yhdistelmätyömallia pilotoitiin ja otettiin käyttöön seitsemässä koulussa. Henkilöstöä koulutettiin yhdistelmätyöhön.

Uusi valmistuskeittiö Aleksian Pata valmistui joulukuussa. Ruokapalvelut oli mukana Aleksian Padan suunnittelussa. Lisäksi suunniteltiin koko ruokapalvelun uutta toimintatapaa: Aleksian Padan ja sen palvelukeittiöiden toimintaa, ruokaohjeita, kuljetuksia jne. Palvelu-

keittiöiden saneeraus uuden Aleksian Padan toimintatavan mukaiseksi eteni yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Kolme palvelukeittiötä saneerattiin, lisäksi tehtiin kahdeksaan kohteeseen laitehankintoja.

Valkjärven ja Lepsämän koulujen palot vaikuttivat myös Aleksian toimintaan. Henkilöstö siirtyi työskentelemään niihin kohteisiin, joissa koulu toimii. Keittiöiden ja siivouksen koneet ja laitteet joko tuhoutuivat tai kärsivät savuvahinkoja.

Aleksialle on annettu tehtäväksi kilpailuttaa sekä ruoka- että siivouspalveluista 5%. Palvelusopimukset päättyivät 31.7. Ruokapalvelussa käytettiin optiovuosi, mutta siivouspalvelu kilpailutettiin. Aiemmin ulkopuolisella yrityksen siivouksessa olleet Harjulan koulu, Isoniitun koulu ja Rajamäen koulun E-rakennus siirtyivät Aleksian siivoukseen 1.8. alkaen. Aiemmin siivouspalvelun sopimuskumppanina oli yksi yritys, uudessa sopimuksessa yrityksiä on kolme.

Siivouspalvelujen siivottava pinta-ala toteutui miltei suunnitellusti. Kulut alittuivat budjetoidusta. Ruokapalvelun suoritteet laskivat vuodesta 2018 noin 40 000 kpl. Suoritteita v. 2019 oli 103 412 kpl arvioitua vähemmän, joten elintarvikemäärärajojakin käytettiin 84 050 euroa arvioitua vähemmän. Muissa toimintakuluissa varauduttiin 50 000 eurolla Aleksian Padan ja ruokapalvelun uuden toimintatavan suunnitteluun, mitkä kuitenkin toteutettiin pääsääntöisesti omilla olemassa olevilla resursseilla.

Aleksian tuotot olivat 477 306 euroa eli 4,52 % talousarviossa esitettyä pienemmät. Sisäisille asiakkaille hyvitettiin palvelumaksuissa 484 590 euroa. Kulut alittuivat budjetoidusta 216 197 eurolla eli n. 2,1 %. Poistot toteutuivat n. 88 000 euroa pienempänä. Liikelaitoksen tulostavoite oli muutetun talousarvion mukaan 151 787 euroa ylijäämäinen, hyväksytyssä talousarviossa ylijäämä oli 1 787 euroa. Muutetun talousarvion ylijäämä johtui 150 000 euroa kalustomäärärahan siirrosta investointeihin. Tulos muodostui 6 357 euroa alijäämäiseksi.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2019 ryhmiteltynä seuraavasti:

HTV1	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaisia	139,6	137,9
Määräaikaisia ja sijaisia	46,9	40,7

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Ruoka- ja siivouspalvelujen uuden toimintamallin käyttöönotto voi aiheuttaa satunnaisia haasteita palveluun sekä henkilöstön työhyvinvointiin. Ruokapalvelun tuotantoprosessi muuttuu, mikä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti toimintaan ja sen suunnitteluun. Lisäksi eri toimipisteiden väistöaika aiheuttaa poikkeusjärjestelyitä.

Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on entistä haastavampaa, etenkin lyhytaikaisten sijaisten saaminen on vaikeaa. Henkilöstöltä vaaditaan tulevaisuudessa sekä ruoka- että siivouspalvelun osaamista. Tämä lisää henkilöstön osaamisvaatimuksia. Aleksian omaa henkilöstöä

Arvio tulevasta kehityksestä

Palvelukeittöiden saneeraukset jatkuvat vielä vuosina 2020-2022. Uusi organisaatio on kokonaisuudessaan käytössä vuoteen 2023 mennessä, jolloin ruoanvalmistus on siirtynyt Aleksian Pataan. Vuoden 2020 aikana toteutetaan koulujen ja päiväkotien palvelukeittöiden saneerauksia suunnitelman mukaisesti.

Ylimenokaudella aiheutuu kuluja ja arvioidut säästöt toteutuvat vasta sitten, kun kaikki palvelukeittöt on saneerattu, toiminta keskitetty yhteen valmistuskeittöön, toiminta on vakiintunut ja yhdistelmätyö on voitu ottaa käyttöön kaikissa kohteissa. Tulevana talousarvio- ja taloussuunnittelukaudella suunnitellaan käytettävän ylijäämää asiakkaan hintojen tasaamiseksi.

Esikoulujen siirtyminen koulujen yhteyteen muuttaa kouluravintoloiden toimintaa, sillä yhä useammassa kohteessa tarjotaan aamu- ja välipaloja.

Liikelaitokselle on asetettu 2%:n tuottavuustavoite vuosille 2017-2019. Tavoitteen toteutumisesta raportoidaan kevään aikana.

koulutetaan jatkuvasti, jolloin heidän osaamisensa vastaa tulevaisuuden työn vaatimuksiin.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä on ostanut ruoka- ja siivouspalvelut kunnilta kuntajohtajien päätöksen mukaisesti. Aleksia myy noin 20 henkilötyövuoden verran palvelua Keski-Uudenmaan sote- kuntayhtymälle. Tulevien vuosien tilanne on sopimatta. Jos palvelujen ostossa tapahtuu muutoksia, sillä on vaikutusta Aleksian toimintaan, koska liikelaitos ei voi kuntalain mukaan osallistua kilpailutukseen. Tällöin Aleksian kulut kohdentuvat nykyisille asiakkaille, joka vaikuttaa hintojen nousuna.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä liikelaitoksessa

Liikelaitoksen toiminnassa noudatetaan kunnan hallintosääntöä, liikelaitosten toimintasääntöä, sisäisen valvonnan ohjetta ja muita kuntatasoisia talouteen ja toimintaan liittyviä lakeja ja ohjeita. Toiminnallisten ja talouden tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu johtokunnalle säännöllisesti. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta.

Liikelaitoksessa vaarojen ja riskienarviointi on toteutettu Riskipisteohjelmalla. Ohjelman avulla tunnistetaan strategiset ja toiminnalliset riskit. Vaaroja ja riskejä tarkastellaan säännöllisesti, niitä päivitetään jatkuvana toimintana ja sisältöä tarkennetaan. Työpaikkaselvityskäyntejä suoritetaan säännöllisesti ja niistä saatujen raporttien perusteella tehdään korjaavia toimenpiteitä. Aleksia-liikelaitoksen varautumissuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti. Liikelaitoksen johtaja osallistuu kunnan varautumisjohtoryhmän työskentelyyn.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS + muut. 2019	TP 2019	Poikkeama
Kalusto	-395 000	80 000	-315 000	-114 485	200 515

Investointimäärärahaa oli varattu Aleksian Padan kalustamiseen. Rakennuksen luovutus tapahtui 19.12. eikä kaikkia laitteita ollut mahdollista hankkia vuoden 2019 aikana.

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelma	Alkuperäinen KS 2019	Siitä muutos	KS+muut. 2019	TP 2019	Poikkeama	Tot-%	TP 2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA							
Liikeliijäämä (alijäämä)	1 787	150 000	151 787	-20 711	172 498	-14 %	-4 521
Poistot ja arvonalennukset	191 000	0	191 000	102 389	88 611	54 %	133 300
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	14 354	-14 354		18 209
	192 787	150 000	342 787	96 031	246 755	28 %	146 988
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Investointimenot	-395 000	0	-395 000	-114 485	-280 515	29 %	-57 364
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	0	0	0 %	0
	-395 000	0	-395 000	-114 485	-280 515	29 %	-57 364
Toiminnan ja investointien rahavirta	-202 213	150 000	-52 213	-18 454	-33 760	57 %	89 623
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	0	0	0	0	0	0 %	0
	0	0	0	0	0	0 %	0
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0 %	0
Pitkäaikaisten lainojen lyhennys	0	0	0	0	0	0 %	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0	0	0	0	0	0 %	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0 %	0
	0	0	0	0	0	0 %	0
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Saamisten muutos kunnalta	0	0	0	409 427	-409 427		-157 531
Saamisten muutokset muilta	0	0	0	-344 348	344 348		-46 266
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	-44 198	44 198		112 103
	0	0	0	20 881	-20 881	0 %	-91 693
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	20 881	-20 881	0 %	-91 693
Rahavarojen muutos	-202 213	0	-202 213	2 427	-204 640	-1 %	-2 070

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	suorite kpl, siivottavat m2	TP 2019	TA 2019	TP2018	TP 2017
siivouspalvelu (oma siivous)	€/m2/v	101 844	23,80	24,20	23,50	23,10
ruokapalvelu	€/ateria	2 663 288	2,81	2,83	2,70	2,62

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Aleksia-liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä 6 357 euroa katetaan edellisten tilikausien ylijäämästä.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Terve talous ja linjakas päätöksenteko, Osaavien työntekijöiden hyvin johdettu työpaikka	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Konserni asettanut Aleksialle 2%:n tuottavuustavoitteen vuosille 2017-2019 Henkilöstöohjelma 2107-2019	
Tavoite 1a Yhdistelmätyö otetaan käyttöön ruoka- ja siivouspalvelujen kesken kouluissa.	Arviointitapa/mittari Uusi organisaatio käytössä kouluissa (kyllä/ei). Henkilöstökulujen pieneneminen yhdistelmätyökohteissa. Aterian hinta, siivouksen hinta/m2. Henkilöstö osallistuu työvuorosuunnitteluun: henkilöstön näkemykset huomioitu ja kirjattu. Työvuorosuunnittelu tarkastettu kouluissa. Aleksian henkilöstökysely. Aterian hinta.
Tavoite 1 b Henkilöstöresurssien käytön suunnittelu ja koordinointi asiakkaan toiminnan mukaisesti	
Tavoite 1 c Ruokapalvelujen prosesseja ja toimintaa suunnitellaan uuden valmistuskeittiömallin mukaisesti. (Iso-Pata ja palvelukeittiöt)	
Tavoitetaso 2019 Tavoite 1 a Yhdistelmätyön suunnittelu alkanut vuonna 2018 ja se jatkuu. Toimintaa pilotoidaan ja se otetaan käyttöön niissä kouluissa, joissa se on mahdollista. Tavoitetaso 1 b Yhdistelmätyön suunnittelun ja pilotoinnin yhteydessä kohteiden työvuorot tarkastellaan työtehtävien ja palvelun mukaisesti. Tavoitetaso 1 c Ruokalistasuunnittelu, tuotekehitys ja logistiikan suunnittelu.	Tavoitteen toteutuminen Toteutuu. Yhdistelmätyötä otettu käyttöön seitsemässä koulussa. Toteutuu. Ruokalistasuunnittelu ja tuotekehitys on aloitettu, jatkuu vielä toistaiseksi. Logistiikan suunnittelu toteutunut.

5.2.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Aleksia-liikelaitoksen

1.1.-31.12.2019

1.1.-31.12.2018

Tuloslaskelma

LIIKEVAIHTO	9 828 714,84	9 635 911,82
Liiketoiminnan muut tuotot	250 602,50	278 305,39
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 522 501,93	-2 431 681,25
Palvelujen ostot	-1 212 170,82	-1 219 306,86
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 734 672,75	-3 650 988,11
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 573 158,84	-4 375 457,07
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-898 043,88	-895 551,12
Muut henkilösivukulut	-152 552,71	-147 439,76
Henkilöstökulut yhteensä	-5 623 755,43	-5 418 447,95
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-102 388,73	-133 299,69
Liiketoiminnan muut kulut	-639 211,35	-716 002,38
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	-20 710,92	-4 520,92
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	15 003,37	18 871,09
Muille maksetut korkokulut		
Muut rahoituskulut	-649,78	-662,08
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	14 353,59	18 209,01
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	-6 357,33	13 688,09

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,0 %	3,8 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	1,0 %	3,8 %
Voitto, %	-0,1 %	0,1 %
Asukasmäärä 31.12.	42 991	42 665

Aleksia-liikelaitoksen
Rahoituslaskelma

31.12.2019 31.12.2018

Toiminnan rahavirta		
Liikeyli/-alijäämä	-20 710,92	-4 520,92
Poistot ja arvonalentumiset	102 388,73	133 299,69
Rahoitustuotot ja -kulut	14 353,59	18 209,01
	96 031,40	146 987,78
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	114 485,27	57 364,35
Toiminnan ja investointien rahavirta	-18 453,87	89 623,43
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	409 427,42	-157 530,75
Saamisten muutos muilta	-344 348,47	-46 265,81
Korottomien velkojen muutos muilta	-44 198,39	112 103,48
	20 880,56	-91 693,08
Rahoituksen rahavirta	20 880,56	-91 693,08
Rahavarojen muutos	2 426,69	-2 069,65
Rahavarat 31.12.	3 254,70	828,01
Rahavarat 1.1.	828,01	2 897,66
Rahavarojen muutos	2 426,69	-2 069,65

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	410	428
Investointien tulorahoitus, %	84 %	256 %
Laskennallinen lainanhoitokate	0,00	0,00
Kassan riittävyys, pv	0,12	0,03
Quick ratio	1,07	1,08
Current ratio	1,07	1,08

Aleksia-liikelaitoksen

31.12.2019

31.12.2018

Tase

Vastaavaa

Pysyvät vastaavat	130 463,08	118 366,54
Aineelliset hyödykkeet	130 463,08	118 366,54
Rakennusten kalusto	0,00	0,00
Koneet ja kalusto	130 463,08	118 366,54
Vaihtuvat vastaavat	1 284 080,85	1 346 733,11
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	1 280 826,15	1 345 905,10
Myyntisaamiset	497 543,89	98 963,64
Saamiset kunnalta	155 179,28	88 583,27
Muut saamiset	4 047,14	59 007,13
Siirtosaamiset	624 055,84	1 099 351,06
Rahat ja pankkisaamiset	3 254,70	828,01
Vastaavaa yhteensä	1 414 543,93	1 465 099,65

Vastattavaa

Oma pääoma	215 880,05	222 237,38
Peruspääoma	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	214 237,38	200 549,29
Tilikauden ylijäämä	-6 357,33	13 688,09
Vieras pääoma	1 198 663,88	1 242 862,27
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 198 663,88	1 242 862,27
Saadut ennakot	0,00	69,00
Ostovelat	294 589,42	283 376,20
Muut velat	93 550,83	116 356,23
Siirtovelat	810 523,63	843 060,84
Vastattavaa yhteensä	1 414 543,93	1 465 099,65

Taseen tunnusluvut

2019

2018

Omavaraisuusaste, %	15,3 %	15,2 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	11,9 %	12,5 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	208	214
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000€	3	8
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	0,1	0,2
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Asukamäärä 31.12.	42 991	42 665

5.2.3 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaa suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49)

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioitujen poistoajien ja niitä vastaavien vuotuisien poistoprosenttien sekä poistomenetelmän

	Poistoaika/ poisto%	Poistotapa
Rakennukset		
Hallinto- ja laitosrakennukset -31.12.2012	40 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.2013-	20 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %	menojäännöspoisto
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta	tasapoisto

5.2.4 Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2019 €	2018 €
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	0,00	22 161,73
Hankintameno 31.12.	0,00	22 161,73
Tilikauden poistot		22 161,73
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	118 366,54	172 140,15
Lisäykset tilikauden aikana	114 485,27	57 364,35
Hankintameno 31.12.	232 851,81	229 504,50
Tilikauden poistot	102 388,73	111 137,96
Kirjanpitoarvo 31.12.	130 463,08	118 366,54

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonlisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2019 Lyhytaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	155 179,28	88 583,27
Saamiset kunnalta, yhdystilli	624 055,84	1 099 351,06
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	497 543,89	98 963,64
Muut saamiset	4 047,14	59 007,13
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	1 280 826,15	1 345 905,10

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2019 €	2018 €
Peruspääoma 1.1.	8 000,00	8 000,00
Peruspääoma 31.12.	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien alijäämä	200 549,29	194 656,52
Siirto edelliseltä tilikaudelta	13 688,09	5 892,77
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	214 237,38	200 549,29

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2019 Lyhytaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	798 307,79	698 525,52
Muut siirtovelat	12 215,84	144 535,32
Siirtovelat yhteensä	810 523,63	843 060,84

Taseeseen sisältymättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	2019 €	2018 €
Vuokravastuut yhteensä	3 288,48	7 594,50
siitä seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 288,48	3 288,48
siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet		

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2019	31.12.2018
Vakinaiset	146	139
Määräaikaiset	31	31
Henkilöstön lukumäärä yhteensä (työpanos)	177	170

5.2.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Nurmijärvellä 25.2.2020

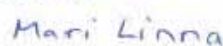
Tuomas Sarpolahti
puheenjohtaja

Kimmo Viisanen

Maritta Kopsala

Anu Savander-Hämäläinen
palvelujohtaja

Pasi Miettinen

Anu Heikkinen

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä 19.5.2020

KPMG Julkistarkastus Oy

Mikko Luoma
KHT, JHT

5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen

LIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Toteutusvertailu		Eliminoinnit		Tuloslaskelma kunnan tilinpäätöksessä
	Kunnan tulos- laskelmaosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	
Toimintatulot					
Myyntitulot, ulkoiset	3 019 109	10 133 395			13 152 504
Myyntitulot, sisäiset	2 891 355	8 183 299	-2 891 355	-8 183 299	0
Maksutulot, ulkoiset	5 428 877	0			5 428 877
Maksutulot, sisäiset	15 675		-15 675		0
Tuet ja avustukset, ulkoiset	1 850 620	84 775			1 935 395
Tuet ja avustukset, kunnalta	0	0			0
Muut toimintatuotot, ulkoiset	10 823 153	238 771			11 061 924
Muut toimintatuotot, sisäiset	18 127 167	175 897	-18 127 167	-175 897	0
Toimintatulot yhteensä	42 155 955	18 816 137	-21 034 196	-8 359 197	31 578 700
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-67 400 191	-6 853 237			-74 253 428
Palvelujen ostot, ulkoiset	-150 157 959	-2 403 381			-152 561 341
Palvelujen ostot, sisäiset	-10 125 984	-826 937	10 125 984	826 937	0
Aineet, tarv. ja tavarat, ulkoiset	-8 536 348	-3 628 629			-12 164 977
Aineet, tarv. ja tavarat, sisäiset	-190 740	-77 706	190 740	77 706	0
Avustukset, ulkoiset	-9 790 117	0			-9 790 117
Avustukset, sisäiset					0
Muut toimintakulut, ulkoiset	-3 733 078	-135 509			-3 868 587
Muut toimintakulut, sisäiset	-17 554 806	-617 220	17 554 806	617 220	0
Toimintakulut yhteensä	-267 489 223	-14 542 619	27 871 530	1 521 863	-252 638 449
Toimintakate	-225 333 268	4 273 518	6 837 334	-6 837 334	-221 059 749
Verotulot	189 728 117				189 728 117
Valtionosuudet	32 294 172				32 294 172
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot, ulkoinen	835	0	0	0	835
Korkotulot, sisäinen	55 959	48 287	-55 959	-48 287	
Muut rahoitustulot, ulkoinen	2 504 238	619	0	0	2 504 856
Korvaus peruspääomasta	162 000		-162 000		0
Korkokulut, ulkoinen	-647 282	-137 934	96 574	111 919	-576 724
Korkokulut, sisäinen	48 287	55 959	-48 287	-55 959	0
Muut rahoituskulut, ulkoinen	-608 294	-1 021			-609 315
Korvaus peruspääomasta		-162 000		162 000	0
Vuosikate	-1 795 235	4 077 428	6 667 661	-6 667 661	2 282 193
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 629 798	-2 689 654			-17 319 452
Arvonalentumiset	-713 493				-713 493
Tilikauden tulos	-17 138 527	1 387 774			-15 750 753
Poistoeron vähennys	12 500				12 500
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-17 126 027	1 387 774	0	0	-15 738 253

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

	Toteutumisvertailu		Eliminoinnit		Rahoituslaskelma kunnan tilinpäätöksessä
	Kunnan rahoitusosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	
Tulorahoitus					
Vuosikate	-1 795 235	4 077 428	6 667 661	-6 667 661	2 282 193
Tulorahoituksen korjauserät	-2 393 100				-2 393 100
Investointien rahavirta					
Ulkoiset investointimenot	-29 527 184	-6 215 839			-35 743 023
Rah.osuudet investointimenoihin	600 543				600 543
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 335 386				4 335 386
Toiminnan ja invest. rahavirta	-28 779 590	-2 138 411	6 667 661	-6 667 661	-30 918 001
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-180 277	-6 700			-186 977
Antolainasaamisten vähennys	431 571				431 571
Lainakannan muutokset					0
Pitkäaikaisten lainojen nettomuutos	19 459 837	-296 300			19 163 537
Lyhytaikaisten lainojen nettomuutos	10 989 492	-65 563	126 604	65 563	11 116 096
Oman pääoman muutos	-370 168	113 742			-256 427
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 080 023	2 328 241	1 631 961	-1 824 127	4 216 098
Rahoituksen rahavirta	32 410 478	2 073 420	1 758 565	-1 758 565	34 483 898
Vaikutus maksuvalmiuteen	3 630 887	-64 991	8 426 226	-8 426 226	3 565 897

**TYTÄRYHTEISÖJEN
TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT**

6.1 Kiinteistö Oy Aitohelmi

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	120 570	120 570	114 639
Liikevaihdon muutos, %		5,2 %	11 %
Liiketoiminnan muut tuotot			0
Liiketoiminnan kulut	-105 630	-89 072	-137 349
Suunnitelman mukaiset poistot	-59 382	-59 383	-64 324
Liiketoiminnan muut kulut		0	0
Liikevoitto/ -tappio	-44 442	-27 885	-87 034
Rahoitustuotot- ja kulut	262	262	245
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	0	0
Tilikauden tulos	-44 180	-27 623	-86 789

Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	0	0	0
Taseen loppusumma	1 217 538	1 249 016	1 276 920
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	0	0	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tuloslaskelma toteutui liikevaihdon osalta odotetusti. Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilikauden aikana kartoittaneet muutos ja korjaustarpeita kiinteistön osalta. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön toiminta on jatkunut ennallaan eikä olennaisia tavanomaisesta poikkeavia tapahtumia ole ollut.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiö teki Evl:n mukaiset poistot 7% yhtiön rakennuksista.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön strategiassa hallitus on kirjannut toiminta-ajatukseksi pitää kiinteistö hyvässä kunnossa ja tarjota käyttäjille laadukkaita toimitiloja. Korjaus- ja kunnossapitotyöt

tehdään tarpeen mukaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Yhtiö huomioi päätöksissään kunnan strategian ja toimii sen suuntaisesti. Yhtiö omalta osaltaan huolehtii kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyyn vahvistamisesta tarjoamalla toimivia tiloja, säilyttämällä kiinteistön arvon ja pitämällä tilojen käyttöaste korkeana.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Korjausten toteuttaminen oikea-aikaisesti, kustannustehokkaasti, ja vuokralaisten toiminnan turvaaminen korjausprosessin aikana ovat painopisteenä lähitulevaisuudessa. Vahinkojen osalta yhtiöllä on täysarvovakuutus If-vahinkovakuutus Oy:ssä

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Isännöitsijä raportoi hallitukselle, joka valvoo strategian toteuttamista. Yhtiön maksuliikenteessä on kahdenkertainen tarkastus. Sama henkilö ei voi tarkistaa ja laittaa maksuun laskuja.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Kiinteistön strategiassa otetaan huomioon kunnan strategiset suuntaviivat, kuntatalouden vastuullinen johtaminen, kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen toimivilla toimitiloilla joissa 100% käyttöaste.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kiinteistö pidetään toimintakuntoisena korjaus- ja kunnossapito-ohjelmalla	
Tavoite 1 Tilat pidetään vuokrattavassa kunnossa	Arviointitapa/mittari Tilojen käyttöaste
Tavoitetaso 2019 100 %	Tavoitteen toteutuminen 1-12/2019 100 %

6.2 Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	50 022	50 022	50 022
Liikevaihdon muutos, %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot		0	0
Liiketoiminnan kulut	-48 179	-36 878	-35 646
Suunnitelman mukaiset poistot	-34 787	-36 463	-39 605
Liiketoiminnan muut kulut	0	0	0
Liikevoitto/ -tappio	-32 944	-23 319	-25 229
Rahoitustuotot- ja kulut	0	0	1
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	0	0
Tilikauden tulos	-32 944	-23 319	-25 228
Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	0	0	0
Taseen loppusumma	846 458	858 154	881 245
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	0	0	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tuloslaskelma toteutui liikevaihdon osalta odotetusti. Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilikauden aikana kartoittaneet muutos ja korjaustarpeita kiinteistön osalta. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön toiminta on jatkunut ennallaan eikä olennaisia tavanomaisesta poikkeavia tapahtumia ole ollut.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiö teki Evl:n mukaiset poistot 7% yhtiön rakennuksista.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön strategiassa hallitus on kirjannut toiminta-ajatukseksi pitää kiinteistö hyvässä kunnossa ja tarjota käyttäjille laadukkaita toimitiloja. Korjaus- ja kunnossapitotyöt

tehdään tarpeen mukaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Yhtiö huomioi päätöksissään kunnan strategian ja toimii sen suuntaisesti. Yhtiö omalta osaltaan huolehtii kunnan vetovoiman ja kilpailukykyyn vahvistamisesta tarjoamalla toimivia tiloja, säilyttämällä kiinteistön arvon ja pitämällä tilojen käyttöaste korkeana. Hallitus on päättänyt viedä eteenpäin ovi ja ikkunaremonttia, joka on korjaussuunnitelmissa aiempina vuosina. Myös talotekniikan osalta tehdään korjauksia, jotka palvelevat käyttäjiä ja ovat energistehokkaampia.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Korjausten toteuttaminen oikea-aikaisesti, kustannustehokkaasti, ja vuokralaisten toiminnan turvaaminen korjausprosessin aikana ovat painopisteenä lähitulevaisuudessa. Vahinkojen osalta yhtiöllä on täysarvovakuutus If-vahinkovakuutus Oy:ssä

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Isännöitsijä raportoi hallitukselle, joka valvoo strategian toteuttamista. Yhtiön maksuliikenteessä on kahdenkertainen tarkastus. Sama henkilö ei voi tarkistaa ja laittaa maksuun laskuja.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Kiinteistön strategiassa otetaan huomioon kunnan strategiset suuntaviivat, kuntatalouden vastuullinen johtaminen, kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen toimivilla toimitiloilla joissa 100% käyttöaste.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kiinteistö pidetään toimintakuntoisena korjaus- ja kunnossapito-ohjelmalla	
Tavoite 1 Tilat pidetään vuokrattavassa kunnossa	Arviointitapa/mittari Tilojen käyttöaste
Tavoitetaso 2019 100 %	Tavoitteen toteutuminen 1-12/2019 100 %

6.3 Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	273 000	256 513	274 890
Liikevaihdon muutos, %	-0,7 %	-6,7 %	1,7 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	157
Liiketoiminnan kulut	-238 000	-236 020	-232 139
Suunnitelman mukaiset poistot	-255 036	-258 713	-40 096
Liiketoiminnan muut kulut	0	0	-450
Liikevoitto/ -tappio	-220 036	-238 220	2 361
Rahoitustuotot- ja kulut	36 212	36 429	50 154
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	0	0
Tilikauden tulos	-183 824	-201 791	52 516

Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit		0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	80 000	80 000	76 000
Taseen loppusumma	4 355 071	4 374 067	4 610 108
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	0	0	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tuloslaskelma toteutui liikevaihdon osalta odotetusti. Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilikauden aikana kartoittaneet muutos ja korjaustarpeita kiinteistön osalta.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiö teki Evl mukaiset poistot 7% yhtiön rakennuksista.

Arvio tulevasta kehityksestä

Korjausten pitemmän ajan korjausbudjetin laatiminen ja sen noudattaminen ovat selvä osa-alue, johon täytyy panostaa tulevaisuudessa. Äkilliset ja ennakoimattomat korjaukset tulee hoitaa välittömästi. Kiinteistön rakennus ikääntyy ja tekniikka vanhenee, joten korjauksiin tulee panostaa lisää resursseja. Lämmityksen sekä ilmanvaihdon investoinnit sekä aktiivinen seuranta tuovat jatkossa säästöjä hoitokuluissa.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Yhtiön merkittävämpänä riskinä on kohtalaisen laajat korjaustarpeet niin julkisivurakenteissa, kuin rakennuksen teknisissä laitteissa. Korjausten toteuttaminen oikea-aikaisesti, kustannustehokkaasti, ja vuokralaisten toiminnan turvaaminen korjausprosessin aikana ovat painopisteenä lähitulevaisuudessa. Vahinkojen osalta yhtiöllä on täysarvovakuutus If-vahinkovakuutus Oy:ssä

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Isännöitsijä raportoi hallitukselle, joka valvoo strategian toteuttamista. Yhtiön maksuliikenteessä on kahdenkerertainen tarkastus. Sama henkilö ei voi tarkistaa ja laittaa maksuun laskuja.

Strateginen linjaus Kiinteistön strategiassa otetaan huomioon kunnan strategiset suuntaviivat, kuntatalouden vastuullinen johtaminen, kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen toimivilla toimitiloilla joissa 100% käyttöaste.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kiinteistö pidetään toimintakuntoisena korjaus- ja kunnossapito-ohjelmalla	
Tavoite 1 Tilat pidetään vuokrattavassa kunnossa	Arviointitapa/mittari Tilojen käyttöaste
Tavoitetaso 2019 100 %	Tavoitteen toteutuminen 1-12/2019 100 %

6.4 Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	193 000	193 670	178 124
Liikevaihdon muutos, %		8,7 %	3,9 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0
Liiketoiminnan kulut	-175 000	-181 383	-174 286
Suunnitelman mukaiset poistot	-584 096	-592 200	0
Liiketoiminnan muut kulut	-20 000	-17 318	-19 442
Liikevoitto/ -tappio	-586 096	-597 231	-15 604
Rahoitustuotot- ja kulut	293 290	271 344	107 253
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	-167	-175
Tilikauden tulos	-292 806	-326 054	91 474

Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	0	0	5 090 178
Investointien tulo-rahoitus, %			
Lainakanta	4 962 461	4 962 461	5 875 000
Taseen loppusumma	9 232 157	8 555 215	9 816 253
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	1	1	1

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tuloslaskelma toteutui liikevaihdon osalta odotetusti. Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilikauden aikana kartoittaneet peruskorjauksen tuloksia kiinteistön osalta. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön toiminta on jatkunut ennallaan eikä olennaisia tavanomaisesta poikkeavia tapahtumia ole ollut.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiö teki Evl:n mukaiset poistot rakennuksista, 7%.

Arvio tulevasta kehityksestä

Peruskorjauksen jälkeen tilat ovat vuokralaisia tyydyttävässä hyvässä kunnossa. Suunnitelmallisella ylläpidolla, sekä vuokralaisten muutostoiveet huomioiden pyritään tilat pitämään korkealla vuokrausasteella.

Kuluvan vuoden aikana tehdään takuutarkastuksia ja mahdollisia pieniä korjauksia.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Merkittävimmät riskit liittyvät mahdollisiin suurempiin vahinkoihin kiinteistölle, kuten tulipaloihin. Kiinteistöllä on täysarvovakuutus LähiTapiolassa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Toimitusjohtaja on raportointivelvollinen hallitukselle. Yhtiön maksuliikenne kulkee kahden laskuntarkastajan kautta, ennen maksuun laittoa. Sama henkilö ei voi tarkastaa ja laittaa maksua eteenpäin.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Kiinteistön strategiassa otetaan huomioon kunnan strategiset suuntaviivat, kuntatalouden vastuullinen johtaminen, kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen toimivilla toimitiloilla joissa 100% käyttöaste.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kiinteistö pidetään toimintakuntoisena korjaus- ja kunnossapito-ohjelmalla	
Tavoite 1 Tilat pidetään vuokrattavassa kunnossa	Arviointitapa/mittari Tilojen käyttöaste
Tavoitetaso 2019 100 %	Tavoitteen toteutuminen 1-12/2019 100 %

6.5 Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2019

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	14 130	16 825	15 900
Liikevaihdon muutos, %		5,8 %	1. toimintavuosi
Liiketoiminnan muut tuotot			
Liiketoiminnan kulut	-6 240	-1 700	-1 600
Suunnitelman mukaiset poistot	-150	-598	-748
Liiketoiminnan muut kulut	-16 130	-11 294	-14 083
Liikevoitto/ -tappio	-8 390	3 232	-530
Rahoitustuotot- ja kulut	0	-34	19 982
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			-3 890
Tilikauden tulos	-8 390	3 198	15 561
Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %	0	0	0
Lainakanta	0	0	0
Taseen loppusumma	0	477 208	475 781
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	0	0	0

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy omistaa, hallitsee ja ylläpitää Nurmijärven kunnassa sijaitsevaa Kiljavanrinne-nimistä tilaa (kiinteistötunnus 543-404-33-0), sillä olevine ja sille myöhemmin mahdollisesti rakennettavine rakennuksineen. Yhtiö voi omistaa arvopapereita ja harjoittaa omistamiensa maa-alueiden, rakennusten ja tilojen vuokraustoimintaa sekä käydä niillä kauppaa.

Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy on syntynyt 31.12.2017, kun Kiljavan Sairaala Oy:n (2048008-0) omistajat päättivät sote- ja maakuntauudistuksen lakiluonnoksiin perustuen erottaa Kiljavan Sairaala Oy:n sairaalatoiminnan ja maaomistuksen eri yhtiöiden toiminnaksi. Kokonaisjakautumisessa muodostuneiden "uusi" Kiljavan Sairaala Oy:n ja Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n omistajina jatkoivat jakautuneen yhtiön omistajat Hyvinkää, Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula ja Mäntsälä sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS). HUS luopui omistuksestaan vuonna 2018 myytyään osakkeensa Nurmijärven kunnalle.

Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy omistaa Kiljavan parantolan ja Kiljavan Sairaalan aikaisemmin omistamat, Sääksjärveen rajoittuvan maa- ja metsäalueen sekä tällä sijaitsevat varasto-, autotalli- ja saunarakennukset, yhteensä yhdeksän rakennusta, pinta-alaltaan 699 bm³. Varastorakennukset, autotallit ja pysäköintialueet olivat toimintavuoden ajan vuokrattuna Kiljavan Sairaala Oy:lle sekä Kiljavan Sairaalan alueella asuville yksityishenkilöille. Ranta-alueen sekä -saunojen käyttöoikeus jatkui sopimukseen perustuen HUS-Hyvinkään sairaanhoitoalueen sekä Kiljavan Sairaalan työntekijöillä alueen ylläpitoa ja hoitoa vastaan.

Yhtiön alkuperäisistä omistajista HUS luopui yhtiön omistuksesta 23.10.2018 myyden osakkeensa Nurmijärven kunnalle. Vuonna 2019 myös muut yhtiön osakkaat myivät osakkeensa Nurmijärvelle seuraavasti: Tuusula 9.10.2019, Mäntsälä 14.10.2019, Järvenpää 5.12.2019 ja Hyvinkää 19.12.2019.

Jätevesilain siirtymäkauden päättyessä yhtiön omistamien rantasaunojen jätevesijärjestelmien havaittiin tarvitsevan muutosta. Muutostarve liittyy ensisijaisesti Nurmijärven kunnan pohjavesialueelle antamiin ympäristönsuojelumääräyksiin. Rantasaunojen käyttö päättyi toimintavuonna 1.11.2019.

Alue oli aktiivisessa käytössä virkistysalueena. Hyvinkään sairaalan toimesta tehtiin kirjanpitoa alueen käyttäjistä, mutta yhtiöllä ei ole käytössään kyseisiä raportointitietoja. Toimintavuoden aikana Siperian sauna ympäristöineen kärsi ilkeästä. Saunarakennuksen ikkunat rikottiin kahteen kertaan, mutta tekijää tai tekijöitä ei saatu vastuuseen teoista.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Ei raportoitavaa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön omistajana Nurmijärven kunta valmistelee yhtiön siirtymistä kunnan konserniyhtiöksi sekä määrittelee alueen tulevaa käyttöä. Jätevesilain siirtymäkauden päättyessä yhtiö on kartoittanut rantasaunojen jätevesijärjestelmien ajantasaisuutta suhteessa Nurmijärven kunnan antamiin ohjeisiin

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Yhtiön merkittävin riski liittyy rantasaunojen jäteveden käsittelyn muutostarpeiden kustannuksiin. Yhtiön toiminta kiinteistöyhtiönä jatkuu eräänlaisen siirtymäkauden ajan, mutta yhtiön toiminnan purkamisen ja omaisuuden liittäminen Nurmijärven kunnan taseeseen on vaihtoehto, joka on ollut esillä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskienhallinnassa tai -valvonnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella. Yhtiön toimintaa valvoo hallitus, jonka kokoonpano 9.4.2019 järjestettyyn varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka oli:

Anttila Jarmo, Järvenpää

Mäkelä Outi, Nurmijärvi

Haapalainen Johannes, Nurmijärvi

Heinonen Kalevi, Mäntsälä

Järvinen Aarno, Tuusula

Kariniemi-Örmälä Kristiina, Järvenpää, varapuheenjohtaja

Mattila, Jyrki, Hyvinkää, puheenjohtaja

Salmi Lilli, Tuusula

Silfverberg Krista, Hyvinkää

Yhtiökokouksessa 9.4.2019 hallituksen jäseniksi valittiin:

Hyvinkää, Jyrki Mattila, puheenjohtaja

Hyvinkää, Krista Silfverberg

Järvenpää, Sanna Kaarlenkaski

Järvenpää, Antti Nikkanen, varapuheenjohtaja

Mäntsälä, Kalevi Heinonen

Nurmijärvi, Johannes Haapalainen

Nurmijärvi, Outi Mäkelä

Tuusula, Aarno Järvinen

Tuusula, Lilli Salmi.

Järvenpään edustaja Sanna Kaarlenkaski jättäytyi pois hallitustyöskentelystä ja hänen tilalleen valittiin 30.9.2019 järjestetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa Heini Lehtonen.

Hallitus piti vuonna 2019 kolme kokousta. Hallitus käsiteli kokouksissaan muun muassa osakeyhtiölain mukaisia asioita, yhtiön taloutta, osakkaiden välisiä osakekauppoja sekä toimitusjohtajan tehtävän hoitoa.

Yhtiön toimitusjohtajana 1.1. - 28.2. ja 1.10.-31.12. välisenä aikana toimi TtM, TM Päivi Flinkman. Yhtiön määräaikaisena toimitusjohtajana ajalla 1.3. - 31.10. toimi HTM Kimmo Behm. Yhtiön tilintarkastajana toimii BDO Oy, jonka yhtiölle nimeämä vastuunalainen tilintarkastaja on KHT Marko Tiilikainen.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n liikevaihto vuonna 2019 oli 16.825 € (15.900 €). Yhtiön liikevaihto ja tuotot muodostuivat yksinomaan vuokraustoiminnasta, joka euro-määräisesti tarkasteltuna oli edellisen vuoden tasolla (+ 925 €, + 5,8 %).

Yhtiöllä ei ollut palveluksessaan henkilöstöä toimintavuoden aikana. Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n ja Kiljavan Sairaala Oy:n väliseen sopimukseen perustuen kiinteistöyhtiö hankki henkilötöitä sairaalayhtiöltä yhteensä noin 10 (10) henkilötyöpäivän verran.

Palkkoja ja henkilöstökustannuksia syntyi hallituksen ja toimitusjohtajan kokouspalkkioista yhteensä 1.700 € (1.600 €). Liiketoiminnan muut kulut 11.294,42 € (14.082,50 €) sisälsivät lähinnä ostoja Kiljavan Sairaala Oy:ltä (hallinnon ja kiinteistöhuollon henkilötyö, sähkö ja sähkönsiirto sekä tarvikkeet), taloushallinnon- ja tilintarkastuksen palveluja, vakuutusmaksuja, kiinteistövero, jätehuoltoa ja korjauksia.

Rahoitustuottoja (2018; 20.000 €) yhtiöllä ei vuonna 2019 ollut, kun Kiljavan Sairaala Oy:n lainojen vakuutena ollut yhtiön antama erityispanntaus maaomaisuuteensa vapautui vuoden 2018 syksyllä. Osakepääoma on 2.500 euroa. Osakkeita on yhteensä 4.200 kappaletta, jotka kaikki ovat Nurmijärven kunnan omistuksessa. Osakkeet ovat samaa osakelajia ja kaikilla osakkeilla on samanlainen oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin.

Yhtiön osakkeen hankkimiseen luovutustoimin vaaditaan yhtiön hallituksen suostumus. Suostumusta on haettava kirjallisesti. Osakkaiden lunastusoikeus syntyy osakkeen siirtyessä yhtiön ulkopuoliselle. Lunastusoikeutta ei synny, jos luovutuksensaaja on yhtiön osakas.

Jakautumisessa perustetun Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston määrä taseella on 448.439,95 euroa. Toimintavuoden 2019 aikana osakkaat eivät tehneet yhtiöön pääomasijoituksia. Nurmijärven kunta omistaa Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiö on siten Nurmijärven kunnan tytäryhtiö.

Yhtiön tilikauden voitto oli 3.198,10 € (vertailuluku vuodelta 2018; 15.561,47 €). Hallitus esittää, että voitto siirretään yhtiön omaan pääomaan voittovarojen tilille ja ettei osinkoa jaeta.

6.6 NURMIJÄRVEN SÄHKÖ - KONSERNI

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2019

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	30 570 230	31 720 069	30 918 155
Liikevaihdon muutos, %		2,6 %	
Liiketoiminnan muut tuotot	452 931	958 505	632 248
Liiketoiminnan kulut	-19 998 653	-19 849 659	-19 879 614
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 720 680	-2 654 878	-2 528 869
Liiketoiminnan muut kulut	-2 416 370	-2 430 914	-2 726 371
Liikevoitto/ -tappio	5 887 458	7 743 123	6 415 549
Rahoitustuotot- ja kulut		780 944	380 076
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot	-1 183 318	-1 613 989	-1 451 960
Tilikauden tulos	4 704 140	6 910 078	5 343 665
Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	7 774 000	5 253 378	7 880 740
Investointien tulorahoitus, %	96 %	182,1 %	100 %
Lainakanta	630 077	5 000 000	750 046
Taseen loppusumma	103 000 000	108 203 322	97 699 801
Sijoitetun pääoman tuotto, %	9,3 %	12,8 %	11,4 %
Omavaraisuusaste, %	61 %	62 %	63 %
Henkilöstömäärä	35	37	35

Konsernin strategisena tavoitteena tuottaa laadukasta palvelua asiakkailleen ja arvoa omistajalleen. Lisäksi painotetaan paikallisuutta ja vastuullisuutta sekä kykyä vastata muuttuvaan liiketoimintaympäristöön. Asiakastytyväisyyskyselyiden pohjalta olemme onnistuneet erinomaisesti asiakaskokemuksessa ja tähän pyritään vaikuttamaan edelleen. Maltillinen hinnoittelu sähkön siirrossa ja vastuullisuus lämpöliiketoiminnassa ovat toteuttaneet strategian mukaisesti. Myös konsernin talous on vakaalla pohjalla, mikä mahdollistaa suunnitellun osingonmaksun omistajalle.

Konsernin investointitaso jäi selkeästi odotetusta. Suurimmat vaikuttajat olivat energiantuotantoon liittyvien hankkeiden maksuaikataulumuutokset sekä uusien hankkeiden jääminen toteutumatta. Lisäksi sähkönsiirtoon liittyvä rakentaminen ei edennyt odotetusti. Näiden ja hyvän tuloksen myötä investointien tulorahoitustunnusluku oli erinomainen. Vuonna 2020 odotetaan tilanteen muuttuvan selvästi toiseen suuntaan, kun energiantuotannon hankkeiden maksusuunnitelma palautuu ennalleen.

Vuoden 2019 aikana hankittiin korollista vierasta pääomaa vastaamaan lähitulevaisuuden investointitarpeita

sekä tuotannollisia hankkeita. Tilinpäätöshetken tunnuslukuja on tarkennettu Työ- ja elinkeinoministeriön määrittelemän tunnuslukulaskennan suuntaan. Muutokset aikaisempaan eivät ole merkittäviä.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Sää ja keskimääräistä korkeammat lämpötilat vaikuttivat liiketoimintojen volyymiin ja tulokseen.

Lämpöliiketoiminta

- Vuoden 2019 alusta toteutettiin hinnankorotus
- Päästöoikeuksia myytiin päästöoikeushintojen nousun myötä
- Lämmitystarveluku pieneni -11 % normaalivuoteen verrattuna
- Kustannustaso oli maltillinen
- Asiakasmäärä oli budjetin mukainen

Sähkönsiirtoliiketoiminta

- Sähkönjakelun varmuus oli aikaisempia vuosia parempi (KAH 299 t€)
- Pientuotanto kasvoi tasaisesti (aurinkopaneelikohteita jo 216 kpl)

- Liittymätulot laskivat, kun asuinrakentaminen siirtyi kerrostaloista vahvemmin omakotitaloihin
- Investointitason heilahteli kunnan kaavoitukseen liittyvien tarpeiden mukaisesti (odotettua matalampi toteutuneiden rakennuskohteiden myötä)
- Kustannustaso oli maltillinen ulkopuolisten palveluiden osalta
- Asiakasmäärän kasvu positiivinen signaali / kunta muuttovoittainen

Sähkönmyyntiliiketoiminta

- Kilpailu oli kovaa / asiakasmäärän trendi lievässä laskussa
- Myyntikate saatiin säilytettyä lähellä budjetoitua tasoa hyvän sähkönhankintaprosessin myötä
- Investoinnit toteutuivat kuluneena vuonna olennaisesti budjetoitua alhaisempina, koska Fennovoima - hankkeen pääomitus siirtyi maksettavaksi vuodelle 2020.
- Asiakastytyväisyys säilyi korkealla tasolla yleisarvosanan pysyessä samalla tasolla kuin viime vuonna.
- Datahub-projekti eteni

Muu-liiketoiminta

- Kunnan valaistukseen liittyvät työt jatkuivat edellisvuoden tasolla ja toivat reilusti budjetoitua enemmän liikevaihtoa ja kuluja tuloslaskelmaan.
- Valaistustöiden kilpailutusprosessi eteni kunnassa

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Strategiset tavoitteet toteutuivat, ei konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä tilikauden aikana.

Arvio tulevasta kehityksestä

Konsernin taloudellisen tilanteen odotetaan jatkuvan hyvänä.

- Kilpailu sähkön vähittäismyynnissä jatkuu kovana / panostetaan asiakaspalveluun ja -tyytyväisyyteen
- Lämpötilan vaikutus lämmitysenergian käyttöön on merkittävä / panostetaan energianhankintaan ja riskienhallintaan

- Päästöttömän ja taloudellisesti kannattavan energiantuotannon hankinta / ollaan mukana hankintaprosesseissa
- Strategisten tavoitteiden seuranta ja mukauttaminen markkinaa / kaukolämmön bioaste, hinnoitteluanalysit
- Orgaaninen asiakaskasvu kunnan alueella jatkuu lämmön ja sähkönsiirron osalta hyvänä
- Säävarman verkon rakentaminen sähkönsiirron osalta jatkuu voimakkaana / investointeihin varaudutaan
- Investointitason säilyessä korkeana sähkön siirtohintoja korotetaan vuoden 2020 aikana, pitäen yhtiön siirtohinnat edelleen alle valtakunnan keskiarvon

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskien hallitsemiseksi konsernissa tehdään säännöllisesti riskikartoituksia ja tunnistettujen riskien uhkia arvioidaan vuosittain. Valtaosa tunnistetuista riskeistä on epäolennaisia suhteessa konsernin riskinkantokykyyn. Suurimmiksi riskeiksi tunnistetaan erilaiset energiantuotantoon liittyvät kokonaisuudet sekä liiketoimintaympäristön vaikea ennakoitavuus pitkällä aikajänteellä. Näiden lisäksi kriittisiksi seurattaviksi asioiksi nostettiin erilaiset tietoturvaan ja tietojärjestelmiin liittyvät riskit. Kaukolämmön- tai sähkönsiirron verkostoissa tapahtuvilla suurhäiriöillä on toteutuessaan huomattavia asiakkailla näkyviä vaikutuksia. Näiden riskien todennäköisyyksiä on pyritty pienentämään pitkäjärjenteisellä oman toiminnan kehittämisellä. Omaisuuteen kohdistuviin riskeihin on varauduttu vakuutuksin.

Päivittäinen toiminta on yhä enenevässä määrin sidoksissa tietojärjestelmiin. Järjestelmien määrät ja niiden käyttö ovat kasvaneet vuosittain ja myös yleisellä tasolla on tunnistettu kyberriskit ja niihin liittyvät uhat. Konsernissa on voimassa oleva tietoturwapolitiikka, jonka avulla tunnistettuja tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyviä riskejä pyritään pienentämään. Tietoturva on osa joka päiväistä toimintaa ja toimintaa pyritään kehittämään jatkuvasti. Poliittisten riskien kohdalla tunnistetaan toimintaympäristön muuttuminen entistä vaikeammin ennustettavaksi ja ennustejaksojen pituuden lyhentyneen aikaisemmasta. Näihin vaikuttaneita asioita ovat muun muassa tuet tietyille sähköntuotantomuodoille tai sähkönsiirtotoiminnan regulaatiomalliin kohdistuvat nopeat muutokset. Poliittiset- ja erityisesti strategiset riskit liittyvät pääsääntöisesti voimalaitoshankkeisiin ja -osuuksiin. Sähkön markkinahintojen heilahtelut aiheut-

tavat riskejä liittyen sähkön hankintaan ja tuotannollisten hankkeiden kannattavuuteen. Riskien tarkempi arviointi on vaikeaa hankkeiden pitkän aikajänteen vuoksi, mutta päätösprosessissa pyritään tunnistamaan hankkeisiin liittyvät riskit etukäteen.

Sähkönhankinta suojataan konsernissa erillisen riskikäsikirjan mukaisesti, johon on tarkemmin kuvattu, miten riskejä tarkkaillaan, hallitaan ja raportoidaan. Riskienhallinta perustuu määriteltyihin riskirajoihin, joita käytetään muun muassa, koska loppuasiakassalkkujen myyntiennusteissa on aina epävarmuutta määrän suhteen ja on vaikea määritellä tarkasti kulutusprofiileja tai suojaustuotteita loppuasiakassalkuille. Riskeiltä suojautumisella halutaan mahdollisuus riskirajojen puitteissa valita oikea aika suojauksen toteuttamiselle. Suojautominnan onnistuminen riippuu siitä, kuinka hyvin selviydymme markkinahinta-, profiili-, volyyymi-, tarjousriskistä sekä vastapuoli- ja luottoriskistä. Riskienhallintaa hoidetaan ostamalla ja myymällä fyysisiä ja finanssituotteita Nasdaq OMX tai OTC-markkinoilta. Nasdaq OMX standardituotteiden lisäksi muita tuotteita voidaan käyttää vain, jos niillä on riittävä markkinalikviditeetti. Sähkön hankinnan suojaukset tehdään myyntiennusteiden mukaisille volyyymeille.

Kaukolämmön tuotanto- tai jakeluhäiriöihin on varauduttu varalaitoksilla sekä varalämmön liitäntäpisteillä, joiden avulla pystytään varmistamaan lämmön tuotanto

häiriötilanteissa asiakkaille. Sähkönsiirtoliiketoiminnassa merkittävimmät uhat muodostuvat myrskyjen aiheuttamista suurhäiriöistä. Näihin on pyritty varautumaan etukäteen ennakoivalla raivauksella sekä rakentamalla uudet siirtoyhteydet säävarmoiksi. Epävarmuus valvontamallin linjauksista ja korkotasosta saattavat vaikuttaa tulevana vuosina sähkönsiirtoliiketoiminnan kannattavuuteen heikentävästi.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskien hallitsemiseksi konsernissa on tehty riskikartoitus, ja tunnistettujen riskien uhkia arvioidaan vuosittain. Kartoituksen perusteella valtaosa riskeistä oli epäolennaisia suhteessa konsernin riskinkantokykyyn. Suurimmiksi riskeiksi on viimeisimmän tarkistelun yhteydessä nostettu suurhäiriö kaukolämmön jakelussa, strategiset riskit sekä erinäiset tietojärjestelmiin liittyvät uhkakuvat. Omaisuuteen kohdistuviin riskeihin on varauduttu vaikutuksiin.

Hallitus valvoo yhtiön toimintaa ja konsernijohtoon edustaja osallistuu tai on tietoinen kaikista hallituksen kokouksista. Ohje hyvästä hallintotavasta on hyväksytty ja lakisääteistä tilintarkastusta hyödynnetään hallinnon valvonnassa. Keskeisiä hankintoja ohjataan erillisin, yhtiössä hyväksytyin toiminta- tai hankintaohjein.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Tavoite 1 Kotimaisen energian osuus kaukolämmön tuotannossa vähintään 95%	Arviointitapa/mittari Toteutunut kokonaisen energian osuus kaukolämmön tuotannossa
Tavoitetaso 2019	Tavoitteen toteutuminen 2019 Toteutunut (98%)
Tavoite 2 Sähkön siirtohintataso alle valtakunnan keskiarvon	Arviointitapa/mittari Vertailu energiaviraston hintatilastoon
Tavoitetaso 2019	Tavoitteen toteutuminen 2019 Toteutunut
Tavoite 3 Konsernin pitkänajan liikevoitto kestäväällä tasolla, joka mahdollistaa nykytasoinen osinkojen maksun kunnalle	Arviointitapa/mittari Liikevoitto (€/%)
Tavoitetaso 2019	Tavoitteen toteutuminen 2019 Toteutunut (24,4%)

6.7 Nurmijärven Kodit Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2019

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	12 235 041	12 002 609	11 707 747
Liikevaihdon muutos, %	4,5 %	2,5 %	2,5 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	114 466	105 270
Liiketoiminnan kulut	-7 815 813	-7 516 967	-8 080 787
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 100 840	-3 191 891	-2 589 018
Liiketoiminnan muut kulut	-22 780	-118 146	-70 101
Liikevoitto/ -tappio	1 295 608	1 290 071	1 073 111
Rahoitustuotot- ja kulut	-755 323	-777 223	-651 966
Tilinpäätössiirrot	-540 285	-512 848	-421 145
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	0	0
Tilikauden tulos	0	0	0

Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	20 688 000	26 805 133	8 787 090
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	92 607 900	90 857 652	78 304 266
Taseen loppusumma	100 165 041	97 732 879	84 463 532
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	10	11	8

Yhtiön investoinnit koostuvat uudiskohteiden rakentamisesta. Liikevaihto jäi budjetista noin 230 000 €. Asuinhuoneistovuokria jäi saamatta tyhjäkäynnin vuoksi 386 698 € ja korjausten vuoksi 107 594, yhteensä 494 292 €. Toisaalta muita tuottoja kertyi budjetoitua enemmän. Vuokrausaste vuonna 2019 on 96,8%, kun laskennasta poistetaan korjausten vuoksi saamatta jääneet vuokrat.

Kuluissa suurimmat erot budjettiin verrattuna tulivat korjauskuluissa, joissa budjetti alitettiin 460 000 eurolla. Yhtiöllä ei ollut alkuvuodesta työntekijöitä, jotka olisivat vieneet korjauksia eteenpäin, koska tekniset isännöitsijät aloittivat työt vasta kesä- ja elokuussa.

Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta noin 51 000 euroa, mikä johtui pääasiassa kahden teknisen isännöitsijän rekrytoinnista. He aloittivat työt kesken vuotta, joten palkkakulut toteutuivat vain osalle vuotta. Toimistokulut olivat budjetoitua suuremmat, mikä johtui pääasiassa muutosta uuteen toimitilaan sekä uuden toimitilan remontista ja kalustuksesta.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Väliaikaisena toimitusjohtajana toimi Terho Mehto maaliskuun loppuun saakka. Uusi toimitusjohtaja Marjut Jonsuu aloitti huhtikuussa.

Hallitus totesi välttämättömäksi panostaa kohteiden kunnossapitoon, minkä vuoksi rekrytoitiin kaksi teknistä isännöitsijää. Syksyn aikana tekniset isännöitsijät kartoittivat kiinteistökantaa. Huoneistokorjauksia tehtiin tarpeen mukaan ja lisäksi mm. vesivahinkokorjauksia, ilkivaltakorjauksia, jätekeräysjärjestelmän ja pihavalojen uusimista, ilmanvaihdon nuohousta ja säätöä ja yksi käyttövesiputkiston saneeraus. Lisäksi aloitettiin kattojen kuntotarkastukset ja niiden perusteella tehtiin kiireellisimmät korjaukset katoille.

Tilikauden aikana rakennettiin huoneistotarkastusprosessi ja siihen liittyvä dokumentointi sekä ohjeistus vuokralaiselle. Tämän myötä otettiin käyttöön asukaslaskutus, jossa vuokralainen korvaa huoneistossa aiheuttamansa vahingot.

Toinen asumisneuvojista lopetti työt kesäkuussa, jonka jälkeen töitä organisoitiin uudella tavalla ja asumisneuvojan tilalle rekrytoitiin palvelupäällikkö, joka vastaa asiakaspalvelusta kokonaisuudessaan. Yhteistyö asumisneuvonnassa jatkuu Keusoten kanssa ja siinä kokeillaan uusia yhteistyötapoja vuoden 2020 aikana. Ensimmäinen asukaskysely tehtiin loppuvuodesta ja sen tuloksia tarkasteltiin alkuvuonna 2020 hallituksessa ja henkilöstön kesken.

Hallitus vahvisti yhtiölle mission, arvot, vision ja strategian painopisteet. Tämän pohjalta asetettiin tavoitteet vuodelle 2020 ja valittiin kärkihankkeet vuodelle 2020. Yhtiön entinen toimitila ei enää vastannut toiminnan tarpeita ja oli välttämätöntä uudistaa. Uusi toimitila löytyi osoitteesta Kauppanummentie 2, johon toimisto muutti marraskuussa. Yrityksen brändi uudistettiin. Ylimääräinen yhtiökokous 9.10. päätti vaihtaa nimeksi Nurmijärven Kodit Oy. PRH hyväksyi nimenmuutoksen 28.10. Uusi nimi, logo ja ilme otettiin käyttöön muuton yhteydessä marraskuussa.

Osoitteessa Heikkarinkuja 5 Kirkonkylässä valmistui lokakuun lopussa asuinkerrostalo, jossa on 54 ARA-asuntoa senioreille. Alakerrassa on lisäksi toimitilat, jotka on vuokrattu Keusoten kotihoidolle. Kohde on Nurmijärven ensimmäinen puukerrostalo.

Osoitteessa Luhtajoentie 4 Klaukkalassa valmistui joulukuussa asuinkerrostalo, jossa on 60 vapaarahoitteista asuntoa sekä alakerrassa liiketilaa 170 m². Lisäksi alakerrassa on yhteensä 28 m² kuljettajien taukotilat, jotka on vuokrattu kunnalle.

Osoitteessa Tilkantie 2 Klaukkalassa on rakenteilla kolmen kerrostalon kokonaisuus, johon tulee 110 huoneistoa ja pysäköintirakennus. Kohde valmistuu kesäkuussa 2020.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiöllä ei ollut konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä tilikaudella 2019.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön visiona on olla vuonna 2024 alueen halutuin vuokranantaja ja haluttu työpaikka. Tehtyjen asukas- ja henkilöstökyselyiden mukaan vision toteuttamiseksi tarvitaan systemaattista työtä.

Vuoden 2020 kärkihankkeet ovat toiminnanohjaus/CRM/kiinteistötietojärjestelmän käyttöönotto, kiinteistöomaisuuden kunnon selvittäminen ja salkuttaminen. Lisäksi tehostetaan vuokravalvontaa ja perintää. Hallitus ja henkilökunta tarkastelevat yhtiön strategian toteutumista ja kärkihankkeita vuosittain pidettävässä strategiapäivässä. Samalla valmistellaan tulevan vuoden talousarviota ja käsitellään riskejä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Yhtiön merkittävimmät riskit liittyvät henkilöstöön, uudisrakennushankkeisiin, omaisuuden kunnossapitoon, rahoitukseen ja asukkaiden tyytyväisyyteen.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Hallitus saa toimitusjohtajalta kuukausittain raportin yhtiön taloudesta, vuokraustilanteesta, henkilöstöasioista ja omaisuudesta huolehtimisesta. Hallituksen puheenjohtaja tarkastaa ja hyväksyy toimitusjohtajaa koskevat laskut. Toimitusjohtaja johtaa operatiivista toimintaa ja varmistaa, että organisaatiossa ei synny toiminnan kannalta vaarallisia työyhteisöliittymiä. Elokuussa otettiin käyttöön ostolaskujen kaksivaiheinen tarkastus eli kaikilla laskuilla on erikseen asiataarkastaja ja hyväksyjä. Yhtiöllä on kiinteistön täysarvovakuutus If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:ssä. Vakuutusmeklarina toimii Finib Oy. Nurmijärven Kotien vakuutusturva on vuonna 2019 päivitetty vakuutusmeklarin kanssa vastaamaan nykytilannetta.

Nurmijärven kunta teetti Operandi Oy:llä selvityksen, jossa käytiin läpi myös Nurmijärven Kotien rahoituksen korkoriskit. Operandi antoi myös toimenpidesuosituksia, joita viedään eteenpäin vuonna 2020. Joulukuussa tehtiin kevyt juridinen riskikartoitus, josta saatiin muutamia toimenpidesuosituksia.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Uudistuotannon toteuttaminen MAL-sopimusten mukaisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Yhtiön strategia tullaan uudistamaan tänä vuonna. Käynnissä olevat uudisrakennushankkeet (3kpl) toteuttavat strategista linjausta	
Tavoite 1 Uusia asuntoja valmistuu 50 kpl / vuosi	Arviointitapa/mittari Valmistuneiden asuntojen määrä
Tavoitetaso 2019 50 kpl	Tavoitteen toteutuminen 2019 Asuntoja valmistui 54+60 kpl

6.8 Rajamäen Uimahalli Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2019

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Liikevaihto	1 478 657	1 696 211	1 538 667
Liikevaihdon muutos, %	-3,90 %	10,2 %	0,2 %
Liiketoiminnan muut tuotot	700 000	700 108	723 708
Liiketoiminnan kulut	-1 409 599	-1 400 855	-1 362 731
Suunnitelman mukaiset poistot	-668 600	-670 763	-668 600
Liiketoiminnan muut kulut	-771 973	-884 816	-823 831
Liikevoitto/ -tappio	-677 318	-560 115	-592 787
Rahoitustuotot- ja kulut	-5 803	-567	-6 247
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			
Tilikauden tulos	-677 318	-559 962	-599 130
Tunnusluvut (euroa)	TA 2019	TP 2019	TP 2018
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %	0	0	0
Lainakanta	12 007 000	12 007 000	12 007 000
Taseen loppusumma		10 222 951	10 848 159
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	20	20	20

Uimahalliyhtiön strategiset tavoitteet toteutuivat kailta muilta osin paitsi työntekijöiden kokema työilma-
piiri, joka oli tehdyssä mittauksessa kaksi prosenttiyksik-
köä 90 %:n tavoitetta pienempi. Yhtiö saavutti palvelui-
den tuotteistamiselle, asiakkuuksien johtamiselle, ja ter-
veille taloudelle asetetut tavoitteet.

Positiivinen muutos oli asiakasvolyymien kasvu 15 % vuo-
desta 2018, sekä liikevaihdon kasvu budjetoituun 10 %.
Kasvulle ei ole löydettävissä yhtä tiettyä tekijää, vaan po-
sitiivinen suunta on monen pienen asian summa. Näitä
ovat olleet; tietoisesti lisätty näkyvyys eri markkinoin-
tialustoilla, valinta vuoden 2018 Vesiliikuntapaikaksi, Se-
nior Uinti ja Seniori Hyvä Olo -tuotteet, sekä systemaati-
nen verkostoituminen. Edellä mainitutkaan asiat eivät
olisi mahdollistaneet uutta kävijäennätystä, elleivät ui-
mahallin tuottamat palvelut ja tuotteet olisi laadukkaita
ja ammattitaitoisesti tuotettuja.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Talouteen liittyen olennaisena tapahtumana voidaan pi-
tää tulojen toteutumista 110 000 euroa kuluja suurem-
pana. Tämä takasi yhtiölle huomattavasti aikaisempia
vuosia paremman maksuvalmiuden. Kertomusvuosi
käynnistyi asiakasvolyymien myötä heti ennätyksellisesti,
sillä tammikuussa 2019 asiakaskäyntejä oli ensimmäistä
kertaa uuden uimahallin historiassa yli 30 000. Yli 30 000
asiakaskäyntikerran kuukausia oli yhteensä neljä. Maa-
liskuussa lähes 35 000.

Tilinpäätöksen valmistuessa on viime vuoden tammi-
kuun kävijäennätys rikottu jo 24 prosentilla, tammi-
kuussa asiakaskäyntejä oli 37 500. Tämä antaa hyvän
lähtökohdan rakentaa vuodesta 2020 yhtä hyvä kuin nyt
raportoitava vuosi oli.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttä- mistä toimenpiteistä tilikaudella

Uimahalliyhtiössä ei tehty kertomusvuonna konsernioh-
jeiden edellyttämiä toimenpiteitä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Valinta vuoden 2018 vesiliikuntapaikaksi Suomessa ja vuoden 2019 yli 301 000 asiakaskäyntiä antaa tukea sille, että uimahalliyhtiö on matkalla kohti visiotaan olla vuonna 2020 Edelläkävijä Suomen uimahallikartalla.

Taloudellinen tasapaino on löytynyt ja kertomusvuosi oli uuden uimahallin ensimmäinen toimintavuosi, kun toiminnan sekä palveluiden tuottamisessa onnistuttiin suunnitelman mukaisella omistajan subventio-osuudella.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Uimahalliyhtiö on jakanut riskit seuraavasti;

1. Strategiset riskitekijät – mm. liiketoiminnan kehitys, toimintaympäristö, teknologia, politiikka, muu sääntely
2. Taloudelliset riskit – mm. likviditeetti, kannattavuus, sopimusriskit, kirjanpito ja raportointi
3. Operatiiviset riskit – mm. kriisitilanteet, organisaation ja johtoon liittyvät riskit, projektien hallina, henkilöstö

4. Vahinkoriskit – mm. terveys- ja turvallisuusriskit, henkilöturvallisuus, tulipalo ja muut vahingot, luonnon katastrofit

Yhtiöllä ei ollut kertomusvuonna toiminnan keskeytysvakuutusta mutta alkaneelle tilikaudelle yhtiö on varautunut myös yllä mainittuihin riskeihin, mitkä voisivat keskeyttää toiminnan ja aiheuttaa taloudellista vahinkoa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Yhtiön riskienhallinnassa ei ole havaittu poikkeamia kertomusvuonna 2019. Riskit on kartoitettu vuosittain päivitettävässä ja tarkastettavassa pelastussuunnitelmassa, turvallisuusasiakirjassa, sekä kahvion ja siivouksen omavalvontasuunnitelmissa. Edellä mainitut asiakirjat käydään vuosittain läpi myös pelastus- ja terveysviranomaisten kanssa.

Hallitus käy vuosittain läpi hallituksen työjärjestyksen ja siihen kirjatut vastuut sekä tehtävänkuvat. Uimahalliyhtiö ja sen hallitus noudattaa päätöksenteossaan konserniohjeita ja hyvää hallintotapaa.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen linjaus Ylläpidetään ja kehitetään hyvinvointia edistäviä palveluita	
Tavoite 1 Osaavien työntekijöiden hyvin johdettu työpaikka	Arviointitapa/mittari Vuosittain tehtävä työilmapiirikysely
Tavoitetaso 2019 90 % henkilöstöstä kokee työilmapiirin hyväksi (7-10)	Tavoitteen toteutuminen 2019 88 %
Tavoite 2 Palveluiden tuotteistaminen	Arviointitapa/mittari Reaaliaikainen asiakastyytyväisyyskysely
Tavoitetaso 2019 Asiakastyytyväisyys on 85+ %	Tavoitteen toteutuminen 2019 90,70%
Tavoite 3 Asiakkuuksien johtaminen	Arviointitapa/mittari Tilojen käyttöaste
Tavoitetaso 2019 780 asiakaskäyntiä päivässä ja 260 000/vuosi	Tavoitteen toteutuminen 2019 914 / vrk ja 301 700 / vuosi
Tavoite 4 Terve talous ja linjaka/nopea päätöksenteko	Arviointitapa/mittari Toimintatuki pysyy vakaana. Toimintatuen osuus liikevaihdosta.
Tavoitetaso 2019 Toimintatuki max. 47,5% liikevaihdosta	Tavoitteen toteutuminen 2019 41,27%

LUETTELOT JA SELVITYKSET

LUETTELOT JA SELVITYKSET

7.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tilinpäätöskirjojen arkistointi

Tase- ja tuloslaskelmat	sähköinen
Rahoituslaskelmat	sähköinen
Tilikauden tapahtumat seurantakohteittain	sähköinen
Pysyvien vastaavien kohdeluettelot	sähköinen
Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tasekirja	erikseen sidottuna
Tase-erittelyt	paperitulosteina
Liitetietojen erittelyt	paperitulosteina
Ostoreskontraluettelot	sähköinen
Myyntireskontraluettelot	sähköinen
Ostolaskut	sähköinen
Muistiotositteet	sähköinen

Arkistoinnista paperitulostetussa muodossa vastaa tositteita käyttänyt toimiala.

7.2 Luettelo tositelajeista

Tositelajit

184AKT	184 Aktivoinnit	184MYL40	184 Laskunumero laskulaji 40
184ALV	184 ALV-maksuajo	184MYL42	184 Laskunumero laskulaji 42
184HYV16	184 Hyvitysten palautus 2016	184MYL54	184 Laskunumero laskulaji 54
184INSID	184 InstructionIdentification SEPA	184MYL60	184 Laskunumero laskulaji 60
184IntSu	184 Intrum-suoritukset	184MYL62	184 Laskunumero laskulaji 62
184IP2016	184 BaswareIP 2016	184MYL63	184 Laskunumero laskulaji 63
184KLT	184 Korkolaskutosite		
184KOM16	184 Pysyvien vastaavien hankinnat 2016		
184KPL0	184 KP liittymä, Perhehuolto Efficasta		
184KPL1	184 Kp-liittymä, varastotapahtumat sis.laskutus	184MYL64	184 Laskunumero laskulaji 64
184KPL2	184 KP-liittymä, Matkalaskut	184MYL65	184 Laskunumero laskulaji 65
184KPL5	184 Kp-liittymä Perintäkarhu		
184ManKu16	184 Asiakkaan manuaaliset kohdistukset 2016	184MYL68	184 Laskunumero laskulaji 68
184ManSu16	184 Asiakkaan manuaaliset suoritukset 2016	184MYL70	184 Laskunumero laskulaji 70
184MKT	184 Maksukehotustosite	184MYL71	184 Laskunumero, laskulaji 71
184MR_1	184 Vapaatekstilaskut	184MYL72	184 Laskunumero, laskulaji72
184MR_2	184 Hyvitys	184MYL73	184 Laskunumero, laskulaji 73
184MR_4	184 Myren kohdistustapahtumat maksut	184MYL74	184 Laskunumero, laskulaji 74
184MR_5	184 Myren kohdistustapahtumat päätöst	184MYL75	184 Laskunumero laskulaji 75
184MR_7	184 Luottotappiokirjaus	184MYL76	184 Laskunumero laskulaji 76
184MuisE15	184 Muistiotositteet excelistä 2015	184MYL78	184 Laskunumero laskulaji 78
184MY_6	184 Myyntilasku	184MYL79	184 Laskunumero laskulaji 79
184MY_7	184 Myynnin hyvityslasku	184MYL80	184 Laskunumero laskulaji 80
184MYL10	184 Laskunumero, laskulaji10	184MYL81	184 Laskunumero laskulaji 81
184MYL11	184 Laskunumero laskulaji 11	184MYL82	184 Laskunumero laskulaji 82
184MYL12	184 Laskunumero, laskulaji12	184MYL83	184 Laskunumero laskulaji 83
184MYL14	184 Laskunumero laskulaji 14	184MYL84	184 Laskunumero laskulaji 84
184MYL15	184 Laskunumero, laskulaji15	184MYL85	184 Laskunumero laskulaji 85
184MYL16	184 Laskunumero, laskulaji16	184MYL86	184 Laskunumero laskulaji 86
184MYL17	184 Laskunumero, laskulaji17	184MYL91	184 Laskunumero laskulaji 91
184MYL20	184 Laskunumero laskulaji 20	184MYL95	184 Laskunumero, laskulaji95
184MYL22	184 Laskunumero laskulaji 22	184ORK	184 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksu
184MYL24	184 Laskunumero laskulaji 24	184Palkk15	184 Palkat 2015
184MYL25	184 Laskunumero, laskulaji25	184Pankk15	184 Pankkitositteet 2015
184MYL30	184 Laskunumero laskulaji 30	184TruSu	184 Trust Kapital-suoritukset
184MYL31	184 Laskunumero laskulaji 31	184Viite15	184 Asiakkaan viitemaksut 2015
184MYL32	184 Laskunumero, laskulaji32	184ViiteS	184 Asiakkaan viitemaksut sisäiset

7.3 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate euroa / asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä 31.12.}$

Sijoitetun pääoman tuotto, % (liikelaitos)

= $100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % (liikelaitos)

= $100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} / \text{kuntayhtymältä} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, % (liikelaitos)

= $100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

= Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, % (kunta ja konserni)

= $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus, % (liikelaitos)

= $100 \times (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset-Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate (kunta ja konserni)

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate (liikelaitos)

= $(\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Quick ratio

= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Current ratio

= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % (Kunta ja liikelaitokset)

$=100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste, % (Konserni)

$=100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$=100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, % (2017)

$=100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas

$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)} / \text{Asukasmäärä 31.12.}$

Lainakanta 31.12.

$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainakanta euroa/asukas

$= \text{Lainakanta} / \text{Asukasmäärä 31.12.}$

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas

$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut} / \text{Asukasmäärä 31.12.}$

Lainasaamiset 31.12.

$= \text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset}$

7.4 Kirjanpidon tilit

TASETILIT		11103	Asuinrakennukset Tilikauden lisäykset
1 VASTAAVAA		11104	Asuinrakennukset Tilikauden vähennykset
10 PYSYVÄT VASTAAVAT		11105	Asuinrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
100 Aineettomat hyödykkeet		11106	Asuinrakennukset Rahoitusosuudet
1005 Tietokoneohjelmistot		11107	Asuinrakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
10059 Tietokoneohjelmistot Yhteensä		1112A Hallinto- ja laitosrakennukset	
10050 Tietokoneohjelmistot 1.1.		11129 Hallinto- ja laitosrakennukset Yhteensä	
10051 Tietokoneohjelmistot Kertyneet poistot 1.1.		11120	Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.
10052 Tietokoneohjelmistot Tilikauden poistot		11121	Hallinto- ja laitosrakennukset Kertyneet poistot 1.1.
10053 Tietokoneohjelmistot Tilikauden lisäykset		11122	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden poistot
10054 Tietokoneohjelmistot Tilikauden vähennykset		11123	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden lisäykset
10055 Tietokoneohjelmistot vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot		11124	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden vähennykset
10056 Tietokoneohjelmistot Rahoitusosuudet		11125	Hallinto- ja laitosrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
10057 Tietokoneohjelmistot Siirrot erien välillä (+/-)		11126	Hallinto- ja laitosrakennukset Rahoitusosuudet
1015 Muut pitkävaikutteiset menot		11127	Hallinto- ja laitosrakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
10159 Muut pitkävaikutteiset menot Yhteensä		1119A Muut rakennukset	
10150 Muut pitkävaikutteiset menot 1.1.		11199 Muut rakennukset Yhteensä	
10151 Muut pitkävaikutteiset menot Kertyneet poistot 1.1.		11190	Muut rakennukset 1.1.
10152 Muut pitkävaikutteiset menot Tilikauden poistot		11191	Muut rakennukset Kertyneet poistot 1.1.
10153 Muut pitkävaikutteiset menot Tilikauden lisäykset		11192	Muut rakennukset Tilikauden poistot
10154 Muut pitkävaikutteiset menot Tilikauden vähennykset		11193	Muut rakennukset Tilikauden lisäykset
10155 Muut pitkävaikutteiset menot vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot		11194	Muut rakennukset Tilikauden vähennykset
10157 Muut pitkävaikutteiset menot Siirrot erien välillä (+/-)		11195	Muut rakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
110 Aineelliset hyödykkeet		11196	Muut rakennukset Rahoitusosuudet
1100 Maa- ja vesialueet		11197	Muut rakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
1100A Maa- ja vesialueet		1130 Kiinteät rakenteet ja laitteet	
11009 Maa- ja vesialueet Yhteensä		1130A Maa- ja vesirakenteet	
11000 Maa- ja vesialueet 1.1.		11309 Maa- ja vesirakenteet Yhteensä	
11003 Maa- ja vesialueet Tilikauden lisäykset		11300	Maa- ja vesirakenteet 1.1.
11004 Maa- ja vesialueet Tilikauden vähennykset		11301	Maa- ja vesirakenteet Kertyneet poistot 1.1.
11006 Maa- ja vesialueet Rahoitusosuudet		11302	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden poistot
11007 Maa- ja vesialueet Siirrot erien välillä		11303	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden lisäykset
11069 Sisäisten kiinteistöjen liittymismaksut yhteensä 1.1		11304	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden vähennykset
11060 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut 1.1		11305	Maa- ja vesirakenteet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
11063 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden lisäykset		11306	Maa- ja vesirakenteet Rahoitusosuudet
11064 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden vähennykset		11307	Maa- ja vesirakenteet Siirrot erien välillä (+/-)
11066 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Rahoitusosuudet		1140A Johtoverkostot ja laitteet	
11067 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Siirrot erien välillä		11409 Johtoverkostot ja laitteet Yhteensä	
1110 Rakennukset		11400	Johtoverkostot ja laitteet 1.1.
1110A Asuinrakennukset		11401	Johtoverkostot ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.
11109 Asuinrakennukset Yhteensä		11402	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden poistot
11100 Asuinrakennukset 1.1.		11403	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden lisäykset
11101 Asuinrakennukset Kertyneet poistot 1.1.		11404	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden vähennykset
11102 Asuinrakennukset Tilikauden poistot		11405	Johtoverkostot ja laitteet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot

11406	Johtoverkostot ja laitteet Rahoitusosuudet	11704	Muut koneet ja kalusto Tilikauden vähennykset
11407	Johtoverkostot ja laitteet Siirrot erien välillä (+/-)	11705	Muut koneet ja kalusto vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
11419	Vesijohtoverkosto yhteensä	11706	Muut koneet ja kalusto Rahoitusosuudet
11411	Vesijohtoverkosto Kertyneet poistot 1.1.	11707	Muut koneet ja kalusto Siirrot erien välillä (+/-)
11412	Vesijohtoverkosto Tilikauden poistot	1193	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat
11413	Vesijohtoverkosto Tilikauden lisäykset	1194A	Keskeneräiset hankinnat
11414	Vesijohtoverkosto Tilikauden vähennykset	11949	Keskeneräiset hankinnat yhteensä
11415	Vesijohtoverkosto vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	11940	Keskeneräiset hankinnat 1.1.
11416	Vesijohtoverkosto Rahoitusosuudet	11943	Keskeneräiset hankinnat Tilikauden lisäykset
11417	Vesijohtoverkosto Siirrot erien välillä (+/-)	11944	Keskeneräiset hankinnat Tilikauden vähennykset
11479	Hulevesiverkosto yhteensä	11946	Keskeneräiset hankinnat Rahoitusosuudet
11470	Hulevesiverkosto 1.1.	11947	Keskeneräiset hankinnat Siirrot erien välillä (+/-)
11471	Hulevesiverkosto Kertyneet poistot 1.1.	11999	Investointien välitili
11472	Hulevesiverkosto Tilikauden poistot	11993	KOM-hankintojen välitili
11473	Hulevesiverkosto Tilikauden lisäykset	11994	KOM-myyntin välitili
11474	Hulevesiverkosto Tilikauden vähennykset	11995	KOM-rahoitusosuudet välitili
11475	Hulevesiverkosto Vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	120	Sijoitukset
11476	Hulevesiverkosto Rahoitusosuudet	1201	Osakkeet ja osuudet
11477	Hulevesiverkosto Siirrot erien välillä (+/-)	1201A	Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä
1150A	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	12019	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet yhteensä
11509	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Yhteensä	12010	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet 1.1.
11500	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.	12013	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden lisäykset
11501	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.	12014	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden vähennykset
11502	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden poistot	12016	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Rahoitusosuudet
11503	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden lisäykset	12017	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
11504	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden vähennykset	12018	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Arvonalentumiset
11505	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	1203A	Kuntayhtymäosuudet
11506	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Rahoitusosuudet	12039	Kuntayhtymäosuudet yhteensä
11507	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Siirrot erien välillä (+/-)	12030	Kuntayhtymäosuudet 1.1.
1160	Koneet ja kalusto	12033	Kuntayhtymäosuudet Tilikauden lisäykset
1160A	Kuljetusvälineet	12034	Kuntayhtymäosuudet Tilikauden vähennykset
11609	Kuljetusvälineet yhteensä	12036	Kuntayhtymäosuudet Rahoitusosuudet
11600	Kuljetusvälineet 1.1.	12037	Kuntayhtymäosuudet Siirrot erien välillä (+/-)
11601	Kuljetusvälineet Kertyneet poistot 1.1.	12038	Kuntayhtymäosuudet Arvonalentumiset
11602	Kuljetusvälineet Tilikauden poistot	1205A	Osakkeet ja osuudet osakkuus- ja muissa omistusyhteisöissä
11603	Kuljetusvälineet Tilikauden lisäykset	12059	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet yhteensä
11604	Kuljetusvälineet Tilikauden vähennykset	12050	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet 1.1.
11605	Kuljetusvälineet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	12053	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
11606	Kuljetusvälineet Rahoitusosuudet	12054	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
11607	Kuljetusvälineet Siirrot erien välillä (+/-)	12056	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
1170A	Muut koneet ja kalusto	12057	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
11709	Muut koneet ja kalusto yhteensä	12058	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Arvonalentumiset
11700	Muut koneet ja kalusto 1.1.		
11701	Muut koneet ja kalusto Kertyneet poistot 1.1.		
11702	Muut koneet ja kalusto Tilikauden poistot		
11703	Muut koneet ja kalusto Tilikauden lisäykset		

12079	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet yhteensä	14400	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet
12070	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet 1.1.	146	Muut toimeksiannot
12073	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden lisäykset	14800	Muut toimeksiannot
12074	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden vähennykset	15	VAIHTUVAT VASTAAVAT
12076	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Rahoitusosuudet	150	Vaihto-omaisuus
12077	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Siirrot erien välillä (+/-)	1500	Aineet ja tarvikkeet
12078	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Arvonalentumiset	15030	Rakennustarvikevarasto
12089	Muut osakkeet ja osuudet yhteensä	15040	Toimistotarvikevarasto
12080	Muut osakkeet ja osuudet 1.1.	160	Saamiset
12083	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset	160A	Pitkäaikaiset saamiset
12084	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset	1660	Muut saamiset
12086	Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet	16660	Valtionosuussaamiset
12087	Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)	16880	Muut saamiset
12088	Muut osakkeet ja osuudet Arvonalentumiset	1690	Siirtosaamiset
1216A	Muut osakkeet ja osuudet	1715A	Muut siirtosaamiset
12169	Muut osakkeet ja osuudet Yhteensä	17150	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä
12160	Muut osakkeet ja osuudet 1.1.	172A	Lyhytaikaiset saamiset
12163	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset	1720	Myyntisaamiset
12164	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset	17200	Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä
12166	Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet	17250	Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä
12167	Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)	17300	Myyntisaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
12168	Muut osakkeet ja osuudet Arvonalentumiset	17350	Myyntisaamiset sisäiset
1230	Muut lainasaamiset	17400	Myyntisaamiset muilta
1235A	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta	17490	Muut myyntisaamiset muilta
12359	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Yhteensä	1750	Lainasaamiset
12350	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta 1.1.	17540	Lainasaamiset muilta kuntayhtymiltä ja kunnilta
12353	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden lisäykset	17591	Asuntolainasaamiset
12354	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden vähennykset	1762	Muut saamiset
12357	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Siirrot erien välillä (+/-)	17620	Muut saamiset tytäryhteisöiltä
1237A	Muut lainasaamiset muilta	17650	Muut saamiset jäsenkuntayhtymiltä
12389	Muut lainasaamiset muilta Yhteensä	17700	Muut saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
12380	Muut lainasaamiset muilta 1.1.	17750	Muut sisäiset saamiset
12383	Muut lainasaamiset muilta Tilikauden lisäykset	17800	Nettopalkkojen tili
12384	Muut lainasaamiset muilta Tilikauden vähennykset	17810	Matkustushallinnon välitili
12387	Muut lainasaamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)	17820	Palkkaennakot
1241	Muut saamiset	17859	Palkkarästit
1246A	Muut saamiset muilta	17900	Perhehuoltojärjestelmän menojen selvittelytili
12469	Muut saamiset muilta Yhteensä	17905	Ylioppilastutkintomaksut
12460	Muut saamiset muilta 1.1.	17910	Kulttuurisetelit
12463	Muut saamiset muilta Tilikauden lisäykset	17930	Lounassetelit
12464	Muut saamiset muilta Tilikauden vähennykset	17950	Pankkikorttimaksujen selvittelytili
12467	Muut saamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)	17980	Menojen selvittelytili
14	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	18030	Kunta/LL selvittelytili
140	Valtion toimeksiannot	18050	Vähennyskelpoiset alv-saamiset
14100	Välitettyt valtion lainat	18060	Arvonlisäverosaaminen 10% vähennys
144	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	18070	Arvonlisäverosaaminen 14% vähennys

18080 Arvonlisäverosaaminen 24% vähennys
 18090 Eu-arvonlisäsaamiset
 18100 Palautuskelpoiset alv-saamiset
 18110 Arvonlisäverosaaminen 10% palautus
 18120 Arvonlisäverosaaminen 14% palautus
 18130 Arvonlisäverosaaminen 24% palautus
 18140 Laskennalliset palautukset alv 5 %
 18150 Alv-nettosaatavat
 18200 Muut saamiset
1825 Siirtosaamiset
1832A Muut siirtosaamiset
 18320 Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä
 18330 Muut siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä
 18340 Muut siirtosaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä
 18350 Muut siirtosaamiset liikelaitoksilta
 18370 Muut siirtosaamiset kunnalta
 18390 Muut siirtosaamiset muilta
1839A Yhdystilisaamiset
 19990 Liikelaitokset yhdystili
184 Rahoitusarvopaperit
1846 Osakkeet ja osuudet
 18460 Osakkeet ja osuudet
190 Rahat ja pankkisaamiset
 19030 Alitilittäjät
 19031 Alitilittäjät 1
 19101 Pankkitili Nordea
 19200 Konsernitili OP
 19201 Pankkitili OP-Pohjola
 19230 Pankkitili liikelaitos1 OP-Pohjola
 19240 Pankkitili liikelaitos2 OP-Pohjola
 19250 Pankkitili liikelaitos3 OP-Pohjola
 19300 Konsernitili Danske
 19301 Pankkitili Danske
 19302 Pankkitili perusturva Danske
 19330 Pankkitili liikelaitos1 Danske
 19340 Pankkitili liikelaitos2 Danske
 19350 Pankkitili liikelaitos3 Danske
 19401 Pankkitili Handelsbanken
 19501 Pankkitili Aktia
 19601 Pankkitili Säästöpankki
 19910 MR-maksujen selvittelytili
 19920 Pankkitilien väl. siirt. selvittelytili
 19940 Ostoreskontran selvittelytili
 19950 Pankkitulojen /-menojen selv tili

2 VASTATTAVAA
20 OMA PÄÄOMA
2000 Peruspääoma
20009 Peruspääoma Yhteensä
 20000 Peruspääoma 1.1.
 20003 Peruspääoma Tilikauden lisäykset
 20004 Peruspääoma Tilikauden vähennykset
 20007 Peruspääoma Siirrot erien välillä (+/-)
2050 Edellisten tilikausien yli-alijäämä
20509 Edell.kausien yli/alijäämä Yhteensä
 20500 Edell.kausien yli/alijäämä 1.1.
 20503 Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden lisäykset
 20504 Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden vähennykset
 20506 Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset
 20507 Edell.kausien yli/alijäämä Siirrot erien välillä (+/-)
2051 Tilikauden yli-alijäämä
20510 Tilikauden yli-alijäämä
21 POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET
2100 Poistoero
 21000 Kertynyt poistoero
22 PAKOLLISET VARAUKSET
2130 Muut pakolliset varaukset
 21300 Muut pakolliset varaukset
23 TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT
2300 Valtion toimeksiannot
 23010 Välitetyt valtion lainat
 23020 Muut valtion toimeksiantojen pääomat
2310 Lahjoitusrahastojen pääomat
 23100 Lahjoitusrahast.pääomat
2370 Muut toimeksiantojen pääomat
 23720 Muut toimeksiantojen pääomat
24 VIERAS PÄÄOMA
240 Pitkäaikainen
2410 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
24109 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Yhteensä
 24100 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta 1.1.
 24103 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden lisäykset
 24104 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden vähennykset
 24107 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Siirrot erien välillä
24149 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä
 24140 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.
 24143 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset
 24144 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset
 24147 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+/-)

2420 Lainat julkisyhteisöiltä	25259 Lainat Kevalta Yhteensä
2420A Valtiolta	25250 Lainat Kevalta 1.1.
24209 Lainat valtiolta Yhteensä	25253 Lainat Kevalta Tilikauden lisäykset
24200 Lainat valtiolta 1.1.	25254 Lainat Kevalta Tilikauden vähennykset
24203 Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset	25257 Lainat Kevalta Siirrot erien välillä (+/-)
24204 Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset	2530 Lainat muilta luotonantajilta
24207 Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)	2530A Kotimaisilta
2422A Kunnilta ja kuntayhtymiltä	25319 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytär-yht. Yhteensä
24229 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä	25313 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytär-yht. Tilikauden lisäykset
24220 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.	2540 Saadut ennakot
24223 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden lisä	25400 Saadut ennakot tytär-yhteisöiltä
24224 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden vähe	25410 Saadut ennakot jäsenkuntayhtymiltä
24227 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien väli	25420 Saadut ennakot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
2440 Saadut ennakot	25440 Saadut ennakot muilta
24480 Saadut ennakot muilta	25441 Saadut ennakot muilta/hankkeet
2460 Muut velat	2545 Ostovelat
24680 Muut velat muille	25450 Ostovelat tytär-yhteisöille
24690 Liittymismaksut ja muut velat	25455 Ostovelat jäsenkuntayhtymille
24695 Oman kunnan vesi- ja jätevesimaksuliittymä/Vesil	25460 Ostovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
250 Lyhytaikainen	25470 Ostovelat muille
2500 Joukkovelkakirjalainat	25471 Ostovelat vanhat 1
25009 Joukkovelkakirjalainat euro Yhteensä	25472 Ostovelat vanhat 2
25000 Joukkovelkakirjalainat euro 1.1	2550 Muut velat
25003 Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden lisäykset	25500 Muut velat tytär-yhteisöille
25004 Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden vähennykset	25510 Muut velat jäsenkuntayhtymille
25006 Joukkokirjavelkalainat euro pitkäaikaisten tk lyhe	25520 Muut velat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
25007 Joukkokirjavelkalainat euro Siirrot erien välillä	25550 Muut velat muille
2510 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25600 Myyntien arvonnalisävero
2514A Kuntarahoitus Oyj:ltä	25605 Eu-myyntien arvonnalisävero
25149 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä	25610 Arvonnalisäverovelka 10%
25140 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.	25620 Arvonnalisäverovelka 14%
25143 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset	25630 Arvonnalisäverovelka 24%
25144 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset	25640 Tilitettävä arvonnalisävero
25147 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+	25650 Ennakonpidätysvelka
2515A Muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25670 Sosiaaliturvamaksuvelka
25159 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Yhteensä	25690 Ay-jäsenmaksuvelka
25150 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta 1.1.	25700 Ulosottojen perintä
25153 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden lisäykset	25710 Puolueverot
25154 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden vähennykset	25720 KuEL-maksut työntekijä
25157 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Siirrot erien välillä (+/-)	25730 VEL-maksut työntekijä
2520 Lainat julkisyhteisöiltä	25740 Työttömyysvak.maksu tt
2520A Valtiolta	25800 Tulojen selvittelytili
25209 Lainat valtiolta Yhteensä	25990 Muut lyhytaikaiset velat
25200 Lainat valtiolta 1.1.	2600 Siirtovelat
25203 Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset	2600A Siirtyvät korot
25204 Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset	26000 Siirtyvät korot tytär-yhteisöille
25207 Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)	26010 Siirtyvät korot jäsenkuntayhtymille
2522A Kunnilta ja kuntayhtymiltä	26020 Siirtyvät korot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
25229 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä	26030 Siirtyvät korot taseyksiköille
25220 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.	26040 Siirtyvät korot muille
Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden	2610A Lomapalkkajaksotus
25223 lisäykset	26100 Lomapalkkajaksotus
Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden	2620A Muut siirtovelat
25224 vähennykset	26200 Muut siirtovelat tytär-yhteisöille
Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien	26220 Muut siirtovelat jäsenkuntayhtymille
25227 välillä (+/-)	26240 Muut siirtovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä
2525A Kevalta	26310 Palkkajaksotus

26320 KuEL-maksut palkkaperusteinen
 26330 KuEL-maksut eläkemenoperusteinen
 26340 KuEL-maksut Varhe-maksu
 26350 VEL-maksut työnantaja
 26360 Työttömyysvak.maksu ta
 26370 Tapaturmavakuutusmaksu
 26380 Ryhmähenkivakuutusmaksu
 26501 Vuokratakuut
 26660 Sosiaalityön tulojen selvittelytili
 26670 Sosiaalitoimen välitystili
 26680 Postimaksujen selvittelytili
 27000 Muut siirtovelat muille

TULOSLASKELMATILIT

30 TOIMINTATUOTOT

300 Myyntituotot

3001 Vesilaitostuotot

30010 Vesi- ja jätevesimaksut
 30017 LL Sis. Kunnan vesi- ja jätevesimaksut
 30018 Sisäiset vesi- ja jätevesimaksut
 30037 LL Sis. vesimaksut
 30048 LL Sis. jätevesimaksut
 30057 LL Sis. jäteveden perusmaksut
 30067 LL Sis. veden perusmaksut
 30080 Muut vesilaitostuotot

3050 Jätehuoltotuotot

30500 Jätteen kuljetuksen ja käsittelyn myyntituotot
 30558 Sisäiset jätehuoltomaksut

3060 Muut liiketoiminnan tuotot

30600 Metsän myyntitulot
 30610 Maa-ainesten myyntitulot
 30620 Kiinteistönhoidon myyntituotot
 30630 Valmisteiden myynti
 30640 Asiantuntijapalveluiden myynti
 30650 Aterian myyntituotot
 30657 LL Sis. ateriapalvelujen myyntit.
 30658 Sisäiset myyntituotot, ateria
 30667 LL sis. Myyntituotto, puhtaus
 30668 Sisäiset myyntituotot, puhtaus
 30670 Muut liiketoiminnan tuotot
 30677 LL Sis. muut liiketoiminnan tuotot
 30678 Sisäiset muut liiketoiminnan tuotot

3080 Täyden korvauksen perusteella saadut korvaukset valtiolta

30810 Lukiokoulutuksen yksikköhintarahoitus valtiolta
 30830 Lääkäreiden koulutuskorvaus
 30840 Varusmiesten, siviilipalvelusmiesten ja vankien sairaanh.korvaukset
 30850 Pakolaisten toimeentulokorvaukset
 30860 Paluum.toimeentulokorvaukset
 30870 Sotilasvammalain mukaiset korvaukset
 30890 Asiakaskohtaisen velkaneuvonnan korvaukset
 30990 Muut korvaukset valtiolta

3100 Korvaukset kunnilta ja kuntayhteisöiltä

31000 Kotikuntakorvaukset
 31010 Aikaisemman kotikunnan korvaukset
 31015 Vapaan valinnan korvaukset
 31030 Muut yhteistoimintakorvaukset
 31040 Avopalvelukäynnit kunnilta ja kuntayhtymiltä

31090 Myyntituotot kunnilta

3130 Muut suoritteiden myyntituotot

31300 Työterveyshuollon maksut
 31307 LL Sis. työterveyshuollon maksut
 31308 Sisäiset työterveyshuollon maksut
 31310 Täyskustannuskorvaukset pakollisista vakuutuksista
 31330 Oppisopimuskoulutuskorvaukset
 31340 Muut koulutuskorvaukset
 31370 Ateriapalvelujen myyntitulot
 31380 Henkilöstön aterioiden myyntituotot
 31420 Hammastekniset maksut
 31500 Talonrakennustöiden myyntituotot
 31510 Kunnallistekniikan myyntituotot
 31520 Puisto- ja vihertöiden myyntituotot
 31540 Konekorjaamotöiden myyntituotot
 31560 Metsänmyyntituotot
 31580 Työtoiminnan myyntituotot
 31607 LL Sisäiset atk-tuotot
 31608 Sisäiset atk-tuotot
 31627 LL Sis. Palvelun myynnit tilaajalle
 31628 Sisäiset palvelun myynnit tilaajalle
 31638 Sisäiset varastolisät
 31990 Muut myyntituotot
 31997 LL Sis. myyntituotot, muut
 31998 Sisäiset myyntituotot, muut
 31999 Myyntituotot aktivointi

321 Maksutuotot

3210 Terveystuotot

32100 Perusterveydenhuollon laitoshoidon asiakasmaks
 32200 Perusterveydenhuollon avohoidon lääkäripalvelujen maksut
 32490 Muut terveydenhuollon maksut

3252 Sosiaalitoimen maksut

32570 Hoitopäivämaksut
 32610 Muut sosiaalitoimen maksut

3270 Opetus- ja kulttuuritoimen maksut

32700 Lukukausi- ja kurssimaksut
 32701 Kurssimaksut
 32710 Ylioppilaskirjoitusmaksut
 32750 Muut opetus- ja kulttuuritoimen maksut

3280 Yhdyskuntapalvelujen maksut

32800 Suunnittelu- ja mittaustoiminnan maksut
 32850 Rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut
 32860 Maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset
 32870 Muut yhdyskuntapalvelujen maksut
 32877 LL Muut yhdyskuntapalvelumaksut
 32878 Sisäiset Muut yhdyskuntapalv.maksut

3290 Muut palvelumaksut

32940 Pääsymaksut
 32970 Muut palvelumaksut
 32977 Sisäiset Muut hallintokuntien sisäiset tuotot

330 Tuet ja avustukset

33000 Työllistämistuki valtiolta
 33150 EU-tuki omiin kehittämisprojekteihin, valtiolta / k
 33160 EU-tuki omiin kehittämisprojekteihin, suoraan E
 33170 EU-tuki omiin kehittämisprojekteihin, valtiolta
 33180 EU-tuki omiin kehittämisprojekteihin, muilta
 33270 Valtion korvaus kuntouttavasta työtoiminnasta

33300	Kelan korvaus työterveydenhuollosta	40410	Viranhaltijoiden kokouspalkkiot
33330	Muut tuet ja avustukset valtiolta	40500	Asiantuntijapalkkiot ja luentokorvaukset
33340	Muut tuet ja avustukset kunnilta	40600	Asuntoetukorvaukset (meno)
33370	Muut tuet ja avustukset muilta	40610	Autoetukorvaukset (meno)
33377	LL Sis. muut tuet ja avust.kunnilta	40620	Puhelinetukorvaukset (meno)
33378	Sisäiset muut tuet ja avust.kunnilta	40630	Ravintoetukorvaukset (meno)
340	Muut toimintatuotot	40690	Luontoisedut (tulo)
3400	Vuokratuotot	40700	Jaksotetut palkat ja palkkiot
34000	Asuntojen vuokrat	40720	Palkkavaraus
34010	Liikehuoneistojen vuokrat	40780	Lask. sosiaalipalkat
34200	Muiden rakennusten vuokrat	40790	Lask. sosiaalipalkkatuotot
34220	Lämmivesimaksut	40999	Aktivoidut palkat ja palkkiot
34277	LL Sis. vuokrat muiden rakenn.	4100	Henkilösivukulut
34278	Sisäiset vuokrat muiden rakenn.	4101	Eläkekulut
34298	Sisäiset muiden rakenn. pääomavuokrat	41000	KuEL palkkaperusteinen
34300	Maa- ja vesialueiden vuokrat	41020	KuEL eläkemenoperusteinen
34500	Koneiden ja laitteiden vuokrat	41040	KuEL varhe-maksu
34507	LL Sis.koneiden ja laitt.vuokrat	41100	Eläkevakuutusmaksut
34508	Sisäiset koneiden ja laitt.vuokrat	41120	VaEL-maksut
34600	Muut vuokratuotot	41700	Jaksotetut eläkekulut
3500	Muut toimintatuotot	41730	Palkkavarauksen eläkekulut
35100	Käyttöomaisuuden myyntivoitot (tavanomaiset)	41780	Lask. eläkemaksulisät
35101	Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	41790	Lask. eläkemaksulisätuotot
35102	Rakennusten myyntivoitot	41999	Aktivoidut eläkekulut
35103	Osakkeiden myyntivoitot	4200	Muut henkilösivukulut
35104	Muut myyntivoitot	42000	Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut
35200	Oppilaan omavastuu koulumatkakustannuksista	42100	Työttömyysvakuutusmaksut
35220	Pakol.toim.tulot.tak.perinn.tuotot	42200	Tapaturmavakuutusmaksut
35230	Paluum.toim.tulot.tak.perin.(Eläkeikäiset)	42300	Muut sosiaalivakuutusmaksut
35240	Paluum.toim.tulot.tak.perin. (Työikäiset)	42700	Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut
35250	Perustoimeentulotuen takaisinperintä	42720	Palkkavar.muut henk.kulut
35300	Vakuutus- ja muut korvaukset	42780	Lask. muut sos.vak.maksulisät
35320	Käyttöomaisuuden myynnit	42790	Lask. muut sos.vak.maksul.tuotot
35340	Rahoitusosuudet inv.menoihin	42899	Aktivoidut sosiaalivakuutusmaksut
35349	Käyttöom.tuottojen aktivointi	4290	Henkilöstökorvaukset ja muut henkilöstömenojen korjauserät
35370	Muut tuotot	42900	Sairausvakuutuskorvaukset
35377	LL Sis. muut tuotot	42930	Kuntoutusrahat
35378	Sisäiset muut tuotot	42940	Tapaturmakorvaukset
35390	Käyttösuunnitelman oikaisutulot	42950	Muut Kansaneläkelaitoksen korvaukset
37	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	42960	Muut henkilöstömenojen korjauserät
37000	Valmistus omaan käyttöön	430	Palvelujen ostot
40	TOIMINTAKULUT	4300	Asiakaspalvelujen ostot
400	Henkilöstökulut	43000	Asiakaspalvelujen ostot valtiolta
4000	Palkat ja palkkiot	43010	Asiakaspalvelujen ostot kunnilta
40000	Vakinaisten kk-palkat	43020	Asiakaspalvelujen ostot kuntayhteisöiltä
40010	Sijaisten kk-palkat	43030	Asiakaspalvelujen ostot muilta
40020	Tilapäisten kk-palkat	43100	Asiakaspalvelujen ostot perhehoitajan palkkio
40030	Kuukausipalkat	43110	Asiakaspalvelujen ostot veteraanikuntoutuspalve
40041	Sairaslomasijaiset	43150	Asiakaspalvelujen ostot kotikuntakorv. kunnilta
40042	Äitiyslomasijaiset	43160	Asiakaspalvelujen ostot kotikuntakorv. kuntayhty
40050	Vuosiloma- ja muut sijaiset	4340	Muiden palvelujen ostot
40060	Vakin. tunti- ja urakkapalkat	43400	Toimisto- ja asiantuntijapalvelut
40150	Työllistämispalkat	43405	Rahoitus- ja pankkipalvelut
40155	Oppisopimuspalkat	43410	Asiantuntijapalvelut
40250	Erilliskorvaukset	43420	Työvoiman vuokraus
40310	Muut palkkamenot	43430	Lääkäripalveluiden ostot
40400	Ltm-henkilöiden kokouspalkkiot	43457	LL Sis. Kesk.hoidetut tehtävät

43490	Atk-palvelut	450	Aineet, tarvikkeet ja tavarat
43493	Ohjelmalienssit	4500	Ostot tilikauden aikana
43497	LL Sis. atk-palvelut	45000	Toimisto- ja koulutarvikkeet
43498	Sisäiset atk-palvelut	45010	Atk-tarvikkeet
43500	Painatukset ja ilmoitukset	45020	Opetusvälineet
43547	LL Sis. Monistuspalvelut	45030	Opetusmonisteet
43548	Sisäiset monistuspalvelut	45040	Koulujen työaineet
43600	Posti- ja telepalvelut	45050	Oppikirjat
43610	Postimaksut	45060	Leikkivälineet
43620	Puhelinmaksut	45070	Sähköinen oppimateriaali
43700	Vakuutukset	45100	Kirjallisuus ja lehdet
43800	Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45125	Kirjastoaineisto
43810	Siivous- ja puhtaanapitopalvelut	45130	Sähköinen kirjallisuus
43830	Jätevesimaksut	45140	Kirjaston kirjat
43837	LL Sis. Jätevesimaksut	45200	Elintarvikkeet
43838	Sisäiset jätevesimaksut	45400	Vaatteisto
43850	Jätehuoltomaksut	45420	Lääkkeet
43858	Sisäiset jätehuoltomaksut	45430	Hoitotarvikkeet
43867	LL Sis. puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45500	Siivous- ja puhdistusaineet
43868	Sisäiset puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45600	Poltto- ja voiteluaineet
43900	Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut	45710	Lämmitys
43907	LL Sis. Rakennusten ja alueiden rakent	45720	Sähkö
43908	Sisäiset rakennusten ja alueiden rak. ja	45730	Vesi
43948	Sisäiset kiinteistöpalvelut	45737	LL Sis. vesimaksut
44000	Koneiden, kaluston ja laitteiden rak. ja kp	45738	Sisäiset vesimaksut
44007	LL Sis. Koneiden, kaluston ja laitteid	45760	Kemikaalit
44008	Sisäiset kpito, koneiden, kaluston ja lai	45800	Kalusto
44100	Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	45810	Atk-koneet ja laitteet
44147	LL Sis. ravitsemispalvelut	45830	Pienkalusto
44148	Sisäiset ravitsemispalvelut	45900	Rakennusmateriaali
44150	Matkustus- ja kuljetuspalvelut	45920	Työaineet
44160	Tavaroiden rahti- yms. kuljetuspalvelut	46000	Muu materiaali
44170	Kuljetuspalvelut	46020	Merkipäivälahjat
44197	LL Sis. Kuljetuspalvelut	46050	Opetusmateriaali
44198	Sisäiset kuljetuspalvelut	4607	Varastojen lisäys/vähennys
44220	Matkustuspalvelut (ei koulutuksen)	46077	LL Sis. varastolisät
44230	Oppilaskuljetukset	46078	Sisäiset varastolisät
44300	Sosiaali- ja terveysterveyst	46499	Aktivoidut aineet ja tarvikkeet
44310	Työterveyshuoltomaksut	46700	Varastojen muutos
44317	LL Sis. Työterveyshuoltomaksut	470	Avustukset
44320	Terveysterveyst, asiakkaat	4700	Avustukset kotitalouksille
44330	Laboratoriopalvelut	47000	Lasten kotihoidon tuki
44340	Työnohjauspalvelut	47020	Lasten kotihoidon tuen kuntalisä
44350	Perhehoitajien kulukorvaus	47050	Yksityisen hoidon tuki
44360	Tukihenkilöiden palkkiot	47070	Yksityisen hoidon tuen kuntalisä
44370	Tukihenkilöiden kulukorvaukset	47100	Omaishoidon tuki
44380	Tukihenkilöiden matkakorvaukset	47210	Perustoimeentulotuki
44388	Sis. Palvelutuotannon ostot	47220	Täydentävä toimeentulotuki
44400	Opetus- ja kulttuuripalvelut	47230	Ehkäisevä toimeentulotuki
44410	Koulutuspalvelut	47240	Kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha
44415	Koulutuspalvelut ltm	47250	Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvaukset tt-tukea saa
44500	Osuus verotuskustannuksiin	47260	Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvaukset tm-tukea saava
44600	Muut yhteistoimintaosuudet	47270	Vammaisille annetut avustukset
44700	Muut palvelut	47310	Kotihoidon palveluseteli
44707	LL Sis. muut palvelut	47320	Palveluasumisen palvelusetelimenot
44708	Sisäiset muut palvelut	47330	Terveysterveystuon palvelusetelimenot
44899	Aktivoidut palvelujen ostot	47340	Muut palvelusetelimenot

47360 Vastaanottoraha maahanmuuttajille
 47370 Käyttöraha maahanmuuttajille
 47380 Pakolaisten avustukset
 47390 Paluumuuttajien (eläkeikäiset) avustukset
 47400 Paluumuuttajien (työikäiset) avustukset
 47410 Pakolaisten erityisavustukset
 47420 Pakolaisten (ei valtionkorvausta) avustukset
 47430 Työosuusrahat
 47440 Op.sos.edut/päivärahat
 47450 Op.sos.edut/matkakorvaukset
 47460 Opiskelijastipendit
 47470 Muut avustukset kotitalouksille
4750 Avustukset yhteisöille
 47500 Työmarkkinatuen kuntaosuus
 47550 Muut avustukset yhteisöille
 47600 Avustukset liikelaitoksille
480 Muut toimintakulut
4800 Vuokrat
 48000 Maa- ja vesialueiden vuokrat
 48200 Rakennusten ja huoneistojen vuokrat
 48207 LL Sis. vuokrat, rakenn. ja huon.
 48208 Sisäiset vuokrat, rakenn. ja huon.
 48210 Rakennusten vuokrat
 48220 Huoneistojen vuokrat
 48248 Sisäiset kiinteistönhoidon kustannukset
 48400 Koneiden ja laitteiden vuokrat
 48407 LL Sis. Koneiden ja laitt. vuokrat
 48408 Sisäiset koneiden ja laitteiden vuokrat
 48410 Atk-laitteiden vuokrat
 48600 Muut vuokrat ja vastikkeet
4900 Muut toimintakulut
 49000 Välilliset verot

 49010 Auton käyttövoimamaksu (ent. dieselver
 49020 Ajoneuvovero
 49040 Oman käytön vero
 49050 Luontaisetujen ALV
 49200 Pysyvien vastaavien myyntitappiot
 49201 Maa- ja vesialueiden myyntitappiot
 49202 Rakennusten myyntitappiot
 49203 Osakkeiden myyntitappiot
 49204 Muut myyntitappiot
 49210 Myyntisaamisten luottotappiot
 49220 Saatavien poistot
 49300 Takaustappiot
 49400 Jäsenmaksut
 49410 Korkeakoulujen hallintomaksut
 49420 Oikeudenkäynti- ja ulosottokulut
 49430 Vahingonkorvaukset
 49440 Toiminnallinen kuntoutus
 49450 Käyttöom. ostot (vain inv.menot)
 49460 Käyttösuunnitelman oikaisut
 49470 Edustus ja yhteistoiminta
 49471 Yhteiskuntasuhteet ja neuvottelutoimin
 49472 Käyttövarat hall valt
 49490 Muut kulut
 49497 LL Sisäiset muut kulut

49498 Sisäiset muut kulut
 49499 Aktivoidut muut kulut
50 VEROTULOT
 50000 Kunnan tulovero
 51000 Kiinteistövero
 52000 Osuus yhteisöveron tuotosta
 54000 Muut verot
55 VALTIONOSUUDET
 55010 Peruspalveluiden valtionosuudet pl. tasaukset
 55020 Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus
 55030 Järjestelmämuutoksen tasaus
 57000 Opetus- ja kulttuuritoim valtionosuudet
 58500 Muut valtionosuudet
 58900 Verotulomenetysten kompensatio
60 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT
600 Korkotuotot
 60000 Korkotuotot antolainoista ulkopuolisille
 60100 Korkotuotot antolainoista liikelaitoksille
 60200 Korkotuotot sijoituksista ja talletuksista
 60300 Maksuliikennetilien korot
 60310 Konsernipankkitilin korot ulkopuolisilta
 60320 Konsernipankkitilin korot kunnalta
 60330 Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöiltä
 60340 Konsernipankkitilin korot liikelaitoksilta
 60400 Muut korkotuotot
610 Muut rahoitustuotot
 61000 Osinkotuotot ja osuuspääomien korot
 61100 Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta
 61260 Verotilitysten korot ja korotukset
 61300 Viivästyskorkotulot
 61400 Peruspääoman korot kuntayhtymiltä
 61600 Arvopapereiden myyntivoitot
 61690 Koronvaihtosopimusten korkotuotot
 61700 Muut rahoitustuotot
621 Korkokulut
 62100 Korkokulut lainoista ulkopuolisilta
 Kotimaiset lainat ulkopuolisilta,
 62120 korkokulut
 62130 Ulkomaiset lainat, korkokulut
 62300 Korkokulut lainoista liikelaitoksilta
 62400 Maksuliikennetilien korkokulut
 62420 Konsernipankkitilin korot ulkopuolisille
 62440 Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöille
 62460 Konsernipankkitilin korot liikelaitoksille
 62480 Lahjoitusrahastojen korkokulut
 62500 Muut korkokulut
 62510 Konttokuranttitilin korkokulut
 62520 Rahastojen korkokulut
630 Muut rahoituskulut
 63020 Liikelaitosten korvaus peruspääomasta (kunnalle)
 63150 Verotilitysten korot
 63200 Viivästyskorot ja korotukset
 63500 Luottoprovisiot
 63600 Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitus
 63700 Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksist
 63790 Koronvaihtosopimusten korkokulut
 63800 Muut rahoituskulut

63848 Sisäiset rahoituskulut

71 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

710 Suunnitelman mukaiset poistot

71000 Poistot aineettomista oikeuksista

71100 Poistot tietokoneohjelmista

71200 Poistot muista pitkävaikutteisista menoista

71300 Poistot rakennuksista

71400 Poistot kiinteistä rakenteista ja laitteista

71500 Poistot koneista ja kalustoista

71600 Poistot muista aineellisista hyödykkeistä

720 Kertaluonteiset poistot

72000 Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

72100 Muut lisäpoistot

723 Arvonalentumiset

72300 Arvonalentumiset (pysyvät vastaavat / käyttöomaisuus, josta

72340 Arvonalentumiset rakennuskista

72390 Arvonalentumiset osakkeista ja osuiksist

72400 Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalen

72500 Arvonalentumisten palautumiset

80 SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

800 Satunnaiset tuotot

80000 Käyttöomaisuuden myyntivoitot

80100 Omistussuoksien luovutukset

80200 Vahingonkorvaukset, takauskorvaukset, sopimus

80300 Saadut akordit ja konserniavustukset

80400 Kirjaukset käytännön muutoksesta aiheutuneet oikai

80500 Muut satunnaiset tuotot

810 Satunnaiset kulut

81000 Käyttöomaisuuden myyntitappiot

81100 Omistussuoksien luovutukset

81200 Vahingonkorvaukset

81300 Annetut akordit ja konserniavustukset

81400 Kirjaukset käytännön muutoksesta aiheutuneet oikai

81500 Muut satunnaiset kulut

85 VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET

850 Poistoeron muutos

85000 Poistoeron lisäys (-)

85500 Poistoeron vähennys (+)

860 Varausten muutos

86000 Varausten lisäys (-)

86500 Varausten vähennys (+)

870 Rahastojen muutos

87000 Rahastojen lisäys (-)

87500 Rahastojen vähennys (+)

91 VYÖRYTYSERÄT

91100 Sisäiset palvelumaksutulot

92100 Sisäiset palvelumaksut

98 KUSTANNUSLASKENNALLISET ERÄT

98000 Kustannuslaskennalliset menot

99000 Kustannuslaskennalliset tulot

99100 Rakennusten korko

99900 Tilikauden ylijäämä/alijäämä

7.5 Yhteenveto avustuksista

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2019	Myönnetty 2019	Lisäinfo
YLIN PÄÄTÖKSENTEKO					
Vähävaraisten yleishyödyllisten järjestöjen avustaminen	Järjestöjen tilavuokra-avustukset	Yhteiset toiminnot	5 000		3 avustuksensaajaa
	Nurmijärven Kivi-juhlat			500	
	Nurmijärven taideyhdistys			300	
	Taito-Uusimaa ry			1 110	
Nuorisoseuran, raittiusseuran ja työväentalojen käyttö- ja hoitokulujen avustaminen	Talojen käyttö- ja hoitokuluavustus				4 avustuksensaajaa
	Klaukkalan Nuorioseura (Roinela)			1 100	
	Vasemmistoliitto (Perttulan kansantalo)			700	
	Perttula-Uotila ns (Rientola)			1 500	
	Röykän-Leppälammen ns (Tapiola)			500	
Nurmijärven Onnenkimpale ry	Kissankellon allasosaston toiminta-avustus	Yhteiset toiminnot	143 000	143 000	perustuu sopimukseen
Rajamäen Uimahalli Oy	toiminta-avustus	Rajamäen Uimahalli - toiminta-avustus tulosalue	700 000	700 000	
Kylien esittämä kokeilu	tila-avustus Nummenpään koulun ja Rajamäen vanhan terveysaseman tilojen käyttöön	Yhteiset toiminnot	15 000	15 000	
KONSERNIPALVELUT					
Avustukset	Yhteistyösopimukset; Rajamäen rykmentti, SB Pro, Rajamäen kyläpäivä ja muita pienempiä tapahtuma-avustuksia Rajamäen rykmentti SB-pro Rajamäen kyläpäivä Nurmijärven yrittäjänaiset/joulutori	Keskushallinto/ hallintopalvelut/viestintä	20 500	15 500	sopimuksissa määritelty minkäläistä näkyvyyttä kunta saa vastineeksi

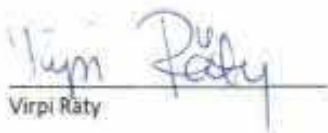
Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2019	Myönnetty 2019	Lisäinfo
SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA					
Toiminta-avustus	Kivi-juhlat	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	34 200	34 200	
Toiminta-avustus	Taito Etelä-Suomi	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	26 850	26 850	
Toiminta-avustus	Kulttuuriavustukset	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	52 500	43 490	
Toiminta-avustus	Nuorisoyhdistykset	Nuorisopalvelut	34 500	30 364	
Toiminta-avustus	Nurmijärven opisto	Koulutuspalvelut	80 930	80 930	
Toiminta-avustus	Musiikkiopisto	Koulutuspalvelut	124 498	123 898	
Toiminta-avustus	Taiteen perusopetus:	Koulutuspalvelut			
	Nurmijärven Opisto (kuvataide)		12 000	12 000	
	Nurmijärven Tanssiopisto		35 500	35 500	
	Nurmijärven Kivi-Juhlat (teatteri)		1 900	2 500	
	Nurmijärven Opisto (bänditoiminta)		1 900	1 900	
Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Koulutuspalvelut	198 630	198 630	
Toiminta-avustus	Urheiluseurojen avustus	Liikuntapalvelut	210 000	210 000	
Toiminta-avustus	Hyvinvointi	Hallinto ja talous	60 000	54 290	
YMPÄRISTÖTOIMIALA					
Yksityistieavustukset	Kunnossapito- ja perusparannusavustukset	Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu (kiinteistö- ja mittaustoimi)	50 000	50 000	Kunnossapitoavustukset 110 tiekuntaa, perusparannusavustukset 6 tiekuntaa (v. 2018)
Haja-asutuksen vesihuolto	Vesihuollon rakentamiskustannusten taloudellinen tuki	Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu (kunnallistekniikan suunnittelu)	10 000	0	

**ALLEKIRJOITUKSET JA
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ**

8. ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

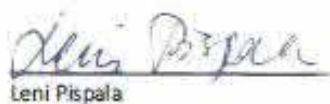
NURMIJÄRVEN KUNNANHALLUTUS

Nurmijärvellä 30.3.2020

Virpi Rätty

Ouha Peltonen

Markku Jalava

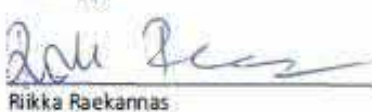

Leni Pispala

Jukka Hyvärinen

Petri Vaulamo

Tarja Salonen

Arto Hägg

Riikka Raekannas

Alpo Sallio

Maija Tapiolinna

Outi Mäkelä

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti.

Tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Nurmijärvellä 19.5.2020

KPMG Julkistarkastus Oy

Mikko Luoma
KHT, JHT

Nurmijärvi

Nurmijärven kunta
PL 37, 01901 Nurmijärvi
Katuosoite: Kunnanvirasto, Keskustie 2 b
Puhelin: (09) 250 021
kunta@nurmijarvi.fi
www.nurmijarvi.fi